

515.721
1875
D. 15. 7. 1875
K. A. A. A.
April 17. 1875

MONOGRAPHIA

LYGAEIDARUM HUNGARIAE.

MAGYARORSZÁG

BODOBÁCSFÉLÉINEK MAGÁNRAJZA

A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT MEGBIZÁSÁBÓL

IRTA

HORVÁTH, GÉZA

ORVOS- ÉS SEBÉSZTUDOR, A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT, A BERLINI ÉS BRÜSSELI ROVARTANI EGYESÜLETEK,
A BÉCSI CS. K. ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYTANI TÁRSULAT, A MAGYAR KÁRPÁTI EGYESÜLET, A MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSULAT ÉS A FELSŐ-MAGYARORSZÁGI
MUZEUM-EGYESÜLET RENDES TAGJA.

EGY SZÍNES NYOMÁSU TÁBLÁVAL.

BUDAPEST, 1875.

KIADJA A KIR. M. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT.

NOV 10 1875

GÉZ

MONOGRAPHIA

LYGAEIDARUM HUNGARIAE.

MAGYARORSZÁG

BODOBÁCSFÉLÉINEK MAGÁNRAJZA

A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT MEGBIZÁSÁBÓL

IRTA

HORVÁTH GÉZA

ORVOS- ÉS SEBÉSZTUDOR, A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT, A BERLINI ÉS BRÜSSELI ROVARTANI EGYESÜLETEK,
A BÉCSI CS. K. ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYTANI TÁRSULAT, A MAGYAR KÁRPÁTI EGYESÜLET, A MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSULAT ÉS A FELSŐ-MAGYARORSZÁGI
MUZEUM-EGYESÜLET RENDES TAGJA.

EGY SZÍNES NYOMÁSÚ TÁBLÁVAL.

BUDAPEST, 1875.

KIADJA A KIR. M. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT.

1873 nyarán megbízta a k. m. természettudományi társulat Dr. HORVÁTH GÉZA urat a magyar fauna-területen előforduló *Lygaeidák monographiájának* megírásával, ezen állatcsalád rendszeres természetrajzának kidolgozásával, a boncztan és élettan kellő figyelembe vételével. HORVÁTH úr 1873-ban és 1874-ben még újabb gyűjtések és kutatások útján gyarapította a már rendelkezésére álló anyagot és kész munkáját 1875-ik évi június hónapban nyújtotta be. A k. m. természettudományi társulat e munka költségeit a rendelkezésére álló országos segélyből fedezte s a kész művet ezennel átadja a nyilvánosságnak.

Budapest, 1875-ik évi deczember elején.

SZILY KÁLMÁN,

a kir. magyar természettudományi társulat
első titkára.

ELŐSZÓ.

Köztudomásu dolog, hogy a félröpü rovarok vagyis poloskák soha sem tartoztak a nagy közönség kedvencz állatai közé, sőt hogy azok még a szorosabb értelemben vett szakemberek részéről is folyvást meglehetősen elhanyagoltatásban részesültek. Mig a rovarok többi rendjei, különösen a bogarak és pillangók, számos szakavatott és lelkes mivelőre találtak, a poloskák aránylag vajmi kevés szakember figyelmét voltak képesek lekötöni, noha megismerésük, a tudás szempontjából véve, ép oly fontos mint amazoké.

De viszont az is igaz, hogy azon kevesek, a kik munkásságukat e lények tanulmányozásának szentelték, annál nagyobb buzgalmat fejtettek ki ez irányban; s ennek köszönhetjük, hogy Európa félröpü faunáját Lapplandtól Sicziliáig, Finnlandtól Andaluziáig, Angolországtól a Volgáig és a Kaukuszusig jelenleg már meglehetősen ismerjük. Csak földrészünk délkeleti részén van egy nagy terület, mely a tudományos világ előtt hemipterologiai tekintetben még most is jóformán ismeretlen, — ismeretlenebb, mint péld. Algír vagy a Kaukaszus vidékei. E terület magában foglalja a balkáni félszigetet éjszakra fel egészen a Kárpátokig, vagyis Török- s Görögországot és *hazánkat*.

Ez utóbbi körülmény indított leginkább arra, hogy gyermekéveim óta folytatott állattani vizsgálódásaimat mindinkább a hazai félröpüekre irányozzam s pár év óta minden szabad időmet csaknem kizárólag azok tanulmányozására fordítsam. Ebbeli buvárlataimnak első nagyobb terméke a jelen magánrajz.

E magánrajz, mely főleg a kir. magy. természet-tudományi társulat korszerű intézkedésének köszönheti létrejöttét, a magyar fauna területén, azaz: Magyarországon, Erdélyben és Horvát-Tótországban tenyésző félröpü rovarok egyik nevezetesebb családját, illetőleg annak rendszeres természetrajzát tárgyalja. Hogy mennyiben sikerült dolgozatomban egy ily magánrajz kellékeinek megfelelnem, nem tudom; azt megítélni majd csak a szak-kritika lesz hivatalra. Annyit azonban jó lélekkel állithatok, hogy feladatomnak megfelelni becsületesen törekedtem.

Azon elvek s azon irány, melyek munkám írásakor előttem lebegtek, a következőkben lelik némi magyarázatukat.

A mint már a megelőző sorokból kitűnik, e magánrajz az általános tudás szempontjából hézagpótló akar lenni, a magyar állattan szempontjából kiinduló pontot akar képezni. Az utóbbi körülmény nem zárja ki lehetőségét annak, hogy a magyar elnevezések hiánya némely részről kifogás tárgyául fog szolgálni, s erre nézve eljárásomat jó eleve is indokolni akarom.

Minthogy a rendnek csupán egy családját tűztem ki magánrajzom tárgyául, nem véltem elérkezettnek az időt arra, hogy egy gyakorlatilag jelentős, a szóalkotás, nyelvérvék és tárgy szempontjából egyaránt helyes magyar nomenclatura alkotását megkísértssem. Nekem meggyőződésesem, hogy ez csak az egész rendnek beható letárgyalása után a véglegesen megállapított tudományos nevek *etymológiája alapján* lesz időszertű.

Az eddigi ilyféle kísérletek ösvényére lépni nem is akarhattam, a minthogy ezek legjobb meggyőződésem szerint a gyakorlati értéket teljesen nélkülözik, sőt azonfelül még a magyar nyelvérzékét is sértik, néha meg épen a nyelvérzék ellen elkövetett merényletek sorába tehetők.

Ezen talán túlszigorúnak látszó ítéletem igazolására szolgáljon néhány *Lygaeida*-nem neve, a mint az némely magyar zoologus jegyzékében szerepel: *szemők*, *buftár*, *tepkény*, *bódka*, *ténfer*, *cselleg*, *vörelény*, *galádka*, a melyek, fülsértő voltak mellett, magyar kifejezői akarnak lenni annak, a mit az etymologia kezén a *Geocoris*, *Ophthalmicus*, *Rhyparochromus*, *Microtoma*, *Pachymerus*, *Gonianotus*, *Pyrrhocoris* és *Phygadicus* mond! Jogosult *Lygaeida* név, nézetem szerint, most csak a *bodobács*, a melylyel némely dunántúli vidék népe a *Pyrrhocoris apterus* fajt illeti.

A rendszerre nézve csekély eltérésekkel korunk legkitűnőbb hemipterologjának, a svéd STÅLNAK újabb keletű alapos munkálatait követtem; s az egyes nemek és fajok jellemzésénél is mindig azon példányszerű szabatosság lebegett előttem mintaképül, mely a svéd állattani irodalom termékeit már a nagy LINNÉ óta oly becsesekké és csáknem felülmulthatatlanokká teszi.

Az alakok természetes csoportosítása és lehetőleg hű és pontos leírása mellett azonban nem felekeztem meg az *élő* természetről sem; s számos kirándulásaim alkalmával különösen figyelmet fordítottam az állatok életmódjára és mindennemű életviszonyaira is. Mert a modern tudomány mai nap már többet kíván tőlünk, mint száraz catalogusokat és pusztá leírásokat. Azon irány, melyet a szerves lények tanában egy DARWIN hatalmas szelleme kijelölt, mai nap már joggal megköveteli, hogy ne csupán csak a gyűjteményeinkben felállított élettelen alakot, hanem magát az *élő* állatot az *élő* természetben vizsgáljuk. A biológiai viszonyok kutatása mai nap már ugyanazon fontossággal bír, mint akár a systematika vagy a boncztan művelése.

Vizsgálódásaimnak első és legbiztosabb kútforrása ennél fogva mindig a szabad természet volt. Csak az ott szerzett közvetlen észleletek segítségével reméltem némi eredményre juthatni.

Tárgyaimnak a természetben való megfigyelése érdekében számos kirándulást tettem az ország különböző vidékein, nevezetesen pedig Abauj, Bács, Borsod, Csongrád, Gömör, Pest, Szabolcs, Székes-Fehér, Szörény, Tolna, Torna, Torontál, Ung, Zala és Zemplén megyében.

Az ekként szerzett adatokon kívül átvizsgáltam még a magyar nemzeti muzeum és a bécsi cs. kir. udvari terménytár gyűjteményeit, nem különben Dr. MAYR GUSZTÁV bécsi tanár magángyűjteményét, kinek, valamint az említett két intézet illető öreinek szíves előzékenységükért ezennel őszinte köszönetemet nyilvánítom.

Sokat köszönhet munkám azon szívélyes viszonyának is, melyben Európa elsőrangú hemipterológjaival — minők a svéd STÅL, a finn REUTER, a franciaia PUTON, az olasz FERRARI stb. — állok.

De nemcsak a külföld szakférfiainál találtam szíves támogatásra, hanem akadtak hazánkban is egyesek, kik az általuk gyűjtött fajokat meghatározás végett hozzám beküldvén, ez által adataim számát szaporították, munkámban elősegítettek, annak körét tágitották. Az ilyszerű közreműködésért őszinte köszönetem illeti főleg GEYER GYULA szepes-iglói tanár, Dr. GYERGYAI ÁRPÁD kolozsvári orvos, PÁVEL JÁNOS magy. nemz. muzeumi gyűjtő, PUNGUR GYULA szilágy-nagyfalui ref. lelkész, SAJÓ KÁROLY pest-megyei birtokos és SCHUSZTER KÁROLY kolozsvári tanító urakat.

Különösen pedig hálás köszönetemet fejezem ki HERMAN OTTÓ tisztelt barátomnak, a ki nemcsak az ország különféle vidékein szerzett több rendbeli adatait rendelkezésem alá bocsájtotta, hanem időt és fáradságot nem kimélve, még a munkámhoz csatolt táblát is elkészítette.

Végül fogadják mély köszönetemet egyfelől a kir. magyar természettudományi társulat az irántam tanusított megtisztelő bizalomért — másfelől annak titkárai, a kik ügyemet jóakaró buzgalommal intézték és minden tekintetben elősegíteni igyekeztek.

Forró (*Abauj-rm.*), 1875. december havában.

Dr. HORVÁTH GÉZA.

TARTALOMJEGYZÉK.

I. ÁLTALÁNOS RÉSZ.

	Lap
Külszervek	1— 2
Belsőszervek.....	3
Átalakulás	3— 5
Életmód	5— 6
Földrajzi elterjedés	6— 9
Irodalom és gyűjtemények.....	10— 11

II. SYSTEMATIKUS RÉSZ.

A Lygaeidák jellemzése és felosztása	13— 14
Első alcsalád: <i>Lygaeina</i>	15— 24
Második alcsalád: <i>Cymina</i>	25— 28
Harmadik alcsalád: <i>Blissina</i>	28— 31
Negyedik alcsalád: <i>Henestarina</i>	31— 32
Ötödik alcsalád: <i>Geocorina</i>	33— 37
Hatodik alcsalád: <i>Artheneina</i>	37— 38
Hetedik alcsalád: <i>Oxycaenina</i>	39— 46
Nyolczadik alcsalád: <i>Myodochina</i>	46— 95
Kilenczedik alcsalád: <i>Pyrrhocorina</i>	95— 98
Tizedik alcsalád: <i>Heterogastrina</i>	94—102

FÜGGELEK.

A magyar-dalmát tengerparton észlelt Lygaeida-fajok névjegyzéke	103
---	-----

Index.....	105—109
------------	---------

MAGYARORSZÁG

LYGAEIDÁINAK MAGÁNRAJZA.

I. ÁLTALÁNOS RÉSZ.

A LYGAEIDÁK vagyis BODOBÁCSFÉLÉK a tökéletlen átalakulással bíró FÉLRÖPÜ ROVAROK (*Hemiptera*) egyik fajdús családját képezik, mely a FELEMÁS-RÖPÜEK (*Heteroptera*) al-rendjében foglal helyet, és melyet a fej oldalának alsó részén álló négyizülekű csápok, a négyizülekű szípesőr, a háromizülekű kocsák és a potrohot legfőlebb félig fedő háromszögű pajzska jellemeznék.

KÜLSZERVEK.

A test idoma többé-kevésbé tojásidomu vagy hosszudad, egyes esetekben igen karcu és nyúlánk, de állománya mindig szilárd szarunemű.

A fej különböző nagyságu és rendszeren háromszögű, némelykor tetemesen szélesbült, szélein nem lemezes, hátul többnyire egészen a szemekig a torjba mélyesztett. Rajta vannak a szájszervek, csápok és szemek elhelyezve. A szemek között és előtt fekvő rész felül két előre futó barázda által három terűre van osztva, melyek közül a középső a legnagyobb és egy hosszabb vagy rövidebb nyúlványt képezvén, a fej csúcsát alkotja és *fejbütyök*-nek (*tylus*) neveztetik; a kisebb oldalterűk *járomlemez* (*jugum*) névvel jelöltetnek. Ez utóbbiak alatt fekszik már a fej alsó oldalán egy-egy *pofalemez* (*gena*), melynek alsó széléhez az *ajaklemez*ek (*bucculae*) járulnak és a szípesőr tövének védelmére szolgálnak. A fej alsó oldalán csak ritkán észlelhetni egy mély, egész hosszát elfoglaló barázdát a szípesőr első izülekének befogadására; e barázda többnyire sekély s legfőlebb a fej közepéig terjed vagy egészen hiányzik.

A négyizülekű *szípesőr* (*rostrum*) egy felső részén nyitott hengeres csőből áll, mely lényegében a rágó szájszervekkel bíró rovarok alajkának felel meg és felül tövénél a hegyes tőrídomu följak által van befedve. E zárt csőben négy vékony s a rágó rovarok rákonyai- és állkap-

csainak megfelelő serte van elhelyezve, melyek szorosan egymáshoz szorúlván, természetes szuró-eszközt képeznek. Az ekként alkotott szípesőr a fej csúcsának alsó oldalából ered s nyugalmi állapotban a test alsó oldalán hátrafelé visszahajtvá levén, majd csak kevéssel nyúlik a mellső csipőkön túl, majd a hátsó csipőket is túlhaladja. Egyes izülekének hossza a különféle nemek szerint változik; a két középső izülek azonban rendszeren a leghosszabb.

A négyizülekű *csápok* (*antennae*) a testnél mindig rövidebbek, fonálidomuak, rendszeren kissé vastagodott utolsó izülekkel; az első izülek többnyire a legrövidebb, a negyedik pedig a leghosszabb vagy csak ritkán rövidebb a második- vagy harmadiknál. Elhelyezésüket illetőleg a fej oldalain a szemek előtt egy rövid, erős dudoron, a *csápdudor*-on (*tuberculum antenniferum*) állanak; tövük többnyire azon vonal alatt, ritkán azon vonalban fekszik, melyet magunknak a szemek közepétől a szípesőr tövéig húzva gondolunk.

A *szemek* (*oculi*) a fej oldalán állanak, többnyire gömbösek és középszerűek, csak a Geocorinák alcsaládjánál nagyok és tojásdadok; rendszeren a torj elölszéléhez közellettek vagy azt érintők. A *szemecsek* (*ocelli*) kettesével a fejtetőn foglalnak helyet; a Pyrrhocorináknál hiányzanak.

A test második főrésze, mely a mozgási szerveket viseli, a *torj* (*thorax*) három részből áll, u. m.: az elő-, közép- és utó-torjból. Az előtorj, melyet rövidség okáért általában torjnak nevezünk, a fejfel és középtorjjal szabad izülés által függ össze; alsó oldalán az *előmellen* (*prostethium*) a mellső lábak izvápái (*acetabula*) léteznek. A középtorj felső oldalán van a potroh felén túl soha nem nyúló háromszögű pajzska (*scutellum*), és a röptyűk izülése; alsó fele a *középmell* (*mesostethium*) a középső lábakat viseli. Az utótorj felül a szárnyakat, alul az *utómellen* (*metastethium*) a hátsó lábakat s a bűzmirigy külső nyílását (*orificium odoriferum*) viseli. Az utótorj felső része s az utómell oldalvást egy-egy lemezke, az *utótarjak* (*metapleurae*), által vannak összekötve.

A repülőszerveket a röptyűk és szárnyak képviselik. A *röptyűk* (*hemelytra*), mint a többi félröptűeknél, úgy itt is vízszintesen fekszenek és két, különböző állományu részből állanak. A nagyobbik bőrnemű részletet a háromszögű, csúcsával előre fordított nagy *corium* s az ettől befelé a pajzska mellett fekvő keskeny *clavus* alkotja. A *corium* és *clavus* a röptyűk tövétől kiindul és részsút befelé tartó egyenes varrányban érnek össze s egyes többé-kevésbé szembetűnő erek által vannak áthatva. A *corium* utószélehez járul a röptyűk hártvás részlete, a *röphártya* (*membrana*). Ennek erezete többnyire 4—5 egyszerű hosszérből áll, melyek néha haránt fekvő erecskék által vannak összekötve és ez által egyes sejteket alkotnak. Csak a Pyrrhocorinák képeznek e tekintetben kivételt, a mennyiben náluk a röphártya tövén két-három sejt van, melyekből aztán több, néha egymás között összefolyó ér veszi eredetét. A két röptyű röphártái különben nyugalmi állapotban rendszeren keresztezik egymást és egymáson fekszenek.

A vékony hártvás *szárnyak* (*alae*) a röptyűknél mindig rövidebbek; erezetük kevésé van kifejlődve. A legnevezetesebb két ér, a *felső főér* (*vena primaria*) és az *alsó főér* (*vena subtensa*), közepén túl egy haránt futó erecske, az *átfogó ér* (*vena connectens*) által van összekötve, mi által egy hosszukás sejt, a *szárnysejt* (*areola alarum*) képződik. A szárnysejt közepébe a legtöbb esetben egy rövid erecske nyúlik be, mely többnyire az alsó főérből, néha az átfogó érből ered és *szárnyhorognak* (*hamus*) neveztetik.

A *lábak* (*pedes*) futók, rendszeren középszerűek és mint a többi rovaroknál, úgy itt is öt főrészből — a *csipő*,

tompör, *czomb*, *lábszár* és *kocsa* — állanak. A csipők, az Oxycaeninák hátsó csipőit kivéve, egymáshoz közel fekszenek. A czombok, nevezetesen a mellső czombok, sok esetben tetemesen vastagodottak, duzzadtak és alsó párkányukon tüskékkel vagy fogacsákkal fegyverezvők. A hol a mellső czombok ezen megvastagodása igen nagy fokban jelentkezik, ott rendszeren a megfelelő lábszárak is befelé görbülnek, sőt egyes esetekben belső homorú oldalukon még fogacsoltak is. A kocsi három izülekéből állnak; az első izülek rendszeren leghosszabb; az utolsó izülek két egyszerű karmaesot és két tapacsot (*arolium*) visel.

A felül lapos, alul többé-kevésbé dombordad *potroh* (*abdomen*) tövének egész szélességével az utótorjhoz van erősítve és hat szelvényből áll, melyeknek felső és alsó részletét oldalvást a *connexivum* köti össze. A potroh léglikai részint a *connexivumon*, részint a hasi szelvények oldalain vannak elhelyezve. A léglikak ezen elhelyezése az egyes alcsaládok szerint változik és azok megkülönböztetésére igen biztos és határozott ismeretűjelt képez. — A negyedik és ötödik, vagy csupán csak az ötödik hasi szelvény utószéle a nőstényeknél közepén gyakran mélyen kimetszett; e kimetszés egyes esetekben oly mély, hogy az illető szelvény közepén az előtte fekvő szelvény alatt egészen eltűnik. A nőstények hatodik hasi szelvénye egészen az ivarszervek szolgálatába szegődik és közepén hosszában kettéhasítva levén, e hasadék a tojócső elrejtésére szolgál.

Az *ivarszelvények* (*segmenta genitalia*) a potroh csúcsán foglalnak helyét. A három ivarszelvény közül az első többnyire a hatodik potrohszelvény alá van rejtve és csak a két utolsó látható. * Ez utóbbiak közül a himeneknél az első nyugalmi állapotban legfőlebb csak mint keskeny szegély jelentkezik, a második ellenben nagy, domboru lapot képez és az alfel nyílását alólól fedi. A nőstények első ivarszelvénye a tojócső külső hüvelyét képezi, a második oldalvást fekvő háromszögű apró lemezeket képez, melyektől befelé a közepén kettéhasított harmadik ivarszelvény foglal helyet. E tekintetben csak a Pyrrhocorinák nőstényei mutatnak némi eltérést, a mennyiben náluk a ketté nem hasított hatodik potrohszelvény hátul egyenesen csönkítva levén, az első ivarszelvény nagy terjedelemben tűnik elő s a tojócsőnek a hosszában futó hasadékon át enged utat a szabadba.

* E dolgozat systematikus részében ennél fogva könnyebbség okáért a második ivarszelvényt elsőnek, a harmadikat másodiknak nevezem.

BELSZERVEK.

A Lygaeidák központi idegrendszere a többi félröptűekéhez hasonló és meglehetősen összpontosított, a menyinyiben a potroh üregének kizárásával dúczokat csak a fejben és torjban képez. A fejben levő két dúcz közül az egyik, a felső agydúc (*ganglion cerebrale superius*), a tápcső fölött áll s a szemeket, szemecskéket és csápokat látja el idegekkel; a másik, az alsó agydúc (*ganglion cerebrale inferius*), a tápcső alatt részben már a torjban foglal helyet s az előbbivel oldalvásti idegfonalak által levén összekötve, a tápcsövet övező teljes garatgyűrűt képez. Az alsó agydúc első sorban a szájszervek idegeit szolgáltatja és többé-kevésbé a nagy torjdúcvezetél van egybeolvadva. A torjdúc (*ganglion thoracicum*) tömegéből erednek főleg a röpszervek és lábak számos idegei s egy hátrafelé vonuló vastagabb idegtörzs, mely aztán sokszorosán elágazva a torj és potroh üregeiben levő szervek beidegzését teljesíti.

Az együttérzőideg-rendszer úgylátszik igen gyéngén van kifejlődve. Nekem csak a bolygóideg (*nervus vagus*) nyomait sikerült egyes esetekben a tápcső hosszában észrevenni.

Az érzékek közül a látást a szemek és szemecskék, a szaglás a csápok, az ízlelést talán a megnyúlt alajk közvetítik. A tapintás főleg a csápokban van kifejlődve. A hallásról és szervéről mit sem tudunk.

Az emésztő szervek a tápcsőből és annak mirigyess függelékeiből állanak. A tápcső körülbelül három-négy-szer hosszabb a testnél s e miatt a potrohban tekervényesen van elhelyezve. Első része a bárzsing, mely nagyrészt begyidomu hártvás tömlővé van kitágulva. Erre következik egy pár vékony kaecsal, majd zacskóvá tágulva az emésztőgyomor, mely aztán rövid vékonybéllel csakhamar a vastagbélbe megy át; ez utóbbi szintén zacskót képez s a hasonlólag zacskó- vagy körteidomu, de rendszeren nagyobb végbelen át az alfelet eléri. — A tápcső függelékei: a nyálmirigyek és a MALPIGHI-féle edények. A nyálmirigyek, melyek a bárzsing elejébe

nyílnak, sokszor tetemesen kifejlődve és néha igen csinos tömlőszerű idomokat mutatnak. A MALPIGHI-féle edények, melyek a húgyszerveket képviselik, négy hosszú, vékony, tekervényes csőből állanak s a vastagbélbe nyílnak.*

Mindezen, valamint a következő szervek a mindent kitöltő zsírtestben vannak elhelyezve.

A bűzmirigy (*glandula odorifera*) már nem tartozik az emésztő szervekhez. Ezen rendszeren sárgás vagy vörhenyes, kettős mirigy a potroh tövén, illetőleg az utómell belső felületén foglal helyet és nyílásai is ez utóbbinak oldalain vannak. Noha a bűzmirigy e család valamennyi tagjánál feltalálható, eddig mégis csak alig egy párnál sikerült a kiválasztott illékony folyadék szagát észlelni, a mely azonban soha sem oly kellemetlen, mint a hirhedt házi poloskánál; közelebből azonban nehezen jellemezhető.

A véréndérendszer a többi rovarokéval megegyezik s a test hosszán áthuzódó hátérendéből áll.

A légzést jól kifejtett finom légesövek közvetítik, melyek mindig csövesek maradnak és soha sem tágulnak ki légtartó hólyagcsökká. A körléggel a potroh oldalain levő hat pár finom léglik (*spiraculum*) által közlekednek.

A nemző szervek a himnél két legyezőidomu heréből állanak, melyek a potroh két oldalán a tápcső alatt fekszenek és rendszeren hét egymáshoz illesztett hosszukás tömlőcskéből alkotvák. A vékony ondóvezeték rendszeren egy különféle alakú ondózacskót képez; csak azután nyílik a rövid közös kilövellő ondóvezetékbe, mely az alfel alatt végződik s a himvesszővel összefügg. — A nőstény nemző szervei ehhez hasonlóak. A két petefészék mindegyike szintén többnyire hét tömlőszerű, egy nyálábot képező csövecskéből áll; petevezetékük szintén az alfel alatt a tojócsővel végződő közös hüvelybe nyílnak. Ez utóbbihoz még rendszeren egy pár függelékes mirigy is járul.

* A THANHOFFER (Magy. orv. és természetvizsg. XIII. nagygyűlésének munkálatai) által leírt kétféle MALPIGHI-edényeket, valamint már előbb más rovaroknál, ugy ezen alkalommal is hasztalanul kerestem.

* * *

ÁTALAKULÁS.

A Lygaeidák tökéletlen átalakulással bíró rovarok levén, a petékből kiképző álezák nem bábozódnak be, hanem mindig szabadon mozognak és táplálkoznak s esu-

pán háromszori vedlés által érik el teljes kifejlődésüket. A fiatal álezák külsejükre nézve már némileg a kifejlett rovarokhoz hasonlítanak; csak a csápok, a szípesőr és a

lábak zömökebbek, de a legfőbb és legállandóbb jelleg, mely azokat az ivarérett példányoktól megkülönbözteti, a szemecsek és különösen a rőpszervek hiányában áll. Minél inkább nő és fejlik, minél több vedlésen megy keresztül az álcza, annál inkább kezdenek leendő rőpszerveinek durványai is jelentkezni. E durványok az utolsóelőtti vedlés után már szembetünőkkel válnak és egy bőrnemű tokba rejtve (a mi által az álczák a tökéletesen kifejlett, de durványos rőpszervű alakoktól mindig könnyen megkülönböztethetők). Az utolsó vedlés meghozza végre a kifejlett ivarszervek mellett a kifejlett rőpszerveket és, a hol előfordulnak, a szemecseket is.

Vannak azonban a félröpűek között és így e családban is egyes fajok, melyeknél a rőpszervek a harmadik vedlés után vagyis a tökéletesen kifejlett és ivarérett állapotban sem érik el kifejlődésük legmagasabb fokát, hanem levette bár a bőrnemű tokokat, mindig durványosak maradnak. A durványosság kisebb vagy nagyobb mértékben szokott jelentkezni s e családnál rendesen a rőphártya és a szárnyak teljes vagy részleges hiányára szorítkozik. E hiány első pillanatra csekély jelentőségűnek látszik; de közelebbről vizsgálva meggyőződünk, miszerint a rovar egész külalakjára befolyással van. A rőpszervek durványos fejlődésével ugyanis a rőpszervek mozgására szolgáló s a torj üregében elhelyezett izmok is csekélyebb terjedelműekké s ezzel kapcsolatosan a középtorj, sőt részben az előtorj is szűkebbé és keskenyebbé lesznek; ez által pedig az egész testidom a tojásdadból hosszukásabbá, egyenközűbbé válik. Szépen tanulmányozhatjuk ezen változásokat különösen a *Plinthinus* és *Scolopostethus* nemeknél: a kifejlett rőphártyás alakoknál a torj hátul mindig szélesebb mint elől, a kurtított rőphártyásoknál ellenben vagy elől és hátul egyenlő széles vagy néha még elől szélesebb.

Faunaterületünkön eddig összesen 25 ily durványos rőpszervű fajt észleltem, melyeknek egy része nálunk más alakban még nem is találtatott. Ezek: *Blissus Doriae*, *Geocoris grylloides*, *dispar*, *Rhyparochromus antennatus*, *Plinthinus pusillus*, *longipennis*, *hungaricus*, *Acompus rufipes*, *Stygnocoris rusticus*, *Scolopostethus affinis*, *pilosus*. A többi 14 faj tökéletesen kifejlett rőpszervekkel is előfordul és pedig némelyeknél emez, másoknál amaz eset a gyakoribb. Ezen második csoportot a következő fajok képezik: *Lygaeosoma reticulatum*, *Nysius Jacobae*, *Ischnodemus sabuleti*, *Geocoris albipennis*, *Tropistethus sabuleti*, *Rhyparochromus hirsutus*, *chiragra*, *Pterotmetus staphylinoides*, *Macrodera varium*, *Lamprodera maurum*,

Ischnocoris hemipterus, *Scolopostethus decoratus*, *Pyrrhocoris apterus*, *marginatus*.

Itt vélek megemlítenednek egyszersmind bizonyos fejlődési rendellenességet a csápok alkotásában, mely e családnál aránylag gyakran észlelhető, legalább sokkal gyakrabban, mint valamennyi többi félröpű családnál. Ezen rendellenesség abban áll, hogy az egyik csáp a rendesnél rövidebb s csak három izülek által képezetik. Az ily csápnál az első és utolsó izülek rendes hosszúságú, vagy az utolsó valamieskével rövidebb vagy hosszabb; a középső izülek azonban hosszabb, mint a rendes alkotású csápnak akár második, akár harmadik izülete külön, de rövidebb mint ezek együttvéve. Az izületek számának ezen fogyása akként jön létre, hogy a második és harmadik izülek egymással összeolvadnak. E jelenséget eddig a következő hazai fajoknál észleltem: *Metopoplax ditomoides*, *Icus angularis*, *Rhyparochromus hirsutus*, *Trapezonotus nebulosus*, *Microtoma carbonaria*, *Pachymerus Rolandri*, *Pini*, *Emblethis ciliatus*, *arenarius*, *Scolopostethus affinis*, *adjunctus*.

Ezen fejlődési eltérés az ivartól függetlenül hol a jobb, hol a bal, de mindig csak egy oldalon fordul elő. A legnagyobb ritkaságok közé tartozik ennél fogva egy gyűjteményemben levő *Diplonotus fracticollis* példány, melynek mindkét csápjá rendellenes fejlődést mutat és csak három izülekből áll, úgy hogy az ember benne első tekintetre talán egészen új és három izülekű csápjai által valamennyi Lygaeidától eltérő nem képviselőjét volna hajlandó sejteni.*

Hogy vajjon az álczaállapot mely szakában veszi eredetét e rendellenesség és vajjon mely hatányok idézik azt elő, még nem tudjuk és felderítése további vizsgálatoknak van fentartva.

Vannak azonban esetek, midőn a csápok szabálytalan fejlődése kétségkívül azon erőművi sérüléseknek köszöni létrejöttét, melyeket azok a rovar álczaállapotában szenvedtek. Így például egy birtokomban levő *Lygaeosoma reticulatum* rövid balcsápjá csak három izülekből áll; a második izülek rendes hosszúságú, de vége felé tetemesen vastagodott s közvetlenül hozzá egy zömök idomtalan utolsó izülek csatlakozik. Egy *Nysius Senecionis* balcsápjának harmadik izülete utófelén csaknem kétszer vastagabb mint rendesen, rövidült negyedik izülete pedig végén gömbösen felfúvódott. Egy *Pachymerus phoeniceus* szabályos alkotású balcsápjának utolsó izülete a rendes-

* Ily tévedésbe esett valószínűleg COSTA is, midőn a rejtélyes *Tritomacera* nemet felállította, mely aligha lesz más mint egy ily mindkét oldalán rendellenes fejlődésű csáppal bíró *Scolopostethus*.

nél felényivel rövidebb. Legujabban pedig egy *Rhypparochromus hirsutus* példányt láttam, melynek balcsápja csak két izülekből áll; a rendes vastagságú utóizülek

ugyanis közvetlenül a szabályos alkotásu első izülekhez csatlakozik s e mellett csak valamivel rövidebb, mint a jobb csáp harmadik és negyedik izüleke együttvéve.

* * *

ÉLETMÓD.

E család fajai mind szárazon tartózkodnak, és kevés kivétellel a száraz, kopár helyeket kedvelik. Egyedül csak az *Ischnodemus sabuleti*, *Geocoris dispar* és *Chilacis Typhae* fajok birnak a vizenyősebb helyek iránt kiváló előszeretettel; a *Henestaris halophilus* pedig alföldi sós-tavaink szikes partjait látszik különösen szeretni. A többiek mind lehetőleg vízszegény helyeken, napsütött kopárokon, verőfényes lejteken, kövecses dombokon, gyepes legelőkön, sovány réteken, szegényes növényzetű pusztákon, száraz homoktalajon és ezekhez hasonló más lelhelyeken tanyáznak, hol egyenként, hol kisebb-nagyobb társaságokban. Különösen egyes fajok — mint péld. *Lygaeus equestris*, de főleg *Pyrrocoris apterus* — tavasszal, sőt nyáron át is nagy csapatokban szoktak összegyűlni, s fák és falak tövében sütkérezve gyakran seregestől találhatók. *Platyaster Abietis* és *ferrugineus*, valamint *Taphropeltus contractus* fahéj alatt fordulnak elő.

Legtöbben azonban száraz növényhulladékok, lehullott falevelek, moh és kövek alatt, fű között és apróbb növények tövében tartózkodnak. A világosabb színezetű fajok, minők a *Nysius*-félék, továbbá a *Cymina*, *Artheineina*, *Oxycaenina* és *Heterogastrina* alcsaládok képviselői már különféle növények szárain és levelein élnek; míg az élénk tarka színekkel bíró *Lygaeus*-fajok gyakran virágokon is találhatók. Itt is észlelhetjük tehát némileg az állatok színének a környezethez való alkalmazkodását.

E rovarok hegyen-völgyön mindenütt előfordulnak, a hol a tenyészésükhöz megkívántató feltételek megvannak. Hogy elterjedésük függélyes irányban nálunk mily magasra terjed, egész bizonyossággal nem tudhatjuk, minthogy épen a határszéli magasabb hegylánczok tüzetes hemipterologiai átkutatásban még nem igen részesültek. Eddigi észleleteim szerint legmagasabban mennek fel *Lygaeus saxatilis*, *Pachymerus phoeniceus* és *Pini*. Ezeket ugyanis a magyar orvosok és természetvizsgálók XVI. nagygyűlése alkalmával 1872. szeptember havában a mehádiai Herkulesfürdő felett tornyosuló Domog-

leten, közvetlenül annak csúcsa alatt, tehát körülbelül 1500 méternyi magasságban gyűjtöttem. Nem sokkal csekélyebb magasságban élnek *Nysius Jacobae*, *Ligyrocorys sylvestris* és *Heterogaster Urticae* Tátrafüred mellett, valamint *Cymus clavicularis* a máramarosi Pietrosz-havason.

A Lygaeidák táplálékát részint növényi, részint állati anyagok, illetőleg azoknak nedvei képezik. Hogy mely táplálék a túlnyomó, az a fajok, de még inkább az évszak szerint változik. A növényi anyagok közül nemcsak a növény szárakat és leveleket, hanem a lágyabb magvakat is szivogatják, a mint ezt *Pyrrocoris apterus*-nál tapasztaltam. Az állati táplálék döglött rovarokból, apró bábokból és petékből áll. Élő állatot azonban soha sem támadnak meg, s azon pár író között, kik e tárgyról megemlékeznek, bizonyára legigazságtalanabb SPINOLA (Ess. Hém. p. 241—245), midőn e rovarok megvastagodott és sokszor tövisekkel fegyverzett mellső czombjaiból azt következteti, hogy azok — legalább álczaállapotukban — eleven zsákmánnyal élnek, tehát ragadozók. Én, ki e tárgyat kirándulásaim alkalmával mindig figyelemmel kísértem, nem voltam tanúja egyetlen egy esetnek sem, mely ama theoretikus vélemény mellett szólna; de igenis láttam több esetben, hogy még álczák is növényi vagy az említett állati anyagok valamelyikén lakmároztak.

A párosodás időszaka különböző. Némely fajok tavasszal, mások a nyári hónapokban, sőt egyesek szeptemberben párosodnak. A közönség mindig akként történik, hogy a him a nőtény hátára kapaszkodik, s mintán a nemzőszervek kellőleg összeragadtak, arról lefordul, és aztán az erősebb nőtény által a közönség egész tartama alatt, néha egy-két napig, fejével ellenkező irányban idestova vonszoltatik.

A megtermékenyített nőtény hosszukás apró petéit, a mennyire eddig tapasztallhattam, kisebb-nagyobb csomócskáknak, levelek vagy fűszálak felületére rakja. Az álczák június előtt és októberen túl soha sem találhatók; a miből azt következtetem, hogy mindig még ugyan-

azon évben szoktak kikelni és teljesen kifejlődni, melyben a peték rakva voltak. Én legalább részemről azt hiszem, hogy valamennyi európai Lygaeida tökéletesen kifejlett állapotban tel el. E feltevésre jogosít azon

körülmény, hogy eddig a nálunk tenyésztő fajoknak már csaknem felénél tényleg ezt a viszonyt találtam, és nem szenved kétséget, hogy további téli kirándulások a többi fajok áttelelését is határozottan ki fogják mutatni.

* * *

FÖLDRAJZI ELTERJEDÉS.

A magyar birodalom nemcsak geographiai, hanem faunistikai tekintetben is határozottan jellemzett egységet képez, és mint ilyen külön MAGYAR FAUNATERÜLET nevezete alá foglalható. E terület magában foglalja Magyarországot, Erdélyt, és Horvát-Tótországot; nem számíthatjuk azonban hozzá a már határozottan dél-európai jellegű magyar-dalmát tengerpartot.*

A nagy európai fauna-birodalom** három területe ér hazánkban össze, és ez az, a mi faunánknak annyi érdekét, annyi változatosságot és gazdagságot kölcsönöz.

A Lygaeidák családja is szépen van képviselve, és híven tükrözi vissza az átmenetet Nyugat-, Dél- és Kelet-Európa faunái között. Az eddig észlelt fajoknak ugyanis mintegy $\frac{3}{5}$ része közösen él mind a három területen, $\frac{1}{5}$ része csak Nyugat- és Dél-Európában tenyészik; de vannak ismét fajok, melyek Európán kívül még Szibériában, Kis-Ázsiában és Éjszak-Afrikában is előfordulnak. Nem kevésbé jellemző az is, hogy néhány csaknem egész Európában elterjedt, nem ritka faj, mint *Macrodera micropterum*, *Pasatus luniger*, nálunk eddig nem találtattott.

A nyugat-európai faunaterület képviselői gyanánt említhetők hazánkból: *Camptotelus costalis*, *Oxycaenus modestus*, *Rhyparochromus pilicornis*, *Lasiosomus enervis*, *Trapezonotus dispar*, *Scolopostethus pilosus*, *Eremocoris icaunensis*.

* Az ott észlelt Lygaeidákat ennél fogva munkám végén külön függelékben soroltam fel.

** Állatföldrajzi ismereteink jelen állásánál tudjuk, miszerint szűkebb értelemben vett európai faunaterületről, mely t. i. egyedül csak kis földrészünkre lenne szorítkozva, ma már nem szólhatunk. Ily faunistikai egység a természetben nem létezik. Ma már általánosan el van fogadva, hogy azon faunistikai egység, melyhez Európa tartozik, azonkívül még Éjszak-Afrikát, Kis-Ázsiát és Szibériát is magában foglalja. Ezen tágabb értelemben vett ugynevezett EURÓPAI FAUNA-BIRODALOM nézetem szerint a következő faunaterületekre oszlik: 1. Nyugat-Európa, földrészünk éjszakyugati része délre az Alpokig, keletre Oroszországban azon vonalig, mely egyfelől a keleti és jeges tenger, másfelől a fekete és kaspi tenger vízválasztójának felel meg. 2. Dél-Európa, földrészünk három nagy déli félszigete Dél-Franciaországgal és a földközi tenger szigeteivel. 3. Kelet-Európa, Európa többi része. 4. Szibéria. 5. Kis-Ázsia. 6. Éjszak-Afrika. — Sajnálom, hogy jelen magánrajz szűk kerete e tárgyat bővebben kifejtésem nem engedi.

Dél-Európából nyomulnak hozzánk: *Blissus Doriae*, *Piocoris erythrocephalus*, *Macroplox fasciatus*, *Plinthinus longipennis*. Közösen birjuk Dél- és Kelet-Európával a következő fajokat: *Geocoris siculus*, *Metopoplox ditomoides*, *Oxycaenus collaris*, *Icus angularis*, *Beosus erythropterus*, *Pyrrhocoris marginatus*. Csaknem kizárólag kelet-európai faj a *Geocoris dispar*, míg a *Pachymerus validus* hazánkon kívül csak Kis-Ázsiában fordul elő.

Van azonban két általam leírt új faj, *Plinthinus hungaricus* és *Emblethis ciliatus*, melyek hazánkon kívül eddig még sehol sem találtattván, faunánk kizárólagos sajátosságait képezik, és különösen jellemző fajai közé tartoznak. Nevezetes ritkaságot birunk az eddig csak Francia- és Olaszországból ismert *Dimorphopterus Spinolae* szép fajban is.

Az egész magyar faunaterület könnyebb áttekintés végett négy különböző tájra osztható, melyek egymástól nemcsak állat- és növénytani, hanem topographiai és meteorológiai tekintetben is szembetűnőleg eltérnek. E négy természetes táj: az éjszaki felföld, a délkeleti felföld, a központi síkság és a délnyugati dombvidék.* Leggazdagabb ezek között úgy a fajok, mint az egyedek számára nézve a délnyugati dombvidék változatos talaja, nevezetesen pedig a budai hegyek kopár lejtői. Ezután következik a központi síkság, majd a délkeleti felföld; az éjszaki felföld azonban aránylag mégis legszegényebb.

Az egész magyar faunaterületen eddig összesen 100 Lygaeidafaj észleltetett. Ezek közül 30 faj mind a négy tájon előfordul; a többi hol csak egy, hol két vagy három tájon is találtattott.

Igy az ÉJSZAKI FELFÖLDÖN élő 50 faj közül a *Nysius Jacobaeae*, *Ligyrocis sylvestris* és *Stygmocoris pedestris* csakis itt fordulnak elő.

A DÉLKELETI FELFÖLDÖN 60 faj tenyészik, melyek közül a többi három tájon nem észleltettek még a követ-

* Itt lényegében azon felosztást követem, melyet munkálataiban a magy. kir. meteorológiai és földdelejelességi intézet is használni szokott.

kezők: *Chilacis Typhac*, *Oxycaenus modestus*, *Rhyparochromus pilicornis*, *dilatatus*, *Lasiosomus enervis*, *Stygnocoris rusticus*, *Dyrnus brunneus*, *Taphropeltus contractus*, *Platygaster ferrugineus*.

A KÖZPONTI SÍKSÁGON gyűjtött 64 faj közül ennek kizárólagos sajátjait képezik: *Geocoris siculus*, *Emblethis ciliatus*, *Scolopostethus pictus*, *pilosus*.

A DÉLNYUGATI DÖMEVIDÉK 78 fajt táplál; ezek közül csak itt tenyésznek: *Arocatus melanocephalus*, *Dimorphopterus Spinolae*, *Blissus Doriae*, *Camptotelus costalis*, *Microplax interruptus*, *Macroplax fasciatus*, *Icus angularis*,

Rhyparochromus antennatus, *Plinthisus bidentulus*, *longipennis*, *Pachymerus validus*, *Ischnocoris punctulatus*.

Mindezen viszonyoknak könnyebb áttekintésére szolgál a következő táblázatos kimutatás, melyen, összehasonlítás végett, a nálunk tenyésző fajoknak földrajzi elterjedését nemcsak a magyar faunaterület négy táján, hanem a tágabb értelemben vett európai fauna-birodalom valamennyi tartományában az eddig közzétett adatok nyomán pontosan összeállítani és hiven feltüntetni igyekeztem.

MAGYARORSZÁG LYGAEIDÁI FÖLDRAJZI ELTERJEDÉSÉNEK ÁTNÉZETE.

CONSPECTUS DISTRIBUTIONIS GEOGRAPHICAE LYGAEIDARUM HUNGARIAE.

	Hungaria				Anglia	Suecia	Fennia	Lívonía	Dánia	Hollandia	Germania	Helvetia	Gallia	Hispania	Italia	Turcia	Rossia merid.	Caucasus	Asia minor	Siberia	Algeria
	septentr.	orient.	central.	occident.																	
<i>Melanospilus venustus</i> H.-SCH.	+	+	+	+	+	.	+	+	+	+	.	.	+
<i>Lygaeus saxatilis</i> SCOP.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	.	+
» <i>equestris</i> L.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
» <i>apuanus</i> ROSSI	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	.	+
» <i>punctatoguttatus</i> FABR.	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	.	+
<i>Lygaeosoma reticulatum</i> H.-SCH.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	.	.	+
<i>Arocatus melanocephalus</i> FABR.	+	+	+	+	.	+	.	+
<i>Nysius Jacobae</i> SCHILL.	+	+	+	+	.	.	+	+	+	.	+
» <i>Thymi</i> WOLFF	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	.	+	.
» <i>Senecionis</i> SCHILL.	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	+
» <i>helveticus</i> H.-SCH.	+	+	+	+	.	+	+	+	+	.	.	.	+
» <i>punctipennis</i> H.-SCH.	+	+	+	+	.	+	+	+	.	.	+	+	+	.	+	.	+	.	.	+	.
<i>Cymus glandicolor</i> HAHN	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	+	.	.
» <i>melanocephalus</i> FIEB.	+	+	+	+	+	+	+	.	+
» <i>clavicornis</i> FALL.	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	.	+
<i>Kleidocerus Resedae</i> PANZ.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	+	.
<i>Ischnodemus sabuleti</i> FALL.	+	+	+	+	+	+	.	.	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	.	.	+
<i>Dimorphopterus Spinolae</i> SIGN.	+	+	.	+
<i>Blissus Doriae</i> FERR.	+	+	.	+
<i>Henestaris halophilus</i> BURM.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	.	.	+
<i>Piocoris erythrocephalus</i> ST. FARG. et SERV.	+	.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+
<i>Geocoris grylloides</i> L.	+	+	.	+	.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	.	+	.
» <i>dispar</i> WAGA	+	+	+	+	.	.	+	.
» <i>siculus</i> FIEB.	+	+	+	+	+	+	+	.	.	+
» <i>albipennis</i> FABR.	+	+	+	.	+	+	+	+	+

	Hungaria				Anglia	Suecia	Fennia	Livonia	Dania	Hollandia	Germania	Helvetia	Gallia	Hispania	Italia	Turcia	Rossia merid.	Caucasus	Asia minor	Siberia	Algeria
	septentr.	orient.	central.	occident.																	
<i>Chilacis Typhae</i> PERR.	+	.	.	+	+	+	.	.	.	+
<i>Camptotelus lineolatus</i> SCHILL.	+	.	+	+	+	.	.	.	+	.	+
» <i>costalis</i> H.-SCH.	+	+
<i>Microplax interruptus</i> FIEB.	+	+	.	+	.	+	+	+	.	+	.	.
<i>Metopoplax ditomoides</i> COSTA	+	.	+	+	+	+	+	.	+	+	+	.	+
<i>Oxycaenus modestus</i> FALL.	+	+	+	.	.	+	+	+
» <i>collaris</i> MULS.	+	+	+	+	+	+	.	+
<i>Macroplax Preysleri</i> FIEB.	+	.	+	.	+	.	+	.	.	+	.	+	.	+
» <i>fasciatus</i> H.-SCH.	+	+	+	+	.	.	.	+	.	+
<i>Diplonotus fracticollis</i> SCHILL.	+	+	.	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	+
<i>Ligyrocoris sylvestris</i> L.	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.
<i>Tropistethus sabuleti</i> HAHN	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+
<i>Icus angularis</i> FIEB.	+	+	.	+
<i>Rhyparochromus antennatus</i> SCHILL.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	+	.	+	.	.	.	+
» <i>hirsutus</i> FIEB.	+	.	+	+	+	+	+	.	+
» <i>pilicornis</i> MULS.	+	.	.	+	+	+	+
» <i>dilatatus</i> H.-SCH.	+	.	.	+	+	+	+	+	+
» <i>chiragra</i> FABR.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	+
» <i>practextatus</i> H.-SCH.	+	+	+	+	+	+	.	.	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Pterotmetus staphylinoides</i> BURM.	+	+	.	+	.	+	.	+	+	.	+	+	+	.	+	.	+	.	.	+	.
<i>Macrodema varium</i> WOLFF.	+	+	+	+	.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+
<i>Lamprodema maurum</i> FABR.	+	+	+	.	+	+	.	.	+
<i>Plinthis pusillus</i> SCHOLTZ	+	.	.	+	.	+	+	.	+	+	+	+	.	.	+
» <i>bidentulus</i> H.-SCH.	+	+	+	+	.	+	+	+	+
» <i>longipennis</i> FERR.	+	+
» <i>hungaricus</i> n. sp.	+	+
<i>Lasiosomus enervis</i> H.-SCH.	+	.	.	+	.	.	.	+	.	+	+	+
<i>Acompus rufipes</i> WOLFF	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	+
<i>Stygnocoris rusticus</i> FALL.	+	.	.	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	+	+	.	.	.
» <i>pedestris</i> FALL.	+	.	.	.	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+
» <i>arenarius</i> HAHN	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	+	.	+	.	.	+	.	.	.	+
<i>Peritrechus nubilus</i> FALL.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	+	+	.	.	+
» <i>geniculatus</i> HAHN.	+	+	.	+	+	+	+	.	+	.	+	+
<i>Trapezonotus nebulosus</i> FALL.	+	.	+	.	.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	.	.	+	.	.	+	.
» <i>agrestis</i> FALL.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	.	+	+
» <i>dispar</i> STÅL.	+	+	+	+	+
» <i>Ulrichii</i> FIEB.	+	.	+	+	.	+	.	+	+
<i>Microtoma carbonaria</i> ROSSI	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	+	+

	Hungaria				Anglia	Suecia	Fennia	Livonia	Dania	Hollandia	Germania	Helvetia	Gallia	Hispania	Italia	Turcia	Rossia merid.	Caucasus	Asia minor	Siberia	Algeria
	septentr.	orient.	central.	occident.																	
<i>Pachymerus Rolandri</i> L.	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	+	.	+	+	.	.	+
» <i>validus</i> n. sp.	+	+	.	.
» <i>lynceus</i> FABR.	+	+	+	+	+	+	.	+	+	+	+	.	+	.	+	.	+
» <i>quadratus</i> FABR.	+	.	+	+	+	+	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+
» <i>phoeniceus</i> ROSSI	+	+	.	+	+	.	+	+	+	+	+	+	+
» <i>Pini</i> L.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	+	.
» <i>vulgaris</i> SCHILL.	+	+	+	+	.	+	+	+	+	+	+	.	+	+	+	.	.
» <i>pineti</i> H.-SCH.	+	+	+	+	+	+	+	+	+
» <i>caffer</i> THUNB.	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	+	+	+	+	+	.	+	+	.	.	+
<i>Beosus erythropterus</i> BRULL.	+	+	+	+	.	+	+	+	+	+	.	+
» <i>luscus</i> FABR.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	.	+
<i>Emblethis Verbasci</i> FABR.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	.	.	+	.	+
» <i>ciliatus</i> n. sp.	+
» <i>arenarius</i> L.	+	.	+	+	+	+	.	+	+	.	+	.	+	.	+
<i>Gonianotus marginepunctatus</i> WOLFF	+	+	.	+	.	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	.	+
<i>Ischnocoris hemipterus</i> SCHILL.	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	+	+	+	.	+	+	+	+	.	.	.
» <i>punctulatus</i> FIEB.	+	+	+	.	.	+
<i>Scolopostethus pictus</i> SCHILL.	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	+	.	.
» <i>affinis</i> SCHILL.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
» <i>adjunctus</i> DOUGL. et SCOTT.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	+
» <i>decoratus</i> HAHN.	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	+	+	+	.	+	+
» <i>pilosus</i> REUT.	+	.	+	+	+	.	+
<i>Eremocoris plebejus</i> FALL.	+	+	.	.	+	+	+	+	.	+	+	.	+	.	+	.	+	.	+	.	.
» <i>icaunensis</i> POPUL.	+	.	.	+	+
» <i>podagricus</i> FABR.	+	.	+	.	+	+	+	.	+	.	+	+	+	.	+	.	+	.	.	.	+
<i>Drymus sylvaticus</i> FABR.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	.	+	.	.	+
» <i>brunneus</i> SAHLB.	+	.	.	+	+	+	+	+	.	+	+	+	.	+
<i>Taphropeltus contractus</i> H.-SCH.	+	.	.	+	+	.	.	.	+	+	+	+	.	+	+
<i>Platygaster Abietis</i> L.	+	+	.	.	+	+	.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	.
» <i>ferrugineus</i> L.	+	.	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	.
<i>Pyrhocoris apterus</i> L.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
» <i>marginatus</i> KOLEN.	+	+	+	+	.	.	.	+	.	+	+	.	+	.
<i>Heterogaster rufescens</i> H.-SCH.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	.
» <i>affinis</i> H.-SCH.	+	.	+	+	+	+	.	+
» <i>Artemisiae</i> SCHILL.	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	.
» <i>Urticae</i> FABR.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+
<i>Platyplax Salviae</i> SCHILL.	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	.	+

IRODALOM ÉS GYŰJTEMÉNYEK.

A magyar faunaterület Lygaeidáival eddig összesen 12 buvár foglalkozott irodalmilag, kik közül 9 belföldi és csak 3 külföldi; de ez utóbbiak is belföldi gyűjtőktől nyerték adataikat. A sort 1800-ban Koy Tóbiás budai kinestári tiszt nyitja meg és bezárja 1874-ben MÉRY ETEL győri tanár.

E 12 író észleletei 20 dolgozatban vannak letéve, melyeknek fele magyar nyelven jelent meg, 9 németül és 1 francziául, és melyek időszaki sorrendben a következők:

* * *

- 1800 Koy Tóbiás rovargyűjteményének névjegyzékében hazánkból 7 Lygaeida-fajt sorol fel, melyeket egynek kivételével mind Buda körül gyűjtött. (Alphabetisches Verzeichniss meiner Insecten-Sammlung.) Ezen ritka munkáskában, mely Budán látott napvilágot, a *Lygaeus*-nem alatt még több faj van felsorolva; ezek azonban részint a Capsidákhoz, részint a Coreidákhoz tartoznak, kettő pedig — *Bardanae Preysl.* és *Ochromelas* — épen megfejtethlen.
- 1839 HERRICH-SCHÄFFER magyarországi példányok után, melyeket vele FRIVALDSZKY IMRE közlött, a következő 5 új faj leírását és ábráját adja: *Pachymerus decurtatus*, *Heterogaster punctipennis*, *H. reticulatus*, *Pachymerus fenestratus*, *P. nitidulus*. (Die wanzenartigen Insecten. IV.)
- 1844 FIEBER X. F. az *Ophthalmicus*-nem magánrajzában a Bánságból az *O. albipennis* és *Ulrichii* leírását és ábráját közli. (Entomolog. Monographien.)
- 1853 HERRICH-SCHÄFFER hazánkból a *Stenogaster pallens* és *ditomoides* fajokat írja és ábrázolja le. (Die wanzenartigen Insecten. IX.) A kötet végéhez csatolt Index a *Lygaeus nerii* = *Caenocoris Nerii* lelhelyeül tévesen Magyarországot említi.
- FUSZ KÁROLY az általa Erdélyben gyűjtött félröpkék száraz névjegyzékét közli, mely 13 Lygaeidát tartalmaz. (Verhandl. und Mittheilungen des siebenbürg. Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt. IV.)
- MAYR GUSZTÁV a neki BIELZ ALBERT által meghatározás végett küldött erdélyi rovarok jegyzékében 9 az előbbi dolgozatban nem említett Lygaeida-fajt sorol fel. (U. o. IV.)
- 1855 FUSZ KÁROLY egy általa Nagy-Csűr mellett talált *Ophthalmicus* leírását közli, mely, mint helyesen sejté, csakugyan *Salda erythrocephala* = *Piocoris erythrocephalus* volt. (U. o. VI.)
- 1861 FIEBER X. FERENCZ az európai félröpkékről szóló fontos munkája a Lygaeidák közül csak 3 fajnál említi Magyarországot, mint lelhelyet. (Die europäischen Hemiptera.)
- 1862 FUSZ KÁROLY Erdély félröpkéjének faunáját ismertető szorgalmas értekezésében 29 Lygaeida-fajt közöl részletes lelhelyeivel és gyűjtési idejével együtt. (Verhandl. und Mittheilungen des siebenbürg. Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt. XIII.)
- 1865 FRIVALDSZKY IMRE Magyarország faunájának jellemzésére a többi között 3 Lygaeidát is felemlít. (Magyar tud. Akadémia Évkönyvei. XI.)
- 1870 HORVÁTH GÉZA a tornai hegység félröpkéjének faunáját ismertetvén, onnan 27 Lygaeida-fajt közöl a lelhelyek és időszak pontos megjelölésével. (Math. és természettud. Közlemények. VIII.) Ezen értekezésben, mely az első, magyar nyelven megjelent hemipterológiai dolgozat, a FIEBER által hibásan meghatározott *Nysius fuliginosus* alatt *N. helveticus* értendő.
- 1871 HERMAN OTTÓ az erdélyi Mezőségéből a *Lygaeus equestris* lelhelyét közli, Kolozsvár mellől pedig 5 Lygaeida-fajt sorol fel, melyeket ösztönzésére ifj. KNÖPFER KÁROLY gyűjtött össze. (Erdélyi Muzéumegylet Évkönyvei. V.)
- 1872 Ugyanaz a Mezőség természetrajzi, jelesen állattani ismertetését folytatván, onnan 5 Lygaeida-fajt említ fel; legnevezetesebb ezek között a tévesen *Artheneis foreolata* névvel jelölt *Chilacis Typhae*. (U. o. VI.)
- DR. TÖRÖK JÓZSEF Debreczen rovarfaunájának folytatólagos ismertetésében 11 Lygaeida névjegyzékét adja. (Magy. orv. és természetvizsg. XV. aradi nagygyűlésének Munkálatai.)
- FRIVALDSZKY JÁNOS Mehádia vidékéről 7 Lygaeida nevét közli. (MUNK MANÓ, Herkulesfürdő és környéke.)
- 1873 Ugyanaz Mehádia vidékének részletesebb állattani leírását adván, hazánk ama délkeleti szögletéből már 12 Lygaeida-fajt sorolt fel lelhelyeivel együtt. (Magy. orv. és természetvizsg. XVI. mehádiai nagygyűlésének Munkálatai.)

1873 MOCSÁRY SÁNDOR az 1872. év nyarán Biharmegye területén tett állattani utazásáról szóló jelentésében e megyéből 15 Lygaeida-fajt említ fel a lelhelyekkel együtt. (Math. és természettud. Közlemények. X.)

1874 DR. HORVÁTH GÉZA a *Pyrrhocoris apterus* magyar tájneveit állítja össze. (Természettudományi Közöny. VI.)

— Ugyanaz Buda mellől a *Megalonotus hungaricus* új fajt írja le. (Petites Nouvelles entomolog. No. 114.)

— MÉRY ETEL Győrmegye állatvilágát ismertetvén, onnan 3 közönséges Lygaeida-fajt említ meg. (FEHÉR IPOLY, Győrmegye és város egyetemes leírása.)

Ide számítandók még az 1851—70-iki időszakban hazánk különböző vidékein tett azon phaenologiai észleletek, melyeket a kir. magy. természettudományi társulat megbízásából STAUB MÓR állított össze, és melyek kéziratban jelenleg a nevezett társulat irattárában vannak letéve. E dolgozat egy pár közönségesebb Lygaeida-faj elterjedésére nézve is tartalmaz néhány használható adatot.

A mi a faunánk területén szerzett gyűjteményeket illeti, azok közül főleg négy nagyobb gyűjtemény érdemel említést. *

Első helyen áll a magy. nemz. muzeum magyarországi gyűjteménye, melynek példányai leginkább FRIVALDSZKY JÁNOS, MOCSÁRY SÁNDOR, PÁVEL JÁNOS és éntőlem

származnak, és mely általam tüzetesen meghatározva és berendezve jelenleg 90 Lygaeida-fajt tartalmaz.

A második nyilvános gyűjtemény, melyben faunaterületünk félröpi szintén szépen képviselvek, a bécsi es. k. udvari terménytár európai gyűjteménye. E gazdag gyűjteményt még FIEBER határozta meg s a benne levő magyar példányokat — közöttük 21 Lygaeidát — csaknem mind MANN JÓZSEF gyűjtötte 1859-ben Mehádia és 1866-ban az ogulini határőrezred területén fekvő Josefsthal körül.

Dr. MAYR GUSZTÁV bécsi tanár szintén csinos félröpi-gyűjteménnyel bír, melynek magyarországi példányait az 1858—1861. évi időközben, mint pesti tanár, főleg Budapest vidékén gyűjtötte. Gyűjteményében, melyet a lelhelyek és a gyűjtési idő pontos megjelölése különösen becsessé tesznek, hazánkból összesen 30 Lygaeida-fajt találtam.

Saját gyűjteményem, melynek gyarapításán már 8 év óta fáradozom, a szóban levő családból a magyar fauna területéről összesen 84 fajt tartalmaz. Hogy ezeknél a gyűjtés idejének, helyének és egyéb körülményeinek részletes megjelölése sehol sem hiányzik, feleslegesnek tartom különösen kiemelni.

Kisebb, általam meghatározott gyűjteményekkel bírnak még ezenkívül GEYER GYULA szepes-iglói tanár, PUNGUR GYULA szilágynagyfalui lelkész, SAJÓ KÁROLY pest-megyei birtokos és SCHUSTER KÁROLY kolozsvári tanító.

Hogy FUSS KÁROLY nagybecsű erdélyi gyűjteménye megvan-e még és hová lett, nem tudom. TÖRÖK JÓZSEF debreczeni gyűjtései talán a debreczeni ref. collegium muzeumban meglesznek.

* A kolozsvári és zágrábi muzeumok gyűjteményeit nem ismerem.

II. SYSTEMATIKUS RÉSZ.

LYGAEIDAE WESTW.

Caput nec clypeatum, nec ante ocellos constrictum; tuberculis antenniferis partem inferiorem laterum capitis occupantibus. Antennae quadriarticulatae. Ocelli saepissime adsunt. Rostrum quadriarticulatum. Scutellum parvum aut mediocre, triangulare. Hemelytra saepissime completa, clavo, corio et membrana composita. Tarsi triarticulati.

A fej szélén nem lemezes, a szemecsek előtt nem szűkült; a csápudorok a fej oldalainak alsó részét foglalják el. A csápok négy-izülekűek. A szemecsek csak igen ritkán hiányzanak. A szípesőr négy-izülekű. A pajzska aránylag kicsiny vagy középserű, háromszögű. A röptyűk többnyire tökéletesen kifejlődve s clavus-, corium- és röphártyából állanak. A kocsák három-izülekűek.

* * *

Ezek képezik a Lygaeidák családjának közös jellegeit, melyek azt a többi rokon félröpű családtól megkülönböztetik. Ily értelemben s terjedelemben fogták fel e családot BURMEISTER, WESTWOOD, KOLENATI és legújabbban korunk legkitünőbb hemipterológja, STÅL.

E felfogás azonban nem mindig és nem mindenütt volt általánosan elismerve, minthogy egyes szerzők a család terjedelmének meghatározásában hol tágabb, hol szűkebb határokat vontak. Míg némelyek, mint SPINOLA, HERRICH-SCHÄFFER, FLOR, DOUGLAS és SCOTT, a Tingididák családjához tartozó Piesminákat is ide számítják, mások még a Pyrrhocorinák alsócsaládját is kizárják és külön családnak tekintik. Tagadhatlan, hogy a Piesminák kis csoportja több tekintetben közel áll az Oxycareninákhoz; de már maguk a kétizülekű kocsák sokkal eltérőbb jelleget képeznek, sem hogy őket a Lygaeidákhoz lehetne számítani. A mi pedig a Pyrrhocorinákat illeti, a szemecsek hiánya s a röphártya erezetének és a női ivarszerveknek kissé eltérő és a többi alsócsaládnál is változó alkotása, nézetem szerint, még nem

elegendő arra, hogy külön család felállítását szükségessé és indokolttá tegyék.

A Lygaeidák systematikus feldolgozása nem tartott mindig egyenlő lépést a fajok ismeretével; s míg az utóbbi évtizedekben a fajok száma folyvást szaporodott, hiányzott a rendező kéz, mely az összegyűlt anyagot tisztázva és rendszerezve a család kertén belől szerves egészzé fűzte volna. A megjelent dolgozatok ezen irányt jóformán elhanyagolták és csak FIEBER tette e tekintetben az első nevezetesebb kísérletet.

Végre 1872-ben megjelent STÅL klasszikus értekezése az európai Lygaeida-nemekről és tökéletesen kipótolá az eddig érzett hiányt. Ezen minden tekintetben jeles dolgozat, mely a svéd kir. tudományos akadémia kiadványai-ban látott napvilágot, szerencsés és biztos kézzel jelöli ki a Lygaeidák tudományos rendszerének alapjait. E nyomon indultam és dolgoztam én is a jelen alkalommal.

STÅL az Európában tenyésző Lygaeidákat 11 alsócsaládra osztja, melyek egynek (*Tetracrina*) kivételével nálunk is mind képviselve vannak, s melyek a következő táblázat segítségével különböztethetők meg:

TÁBLÁZAT

a Lygaeidák 10 alcsaládjának megkülönböztetésére.

<i>a)</i> A potroh valamennyi léglika a connexivumon van elhelyezve. <i>b)</i> A röptyűk, néha a torj és pajzska is, nem vagy legfőlebb csak enyészetiesen pontozvák; a röphártya két belső ere (egyetlen eset, <i>Nysius Jacobae</i> kivételével) haránt futó erecske által van összekötve. — <i>Lygaeina</i> STÅL. <i>bb)</i> A röptyűk, valamint a torj és pajzska szembetűnő pontozással; a röphártya két belső ere nincsen haránt futó ér által összekötve. — <i>Cymina</i> STÅL. <i>aa)</i> Legalább a hatodik potrohszelvény léglikai a hason vannak elhelyezve. <i>c)</i> A hatodik potrohszelvény léglikai a hason, a többié pedig a connexivumon helyezvék el. — <i>Blissina</i> STÅL. <i>cc)</i> Legalább a két utolsó potrohszelvény léglikai a hason láthatók. <i>d)</i> Csak az ötödik és hatodik potrohszelvény léglikai állanak a hason. — <i>Henestarina</i> STÅL. <i>dd)</i> Valamennyi vagy legalább a három utolsó potrohszelvény léglikai a hason láthatók. <i>e)</i> A fej igen széles, a nagy szemek előtt a csápudorok csúcsáig hirtelen igen erősen szűkült; a clavus hátrafelé keskenyebb. — <i>Geocorina</i> STÅL. <i>ee)</i> A fej nem feltűnőleg széles, a szemek előtt a csápudorok csúcsa felé alig vagy épen nem szűkült; a clavus oldalszélei párhuzamosak vagy hátrafelé szélesedők.	<i>f)</i> A járomlemezek a fejbütyöknél alig rövidebbek s hosszan nyúlnak a csápudorok elé; a hátsóko-csák első izülete rövidebb mint a két utolsó izület együttvéve. — <i>Artheneina</i> STÅL. <i>ff)</i> A járomlemezek a fejbütyöknél szembetűnőleg rövidebbek s nem sokkal nyúlnak a csápudorokon túl; a hátsóko-csák első izülete ritkán rövidebb mint a két utolsó együtt véve. <i>g)</i> A szárnyhorog az alsó főérből ered vagy hiányzik; a röphártya tövén sejtek nélkül vagy, ha sejtekkel, akkor ezekből sok, gyakran összefolyó ér fut hátrafelé. <i>h)</i> A szemecsek tisztán kivehetők; a röphártya erezete négy vagy öt érből áll. <i>i)</i> A hátsó csipők egymástól elállók; a bűzmirigy nyílása külső szélén fogidomu fehéres karély alakjában nyulik kifelé. — <i>Ocycaenina</i> STÅL. <i>ii)</i> A hátsó csipők egymáshoz igen közel állanak vagy egymást érintik; a bűzmirigy nyílásai egyszerűek, karélyos nyulványok nélkül. — <i>Myodochina</i> STÅL. <i>hh)</i> A szemecsek hiányzanak; a röphártya tövén két vagy három sejttel, melyekből több, néha egymás közt összefolyó hosszér veszi eredetét. — <i>Pyrrhocorina</i> STÅL. <i>gg)</i> A szárnyhorog az átfogó érből ered; a röphártya két belső ere elől egy haránt futó ér által van összekötve, a többi ér egy haránt futó érből vagy két alapsejtből ered. — <i>Heterogastrina</i> STÅL.

ELSŐ ALCSALÁD.

LYGAEINA STÅL.

Caput triangulare, minus latum; jugis tylo distincte brevioribus. Ocelli distinctissimi. Thorax anterieus sulculis duobus transversis instructus, margine posteriore inter scutellum et angulos laterales plus minus distincte depresso vel impresso. Hemelytra haud vel obsoletissime punctata; membranae venis duabus interioribus anterieus venula transversa obliqua plerumque conjunctis.* Hamus alarum e vena subtensa emissus. Abdomen spiraculis segmentorum omnium in connexivo positus; suturis ventralibus utrinque rectis.

* Excepto *Nysio Jacobaeae*.

A fej háromszögű, nem feltűnőleg széles, a járomlemezek a fejbütyöknél szembetűnőleg rövidebbek. A szemecsek tisztán kivehetők. A torj előfelén két haránt fekvő barázda van bevésve; utószéle a pajzska s az oldalszegletek között többé-kevésbbé lenyomott vagy benyomott. A röptyűk épen nem vagy legfőlebb csak igen enyésztesen pontozvák; a röphártya két belső ere (*Nysius Jacobaeae* kivételével) haránt futó erecske által van összekötve. A szárnyhorog az első főérből ered. A potroh valamennyi léglika a connexivumon van elhelyezve; a hasi varányok mindkét oldalon egyenesek.

* * *

Ezen alcsalád főleg a potroh léglikainak elhelyezése s a röphártya erezete által jellemeztek. A torj elő részén valamennyinél két haránt fekvő barázda van bevésve; egy részük élénk vörös színezet által tűnik ki. — Területünkön összesen 12 faj tenyészik; s ezek 5 nemben foglalnak helyet.

1(8). A corium utószéle egyenes, a clavus csúcsa közelében nem öblös; a csápdudorok külvég szöglete tompa.

2(7). A fej a szemek mögött nem duzzadt; a szemek a torj előszélét érintik.

3(4). A torj hosszában egy az előszéltől kiinduló, hátrafelé enyésztes ormó emelkedik. — *Melanospilus* STÅL.

4(3). A torj hosszormó nélkül, vagy, ha ilyen van, az nem indul ki az előszéltől.

5(6). Az utótarjak hátul egyenesen vagy kissé kerekítve csenkitottak; a bűzmirigy nyílásai feketék. — *Lygaeus* FABR.

6(5). Az utótarjak hátul részút csenkitottak; a bűzmirigy nyílásai vörhenyesek vagy sárgásak. — *Lygacoma* SPIN.

7(2). A fej a szemek mögött duzzadt, ez utóbbiak a torj előszélétől szembetűnőleg távol állanak. — *Arocat* SPIN.

8(1). A corium utószéle a clavus csúcsa közelében öblös; a csápdudorok külvég szöglete kiálló, többé-kevésbbé hegyes. — *Nysius* DALL.

MELANOSPILUS STÅL.

Hem. Fabr. I. p. 75. (1868); Öfr. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 40.

Corpus oblongum. Caput triangulare, convexum, pone oculos haud tumidum; tuberculis antenniferis extus haud

A test hosszudad. A fej háromszögű, domboru, a szemek mögött nem duzzadt; a csápdudorok külvég szöglete

prominulis. Oculi marginem anticum thoracis tangentes. Rostrum articulo quarto tertio longiore. Thorax carina longitudinali, marginem anticum attingente vel subattingente, postice evanescente, instructus, ante medium inter carinam et margines laterales tumescentes convexiusculus; margine postico recto. Scutellum planum, carina longitudinali instructum. Hemelytra completa, margine apicali corii recto, prope apicem clavi haud sinuato. Metapleurae postice oblique truncatae, angulis posticis rectis vel obtusiusculis; orificiis distinctis. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

tompa. A szemek a torj előszélét érintik. A szípesőr negyedik izülete a harmadiknál hosszabb. A torj hosszában egy az előszéltől kiinduló, hátrafelé enyészetes ormó emelkedik; a torj elől ezen ormó s a duzzadt oldalszélek között kissé domboru, utószélén egyes. A laposdad pajzska közepén hosszormó emelkedik. A röptyűk tökéletesen kifejlődvék, a corium utószéle egyenes, a clavus csúcsa közelében nem öblös. Az utótarjak hátul részsüt csonkítottak, utószögleteik épek vagy kissé tompák; a bűzmirigy nyílásai tisztán kivehetők. A lábak közép-szerűek, a czombok fegyverzetlenek.

* * *

I. M. VENUSTUS H.-SCH.

Coccineus; capite, antennis, rostro, thoracis maculis duabus magnis trapezoidalibus, marginem posticum et angulos posticos attingentibus, scutello, clavo, basi excepta, macula subrotundata magna media corii, membrana, prostethii maculis lateralibus subquadratis magnis, mesostethio, metastethio, ventris maculis lateralibus fasciisque discoidalibus, ano pedibusque nigris; vertice macula basali pallida notato; bucculis, maculis pectoris ad coxas et orificiis coccineis; membranae angulo imo basali limboque angusto albidis. ♂. ♀. Long. 9—9½, Lat. 3½—3½ ^{mf}/_m.

Cimex familiaris ROSSI Faun. etr. II. p. 238. 1318. (1790). nec FABR.

Lygaeus familiaris PANZ. Faun. Germ. 79. tab. 20.; LATR. Hist. nat. XII. p. 213. 4. (1804); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 42. 4. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 130. 5. (1840); KOLEN. Mel. ent. II. p. 71. 34. (1845); FLOR Rhynch. Livl. I. p. 221. 1. (1860); FIEB. Eur. Hem. p. 165. 4. (1861).

Lygaeus venustus H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); WANZ. Ins. IX. p. 197. (1853).

*

Biborvörös; feje, csápjai és szípesőre, torján két nagy egészen az utószélig s az utószögletekig érő folt, továbbá pajzskája, röptyűin a clavus (töve kivételével), a corium közepe táján egy nagy kerekded folt, előmellének oldalain egy-egy nagy négyszögű folt, közép- és utómelle, valamint hasának közepén és oldalain több folt alfelével és lábaival együtt feketék; fejtetője tövén egy sárgás foltocskával van jelölve; ajaklemezei és mellén a csípők mellett levő foltok s a bűzmirigy nyílásai biborvörösek; röphártyájának alapszöglete és szélei keskeny fehérek.

E szép faj, mely Európa közép és déli tartományai-ban s Algirban él és keletre egészen a Volgáig és Kaukusz-szigig terjed, sokáig a Kelet-Indiában tenyésző *Lygaeus familiaris* FABR. fajjal zavartatott össze; csak néhány év előtt sikerült STÅL-nak a régi FABRICIUS-féle gyűjtemények áttanulmányozása alkalmával ezen általánosan elterjedt tévedést észrevenni és helyreigazítani.

Nálunk igen ritka s eddig csak Biharmegyében, továbbá Kolozsvár mellett és Temesmegyében Ulma körül észleltetett néhány példányban.

LYGAEUS FABR.

Ent. syst. IV. p. 133. (1794.)

Corpus oblongum vel subelongatum. Caput triangulare, convexum, pone oculos haud tumidum; tuberculis antenniferis extus haud prominulis. Oculi marginem anticum thoracis tangentes vel subtangentes. Rostrum articulo quarto tertio brevior vel longitudine subaequali.

A test hosszudad vagy kissé hosszukás. A fej háromszögű, domboru, a szemek mögött nem duzzadt; a csáp-dudorok külvégyszöglete tompa. A szemek a torj előszélét érintik. A szípesőr negyedik izülete a harmadiknál rövidebb vagy ezzel körülbelől egyenlő hosszú. A torj hossz-

Thorax carina longitudinali nulla vel carina marginem anticum haud attingente instructus; margine postico recto. Scutellum planum, carina longitudinali instructum. Hemelytra saepissime completa, margine apicali corii recto, prope apicem clavi haud sinuato. Metapleurae postice recte truncatae vel subrotundato-truncatae, margine postico haud obliquo; orificiis nigris. Pedes medio-eres, femoribus raro spinosis.

ormó nélkül, vagy, ha ilyen van, az nem indul ki az előszéltől; utószélén egyenes. A laposdad pajzska közepén hosszormó emelkedik. A röptyűk többnyire tökéletesen kifejlődve; a corium utószéle egyenes, a clavus csúcsa közelében nem öblös. Az utótarjak hátul egyenesen vagy kissé kerekítve csönkítettak, utószéleiken nem rézsútosak; a bűzmirigy nyílásai feketék. A lábak középszerűek, a czombok ritkán tövisesek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (4). A fejtető vörös folttal.
 2 (3). A corium köröskörül fekete szegélylyel, a röphártya egyszínű sötétbarna. — *L. saxatilis* Scop.
 3 (2). A corium fekete szegély nélkül; a röphártya közepén egy kerek fehér folttal. — *L. equestris* L.
 4 (1). A fejtető egyszínű fekete.

- 5 (6). A torj előszéle fekete; a röphártya csak egy fehér folttal közepén. — *L. apuans* Rossi.
 6 (5). A torj elől fekete szegély nélkül; a röphártya a középső fehér folton kívül még egy csúcsán levő hasonszínű folttal. — *L. punctatoguttatus* FABR.

* * *

1. *L. SAXATILIS* SCOP.

Coccineus, levissime pruinosis; antennis, rostro, capitis lobo medio lateribusque, thoracis vittis duabus irregularibus, antice confluentibus, marginem antice et postice attingentibus, scutello, parte apicali clavi, corii macula irregulari media et limbo toto, pectoris maculis tribus lateralibus magnis, ventris maculis lateralibus fasciisque discoidalibus, interdum cum maculis illis confluentibus, ano pedibusque nigris; membrana fusca, margine basali medio nigro. ♂. ♀. Long. 10½—11. Lat. 3½^m/_m.

♂. Femoribus subtus spinosis; tibiis subtus remote denticulatis.

Cimex saxatilis Scop. Ent. carn. p. 128. 371. (1763); LIN. Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 727. 81. (1767); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 214. 81. (1778); SCHRANK En. ins. Austr. p. 279. 538. (1781); FABR. Mant. ins. II. p. 298. 188. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2175. 81. (1788); Rossi Faun. etr. II. p. 238. 1317. (1790).

Lygaeus saxatilis FABR. Ent. syst. IV. p. 148. 46. (1794); WOLFF Ic. cim. I. p. 26. fig. 26. (1800); PANZ. Faun. Germ. 79. tab. 22; FABR. Syst. Rhyng. p. 218. 62. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 212. 2. (1804); SCHILL Beitr. zur Ent. I. p. 59. 2. (1829); BRULL. Exp. scient. Mor. III. p. 74. 26. (1832); HAHN Wanz. Ins. II. p. 6. fig. 119. (1834); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); BURM. Handb. II. 1. p. 298. 4. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 41. 3. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 130. 4. (1840); RAMB. Faun. And. II. p. 156. 4. (1842);

KOLEN. Mel. ent. II. p. 72. 35. (1845); H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 197. (1853); FIEB. Eur. Hem. p. 165. 1. (1861).

*

Biborvörös, kissé deres; csápjai és szívesőre, fejének oldalai és középső karélya, torján két szabálytalan idomu, elől összefolyó s az elő- és utószélt érintő sáv, továbbá pajzskája, röptyűin a clavus utórése, a corium szélei, valamint közepén egy szabálytalan idomú folt, mellének oldalain három nagy folt, hasának közepén és oldalain több, néha oldalvást egymással összefolyó folt alfelével és lábival együtt feketék; röphártyája sötétbarna, tövén feketés. — A him czombjai alól tüskések, lábszárai pedig fogacsoltak.

Európa közép és déli részein a Kaukazon túl egészen Perzsia határáig, valamint Éjszak-Afrikában mindenféle növényeken és bokrokon hegyen-völgyön néha nagyobb társaságokban is gyakran található. E fajnak van talán valamennyi Lygaeida között a legnagyobb függélyes elterjedése: a mennyiben én a mehádiai Herkulesfürdő felett emelkedő Domogletnek 1500 méternyi csúcsa körül gyűjtöttem, Tyrolban 1900, sőt Flor szerint a Kaukaszban még 3800 méternyi magasságban is észlelték.

Hazánkban tökéletesen kifejlett állapotban telvén át, egész éven keresztül található. Álczáival julius második felében találkoztam. Lelhelyei: Budapest, Kis-Szent-Miklós (Pest vm.), Pécs, Győr, Újfalú (Sopron

vm.), Besztercebánya, Miskolcz, Nagyvár, Belényes (Bihar vm.), Szilágy-Nagyfalu (Kraszna vm.), Szükerék (Belső-Szolnok vm.), Kend (Doboka vm.), Kolozsvár, Apahida (Kolozs vm.), Mező-Záh (Torda vm.), Segesvár, Kerczesóra üveggyár (Fogaras vidék), Nagy-Csűr (Szebenszék), Mehádia, Orsova, Josefthal Horvátországban.

2. *L. EQUESTRIS* LIN.

(Fig. 1—4 et 6—7.)

Niger, supra ruber; capitis apice et lateribus, thoracis parte anteriore, postice bilobulata, fasciaque basali medio subinterrupta, scutello, macula clavi, fascia irregulari media corii, membrana, ventris maculis marginalibus fasciisque discoidalibus medio interruptis nigris; membrana albido-limbata et macula media rotunda maculisque duabus basalibus albidis ornata. ♂. ♀. Long. 10—12. Lat. 3—3½ $\frac{m}{m}$.

Cinex equestris LIN. Faun. Suec. Ed. 2. p. 253. 946. (1761); Mus. Lud. Ulr. p. 177. (1764); Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 726. 77. (1767); DE GEER Mém. III. p. 276. 19. (1773); FABR. Syst. ent. p. 718. 104. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 212. 77. (1778); SCHRANK En. ins. Austr. p. 280. 540. (1781); FABR. Spec. ins. II. p. 362. 142. (1781); Mant. ins. II. p. 298. 185. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2172. 77. (1788); ROSSI Faun. etr. II. p. 239. 1319. (1790).

Cinex speciosus PODA Ins. Mus. Graec. p. 59. 21. (1761); Scop. Ent. carn. p. 127. 369. (1763).

Lygaeusequestris FABR. Ent. syst. IV. p. 147. 43. (1794); WOLFF Ic. cim. I. p. 24. fig. 24. (1800); SCHELLENBERG Helv. Wanz. tab. 2 fig. 1. (1800); PANZ. Faun. Germ. 79. tab. 19; FABR. Syst. Rhyng. p. 217. 57. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 211. 1. (1804); Règne an. Ins. p. 390. (1817); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 48. 1. (1829); SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 58. 1. tab. 5. fig. 4. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 21. fig. 12. (1831); CURT. Brit. Ent. X. tab. 481. (1832); BRULL. Exp. scient. Mor. III. p. 74. 24. (1832); BURM. Handb. II. 1. p. 298. 3. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 41. 2. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 130. 2. (1840); KOLEN. Mel. ent. II. p. 74. 38. (1845); SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 53. 1. (1848); H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 196. (1853); FLOR Rhynch. Livl. I. p. 222. 2. (1860); FIEB. Eur. Hem. p. 166. 5. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 212. 1; DOUGL. et SCOTT Ent. monthl. Mag. IV. p. 2. 1. (1867); VOLL. Tijdsch.

voor Ent. Ser. 2. IV. tab. 2. fig. 9. (1869) et V. p. 266. (1870); THOMS. Opusc. ent. II. p. 181. 1. (1870).

Lygaeus equestris WALCK. Faun. Paris. II. p. 345. 1. (1802).

Coreus equestris FALL. Mon. cim. Suec. p. 61. 10. (1807).

*

Fekete, felül vörös; feje csúcsán és oldalain fekete, torjának előfelén egy hátul két-karélyos folt, utószélén pedig egy közepén megszakasztott szalag, pajzskája, a clavuson egy folt, a corium közepén egy szabálytalan idomu szalag, továbbá röphártyája s a hasának oldalain és közepén levő foltok feketék; fehér szegélyű röphártyája közepén egy gömbölyű fehér folt s tövén két kisebb fehér foltocskával van díszítve.

A legelterjedtebb fajok egyike, mely nemcsak egész Európában közönséges, hanem Ázsiában Szibéria belsejéig, Kis-Ázsiában Bagdadig és Palesztináig nyomul, sőt még Éjszak-Afrikában Algirban is előfordul. Részint kövek alatt vagy fák tövében, részint különféle virágzó növényeken tartózkodik; kora tavasszal verőfényes helyeken csoportosan szokott sütkérezni.

Nálunk is közönséges és tökéletesen kifejlett állapotban tölti a telet; álczája július közepétől szeptember közepéig található. Lelhelyei: Budapest, Kis-Szent-Miklós (Pest vm.), Alsó-Göböljárás (Székes-Fehér vm.), Simontornya (Tolna vm.), Pécs, Zágráb, Győr, Pozsony, Besztercebánya, Lőcse, Rozsnyó, Torna, Szádellő és Komjáti (Torna vm.), Kassa, Hidas-Némethi, Garadna, Szolnok, Forró, Rásony és Szikszó (Abauj vm.), Miskolcz; Bogdánháza (Kraszna vm.), Kolozsvár, Gyeke (Doboka vm.), Mező-Záh (Torda vm.), Felgyógy (Alsó-Fehér vm.), Nagy-Csűr és Kis-Disznód (Szebenszék); Mehádia; Bél (Bihar vm.), Nagyvár, Debreczen, Békés-Csaba, Szeged, Derékegyháza (Csongrád vm.) és a palityi fürdő (Bács vm.).

3. *L. APUANS* ROSSI.

Coccineus; capite, antennis, rostro, thoracis limbo antico maculisque duabus angulato-arcuatis, marginem posticum attingentibus, anterieus convergentibus, scutello, apice imo excepto, clavo toto, macula parva corii discoidali, membrana, pectore, angulo antico prostethii excepto, ventris basi et segmento apicali, maculis connexivi, ano pedibusque nigris; membrana albido-limbata et macula media rotunda maculisque duabus basalibus ornata. ♂. ♀. Long. 7½—8. Lat. 2½ $\frac{m}{m}$.

Cimex apuans ROSSI Mant. ins. II. p. 54. 507. (1792).

Lygaeus punctum FABR. Ent. syst. IV. p. 157. 75. (1794); COQUEB. Illustr. ins. I. p. 41. tab. 10. fig. 14. (1799); WOLFF Ic. cim. II. p. 73. fig. 70. (1801); FABR. Syst. Rhyng. p. 224. 94. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 214. 6. (1804); PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 11; BRULL. Exp. scient. Mor. III. p. 74. 27. (1832); BURM. Handb. II. 1. p. 294. 5. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 130. 7. (1840); RAMB. Faun. And. II. p. 155. 2. (1842); KOLEN. Mel. ent. II. p. 75. 40. (1845); H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 198. (1853).

Lygaeus ventralis KOLEN. Mel. ent. II. p. 75. 39. tab. 9. fig. 13. (1845).

Lygaeus apuans FIEB. Eur. Hem. p. 165. 2. (1861).

*

Biborvörös; feje, csápjai és szípesőre, valamint torján az előszél és két könyök-idomúlag görbült, az utószél nem érintő, elől pedig convergáló folt, továbbá pajzkája (csúcsának kivételével), röptyűin a clavus egészen, a corium közepén pedig egy kis petty, azonkívül röphártyája, melle (az előmell előszögleteinek kivételével), hasának töve és utolsó szelvénye s a connexivum foltjai alfelével és lábaival együtt feketék; keskeny fehér szegélyű röphártyájának közepén egy gömbölyű fehér folt, tövén két kisebb fehér foltocská foglalnak helyet.

Verőfényes kopár helyeken Európa melegebb tájain keletre a Volgaig és Kaukaszsig előfordul, sőt Algirban is tenyészik.

Faunaterületünkön nagyobb mennyiségben csak a miskolci szőlőhegyeken fordul elő, hol 1875. szeptember első felében száraz fatörzseken sütkérezve úgy kifejtett, mint álcza állapotban észleltem. Azonkívül még csak a budai hegyeken, Nagyvárad vidékén s Temes megye homoktalajú pusztáin Grebenácz körül találtatott — májustól kezdve — egyes példányokban.

4. L. PUNCTATOGUTTATUS FABR.

Niger; thorace, hemelytris, apice imo scutelli, limbo antico prostethii, segmentis quarto et quinto ventralibus

connexivoque rubris; thoracis parte posteriore, medio interrupta, macula parviuscula oblonga pone medium clavi, macula rotundata media prope marginem costalem corii, nec non maculis connexivi nigris; membrana nigra, angulo basali interno, disco apiceque albido-maculata. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ —5. Lat. $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{2}{3}$ mm.

Variat segmentis ventralibus concoloribus.

Cimex punctatoguttatus FABR. Spec. ins. II. p. 365. 161. (1781); Mant. ins. II. p. 300. 210. (1787); ROSSI Faun. etr. II. p. 242. 1324. (1790).

Lygaeus punctatoguttatus FABR. Ent. syst. IV. p. 158. 77. (1794); Syst. Rhyng. p. 224. 97. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 214. 8. (1804); PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 8; BURM. Handb. II. 1. p. 299. 6. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 42. 5. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 131. 8. (1840); KOLEN. Mel. ent. II. p. 76. 41. (1845); H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 199. (1853).

Lygaeus Schummelii SCHILL Beitr. zur Ent. I. p. 60. 3. tab. 2. fig. 4. (1829); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); Wanz. Ins. IX. p. 199. fig. 985. (1853).

Lygaeus guttatus RAMB. Faun. And. II. p. 155. 3. (1842).

Lygaeosoma punctatoguttata FIEB. Eur. Hem. p. 167. 1. (1861).

*

Fekete; torja, röptyűi, pajzkájának csúcsa, előmellének előszéle, hasának negyedik és ötödik szelvénye s connexivuma vörösek; a torj utórésze, a clavuson egy hosszukás foltocská, a corium külső széle közelében pedig egy gömbölyű folt, valamint a connexivum foltjai feketék; a fekete röphártya belső alapszögletén, közepén és csúcsán egy-egy fehér foltal van jelölve.

Hasi szelvényei egyes esetekben egészen egyszínűek, feketék.

Tenyészési térköre Európa déli és keleti részére, továbbá Algirra, sőt még Teneriffa szigetére is kiterjed.

Hazánkban áprilistól októberig a budai Sashegyen a gyéresebb fajokhoz tartozik; ezenkívül még csak Mehádiánál észleltetett.

LYGAEOSOMA SPIN.

Ess. Hém. p. 254. (1840).

APTEROLA MULS. *Ann. Soc. Lin. Lyon. 1866. p. 368.*

Corpus oblongum. Caput triangulare, convexum, pone oculos laud tumidum; tuberculis antenniferis extus ob-

A test hosszudad. A fej háromszögű, domboru, a szemek mögött nem duzzadt; a csápudorok külvégyszöglete

tusis. Oculi marginem anticum thoracis tangentes vel subtangentes. Rostrum articulo quarto tertio brevior. Thorax carina longitudinali, marginem anticum attingente destitutus; margine postico recto. Scutellum planum, carina longitudinali instructum. Hemelytra saepissime completa, margine apicali corii recto, prope apicem clavi haud sinuato. Metapleurae postice oblique truncatae; orificiis rufis. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

tompa. A szemek a torj előszélét érintik. A szípesór negyedik izülete a harmadiknál rövidebb. A torj közepén az előszélről kiinduló hosszormó nélkül, utószélén egyenes. A laposdad pajzska közepén hosszormó emelkedik. A röptyűk többnyire tökéletesen kifejlődve, a corium utószéle egyenes, a clavus csúcsa közelében nem öblös. Az utótarjak hátul részsüt csonkitottak; a bűzmirigy nyílásai vörhenyesek. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek.

* * *

1. L. RETICULATUM H.-SCH.

Niger, griseo-puberulus; thorace impresso-punctato; capitis parte anteooculari maxime declivi; linea longitudinali, angulis posticis, plerumque etiam margine antico angustissimo thoracis, apice scutelli, maculis connexivi, femorum apice, tibiis tarsisque rufis; maculis pectoris ad coxas, limbo postico metastethii et prostethii, hujus etiam limbo antico griseo-flavescentibus; hemelytris valde abbreviatis, incompletis, vel saepissime completis, basi plus minus rufescentibus, venis griseo-pilosis; membrana nigra, utrinque albido-lunulata et intus basin versus albo-limbata. ♂. ♀. Long. 4. Lat. $1\frac{1}{4}$ mm.

Variat colore rufescenti magis vel minus extenso.

Heterogaster reticulatus H.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 77. fig. 405. (1839).

Lygaeosoma sardea SPIN. Ess. Hém. p. 256. (1840).

Pachymerus variabilis RAMB. Faun. And. II. p. 152. 12. (1842).

Lygaeus sardous LUCAS Exp. scient. Alger. Ins. III. p. 68. 67. tab. 2. fig. 4. (1849).

Cymus reticulatus H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 204. (1853).

Lygaeosoma reticulata FIEB. Eur. Hem. p. 168. 2. (1861).

*

Fekete, szürkésen pelyhedző; torja erősen pontozott; fejének szemek előtt fekvő része tetemesen lejtős; torján a középvonal, az utószögletek és többnyire egyszersmind a keskeny előszél, továbbá pajzskájának csúcsa, connexivumának foltjai és czombjainak csúcsa lábszárai- és kocsáival együtt rótsárgák vagy vörhenyesek; mellén a csipők közelében levő foltok, az elő- és utómell utószélei s az előmell előszéle sárgásak; röptyűi vagy tetemesen megrövidültek, durványosak, vagy pedig többnyire tökéletesen kifejlődve, tövükön többé-kevésbé vörhenyesek, szürke szőrös erezettel; fekete röphártyája mindkét oldalon egy-egy félhold-alaku fehér foltocskával van diszitve s azonkívül belől töve felé fehéren szegélyezve.

A vörhenyes színezet terjedelme változékony s hol kisebb, hol nagyobb mérvben szokott jelentkezni.

Verőfényes köveces lejteken földrészünk délibb tájain, Spanyolországtól egészen Astrachanig, és Algíriban él.

Nálunk a budai hegyeken gyakori és tökéletesen kifejlett állapotban tel el. Május elején párosodik; álczáival július elején találkoztam. Egy ízben már a pesti Rákos homoktalaján a rákos-palotai erdő közelében is gyűjtetett.

AROCATUS SPIN.

Ess. Hém. p. 257. (1840).

TETRALACCUS FIEB. Eur. Hem. p. 44 et 164. (1861).

Corpus oblongum. Caput triangulare, convexum, pone oculos tumescens, his a margine antico thoracis distincte distantibus; tuberculis antenniferis apice extus haud prominulis. Antennae articulis secundo et quarto fere aequae longis, vel hoc illo paullo brevior. Thorax distincte punctatus, antierius pone marginem anticum cal-

A test hosszudak. A fej háromszögű, domboru, a szemek mögött duzzadt; ez utóbbiak a torj előszélétől szembetünőleg távol állanak; a csápudorok külvégsszöglete tompa. A csápok második és negyedik izülete egyenlő hosszú vagy ez utóbbi amannál valamivel rövidebb. A torj szembetünőleg pontozott, elől az előszél közelében hava-

losus, pone callum carina longitudinali instructus et anterus plus minus distincte biimpressus. Scutellum planum, carina longitudinali instructum. Hemelytra completa, margine apicali corii recto, prope apicem clavi haud sinuato. Metapleurae postice recte truncatae, angulis posticis rectis; orificiis rufis vel pallidis. Pedes medioeres, femoribus inermibus.

dályos, e mögött egy hosszormó és két többé-kevésbbé szembetűnő benyomás látható. A laposdad pajzska közepén hosszormó emelkedik. A röptyűk tökéletesen kifejlődve, a corium utószéle egyenes, a clavus csúcsa közelében nem öblös. Az utótárcsák hátul egyenesen csönkítettak, utószögleteik épek; a bűzmirigy nyílásai vörhenyesek vagy sárgások. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek.

* * *

1. *A. MELANOCEPHALUS* FABR.

Ruber; capite, antennarum articulo primo toto, secundo basi apiceque, thoracis fascia media transversa, utrinque versus angulum posticum extensa, margines laterales et posticum haud attingente, scutello, margine costali parteque posteriore corii, pectore, maculis connexivi et lateralibus ventris, annulo apicali lato femorum, basi tibiaram tarsorumque articulo ultimo nigris; bucculis, maculis pectoris ad coxas, limbo postico segmentorum pectoris limbisque antico et lateralibus prostethii rubris; membrana fusca aenescens; articulis secundo et quarto antennarum fere aequae longis. ♂. Long. 6. Lat. $1\frac{3}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Lygaeus melanocephalus FABR. Ent. syst. Suppl. p. 540. 75. (1798); COQUEB. Illustr. ins. I. p. 37. tab. 9. fig. 11. (1799); FABR. Syst. Rhyng. p. 224. 95. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 214. 7. (1804); SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 61. 5. (1829); BURM. Handb. II. 1. p. 299. 7. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 43. (1835); PANZ. Faun. Germ. 127. tab. 9; BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 131. 9. (1840); H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 198. (1853).

Arocatus melanocephalus SPIN. Ess. Hém. p. 257. (1840); FIEB. Eur. Hem. p. 167. (1861).

*

Vörös; feje, első csápizülsége egészen, a másodiknak töve és csúcsa, valamint torjának közepén egy oldalvást az utószögletek felé megnyúlt, de az oldal- és utószégeket nem érintő haránt sáv, pajzskája, coriumának oldalszéle és utórésze, melle, connexivum-foltjai, a hasának oldalain levő pettyek, valamint czombjainak vége felé egy széles gyűrű, lábszárainak töve s kocsáinak utolsó izülsége feketék; ajaklemezei, mellén a csipők mellett levő foltok s az egyes szelvények utószélei, azonkívül az előmell elő- és oldalszélei vörösek; barna röphártyája érezes fényt mutat; csápjainak második és negyedik izülsége körülbelöl egyenlő hosszú.

E fajt, mely Európa melegebb vidékein keletre Sarepta-ig van elterjedve, a m. n. muzeum magyarországi gyűjteményében egy ismeretlen lelhelyről származó himnpéldány képviseli. A bécsi cs. és k. udvari terménytár Budáról kapott egy példányt.

NYSIUS DALL.

List of Hem. II. p. 551. (1852).

Corpus ovatum vel oblongum. Caput triangulare, convexum, pone oculos haud tumidum; angulo apicali tuberculorum antenniferorum prominulo, acuto vel acutiusculo. Oculi marginem anticum thoracis tangentes vel subtangentes. Rostrum pone coxas posticas haud vel vix extensum. Thorax cum capite scutelloque distincte punctatus. Scutellum prope basin plus minus distincte transversim elevatum vel basi plus minus antrorsum depressum, dein posteriora versus ruga obtusa longitudinali instructum. Hemelytra saepissime completa, margine apicali corii prope apicem clavi sinuato. Pedes medioeres, femoribus inermibus. Segmentum genitale marium foveolatum.

A test tojásidomú vagy hosszudad. A fej háromszögű, domboru, a szemek mögött nem duzzadt; a csápdudorok külvégszöglete kiálló, többé-kevésbbé hegyes. A szemek a torj előszélét érintik. A szípesőr épen nem vagy csak alig nyúlik a hátsó csipőkön túl. A torj a fejfelé és pajzskáival együtt szembetűnőleg pontozott. A pajzska töve mögött többé-kevésbbé szembetűnő haránt emelkedést visel vagy pedig tövén többé-kevésbbé lenyomott, s aztán onnan kezdve hátrafelé tompa hosszormó huzódik. A röptyűk többnyire tökéletesen kifejlődve, a corium utószéle a clavus csúcsa közelében öblös. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek. A hímek ivarszelvénye gödröcskés.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (6). A corium külszéle közepén kiszélesedett.
 2 (3). A röptyűk tetemesen rövidültek vagy tökéletesen kifejlődtek, ez utóbbi esetben a röphártya két belső ere nincsen haránt futó ér által összekötve; a pajzska hosszormója fehér. — *N. Jacobae* SCHILL.
 3 (2). A röptyűk tökéletesen kifejlődtek s a röphártya két belső ere egy haránt futó ér által van összekötve.
 4 (5). Fénytelen; a pajzska, csúcsát kivéve, egészen fekete;

tés; a röptyűk nem áttetszők. — *N. Thymi* WOLFF.

- 5 (4). Kissé fénylő; a pajzska hosszormója fehér; a röptyűk áttetszők. — *N. Senecionis* SCHILL.
 6 (1). A corium külszéle egyenes.
 7 (8). A test felülete nem szőrös; a röphártya a potroh végén túl nyúlik. — *N. helveticus* H.-SCH.
 8 (7). A test felülete rövid felálló szőrözettel; a röphártya nem nyúlik a potroh végén túl. — *N. punctipennis* H.-SCH.

* * *

1. *N. JACOBÆ* SCHILL.

Ovatus vel suboblongo-ovatus, pallide flavescens-griseus, fusco-punctatus, subtus cum femoribus anticis basin versus nigricans, maculis ad coxas albidis; ventris limbo griseo-flavescens, nigro-maculatus; antennis totis nigris vel articulis secundo et tertio dilute ferrugineis, basi apiceque nigris; ruga longitudinali scutelli albida; hemelytris saepissime valde abbreviatis, incompletis, vel completis, medio leviter ampliatis, corii margine apicali fusco-lineolato; membrana sordide hyalina, venis duabus interioribus vena transversa haud conjunctis ♂. ♀. Long. $4\frac{2}{3}$ — $5\frac{1}{2}$. Lat. $1\frac{1}{3}$ — $2\frac{m}{m}$.

♂. Ventris maculis duabus posterioribus griseo-flavescens.

♀. Ventris disco posteriore griseo-flavescens.

Heterogaster Jacobæ SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 87. 6. tab. 8. fig. 2. (1829.)

Pachymerus Fragariae BOH. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1852. p. 52. 4.

Cymus (Artheneis) Jacobæ FLOR Rhynch. Livl. I. p. 290. 1. (1860).

Nysius Jacobæ FIEB. Eur. Hem. p. 168. 1. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 212. 1. et 1872. p. 43.

Lygaeus Jacobæ THOMS. Opusc. ent. II. p. 183. 5. (1870).

*

Tojásidomu vagy hossztojásdad, sárgás-szürke, barnásan pontozott, alúl a mellső czombok tövével együtt feketés, mellén a csipők mellett fehér foltokkal; hasának széle sárgás, fekete foltokkal tarkázva; csápjai egészen feketék vagy azoknak második és harmadik izülete szennyes rótsárga, csak tövén és csúcsán fekete; pajszakáján féhéres hosszormó emelkedik; röptyűi legtöbb-

nyire tetemesen rövidültek, durványosak, vagy pedig tökéletesen kifejlődtek, közepükön kiszélesedve, a corium utószélén fekete vonalakkal; röphártyája szennyesen áttetsző, két belső ere nincsen haránt futó ér által összekötve.

A him hasának utófelén két sárgás folt foglal helyet; a nőtény hasának közepe pedig egészen sárgás.

Ezen éjszaki faj, mely röphártyájának eltérő erezete által ezen alcsalád valamennyi többi fajától különbözik, földrészünk hidegebb s hegyesebb tájain tenyészik és hazánkban eddig csak az éjszaki felföldön fedeztetett fel négy példányban. Az egyik tökéletesen kifejlett röphártyával bíró példány Sztránszke trencsénmegyei falu, egy másik durványos röpszervű pedig Tátrafüred mellől származik; ez utóbbihoz hasonló két példány került ujabbán a m. n. muzeum gyűjteményébe Máramarosmegyéből Kőrösmező határából.

2. *N. THYMI* WOLFF.

Oblongo-ovatus, subopacus, pallide flavescens-griseus, fusco-punctatus, subtus nigricans, maculis ad coxas albidis; antennis nigris, articulis secundo et tertio interdum fusco-testaceis; scutello, apice imo excepto, nigro; hemelytris completis, medio distincte ampliatis, venis interdum fusco-lineolatis, margine apicali corii fusco; membrana sordide hyalina vel infusata, interstitiis venarum obscurioribus vel fuscis. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{4}$. Lat. $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{m}{m}$.

♂. Segmentis tribus posterioribus ventris medio limboque griseo-flavescens.

♀. Ventre griseo-flavescens, utrinque nigro-vittato.

Lygaeus Thymi WOLFF Ic. cim. IV. p. 149. fig. 143. (1804); THOMS. Opusc. ent. II. p. 182. 3. (1870).

Heterogaster ericae SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 86. 4. tab. 7. fig. 10. (1829); H.-SCH. PANZ. FAUN. GERM. 135. tab. 15; Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Cymus Erica BURM. Handb. II. 1. p. 292. 2. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 294. 2. tab. 12. fig. 4. (1870).

Heterogaster Thymi CURT. Brit. Ent. XIII. p. 597. 1. (1836); SAHLB. MON. GEOG. FENN. p. 52. 2. (1848).

Cymus (Artheneis) Erica FLOR RHYNCH. LIVL. I. p. 292. 2. (1860).

Nysius thymi FIEB. EUR. HEM. p. 169. 3. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 213. 3; DOUGL. ET SCOTT BRIT. HEM. I. p. 226. 1. tab. 8. fig. 4. (1865).

Nysius gracilis SCOTT ENT. ZEIT. XXXI. p. 98. (1870).

*

Hossztojásdad, fénytelen, sárgás-szürke, barnásan pontozott, alul feketés, mellén a csipők mellett fehéres foltokkal; fekete csápjainak második és harmadik izülete néha sárgás-barna; pajzskája, csúcsát kivéve, egészen feketés; tökéletesen kifejlődött röptyűi közepükön szembetűnőleg kiszélesedvők, erezetük itt-ott, valamint a corium utószéle barna; röphártyája szennyesen áttetsző vagy barnás, az erezet közötti térsék sötétebb színezetűek.

A himnél a has oldalszélei és három utolsó szelvénye sárgás; a nőtény hasa egészen sárgás, oldalvást egy-egy fekete csikkal.

A legelterjedtebb fajok egyike, mely nemcsak egész Európában, hanem Szibériában egészen Irkuckig és az Amur-vidékig előfordul.

Nálunk juniustól szeptemberig mindenféle növényeken tanyázik s ez utóbbi hónap elején párosodik. Lelhelyei: Budapest, Pécs, Parnó (Zemplén vm.), Nagyvárad, Szeged, Szatymaz (Csongrád vm.), Új-Szeged (Torontál vm.), Pality (Bács vm.), Grebenác (Temes vm.).

3. N. SENECTIONIS SCHILL.

Oblongo-ovatus, parum laevigatus, pallide flavescentigriseus, fusco-punctatus, subtus nigricans, maculis pectoris ad coxas albidis; ventris disco postice limboque cum ano griseo-flavescentibus; antennis pallidis, articulis secundo et tertio, interdum etiam quarto basi, articulo primo apicem versus nigris, articulo quarto plerumque infuscato; scutello basi nigro, ruga longitudinali albida instructo; hemelytris completis, pellucidis, medio distincte ampliatis, venis pallidis, margine suturali clavi et margine apicali corii fuscis; membrana decolor, disco

interdum guttula fusca notata. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ —4. Lat. $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Heterogaster senecionis SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 87. 5. tab. 8. fig. 1. (1829); H.-SCH. PANZ. FAUN. GERM. 135. tab. 14; Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Artheneis cynoides SPIN. ESS. HÉM. p. 252. 1. (1840).

Corizus Erica KOLEN. MEL. ENT. II. p. 60. 21. (1845).

Nysius senecionis FIEB. EUR. HEM. p. 169. 6. (1861).

*

Hossztojásdad, kissé fénylő, sárgás-szürke, barnásan pontozott, alul feketés, mellén a csipők mellett fehéres foltokkal; hasa közepén és szélein alfelével együtt sárgás; sárgás csápjainak második és harmadik, néha még negyedik izülete is tövén, első izülete pedig csúcsa felé fekete, a negyedik izület többnyire barnás; fekete tövű pajzskáján fehéres hosszormó emelkedik; tökéletesen kifejlődött röptyűi áttetszők, közepükön szembetűnőleg kiszélesedvők, erezetők sárgás, a clavus varrányszéle s a corium utószéle barna; röphártyája szintelen, néha azonban közepén egy barna foltocská látható.

Európa mérsékelt tájaitól Algirig és a Kaukazusig van elterjedve.

Faunaterületünkön száraz, gyepes helyeken igen gyakori; tökéletesen kifejlett állapotban tel el s junius és augusztus elején párosodik. Lelhelyei: Budapest; Komjáti és Szádellő (Torna vm.), Kassa, Forró, Csécs és Somodi (Abauj vm.), Homonna és Parnó (Zemplén vm.), Sztrajnyán (Ung vm.), Oros (Szabolcs vm.), Nagyvárad, Bél és Rév (Bihar vm.), Tövis és Felgyógy (Alsó-Fehér vm.); Mehádia, Orsova; Oravicza, Franzdorf (Krassó vm.), Baziás, Grebenác (Temes vm.), Szőreg és Új-Szeged (Torontál vm.), Szeged, Szentés, Csongrád, Horgos (Csongrád vm.), Üszög (Baranya vm.).

4. N. HELVETICUS H.-SCH.

Oblongus, obsoletissime pubescens, pallide flavescentigriseus, fusco-punctatus, subtus nigro-variegatus, limbo postico metastethii maculisque pectoris ad coxas, nec non orificiis extrorsum auriculato-prominulis, albidis; antennis nigro-fuscis, plerumque ad partem fusco-testaceis; ruga longitudinali scutelli albida; hemelytris completis, haud fusco-punctatis, medio haud ampliatis, venis fusco-lineolatis, margine apicali corii fusco; membrana abdominis apicem distinctissime superante, decolore, interstitiis venarum disco saepissime infuscatis. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{3}$ — $5\frac{1}{2}$. Lat. $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{3}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Heterogaster thymi H.-SCH. PANZ. Faun. Germ. 135. tab. 13; Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Heterogaster ericae BOH. Vet.-Ak. Handl. 1849. p. 245.

Cymus helveticus H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 203. (1853).

Nysius obsoletus FIEB. Eur. Hem. p. 170. 9. (1861).

*

Hosszudad, alig észrevehetőleg pelyhedző, világos-sárgás, barnásan pontozott, alúl feketével tarkázott, mellén a csipők mellett fehéres foltokkal, az utómell utószéle s a bűzmirigynek kifelé megnyult nyílásai szintén fehéresek; csápjai sötétbarnák, többnyire részben sárgásak; pajzskáján fehéres hosszormó emelkedik; röptyűi tökéletesen kifejlődvek, barna pontozás nélkül, egyes külszéllal, barna vonalos erezettel és ugyan ily színű corium-utószéllal; röphártyája a potroh végén szembetűnőleg túl nyúlik, szintelen, csak közepe táján az erezt közötti térsék barnásak.

Ezen érdekes faj, melyet sokan a következővel tévesztene össze, s mely csak Francia-, Svéd-, Orosz- és Németországból és a Svájc-ból volt ismeretes, hazánkban is meglehetősen, noha gyéren van elterjedve. Én június elejétől szeptember közepéig gyűjtöttem a budai hegyeken, a pesti Rákoson, továbbá Görgő és Komjáti mellett Tornamegyében, valamint Miskolcz mellett és Orsovánál.

*

A sequente corpore pallidiore, haud piloso, thorace antrorsum fortius angustato, scutello convexiore, hemelytris haud fusco-punctatis, membrana abdomine semper longiore bene distinctus.

5. N. PUNCTIPENNIS H.-SCH.

Oblongus, breviter pilosus, sordide flavescens-griseus, fusco-punctatus, subtus nigro-variegatus, limbo postico metastethii, maculis pectoris ad coxas orificiisque extrorsum auriculato-prominulis, albidis; antennis nigro-fuscis totis vel ad partem fusco-testaceis; ruga longitudinali scutelli albida; hemelytris completis, medio haud ampliatis, parce fusco-conspersis, margine apicali fusco; mem-

brana abdominis apicem nunquam superante, decolore, interstitiis venarum vittis interruptis fusciscentibus notatis. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ –6. Lat. $1\frac{1}{3}$ – $1\frac{2}{3}$ $\frac{m}{m}$.

Lygaeus thymi FALL. Mon. cim. Suec. p. 63. 3. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 469. 2. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 49. 3. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 262. 2. (1840).

Heterogaster thymi SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 85. 3. tab. 7. fig. 9. (1829).

Heterogaster punctipennis H.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 75. fig. 403. (1839).

Cymus (Artheneis) thymi FLOR Rhynch. Livl. I. p. 293. 3. (1860).

Nysius punctipennis FIEB. Eur. Hem. p. 170. 8. (1861); STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 213. 2. et 1872. p. 43.

Nysius pubescens SAHLB. Not. Skpts pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. IX. p. 170. (1868).

Lygaeus punctipennis THOMS. Opusc. ent. II. p. 182. 4. (1870).

*

Hosszudad, felülete rövid felálló szőrözettel, szenyves szürke, barnásan pontozott, alúl feketével tarkázva, mellén a csipők mellett fehéres foltokkal, az utómell utószéle s a bűzmirigynek kifelé megnyult nyílásai szintén fehéresek; csápjai vagy egészen feketésbarnák vagy részben sárgás-barnák; pajzskáján fehéres hosszormó emelkedik; tökéletesen kifejlődött röptyűi barnán pontozottak, a corium utószéle barna; szintelen röphártyája soha sem nyúlik a potroh végén túl, az erezt közötti térséket barnás pettyek foglalják el.

Tenyészési térköre a legkiterjedtebb, a mennyiben nemcsak Európa legtöbb tartományában, hanem Szibériában egészen Kamesatkaig előfordul, sőt még az Éjszaki-Amerikához tartozó Sitka-szigeten is észleltetett.

Hazánkban június elejétől szeptember végeig található; júliusban párosodik; álcája szeptember első felében jelenik meg. Lelhelyei: Budapest, Szeged, Nagyváradi, Felgyógy (Alsó-Fehér vm.); Miskolcz; Forró (Abauj vm.), Komjáti és Derenk (Torna vm.).

MÁSODIK ALCSALÁD.

CYMINA STÅL.

Caput triangulare, minus latum; jugis tylo distincte brevioribus. Ocelli adsunt. Thorax postice convexo-declivis. Hemelytra cum thorace scutelloque distinctissime punctata; venis interioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Hamus alarum nullus vel e vena subtensa emissus. Abdomen spiraculis segmentorum omnium in connexivo positus; suturis ventralibus omnibus margines attinentibus et utrinque rectis.

A fej háromszögű, nem feltűnőleg széles; a járomlemezek a fejbütyöknél szembetűnőleg rövidebbek. A szemecsek tisztán kivehetők. A torj utószélén domborúan lejtős. A röptyűk valamint a torj és pajzska szembetűnő pontozással, a röphártya két belső ere nincsen haránt futó ér által összekötve. A szárnyhorog hiányzik vagy az alsó főérből ered. A potroh valamennyi léglika a connexivumon van elhelyezve; a hasi varrányok mindkét oldalon egyenesek s az oldalszélekig érnek.

* * *

E kis alcsalád, melyből faunánk területén csak 4 faj él, az előbbtől főleg a röphártya erezete és a röptyűk szembetűnő pontozása által tér el. A nálunk előforduló 2 nem a következő jellegek által különbözik egymástól:

1 (2). A torj előrésze haránt fekvő barázdák nélkül; a

hátrafelé szélesbült clavus varrányszéle a pajzskánál hosszabb. — *Cymus* HAHN.

2 (1). A torj előrészen két haránt fekvő barázda van bevésve; a mindenütt egyenlő szélességű clavus varrányszéle a pajzskánál rövidebb. — *Kleidocerus* WESTW.

CYMUS HAHN.

Wanz. Ins. I. p. 76. (1831).

Corpus oblongum. Caput subtransversum, utrinque sulco longitudinali instructum; tuberculis antenniferis apice extus antrorsum acutiuscule prominulis; bucculis brevibus, sat elevatis; gula haud sulcata. Rostrum pone coxas posticas haud extensum. Antennae corpore breviores, articulo primo incrassato, brevi, apicem capitis haud attingente, articulo quarto tertio brevior. Thorax ante medium ruga longitudinali laevigata instructus, sulculis transversis anticis destitutus, basi truncatus. Scutellum transversum. Hemelytra completa, dense fortiterque irregulariter punctata, clavo retrorsum ampliato, commissura scutello longiore. Alarum areola hamo destituta. Pectus inter coxas sulco percurrente instructum. Pedes breves, femoribus inermibus.

A test hosszudak. A fej kissé harántos, mindkét oldalán egy hossz-barázdával; a csápudorok külvégszöglete hegyesen kinyúló; az ajaklemezek rövidek, meglehetősen emelkedettek; a torok barázda nélkül. A szipcsőr nem nyúlik a hátsó csipőkhöz túl. A csápok a testnél rövidebbek, az első izület vastagodott, rövid, a fej csúcsáig nem ér, a negyedik izület rövidebb a harmadiknál. A torj közepe előtt sima hossz-ormó foglal helyet, előrészen haránt fekvő barázdák nélkül, utószélén csonkitott. A pajzska harántos. A röptyűk tökéletesen kifejlődve, sűrű, erős és rendetlen pontozással, a hátrafelé szélesbült clavus varrányszéle a pajzskánál hosszabb. A szárnyhorog hiányzik. A mell közepén a csipők között egy barázda vonul végig. A lábak rövidek, a czombok fegyverzetlenek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A pajzska közepén világos színezetű sima hossz-ormóval; a második csápiizület a harmadikkal

egyenlő hosszú vagy kissé hosszabb. — *C. glandicolor* HAHN.

- 2 (1). A pajzska sima hosszormó nélkül, mindenütt erősen pontozott.
- 3 (4). A pajzska, valamint a potroh háta fekete; a második csápizülék csak valamivel rövidebb

- a harmadiknál. — *C. melanocephalus* FIEB.
- 4 (3). A potroh háta és a pajzska sárgásak; a második csápizülék a harmadiknál sokkal rövidebb. — *C. claviculus* FALL.

* * *

1. *C. GLANDICOLOR* HAHN.

Flavo-vel testaceo-grisescens, distincte punctatus, hemelytris, vitta longitudinali excepta, pallidioribus; subtus nigro-fuscus, pectoris lateribus et maculis ad coxas nec non apice limboque abdominis testaceis; articulis antennarum secundo et tertio subaequalibus, ultimo fusco; carina ante medium thoracis nec non scutelli distinctiore, pallida, laevi. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ –5. Lat. $1\frac{1}{4}$ – $1\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

Cymus glandicolor HAHN Wanz. Ins. I. p. 79. fig. 45. (1831); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 131. 2. (1840); FIEB. Eur. Hem. p. 203. 1. (1861); STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 223. 1; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 236. 2. (1865); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 295. 4. tab. 12. fig. 6. (1870).

Heterogaster glandicolor MEYER Ent. Zeit. II. p. 89. 10. (1841).

Cymus (Cymus) glandicolor FLOR Rhynch. Livl. I. p. 299. 5. (1860).

Lygaeus glandicolor THOMS. Opusc. ent. II. p. 183. 7. (1870).

*

Barnás- vagy szürkés-sárga, szembetűnőleg pontozott, röptyűi, egy hosszában elnyúló csik kivételével, világosabbak; alul sötétbarna, melle oldalvást s a csipők mellett, valamint hasának csúcsa és szélei sárgásak; a második és harmadik csápizülék körülbelül egyenlő hosszú, az utolsó csápizülék barna; a torjának előfelén, valamint a pajzskáján emelkedő hosszormók szembetűnőek, világos színezetűek és simák.

Ezen egész Európában tenyésző faj, mely egészen a Volgáig és Kis-Ázsiáig van elterjedve, faunaterületünkön nem gyakran fordul elő. MANN Josefthal mellett gyűjtötte Horvátországban; én pedig 1873. június 12-én egy példányt találtam a rákos-palotai erdőben. Nagyobb mennyiségben fedezte fel PÁVEL JÁNOS m. n. muzeumi gyűjtő 1875. július havában Kőrösmező körül Máramaros-megyében.

2. *C. MELANOCEPHALUS* FIEB.

Luteus, distinctissime punctatus, hemelytris pallidioribus, subtus cum capite et apicibus corii clavique

nigro-fuscus; articulis antennarum secundo et tertio subaequalibus, ultimo infuscato; scutello haud carinato et abdominis dorso nigris, connexivo luteo; femoribus apice flavescens. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ – $3\frac{3}{4}$. Lat. 1 – $1\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

Cymus melanocephalus FIEB. Eur. Hem. p. 203. 2. (1861); SAUNDERS Entom. monthl. Mag. XI. pag. 62. (1874).

*

Agyagsárga, erősen pontozott, röptyűi világosabb színezetűek, alul fejével s a corium és a clavus csúcsával együtt sötétbarna; a második és harmadik csápizülék körülbelül egyenlő hosszú, az utolsó csápizülék barnás; pajzskája hosszormó nélkül s a potroh hátával együtt fekete, a connexivum sárgás; czombjainak csúcsa sárgás.

Tenyészési térköre Európa központi részére és Angolországokra szorítkozik.

Hazánk déli részein május közepétől júliusig találtott a következő helyeken: Pilisi hegység (Pest vm.), Harkány (Baranya vm.), Baziás és Grebenác (Temes vm.), Nagyvárad, Nagy-Szeben, Nagy-Csűr és Fenyőfalva (Szabenszék).

3. *C. CLAVICULUS* FALL.

Flavescens-griseus, distincte punctatus, hemelytris et abdomine pallidioribus; articulo secundo antennarum tertio brevior, articulo ultimo nec non capite subtus pectoreque nigro-fuscis; apice corii leviter infuscato; limbo ventris late incarnato; scutello haud carinato. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$. Lat. 1 $\frac{m}{m}$.

Lygaeus claviculus FALL. Mon. cim. Suec. p. 64. 4. (1807); GERM. Faun. ins. Eur. 10. tab. 12.; THOMS. Opusc. ent. II. p. 183. 6. (1870).

Lygaeus Caricis ZETT. Faun. lapp. I. p. 473. 11. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 51. 5. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 264. 14. (1840).

Heterogaster claviculus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 90. tab. 8. fig. 6. (1829); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 46. (1835); MEYER Ent. Zeit. II. p. 89. 10. (1841).

Cymus claviculus HAHN Wanz. Ins. I. p. 77. fig. 44. (1831); BURM. Handb. II. 1. p. 292. 3. (1835); BLANCH.

Hist. des Ins. III. p. 131. 3. (1840); AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 259. 1. (1843); COSTA Cim. Neap. cent. II. p. 32. 3. (1843); KOLEN. Mel. ent. II. p. 91. 63. (1845); SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 72. 2. (1848); FIEB. Eur. Hem. p. 204. 3. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 223. 2; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 235. 1. tab. 8. fig. 8. (1865); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 294. 3. tab. 12. fig. 5. (1870).

Cymus (Cymus) clavicularis FLOR Rhynch. Livl. I. p. 300. 6. (1860).

Cymus aridellus REUT. Ann. Soc. ent. Ser. 5. IV. p. 560. 5. (1874).

*

Sárgás-szürke, szembetünőleg pontozott, röptyűi és potroha világosabb színezetűek; a második csápizületk rövidebb a harmadiknál, az utolsó csápizületk valamint feje alúl és melle sötétbarna; a corium csúcsa kissé barnás; hasa széles vörhenyes szegélyzettel; pajzskája hossz-ormó nélkül.

Egész Európában keletre a Volgáig és Kaukaszsig, valamint Algirban honos.

Nálunk április végétől augusztusig száraz gyepes helyeken néha gyakran található. Lelhelyei: Budapest, Pécs, Paloty (Bács vm.), Uj-Szeged (Torontál vm.); Homonna (Zemplén vm.), Szobráncz (Ung vm.) és a máramarosi Pietrosz-havas.

KLEIDOCERUS WESTW.

Introd. Mod. Classif. II. p. 122. (1840).

ISCHNORHYNCHUS FIEB. Eur. Hem. p. 51 et 199. (1861).

Corpus oblongo-ovatum. Caput triangulare, sulcis longitudinalibus destitutum; tuberculis antenniferis apice haud prominulis; bucculis percurrentibus, pone medium humilibus. Rostrum coxas posticas multo superans. Antennae corpore breviores, articulo primo apicem capitis superante, articulo quarto tertio longiore. Thorax sulculis duobus transversis anterieus instructus, basi rotundatus, margine posteriore utrinque anguste depressus. Scutellum aequilaterum. Hemelytra completa, hyalina, seriebus nonnullis punctorum instructa, lateribus clavi parallelis, commissura scutello brevior. Alarum areola hamo e vena subtensa emissio instructa. Orificia extrorsum longe extensis et apice dentato-productis. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

A test hossztojasdad. A fej háromszögű, hossz-barázdák nélkül; a csápudorok külvégszöglete nem nyúlik ki előre; az ajaklemezek a fej alsó részén egészen végig vonulnak, közepük mögött alacsonyak. A szípesőr sokkal nyúlik a hátsó csípőkön túl. A csápok a testnél rövidebbek, az első izületk a fej csúcsán túl nyúlik, a negyedik izületk hosszabb a harmadiknál. A torj, melynek elő részén két haránt fekvő barázda van bevésve, utószélén kerekített s ugyanott oldalvást keskenyen lenyomott. A pajzska egyenoldalu. A röptyűk tökéletesen kifejlődve, áttetszők s néhány pontsort viselnek; a mindenütt egyenlő szélességű clavus varrányszéle a pajzskánál rövidebb. A szárnyhorog az alsó főérből ered. A bűzmirigy nyílása külső szélén fogidomu karély alakjában hosszan nyúlik kifelé. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek.

* * *

I. K. RESEDAE PANZ.

Sordide testaceo-flavescens, supra cum pectore distincte punctatus, subtus cum sulculis transversis thoracis, basi scutelli antennisque niger, harum articulis secundo et tertio basi apiceque exceptis, luteis; capite scutelloque rufo-ferrugineis; hemelytris griseo-flavescentibus, maculis corii duabus minutis mediis et quatuor marginis apicalis nigris vel nigro-fuscis; limbo postico et maculis pectoris ad coxas albidis; apice abdominis pedibusque

flavo-ferrugineis, articulo ultimo tarsorum nigro. ♂. ♀. Long. 3 $\frac{3}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$, Lat. 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{m}{m}$.

Variat antennis luteis, articulis primo et secundo basi, quarto toto nigris.

Lygaeus Resedae PANZ. Faun. Germ. 40. tab. 20; THOMS. Opusc. ent. II. p. 184. 8. (1870).

Lygaeus didymus ZETT. Vet.-Ak. Handl. 1819. p. 71. 20; FALL. Suppl. cim. Suec. p. 7. (1826); Hem. Suec. Cim. p. 50. 4. (1829).

Phitocoris puncticollis FALL. Hem. Suec. Cim. p. 95. 37. (1829).

Heterogaster resedae SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 80. tab. 8. fig. 5. (1829); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Cymus Resedae BURM. Handb. II. 1. p. 292. 1. (1835); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 131. 1. (1840); COSTA Cim. Neap. cent. II. p. 31. 1. (1843); KOLEN Mel. ent. II. p. 92. 64. (1845); SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 71. 1. (1848); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 292. 1. tab. 12. fig. 3. (1870).

Cymus (Lyctus) Resedae FLOR Rhynch. Livl. I. p. 296. 4. (1860).

Ischnorhynchus didymus FIEB. Eur. Hem. p. 199. 1. (1861).

Ischnorhynchus Resedae STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 213. 1; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 233. 1. tab. 8. fig. 7. (1865); Ent. monthl. Mag. II. p. 217. (1866).

*

Szennyes sárga, felül valamint mellén szembetünőleg pontozott, alúl a torján levő haránt barázdákkal, pajzkájának tövével és csápjaival együtt fekete, a második és harmadik csápizülék, tövének és csúcsának kivételével, sárga; feje és pajzskája vörhenyes; röptyűi szürkés-sárgák, a corium közepén két, utószélén pedig négy apró fekete vagy sötétbarna petty foglal helyet; melle fehéres utószéllel s a csipők mellett fehéres foltokkal; potrohának csúcsa és lábai rőtsárgák, csak a kocsák utolsó izülete fekete.

A csápok néha világosabb színezetűek, úgy hogy a mindig feketén maradó utolsó izüλέken kívül csak az első és második csápizülék töve fekete.

Földrészünk csaknem valamennyi tartományán kívül még Szibériában egészen Irkueskig és Kis-Ázsiában él.

Hazánkban májusban észleltetett a következő helyeken: Budapest, Visegrád, Rozsnyó, Szeged, Derék-egyháza (Csongrád vm.), Nagyvárad, Mehádia, Nagy-Csűr (Szebenszék). Mindenütt csak egyenként.

HARMADIK ALCSALÁD.

BLISSINA STÅL.

Caput parvum, minus latum; jugis tylo distincte brevioribus. Ocelli adsunt. Thorax sulculis transversis anticis destitutus, postice haud convexo-declivis. Membrana venisquinque simplicibus instructa, areola basali destituta. Hamus alarum e vena subtensa emissus. Abdomen spiraculis segmenti sexti in ventre, segmentorum reliquorum in connexivo positum; suturis ventralibus omnibus margines laterales attingentibus et utrinque rectis.

A fej aránylag kicsiny, nem feltünőleg széles; a járomlemezek a fejbütyöknél szembetünőleg rövidebbek. A szemecsek tisztán kivehetők. A torj előfelén haránt fekvő barázdák nélkül, utószélén nem domborúan lejtős. A röphártya erezete öt egyszerű érből áll, alapsejt nélkül. A szárnyhorog az alsó főérből ered. A hatodik potrohszelvény léglikai a hason, a többié pedig a connexivumon helyezvék el; a hasi varrányok az oldalszéleket eléri s mindkét oldalon egyenesek.

* * *

A potrohszelvények léglikainak elhelyezésén kívül főleg azon sajátság jellemzi e csekély terjedelmű alcsaládot, miszerint több neménél a mellső csipők izvápái nem mint a többi alcsaládnál az előmell utószélén, hanem annak korongján állanak, az előmell utószélét tehát nem érintik. Az Európában tenyésző 3 nem nálunk is előfordul és egy-egy fajjal van képviselve.

1 (4). A mellső csipők izvápái az előmell korongján helyezvék el s az előmell utószélét nem érintik; a mellső czombok fegyverzetlenek.

2 (3). A csápok hosszabbak, mint a fej és torj együtt véve, a szipesőr második és harmadik izülete egyenlő hosszú. — *Ischnodemus* FIEB.

3 (2). A csápok körülbelül oly hosszúak, mint a fej és torj együtt véve; a szipesőr harmadik izülete a másodiknál rövidebb. — *Dimorphopterus* STÅL.

4 (1). A mellső csipők izvápái az előmell utószélét érintik és itt nyitottak; a mellső czombok alól egy kis fogacskával fegyverezvék. — *Blissus* BURM.

ISCHNODEMUS FIEB.

WEITENW. Beitr. I. p. 337. (1836).

MICROPUS SPIN. Ess. Hém. p. 218. (1840).

Corpus elongatum, depressum. Caput parvum, ante oculos prominulos breviter productum; bucculis minutissimis. Antennae capite thoraceque simul sumtis longiores, articulo primo brevi, capitis apicem haud vel parum superante. Rostrum articulis secundo et tertio aequae longis, articulo quarto tertio paullo brevior. Thorax lateribus obtusis, antice angustatus. Scutellum rectangulum, in exemplis brachypteris leviter obtusangulum. Hemelytra parallela, margine apicali corii recto, interdum valde abbreviata, scutello saltem triplo longiore, membrana brevissima. Acetabula antica postice oclusa. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

A test nyulánk, lapos. A fej kicsiny, a kissé kiálló szemek előtt röviden megnyújtott; az ajaklemezek igen aprók. A csápok hosszabbak, mint a fej és torj együtt véve; az első izület rövid s a fej végén épen nem vagy csak kevéssel nyúlik túl. A szipcsőr második és harmadik izülete egyenlő hosszú, a negyedik izület valamivel rövidebb a harmadiknál. A torj oldalszélein tompa, elől szűkült. A pajzska épszögű, a kurtított röptyűs példányoknál kissé tompaszögű. A röptyűk párhuzamosak, a corium utószéle egyenes; a röptyűk néha tetemesen meg-rövidültek, a pajzskánál legalább háromszor hosszabbak s röphártyájuk igen rövid. A mellső csipők izvápai az előmell utószéle felé nem nyitottak. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek.

* * *

I. I. SABULETI FALL.

Niger, opacus, griseo-sericeus; margine postico thoracis, limbo imo abdominis pedibusque dilute testaceo-flavis, femoribus medio plus minus late nigro-fuscis; hemelytris griseo-flavescentibus, fusco-venosis, saepissime valde abbreviatis, incompletis, membrana minutissima, fuscescente, late albo-limbata, vel completis, membrana fuscescente, fusco-venosa, macula basali externa limboque interiore sordide albidis. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ —6. Lat. $\frac{4}{5}$ — $1\frac{1}{6}$ $\frac{m}{m}$.

♀. Segmento ventrali quinto postice profunde emarginato, emarginatura basin segmenti haud attingente.

Lygaeus sabuleti FALL. Suppl. cim. Succ. p. 9. (1826); Hem. Succ. Cim. p. 62. 23. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 182. 2. (1870).

Ischnodemus quadratus FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 338. 15. tab. 2. fig. 11. (1836).

Pachymerus decurtatus H.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 10. fig. 355. (1839) et IX. p. 208. (1853); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 278. 11. tab. 10. fig. 9. (1870).

Pachymerus parallelus COSTA Ann. Soc. ent. Sér. 1. X. p. 290. 7. tab. 6. fig. 5. (1841); Cim. Neap. cent. II. p. 35. 12. (1843).

Pachymerus brachypterus RAME. Faun. And. II. p. 153. 13. (1842).

Micropus sabuleti SIGN. Ann. Soc. ent. Sér. 3. V. p. 29. 8. tab. 2. fig. 7 et 8. (1857).

Ischnodemus sabuleti FIEB. Eur. Hem. p. 163. 2. (1861);

STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 212. 1.; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 220. 1. tab. 8. fig. 2. (1865).

**

Fekete, fénytelen, szürke-selymes; torjának utószéle, potrohának szegélye és lábai sárgások, czombjai közepükön kisebb-nagyobb szélességben sötétbarnák; röptyűi szennyes-sárgák, barna erezzel, legtöbbször tetemesen meg-rövidültek, durványosak, fehér szegélyű, barnás kis röphártyával, vagy tökéletesen kifejlődve, sötétebb erezzel barnás röphártyával, melynek külső alapszöglete és belső szegélye szennyes fehérek. — A nőstény ötödik hasi szelvénye utószélén mélyen kimetszett, e kimetszés azonban nem ér egészen az illető szelvény tövéig.

Európa legtöbb tartományában, valamint Algirban tenyészik.

Nálunk tökéletesen kifejlett állapotban telél át; én eddig márczius végétől július végéig vízenyős helyeken észleltem. Nevezetesen 1874. május 8-án Szentesnél a megáradt Tisza dús növényzetű partjain a vízben álló sás levelein tömegesen összegyűlve találtam; némelyek épen akkor párosodtak. Megjegyzendő, hogy az ott gyűjtött több száz példány között csak egyetlen egy tökéletesen kifejlett röphártyával bíró példányra akadhattam. A kifejlett röphártyás példányok nálunk általában ritkábbak. — Az említett lelhelyen kívül előfordul még e faj a budai Farkasvölgyben, továbbá Komjáti (Torna vm.), S.-A.-Ujhely (Zemplén vm.), Uj-Szeged (Torontál vm.) és Orsova mellett.

DIMORPHOPTERUS STÅL.

Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 44.

Corpus elongatum, depressum. Caput parvum, ante oculos prominulos breviter productum; bucculis minutissimis. Antennae capiti thoracique simul sumtis longitudine subaequales, articulo primo brevi, apicem capitis parum superante. Rostrum articulo tertio articulis secundo et quarto brevior. Thorax lateribus obtusis, antice angustatus. Scutellum obtusangulum. Hemelytra parallela, margine apicali corii recto, in exemplis brachypteris (mihi ignotis) brevissima, scutello vix plus quam duplo longiora, triangularia, membrana brevissima. Acetabula antica postice oclusa. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

A test nyulánk, lapos. A fej kicsiny, a kissé kiálló szemek előtt röviden megnyúlt; az ajaklemezeken igen aprók. A csápok körülbelül oly hosszúak, mint a fej és torj együttvéve; az első izület rövid s a fej végén kissé túl nyúlik. A szípesőr harmadik izületke rövidebb, mint akár a második, akár a negyedik izületke. A torj oldalszélein tompa, elől szűkült. A pajzska tompaszögű. A röptyűk párhuzamosak, a corium utószéle egyenes; a kurtított röptyűs példányok röptyűi igen rövidek, a pajzskánál alig több, mint kétszer hosszabbak, háromszögűek s igen rövid röphártyákat tüntetnek elő. A mellső csipők izvápai az előmell utószéle felé nem nyitottak. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek.

* * *

1. *D. SPINOLAE* SIGN.

(Fig. 8.)

Niger, pubescens; capite thoraceque distincte punctatis, laevigatis, hujus margine postico dilute piceo; articulis tribus basalibus antennarum, rostro, pectoris limbo postico maculisque ad coxas, orificiis pedibusque dilute piceo-flavescentibus; hemelytris completis, abdomine paullo brevioribus, flavo-testaceis, basi apiceque infuscatis, membrana subhyalina, fusco-venosa. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$. Lat. 1 $\frac{m}{m}$.

♀. Segmento ventrali quinto postice profunde emarginato, emarginatura basin segmenti haud attingente.

Micropus Spinolae SIGN. Ann. Soc. ent. Sér. 3. V. p. 30. 10. tab. 2. fig. 10. (1857).

Ischnodemus Spinolae FIEB. Eur. Hem. p. 164. 4. (1861).

*

Fekete, pelyhedző; feje és torja szembetűnőleg pontozott, fénylő, ez utóbbinak utószéle barnás; az első há-

rom csápiizület, a szípesőr, a mell utószéle s a csipők mellett levő foltok, valamint a bűzmirigy nyílásai és a lábak barnássárgák; röptyűi tökéletesen kifejlődve, a potrohnál valamivel rövidebbek, sárgák, tövükön és végükön barnásak, áttetsző röphártyájának erezete barna. — A nőstény ötödik hasi szelvénye utószélén mélyen kimetszett, e kimetszés azonban nem terjed egészen az illető szelvény tövéig.

E kitűnő fajt, melyet SIGNORET legelőször éjszaki Francziaországból irt le, és mely GARBIGLIETTI szerint éjszaki Olaszországban is tenyészik, FRIVALDSZKY JÁNOS fedezte fel 1852. május 20-án a budai Sashegy táján egy nőstény példányban.

*

OBS. *Micropus Signoreti* KUSCHAK. Horae S. E. Ross. I. p. 69. tab. 1. fig. 4. (1861), a Dom. STÅL l. c. p. 45 genere *Dimorphoptero* adjectus, an forma brachyptera hujus speciei?

BLISSUS BURM.

Handb. II. 1. p. 290. (1835).

Corpus anguste ovale vel oblongum, minus depressum. Caput parvum, ante oculos prominulos breviter productum, bucculis minutissimis. Antennae capite thoraceque simul sumtis vix longiores, articulo primo brevi,

A test hossztojásdad vagy hosszukás, kevésbé lapos. A fej kicsiny, a kissé kiálló szemek előtt röviden megnyúlt; az ajaklemezeken igen aprók. A csápok alig hosszabbak, mint a fej és torj együtt véve; az első izület rövid s

apicem capitis haud superante. Rostrum articulo secundo articulis tertio et quarto longiore. Thorax lateribus obtusis, antice angustatus. Scutellum obtusangulum, transversum. Hemelytra brevissima, scutello paullo longiora, triangularia, membrana deficiente; margine apicali corii in exemplis macropteris (mihi ignotis) prope apicem clavi sinuato. Acetabula antica postice aperta. Pedes mediocres, femoribus anticis subtus spinula armatis.

I. B. DORIAE FERR.

(Fig. 9.)

Niger, subnitidus, breviter flavido-pilosus; capite, thorace pectoreque distincte punctatis, abdominis dorso transversim ruguloso; antennis, rostro, maculis pectoris ad coxas, orificiis, pedibus nec non margine postico thoracis dilute flavo-piceis; antennarum articulo ultimo, basi excepta, nigricante; rudimento hemelytrorum castaneo. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{3}$ — $2\frac{1}{2}$. Lat. $\frac{3}{4}$ — $\frac{3}{4}$ mm.

♀ Segmento ventrali quinto postice profunde emarginato, emarginatura basin segmenti attingente.

Blissus Doriae FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 150. (1874).

Fekete, kissé fénylő, mindenütt rövid sárgás szőrözettel borított; feje, torja és melle szembetűnőleg pontozottak,

a fej csúcsán túl nem nyúlik. A szípcsőr második izülete hosszabb, mint akár a harmadik, akár a negyedik izület. A torj oldalszélein tompa, elől szűkült. A pajzska tompaszögű, harántos. A röptyűk igen rövidek, a pajzsakánál kevésbé hosszabbak, háromszögűek, a röphártya hiányzik; kifejlett röptyűs példányoknál a corium utószéle a clavus csúcsa közelében öblös. A mellső csipők izvápái az előmell utószélén nyitottak. A lábak középszerűek, a mellső czombok alól egy kis fogacskával felszereltek.

* * *

potrohának háta finoman haránt-redöcskézett; csápjai, szípcsőre, mellén a csipők mellett levő foltok, a bűzmirigy nyílásai, lábai, valamint torjának utószéle sárgás-barnák; az utolsó csápizület, tövét kivéve, feketés; röptyű-durványai gesztenye-színűek. — A nőtény ötödik hasi szelvénye utószélén mélyen kimetszett, e kimetszés az illető szelvénynek egészen tövéig terjed.

Ezen külsejére nézve álczaidomu kis faj, mely csak néhány hónap előtt lett a tudományos világnak, mint Felső-Olaszország lakója bemutatva, és mely állítólag Dél-Franciaországban is előfordul, hazánkban a budai Gellérthegy déli lejtőjén tenyészik s ott kora tavasszal növényhulladékok és kövek alatt már több ízben találtatott. A magyarországi példányok a gyűjteményemben levő s a leíró szerzőtől magától kapott olaszországi példányokkal tökéletesen megegyeznek.

NEGYEDIK ALCSALÁD.

HENESTARINA STÁL.

Caput latissimum, ante oculos stylatos usque ad apicem tuberculorum antenniferorum subito maxime angustatum. Ocelli distinctissimi. Thorax margine posteriore convexo-declivi, versus angulos laterales subdepresso. Membrana venis quinque instructa, areola basali destituta. Hamus alarum e vena subtensa emissus. Abdomen spiraculis segmentorum quinti et sexti in ventre positus; suturis ventralibus totis rectis et margines laterales attingentibus.

A fej igen széles, a kidüledt szemek előtt a csápudorok csúcsáig hirtelen igen tetemesen szűkült. A szemecsek tisztán kivehetők. A torj utószélén domboruan lejtős, az oldalszegletek felé kissé lenyomott. A röphártya erezete öt egyszerű érből áll, alapsejt nélkül. A szárnyhorog az alsó főérből ered. Az ötödik és hatodik potrohszelvény léglikai a hason állanak; a hasi varrányok egészen egyenesek s az oldalszélekig érnek.

* * *

E kis alcsaládot, mely széles nagy feje által már a

következőhöz közeledik, a magyar fauna területén 1 nem és 1 faj képviseli.

HENESTARIS SPIN.

Ess. Hém. p. 228. (1840).

Corpus oblongum. Caput cum oculis thorace latius, breviter triangulariter prominens; bucculis retrorsum sensim altitudine deerescentibus, pone insertionem antennarum extensis. Antennae corpore breviores, articulo primo apicem capitis dimidio superante, articulo secundo tertio longiore. Rostrum coxas medias attingens. Thorax trapezoideus, sulculis duobus transversis anterieus instructus. Scutellum aequilaterum. Hemelytra completa, abdominis apicem haud superantia, marginibus laterilibus clavi parallelis. Pedes mediocres, femoribus inermibus, articulo primo tarsorum posticorum articulis duobus ultimis simul sumtis longiore.

A test hosszudad. A fej a szemekkel együtt a torjnál szélesebb, rövid háromszög alakjában előrenyúlt; az ajaklemezek hátrafelé egyenletesen alacsonyabbak s a csápok töve mögé nyúlnak. A csápok a testnél rövidebbek, az első izület felényivel nyúlik a fej végén túl, a második izület a harmadiknál hosszabb. A torj ferdényded, elő részén két haránt fekvő barázdával. A pajzska egyenoldalu. A röptyűk tökéletesen kifejlődvek s a potroh végén túl nem nyúlnak, a clavus oldalszélei párhuzamosak. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek, a hátsó kocsák első izülete hosszabb mint a két utolsó izület együttléve.

* * *

1. *H. HALOPHILUS BURM.*

Sordide griseo-flavescens, puberulus, supra cum pectore remote nigro-punctatus; vertice et thoracis parte anteriore utrinque, clavo pone medium et margine apicali corii introrsum macula parva nigra notatis; scutello, antennis pedibusque plus minus nigro-conspersis, illarum articulo basali nec non femoribus posterioribus supra nigris; membrana sordide hyalina, fusco-venosa, interstitiis venarum fusco-conspersis, angulo basali interno albida; abdominis dorso et ventris basi nigris. ♂. ♀. Long. 5—6. Lat. $1\frac{1}{3}$ — $1\frac{2}{3}$ mm.

Variet colore nigro magis extenso.

Cymus halophilus BURM. Handb. II. 1. p. 292. 4. (1835).

Heterogaster laticeps CURT. Brit. Ent. XIII. p. 597. fig. 597. (1836).

Henestaris Genei SPIN. Ess. Hém. p. 230. (1840).

Henestaris Spinolae COSTA Ann. Soc. ent. Sér. 1. X. p. 304. (1841); Cim. Neap. cent. II. p. 30. 1. (1843); AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 250. 1. (1843); FIEB. Eur. Hem. p. 174. (1861).

Henestaris hispanus RAMB. Faun. And. II. p. 145. (1842).

Cymus laticeps H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 203. (1853).

Henestaris laticeps DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 229. 1. tab. 8. fig. 5. (1865).

*

Szennyes szürkés-sárga, kissé pelyhedző, felül valamint mellén szétszórt fekete pontozással; fejtetőjén s torjának elő részén oldalvást, valamint a clavus közepe mögött s a corium utószélén befelé egy-egy kis fekete foltocska foglal helyet; pajzskája, csápjai és lábai kisebb-nagyobb mértékben feketén pettyezettek, a csápok első izülete valamint a hátsó czombok felül feketék; szennyesen áttetsző röphártyájának ereze barna, az erek között fekvő tércsék barnásan pettyezettek, a belső alapszöglet fehéres; potrohának háta s hasának töve feketék.

A sötét színezet néha erősebben van kifejlődve.

Angolországtól délre Algirig, Spanyolországtól keletre a Volgáig elterjedt faj, mely színezetének változékonysága miatt a legkülönbözőbb nevek alatt iratott le.

Hazánkban július közepétől szeptember végéig főleg *Chenopodium*-félék körül található. Álcza-állapotban augusztus elején észleltem a szegedi Fehértó szikes partjain tenyésző sós növények (*Schoberia salsa*) tövében. Lelhelyei: a budai kinestári erdő, a pesti Rákos, a szegedi Fehértó és Szatymaz (Csongrád vm.), a palityi sóstó partjai (Bács vm.), Oros (Szabolcs vm.), Kolozsvár, Tövis (Alsó-Fehér vm.) és az erdélyi Mezőség.

ÖTÖDIK ALCSALÁD.

GEOCORINA STÅL.

Caput latissimum, ante oculos recurvos usque ad apicem tuberculorum antenniferorum subito maxime angustatum, his haud prominulis; tylo sulco, saepe in lineam impressam subtilissimam retrorsum per verticem continuato, instructo. Ocelli adsunt. Thorax antérieus sulculis duobus transversis destitutus, postice haud convexo-declivis. Prostethium parte apicali transversim subcallosum. Hemelytrorum clavus retrorsum angustatus, commissura nulla. Hamus alarum e vena subtensa emissus. Spiracula segmentorum trium apicalium abdominis in ventre posita.

A fej igen széles, a kidüledt nagy szemek előtt a csápudorok tompa csúcsáig hirtelen igen erősen szűkült; a fejbütyök egy barázdával, mely gyakran hátrafelé a fejtetőn egy finoman benyomott vonal alakjában folytatódik. A szemecsek tisztán kivehetők. A torj előfelén két haránt fekvő barázda nélkül, utószélén nem domborúan lejtős. Az előmell előrészen kissé havadályos. A röptyűknél a clavus hátrafelé keskenyebb, varrány nélkül. A szárnyhorog az alsó főérből ered. A három utolsó potrohszelvény léglikai a hason láthatók.

* * *

A rövid zömök testidom, széles fej és hátrafelé keskenyebb clavus ezen érdekes kis alcsaládot valamennyi többitől már első tekintetre feltűnőleg megkülönböztetik. Azért már az öreg FABRICIUS is, a ki pedig valamennyi Lygaeidát az egyetlen Lygaeus-nemben foglalt össze; az előtte ismeretes fajokat nem ehhez, hanem a Salda-nemhez sorozta. Nálunk eddig 5 faj találtatott, melyek 2 nemben foglalnak helyet.

1 (2.) A pajzska szembetünőleg hosszabb, mint szélesebb, oldalszélei csúcsa felé kissé kiszélesedvék s a röphártya által födetnek; a szípesőr második izülete a harmadiknál valamivel hosszabb. — *Piocoris* STÅL.

2 (1.) A pajzska egyenoldalú, egészen csúcsáig egyenletesen szűkült; a szípesőr második izülete a harmadiknál rövidebb. — *Geocoris* FALL.

PIOCORIS STÅL.

Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 45.

Corpus ovale, subquadrangulare, depressum, nudum. Caput obtusissimum, thoraci latitudine aequale, apice inter antennis levissime prominulum; bucculis minutis. Oculi magni, retrorsum sat producti, antrorsum convergentes. Rostrum ad coxas posticas extensum, articulo primo basin capitis vix attingente, articulo secundo articulis primo et tertio paullo longiore. Antennae corpore multo breviores, articulo primo brevissimo. Thorax transversus, quadrangularis, antrorsum leviter angustatus. Scutellum distincte longius quam latius, apice latiuscule productum, marginibus lateralibus partis apicalis subexplanatis, membrana tectis. Hemelytra completa. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

A test tojásdad, csaknem négyszögű, lapos és csupasz. A fej igen tompa, oly széles mint a torj, csúcsán a csápok között igen kevésbé előrenyúló; az ajaklemezek aprók. A nagy szemek hátrafelé megnyúltak, elől convergáló. A szípesőr a hátsó csipőig nyúlik, az első izület a fej csúcsáig alig ér, a második izület valamivel hosszabb, mint akár az első, akár a harmadik izület. A csápok a testnél sokkal rövidebbek, az első izület a legrövidebb. A torj harántos, négyszögű, elől kissé szűkült. A pajzska szembetünőleg hosszabb mint szélesebb, csúcsán kissé szélesen megnyúlt, oldalszélein csúcsa felé kissé kiszélesedett s a röphártya által födett. A röptyűk tökéletesen kifejlődve. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek.

1. *P. ERYTHROCEPHALUS* ST. FARG. ET SERV.

Niger; thorace, scutello, parte apicali corii et pectore crebre impresso-punctatis; clavo punctorum serie una, corio ad suturam clavi seriebus duabus retrorsum sensim divergentibus, ad marginem costalem serie una pone medium abbreviata, instructis; capite, rostro pedibusque miniatis, rostro medio plus minus nigricante; antennarum articulo primo supra, articulo quarto plerumque toto, articulis duobus mediis apice, nec non apice imo scutelli, margine antico pectoris, maculis ad coxas orificiisque flavo-albidis; membrana hyalina. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ –4. Lat. $1\frac{1}{2}$ – $1\frac{2}{3}$ $^{mf}_{mm}$.

Variat femoribus posticis, basi apiceque exceptis, nigricantibus.

Salda erythrocephala ST. FARG. ET SERV. Enc. méth. X. p. 321. 1. (1825).

Ophthalmicus erythrocephalus COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 40. 2. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 135. 2. (1840); COSTA Ann. Accad. Aspir. Natur. I. p. 304. 2. (1843); FIEB. Ent. Mon. p. 115. 2. tab. 9. fig. 24. (1844); Eur. Hem. p. 174. 1. (1861).

Ophthalmicus frontalis H.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 23. (1839).

Geocoris frontalis H.-SCH. Wanz. Ins. IV. fig. 371. (1839).

Ophthalmicus erythrocephala AM. ET SERV. Hist. des Hém. p. 261. 1. (1843).

*

Fekete; torja, pajzskája, valamint coriumának utó-része és melle erősen pontozott; a clavus egy pontsort, a corium a clavus-varrány mentében két, hátrafelé divergáló, külszéle mellett pedig egy csak közepe tájáig terjedő pontsort visel; feje, szípesőre és lábai sárgások vagy czinóbervörösek, a szípesőr közepe táján többé-kevésbé feketés; az első csápizülék felül, a negyedik többnyire egészen, a két középső pedig csúcsán, valamint a pajzska csúcsa és mellén az előszél, a csipők mellett levő foltok s a bűzmirigy nyílásai sárgás-fehérek; röphártyája áttetsző.

A hátsó czombok néha feketék, csak tövük és csúcsuk marad világos színezetű.

Ezen dél-európai faj, mely földrészünkön kívül még Algirban és Kis-Ázsiában egész az Euphrat folyóig tenyészik, hazánk délnyugati és délkeleti dombvidékeit is lakja s juniustól szeptemberig itt-ott gyéren található. Álcázját ez utóbbi hónapban észleltem.

Elhelyei: a budai Zugliget, a Pécs melletti Tetye-hegy, Nagyvárad, Felgyógy (Alsó-Fehér vm.), Nagy-Csűr (Szebenszék); Mehádia; Oravicza és Krassova (Krassó vm.), valamint Baziás és az ogulini határőrezred területén fekvő Josefthal.

GEOCORIS FALL.

Nov. meth. Hem. disp. p. 10. (1814).

OPHTHALMICUS SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 37. (1829).

Corpus ovatum, depressum, nudum. Caput basi thoracis latitudine aequale vel latius, apice inter antennas leviter vel levissime prominulum; bucculis minutis. Oculi magni, antrorsum convergentes, retrorsum fortius producti. Rostrum coxas posticas attingens, articulo primo ad basin capitis extenso, articulo secundo tertio brevior. Antennae corpore multo breviores, articulo primo brevissimo. Thorax transversus, quadrangularis, antrorsum leviter angustatus. Scutellum aequilaterum, usque ad apicem sensim acuminatum. Hemelytra incompleta, clavo et corio connatis, vel completa, clavo et corio haud connatis. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

A test tojásidomu, lapos és csupasz. A fej oly széles vagy szélesebb mint a torj töve, csúcsán a csápok között kevésbé előrenyúló; az ajaklemezek aprók. A nagy szemek elől convergálók, hátrafelé erősebben megnyúltak. A szípesőr a hátsó csipőkhöz ér, az első izülék a fej tövéig nyúlik, a második izülék a harmadiknál rövidebb. A csápok a testnél sokkal rövidebbek, az első izülék legrövidebb. A torj harántos, négyszögű, elől kissé szűkült. A pajzska egyenoldalu, egészen csúcsáig egyenletesen szűkült. A röptyűk durványosak, összenőtt clavus- és coriummal, vagy tökéletesen kifejlődve, össze nem nőtt clavus- és coriummal. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (4). A röptyűk hiányosan fejlődve, az összenőtt clavus és corium határ nélkül összefolynak; a röphár-

tya vagy teljesen hiányzik vagy legfőlebb mint alig észrevehető keskeny szegély van jelen.

- 2 (3). A torj és röptyűk valamennyi széle széles sárga szegélyzettel. — *G. grylloides* L.
- 3 (2). Csak a torj elő- és oldalszélei s a röptyűk külszéle vannak keskeny sárgán szegélyezve. — *G. dispar* WAGA.
- 4 (1). A röptyűk tökéletesen kifejlődvek, a corium és clavus varránya tisztán kivehető; a röphártya

többnyire egészen kifejlett, legfőlebb kissé rövidült.

- 5 (6). A torj előrésze feketés, sárga hosszvonal nélkül; a röptyűk egyszínűek. — *G. siculus* FIEB.
- 6 (5). Az egész torj fekete, közepén sárga hosszvonallal; a röptyűk belső, néha külső széle is fekete. — *G. albipennis* FABR.

* * *

1. *G. GRYLLOIDES* LIN.

Niger, thorace, scutello et pectore crebre, hemelytris remote impresso-punctatis; marginibus omnibus thoracis, interno et externo hemelytrorum, lineola apicali scutelli, pectoris limbo antico, maculis ad coxas angulisque posticis nec non orificiis, limbo ventris pedibusque stramineis; hemelytris abbreviatis, clavo et corio connatis, membrana subdeficiente. ♂. ♀. Long. 4—5. Lat. $1\frac{1}{2}$ —2 $\frac{m}{m}$.

♂. Capitis apice stramineo, tylo nigro.

♀. Capitis apice nigro vel fusco-testaceo, tylo nigro.

Cimex grylloides LIN. Faun. suec. Ed. 2. p. 246. 910. (1761); Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 717. 13. (1767); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2124. 13. (1788).

Acanthia grylloides FABR. Ent. syst. IV. p. 69. 6. (1794); WOLFF Ic. cim. II. p. 44. fig. 41. (1801); WALCK. Faun. Paris. II. p. 339. 8. (1802).

Salda grylloides FABR. Syst. Rhyng. pag. 115. 7. (1803).

Lygaeus grylloides LATR. Hist. nat. XII. p. 219. 27. (1804); FALL. Mon. cim. Suec. p. 63.1. (1807).

Geocoris grylloides ZETT. Faun. lapp. I. p. 476. 1. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 70. 1. (1829); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 47. (1835); ZETT. Ins. lapp. I. p. 266. 1. (1840); STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 224. 1.

Ophthalmicus grylloides SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 62. 1. tab. 8. fig. 7. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 86. fig. 48. (1831); BURM. Handb. II. 1. p. 291. 1. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 39. 1. (1838); Ann. Accad. Aspir. Natur. I. p. 300. 1. (1843); FIEB. Ent. Mon. p. 123. 17. tab. 10. fig. 7. (1844); FLOR Rhyng. Livl. I. p. 306. 1. (1860); FIEB. Eur. Hem. p. 175. 3. (1861); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 296. 1. tab. 12. fig. 7. (1870).

*

Fekete; torja, pajzskája és melle sűrű, röptyűi ritka, de szintén erős pontozással; torja és röptyűi köröskörül

sárgásan szegélyezve, pajzskájának csúcsán egy rövid vonal, mellén az előszél, a csipők mellett levő foltok s a bűzmirigy nyílásai, valamint hasának szélei lábaival együtt hasonlóan sárgásak; röptyűi megrövidültek, a corium és clavus összenöttek, a röphártya csak alig észrevehető keskeny szegélyt képez. — A fej vége a himnél sárgás, a nőténynél fekete vagy barnás; a fejbütyök mindkét ivarnál fekete.

Csaknem egész Európában és Szibériában honos. Területünkön meglehetősen ritka s eddig egyedül csak Budapest körül, nevezetesen a Rákos homoktalaján és a Gellérthegyén április végétől augusztusig nem sok példányban észleltetett.

2. *G. DISPAR* WAGA.

Niger, thorace, scutello et pectore crebre, hemelytris remote impresso-punctatis; capitis apice, rostro, marginibus antico et lateralibus thoracis, externo hemelytrorum, apice scutelli, pectoris margine antico maculisque ad coxas, nec non orificiis, limbo ventris pedibusque sordide stramineis; hemelytris abbreviatis, incompletis, clavo et corio connatis, membrana nulla ♀. Long. 5. Lat. 2. $\frac{m}{m}$.

Ophthalmicus dispar WAGA Ann. Soc. ent. Sér. 1. VIII. p. 523. tab. 1. fig. 2. (1839); COSTA Ann. Accad. Aspir. Natur. I. p. 314. 6. (1843); H.-SCH. Wanz. Ins. VII. p. 16. fig. 696 et 697. (1844); FIEB. Ent. Mon. p. 124. 19. tab. 10. fig. 8 et 9. (1844). •

Ophthalmicus Ullrichii FIEB. Ent. Mon. p. 122. 16. tab. 10. fig. 6. (1844); Eur. Hem. p. 175. 4. (1861).

*

Fekete; torja, pajzskája és melle sűrű, röptyűi ritka, de mindkét esetben erős pontozással; fejének vége, szipcsőre, torjának elő- és oldalszélei, röptyűinek külszéle, pajzskájának csúcsa, mellén az előszél, a csipők mellett levő foltok s a bűzmirigy nyílásai, továbbá hasának szélei és lábai szennyes sárgák; röptyűi megrövidültek,

durványosak, a clavus és corium összenőttek, a röphártya teljesen hiányzik.

Ezen ritka kelet-európai faj, melynek tenyésztési térköre Németország keleti határaitól a Volgán túl Szibériában egész Irkueskig terjed, és mely WAGA szerint Lengyelországban főleg vizenyős helyeken él, nálunk egy nőstény példányban találtatott a pestmegyei peszéri pusztán; észleltetett azonkívül a Bánságban és a horvátországi Josefthalban is.

3. G. SICULUS FIEB.

Niger; thorace, scutello hemelytrisque remote, pectore crebre impresso-punctatis, thoracis limbo postico impunctato; clavo punctorum serie una, corio ad suturam clavi seriebus duabus retrorsum sensim divergentibus, ad marginem costalem serie una pone medium abbreviata, instructis; rostro et antennis flavo-testaceis, harum articulis tribus basalibus basi nigris, articulo primo extus lineola nigra notato; limbo antico angusto parteque posteriore thoracis, apice scutelli, hemelytris, pectoris margine antico, angulisque posticis, maculis ad coxas, orificiis, nec non ventris limbo pallide griseo-stramineis; rostro pedibusque flavo-testaceis, femoribus fusco-punctatis; hemelytris subhyalinis, completis, membrana decolora. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ –4. Lat. $1\frac{1}{3}$ – $1\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

♂. Capite flavo-albido, vertice basi anguste nigro.

♀. Capite nigro, hujus parte inferiore maculisque ad oculos flavo-albidis.

Variat margine apicali corii medio leviter infuscato.

Ophthalmicus albipennis COSTA Ann. Accad. Aspir. Natur. I. p. 307. 3. (1843); Cim. Neap. cent. II. p. 28. 3. (1843).

Ophthalmicus pallidipennis AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 261. 3. (1843).

Ophthalmicus siculus FIEB. Ent. Mon. p. 117. 7. tab. 9. fig. 27. (1844); Eur. Hem. p. 176. 8. (1861); FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 154. (1874).

Geocoris angularis KOLEN. Mel. ent. II. p. 94. 66. tab. 10. fig. 23. (1845).

Fekete; torja, pajzskája és röptyűi ritka, melle sűrű erős pontozással, torjának utószéle azonban nem pontozott; a clavus egy pontsort, a corium a clavus-varrány mentében két, hátrafelé divergáló, külszéle mellett pedig egy csak közepe tájáig terjedő pontsort visel; szípcsőre és csápjai sárgások, a három első csápizülék tövén fekete, az első csápizülék külső oldalán fekete csikoeska vonul

végig; torjának keskeny előszéle s egész utófele, pajzskájának esúcsa, egész röptyűi, mellén az előszél, az utószögletek, a bűzmirigy nyílásai s a csipők mellett levő foltok, hasának széleivel együtt halványsárgák vagy fehéresek; szípcsőre és lábai agyagsárgák, czombjai barnán pontozottak; tökéletesen kifejtett röptyűi némileg áttetszők és szintelen röphártyákkal vannak ellátva. — A him feje sárgás-fehér, a fejtető tövén keskenyen fekete; a nőstényé fekete, a szemek mellett levő foltok s alsó része halványsárga.

A corium utószéle közepe táján néha kissé barnás.

Dél- és Kelet-Európa jellemző faja, mely Spanyolországtól és Algirtól a Kaukaszusig és a Volgáig van elterjedve, és mely 1874-ik évi legszebb rovarászati felfedezéseim egyikét képezi. Csongrádmegyének Horgos községe volt azon hely, melynek futóhomokján az említett év április végén e szép fajjal legelőször találkoztam. Augusztus elején ismételve meglátogatván ama vidéket, nemcsak Horgos mellett, hanem még a Bács megyében fekvő palityi fürdő körül is nagyobb mennyiségben voltam szerencsés gyűjthetni; sőt egy hónappal később, szeptember 8-án a pesti Rákos futóhomokján is találtam egy példányt. Álczáit augusztus elején észleltem.

Hazai példányaink a gyűjteményemben levő délfranciaországi és szicíliai példányoktól torjuk világosabb színezete által némileg eltérnek.

OBS. *Geocoris pallidipennis* COSTA (*angularis* FIEB.), Italiae meridionalis et Siciliae incola, specie nostra minor, thorace minus fortiter, sed crebrius et usque ad marginem posticum aequaliter punctato, corio angulo interno fusco-maculato bene distinctus.

4. G. ALBIPENNIS FABR.

Niger; thorace, scutello et pectore crebre, hemelytris remote impresso-punctatis; antennarum articulis duobus mediis apice, articulo ultimo toto, lineola longitudinali media thoracis, hemelytris, pectoris margine antico et maculis ad coxas, orificiis, rostro pedibusque flavo-vel albido-testaceis; femoribus posticis, basi apiceque exceptis, nigris; hemelytris completis, membrana sordide hyalina, abdominis apicem interdum haud attingente, parviuscula. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{4}$ –4. Lat. $\frac{5}{6}$ – $1\frac{1}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Var. a. — Margine suturali hemelytrorum late nigro.

Salda albipennis FABR. Syst. Rhyng. p. 114. 5. (1803).

Lygaeus albipennis LATR. Hist. nat. XII. p. 219. 26. (1804).

Geocoris albipennis H.-SCH. Nom. ent. I. pag. 47. (1835).

Ophthalmicus albipennis BURM. Handb. II. 1. p. 291. 3. (1835); H.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 22. fig. 370. (1839); AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 261. 4. (1843); FIEB. Ent. Mon. p. 120. 11. tab. 10. fig. 4. (1844); Eur. Hem. p. 177. 11. (1861); FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 155. (1874).

Var. *b.* — Margine suturali hemelytorum late nigro, margine costali vitta pone medium haud extensa nigra, notato; femoribus etiam anterioribus, basi apiceque exceptis, nigris.

Ophthalmicus albipennis var. *humeralis* FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 155 et 156. (1874).

Var. *c.* — Hemelytrorum marginibus costali et suturali late nigris.

Salda Stevenii ST. FARG. et SERV. Enc. méth. X. p. 321. 2. (1825).

Ophthalmicus Stevenii AM. et SERV. Hist. des. Hém. p. 261. 2. (1843); FIEB. Ent. Mon. p. 122. 14. (1844).

Ophthalmicus albipennis var. *Stevenii* FIEB. Eur. Hem. p. 177. 11. (1861); FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 155 et 156. (1874).

Ophthalmicus albipennis var. *costalis* FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 155 et 156. (1874).

*

Fekete; torja, pajzskája és melle sűrű, röptyűi ritka erős pontozással; a két középső csápizülék csúcsán, az utolsó egészen, torjának közepén egy hosszvonal, röptyűi, mellén az előszél, a bűzmirigy nyílásai s a csipők mellett levő foltok, szívesőre és lábai sárgák vagy sárgásfehérek; hátsó czombjai, csúcsuk s tövük kivételével, feketék; tökéletesen kifejlett röptyűinek kissé szennyes színű röphártyája néha megrövidült s a potrohnál valamivel rövidebb.

A röptyűk széleiken rendesen feketék s ezen fekete színezet hol kisebb, hol nagyobb mértékben van kifejlődve.

Európa délibb tájait lakja; s mint a felsorolt válfajokból is kivehető, színezetére nézve igen változékony. A torj közepén levő világos hosszvonal néha csaknem egészen elenyészik; az ily példányokra aztán FABRICIUS leírása teljesen alkalmazható. Van gyűjteményemben egy példány (var. *a.*), melynek utóczombjai is egészen világos színezetűek.

Hazánk homokos talaju vidékein nem ritka és tökéletesen kifejlett állapotban telelven át, egész éven keresztül található. Álczáit szeptember elején észleltem. — Lelhelyei: a budai Sashegy, a pesti Rákos, Tápió-Szele (Pest vm.), Debreczen, Hódmező-Vásárhely, Szatmár és Horgos (Csongrád vm.), Grebenác (Temes vm.).

HATODIK ALCSALÁD.

ARTHENEINA STÁL.

Caput triangulare, minus latum; jugis tylo vix vel paullo brevioribus, longe ante tubercula antennifera extensis. Ocelli adsunt. Thorax antice sulculis duobus transversis destitutus, postice haud convexo-declivis. Membrana venis quatuor vel quinque instructa, areola basali destituta. Hamus alarum e vena subtensa emissus. Abdomen spiraculis omnibus in ventre positus; suturis ventralibus utrinque rectis et margines laterales attingentibus. Tarsorum posteriorum articulus primus apicalibus duobus ad unum brevior.

A fej háromszögű, nem feltűnőleg széles; a járomlemezek a fejbütyöknél alig vagy csak kissé rövidebbek s hosszan nyúlnak a csápudorok elé. A szemecsek tisztán kivehetők. A torj előfelén haránt fekvő barázdák nélkül, utószélén nem domborúan lejtős. A röphártya erezete négy vagy öt érből áll, alapsejt nélkül. A szárnyhorog az alsó főérből ered. A potroh valamennyi léglika a hason van elhelyezve; a hasi varrányok mindkét oldalon egyenesek s az oldalszélekig érnek. A hátsó kocsák első izülete rövidebb, mint a két utolsó izület együttléve.

* * *

Hazánk területén 1 nem és 1 faj képviseli e kis alcsaládot, melynek legszembevetőbb jellegét a fej-

bütyökkel körülbelül egyenlő hosszúságú járomlemezek képezik.

CHILACIS FIEB.

Wien. Ent. Monatschr. VIII. p. 72. (1864).

Corpus oblongum, depressum. Caput triangulare; jugis tylo paulo brevioribus; bucculis subtilissimis, antice paulo altioribus. Oculi majusculi. Antennae capite et thorace simul sumtis breviores, articulo primo capite multo brevior, jugorum apicem haud attingente. Rostrum gracile, coxas intermedias subattingens, articulo primo capitis basin attingente. Thorax trapezoideus, ante medium transversim subcallosus, sulco longitudinali destitutus. Scutellum aequilaterum. Membrana venis quatuor instructa. Prostethium haud sulcatum. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

A test hosszudak, lapos. A fej háromszögű; a járomlemezek a fejbütyöknél csak kissé rövidebbek; az ajaklemezek parányiak, elől kissé magasabbak. A szemek meglehetősen nagyok. A csápok rövidebbek, mint a fej és torj együttvéve, az első izület a fejnél sokkal rövidebb s a járomlemezek csúcsáig sem ér. A szípesőr karsu, a középső csipőket csaknem eléri, az első izület a fej tövéig nyúlik. A torj ferdényded, előfelén harántosan kissé havadályos; hosszában húzódó barázda nélkül. A pajzska egyenoldalu. A röphártya erezete négy érből áll. Az előmell barázda nélkül. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek.

* * *

1. C. TYPHAE PERR.

Pallide griseo-testaceus, supra cum pectore remote impresso-punctatus; antennis et rostro fusco-testaceis; capitis lineola antice et postice bifurcata maculisque ad oculos, thoracis punctis antierius plerumque confluentibus et scutello nigris, hujus elevatione laterali intramarginali utrinque callosa apiceque flavescentibus; subtus niger, maculis ad coxas, limbo postico segmentorum pectoris limbisque antico et lateralibus prostethii albidis; abdominis limbo et apice nec non pedibus flavo-testaceis; maculis connexivi, femoribus, basi apiceque exceptis, et articulo ultimo tarsorum piceis; corii margine costali venisque pallidioribus impunctatis; membrana hyalina, disco levissime infuscata. ♀. Long. 4½. Lat. 1½ ^{mm}.

Heterogaster typhae PERRIS Ann. Soc. Lin. Lyon. 1857. p. 159.

Chilacis Typhae FIEB. Wien. Ent. Monatschr. VIII. p. 73. tab. 1. fig. 5. (1864); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 231. 1. tab. 8. fig. 6. (1865).

*

Sárgás-szürke, felül valamint mellén ritkán, de erősen pontozott; csápjai és szípesőre barnásak; fején egy elő- és hátrafele villás vonal s a szemek mellett egy-egy folt, valamint torjának elől többnyire összefolyó pontjai és

pajzskája feketék, ez utóbbinak csúcsa s az oldalszélein belől levő havadályos duzzadás sárgásak; alul fekete, mellén az egyes szelvények utószéle, ezenkívül az előmell elő- és oldalszélei s a bűzmirigy nyílásai fehéresek; potrohának csúcsa és szélei lábaival együtt sárgák; a connexivum foltjai, a czombok, tövük és csúcsuk kivételével, s a kocsák utolsó izülete sötétbarnák; a corium külszéle és erezete halványabb, sima; a röphártya áttetsző, közepén alig észrevehetőleg barnás.

Ezen ritka fajt, mely eddig csak Angol-, Francia- és Oroszországban s a Svájcban a gyékény (*Typha latifolia*) fűzerein észleltetett, nálunk HERMAN OTTÓ fedezte fel az erdélyi Mezőségen. Az illető nőtény példány jelenleg az erdélyi muzeum tulajdonát képezi és ott eredetileg *Artheneis foreolata* SPIN. névvel volt jelölve. Ugyanezen név alatt közlé azt felfedezője a Mezőség természetrajzi ismertetésében. A meghatározás tévességéről azonban, mely DIETRICH GÁSPÁR zürichi muzeumőről származik, közvetlenül meggyőződtem, minthogy tisztelt barátom, Dr. ENTZ GÉZA kolozsvári egyetemi tanár kérésére szíves volt e ritkaságot megtekintés és tüzetes megvizsgálás végett hozzám átküldeni; a miért is neki ezennel őszinte köszönetemet kifejezni kedves kötelességemnek ismerem.

HETEDIK ALCSALÁD.

OXYCARENINA STÁL.

Caput triangulare, porrectum, ante tubercula antennifera sat productum; jugis tylo multo brevioribus. Ocelli distincti. Thorax antice sulcis transversis destitutus, postice haud convexo-declivis. Membrana plerumque venis quatuor vel raro venis quinque instructa. Alae hamo areolari destitutae. Orificia odorifera apice extrorsum distinctissime lobata vel dentato-producta, alba vel pallida. Abdomen spiraculis segmentorum omnium in ventre distinguendis; suturis ventralibus totis rectis et margines laterales attingentibus. Pedes posteriores distincte distantes.

A fej háromszögű, kiálló, a csápudutorokon jóval túlnyúló; a járomlemezek a fejbütyöknél sokkal rövidebbek. A szemecsek tisztán kivethetők. A torj előfelén haránt fekvő barázdák nélkül, utószélén nem domboruan lejtős. A röphártya erezete többnyire négy, ritkán öt érből áll. A szárnyhorog hiányzik. A bűzmirigy nyílása külső szélén fogidomu fehéres vagy sárgás karély alakjában nyúlik kifelé. Valamennyi potrohszélvény léglikai a hason láthatók; a hasi varrányok egészen egyenesek s az oldalszélekig érnek. A hátsó lábak egymástól szembetűnőleg elállók.

* * *

E csinos alcshaládót többnyire apró, de annál szebb és finomabb alkotású alakok képezik, melyek főleg melegbb tájakon tenyésznek. Hazánkban összesen 5 nem és 8 faj fordul elő.

- 1 (4). Az ajaklemezek igen rövidek és csak a fej első felén szembetűnőleg emelkedettek; a mellső czombok alól legfőlebb egy tövissel fegyverezvők, e tövis mögött igen ritkán áll még egy alig észrevehető parányi tövisecske.
- 2 (3). A clavus nem pontozott; az egyik röphártya alig vagy csak igen kevésbé fedi be a másikat. — *Campotelus* FIEB.
- 3 (2). A clavus oldalszélein pontsorrall; a nagy röphártyák szélesen fedik egymást. — *Microplax* FIEB.

- 4 (1). A hosszú ajaklemezek szembetűnően és határozottan emelkedettek s egészen a fej tövéig érnek; a mellső czombok fegyverzete alól legalább két tövisből áll.
- 5 (6). A csápudutorok kifelé hajlott nagy fogidomu karélyokat képeznek. — *Metopoplax* FIEB.
- 6 (5). A csápudutorok nem képeznek fogidomu karélyokat.
- 7 (8). A mindenütt egyenlő szélességű clavus szabályos pontsorokkal, melyek közül a két külső sor a varrányhoz közeledett. — *Oxycaenus* FIEB.
- 8 (7). A hátrafelé szélesedő clavus egész terüje szabálytalanul elhelyezett mély pontozással. — *Macroplax* FIEB.

CAMPTOTELUS FIEB.

Eur. Hem. p. 53 et 204. (1861).

Corpus oblongum, depressum, pilosulum. Caput basi thoracis distincte angustius; tuberculis antenniferis extus obtusis et parum prominulis; bucculis brevissimis, tantum in apicali parte capitis distincte elevatis, gula leviter sulcata, ad sulcum leviter tumescente. Antennae articulo primo apicem capitis haud superante. Rostrum vix vel paullo pone coxas anticas extensum, articulo primo

A test hosszudad, lapos, szőrös. A fej szembetűnőleg keskenyebb a torjnál; a csápudutorok külvégyszöglete tompa és csak kevésbé kinyúló; az ajaklemezek igen rövidek s csak a fej első felén szembetűnőleg emelkedettek, a torok gyöngé barázdával, mely mellett kissé duzzadt. A csápok első izüléke a fej végén túl nem nyúlik. A szipcsőr alig vagy csak valamivel nyúlik a mellső csipők

capite plus dimidio brevior, pone insertionem antennarum haud vel paullo extenso, articulo secundo basin capitis distincte superante. Thorax transversim levissime convexus, depressiusculus, antrorsum sensim distincte angustatus, lateribus in medio subsinuatis. Scutellum vix transversum, subaequilaterum. Hemelytra completa; clavo impunctato, lateribus parallelis instructo; membrana vix vel levissime valvante, intus haud vel levissime ampliata, venis quinque instructa. Pedes medioeres; femoribus anticis subtus inermibus vel subinermibus.

mögé; az első izülek több mint felénnyel rövidebb a fejnél s a csápok töve mögé épen nem vagy csak kissé ér, a második izülek a fej tövén szembetűnőleg túl nyúlik. A torj haránt irányban igen gyöngén domboru, némileg lapított, elől egyenletesen szűkült, oldalszéleinek közepe táján kissé öblös. A pajzska alig harántos, csaknem egyenoldalu. A röptyűk kifejlődvék; a nem pontozott clavus oldalszélei párhuzamosak; az egyik röphártya alig vagy csak igen kevésbé fedi be a másikat, erezete öt érből áll. A lábak középszerűek; a mellső czombok alól épen nem vagy legfőlebb csak enyésztes fogacskával fegyverezvők.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). Az első csápizülek a fej végénél rövidebb; a fej csúcsán lemezidomu szélesedéssel; a röptyűk vékony erezettel. — *C. lineolatus* SCHILL.

2 (1). Az első csápizülek a fej végével egyenlő hosszú; ez utóbbi csúcsáig egyenletesen szűkült; a röptyűk erezete vastag. — *C. costalis* H.-SCH.

* * *

1. *C. LINEOLATUS* SCHILL.

Nigricans; thorace posterius plerumque etiam antice in ferrugineum vergente; capitis parte apicali producta a superno visa antérie subampliata; antennarum articulo primo apicem capitis haud attingente, articulo secundo toto vel basi apiceque exceptis, flavo-ferrugineo; hemelytris sordide griseo-flavescentibus, fusco-venosis, margine imo apicali corii fusco, membrana angustissime valvante, abdominis apicem superante, sordide hyalina, venis exterioribus duabus saepe venula transversa conjunctis; limbo postico segmentorum pectoris limboque antico prostethii, maculis pectoris ad coxas, orificiis et tibiis flavo-albidis, apice femorum cum basi apiceque tibiis tarsisque fusciscentibus; femoribus anticis subtus spinula obsoleta armatis. ♂. ♀. Long. 3—3½. Lat. ½—1¼ $\frac{m}{m}$.

Heterogaster lineolatus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 89. tab. 8. fig. 4. (1829).

Orygaster lineolatus FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 344. 22. tab. 2. fig. 18. (1836); Rhynchotogr. p. 42. 12. (1851).

Heterogaster costatus H.-SCH. Wanz. Ins. VI. p. 34. fig. 592. (1842).

Stenogaster costatus H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 215. (1853).

Camptotelus lineolatus FIEB. Eur. Hem. p. 205. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 48.

*

Feketés; torja utószélén, sőt többnyire előszélén is rozsdasárga; feje csúcsán lemezidomu szélesedéssel; az első csápizülek a fej végénél rövidebb, a második izülek egészen vagy, tövét és csúcsát kivéve, rozsdasárgás; röptyűi szennyes sárgák, barna-erecek, a corium utószélén keskenyen barnák, a röphártyák csak igen keskenyen fedik egymást s a potroh végén túl nyúlnak, szennyesen áttetszők, két külső erük gyakran egy haránt futó erecske által van összekötve; mellén az egyes szelvények utószéle, valamint az előmell előszéle, a csipők mellett levő foltok s a bűzmirigy nyílásai a lábszárakkal együtt sárgásfehérek, czombjainak csúcsa, lábszárainak töve és csúcsa s a kocsák barnásak; mellső czombjai alól enyésztes fogacskával fegyverezvők.

Ezen kevésbé elterjedt faj, melyet külföldről csak Német-, Olasz- és Dél-Oroszországból ismerek, nálunk sem gyakori és a budai Sashegyen és Farkasvölgyön kívül, hol májusban él, még Nagyvárad és Grebenác (Temes vm.) mellett találtatott. Legújabbán pedig Abauj-megyében Forrón is felfedeztem egy gyepes domboldalon kakukfű (*Thymus*) tövében.

2. *C. COSTALIS* H.-SCH.

Nigricans; parte apicali producta capitis sensim angustata; antennarum articulo primo apicem capitis aequante, articulis secundo et tertio flavescentibus; hemelytris, limbo postico prostethii et metastethii, prostethii

etiam limbo antico, maculis pectoris ad coxas et orificiis flavo-albidis; venis et margine apicali corii late fuscis, membrana vix valvante, abdominis apicem subsuperante, late fusco-venosa; apice femorum inermium, tibiis tarsisque flavescens. ♂. ♀. Long. 2. Lat. $\frac{3}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Stenogaster costalis H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 216. (1853).

Camptotelus costalis STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 49.

Praecedenti simillimus, minor, parte apicali producta capitis minus longa, anterieus haud ampliata, articulo primo antennarum apicem capitis aequante, venis hemelytrorum validioribus, membrana parviuscula bene distinctus.

*

Feketés; feje a csúcsáig egyenletesen szűkült; az első

csápizülék a fej végével egyenlő hosszú, a második és harmadik izülék sárgás; röptyűi, valamint mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle, a csipők mellett levő foltok s a bűzmirigy nyílásai sárgásfehérek; röptyűin a corium erezete és utószéle szélesen sötétbarna, a röphártyák alig észrevehetőleg fedik egymást, a potrohhal körülbelől egyenlő hosszúak és szintén vastag sötétbarna erezetük van; fegyverzetlen czombjainak csúcsa a lábszárak- és kocsákkal együtt sárgás.

A legritkább fajok egyike, melyet sok szerző, így maga FIEBER sem ismert, és mely hazánkban kívül eddig még csak Németországban észleltetett. Nálunk PÁVEL JÁNOS m. n. muzeumi gyűjtő akadtt reá 1875. május 5-én a budai Sashegyen két példányban.

MICROPLAX FIEB.

Eur. Hem. p. 53 et 207. (1861).

Corpus oblongum, depressum, pilosulum. Caput basi thoracis distincte angustius; tuberculis antenniferis apice extus obtusis et haud prominulis; bucculis brevissimis, tantum in apicali parte capitis distincte elevatis, gula leviter sulcata, ad sulcum leviter tumescente. Antennae articulo primo apicem capitis haud attingente. Rostrum articulo primo distincte pone medium capitis et pone insertionem antennarum extenso, articulo secundo longe pone basin capitis, interdum fere ad coxas anticas producto. Thorax transversim levissime convexus, depressiusculus, antrorsum sensim distincte angustatus, lateribus subsinuatis. Scutellum subtransversum. Hemelytra completa; clavo ad margines laterales parallelos seriatim punctato; membrana magna, late valvante, venis quatuor simplicibus instructa. Pedes mediocres; femoribus anticis spina sat magna et pone hanc raro spinula obsoleta armatis.

A test hosszudak, lapos, kissé szőrös. A fej szembe-tünőleg keskenyebb, mint a torj; a csápdudorok külvég-szöglete tompa és csak kevésbé kinyúló; az ajaklemezek igen rövidek s csak a fej első felén szembe-tünőleg emelkedettek, a torok gyöngé barázdával, mely mellett kissé duzzadt. A csápok első izülete nem ér a fej csúcsáig. A szípcsőr első izülete szembe-tünőleg a fej közepe s a csápok töve mögé nyúlik, második izülete pedig jóval a fej töve mögé, néha csaknem a mellső csipőig van megnyúlva. A torj haránt irányban igen gyöngén domboru, némileg lenyomott, előfelén egyenletesen szűkült, oldal-szélein kissé öblös. A pajzska csaknem harántos. A röpyük tökéletesen kifejlődvek; a clavus párhuzamos oldal-szélein pontsorokkal; a nagy röphártyák szélesen fedik be egymást, erezetük négy egyszerű érből áll. A lábak közép-szerűek; a mellső czombok alól jó nagy tövissel s e mögött ritkán még egy enyészetes tövisceskével fegyverezvők.

* * *

I. M. INTERRUPTUS FIEB.

Niger; hemelytris pallide griseo-flavescens, sutura clavi nec non venis duabus interioribus corii posterioris margineque imo apicali fuscis, membrana hyalina, levissime infusca, fusco-venosa; pectoris maculis ad coxas orificisque albidis; antennarum articulo secundo, basi et apice exceptis, geniculis imis, tibiis late albo-annulatis,

tarsorumque articulis duobus basalibus flavo-ferrugineis. ♂. Long. $3\frac{1}{2}$. Lat. $\frac{3}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Heterogaster lineolatus H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 121. tab. 8; Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Oxycaenus interruptus FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 345. 23. tab. 2. fig. 19. (1836); Rhynchotogr. p. 43. 13. (1851).

Stenogaster lineolatus H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 214. (1853).

Microplax interruptus FIEB. Eur. Hem. p. 208. 2. (1861).

*

Fekete; röptyűi halvány sárgásszürkék, a clavus varránya, valamint a corium utószéle és két belső ere utófelén keskenyen barna, a röphártya áttetsző, alig észrevehetőleg barnás, barna-eres; mellén a csipők mellett levő foltok és a bűzmirigy nyílásai fehéresek; a második

csápizülék, tövét és csúcsát kivéve, a czombok csúcsa, a széles fehér gyűrűvel diszitett lábszárak s a két első koca-izülék rozsdasárgák.

Tenyészési térköre Német-, Francia- és Olaszországtól Dél-Oroszorszáig s Kis-Ázsiáig terjed, sőt FIEBER szerint Egyiptomban is előfordul. — Az egész magyar faunaterületről eddig egyetlen egy himpéldány ismeretes, melyet 1874. június 18-án a budai Gellérthegy déli lejtőjén találtam.

METOPOPLAX FIEB.

Eur. Hem. p. 53 et 207. (1861).

Corpus oblongum, depressum, puberulum. Caput basi thoracis distincte angustius; tuberculis antenniferis extus in lobum dentiformem curvatum, extrorsum prominulum, productis; tylo maris prope apicem processu laminiformi porrecto instructo; bucculis longissimis, totis acute et sat alte elevatis, basin capitis attingentibus vel subattingentibus. Antennae articulo primo apicem capitis haud attingente. Rostrum mesostethii medium attingens, articulo primo longe pone medium capitis extenso, articulo secundo coxas anticas attingente. Thorax transversim levissime convexus, depressiusculus, antrorsum sensim distincte angustatus, lateribus in medio haud sinuatis. Scutellum subtransversum. Hemelytra completa, clavo lateribus parallelis instructo, seriatim punctato, seriebus duabus exterioribus ad suturam appropinquatis; membrana magna, late valvante, venis quatuor simplicibus instructa. Pedes mediocres; femoribus anticis subtus spinis duabus armatis, spina anteriore majore.

A test hosszudak, lapos, kissé szőrös. A fej szembetünőleg keskenyebb mint a torj; a csápudorok kifelé hajlott nagy fogidomu karélyokat képeznek; a fejbütyök a himnél csúcsán lemezidomu szélesedéssel; a hosszú ajaklemezek szembetünőleg és határozottan emelkedettek s egészen a fej tövéig érnek. A csápok első izülete nem ér a fej csúcsáig. A szípcsőr a közép mell közepéig ér, első izülete jóval a fej közepe mögé nyúlik, második izülete pedig a mellső csipőkhöz ér. A torj haránt irányban igen gyöngén domború, kissé lenyomott, előfelén egyenletesen szűkül, oldalszélein nem öblös. A pajzska csaknem harántos.

A röptyűk tökéletesen kifejlődve; a párhuzamos oldalszélekkel bíró clavus pontsorokkal, melyek közül a két külső sor a varrányhoz közeledett; a nagy röphártyák szélesen fedik egymást, erezetük négy egyszerű érből áll. A lábak középszerűek; a mellső czombok alól két tövissel fegyverezvők.

* * *

1. M. DITOMOIDES COSTA.

Niger; hemelytris pallide griseo-flavescentibus, venis duabus interioribus corii posteriorius margineque imo apicali nigro-fuscis, membrana hyalina, fusco-venosa; antennarum articulo secundo, basi apiceque exceptis, flavo-ferrugineo; pectoris maculis ad coxas, orificiis tibiisque albidis; fulcris et geniculis imis nec non basi apiceque tibiarum tarsorumque articulis duobus basalibus fuscis. ♂. ♀. Long. 3—3 $\frac{3}{4}$. Lat. $\frac{3}{4}$ — $\frac{5}{6}$ $\frac{mm}{m}$.

Pachymerus ditomoides COSTA Cim. Neap. cent. II. p. 36. 13. tab. 3. fig. 8. (1843).

Cymus Origani KOLEN. Mel. ent. II. p. 90. 61. tab. 10. fig. 19. (1845).

Stenogaster ditomoides H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 216. fig. 964. (1853).

Metopoplax ditomoides FIEB. Eur. Hem. p. 207. (1861).

*

Fekete; röptyűi halvány sárgás-szürkék, a corium utószéle és két belső ere utófelén barnás-feketék, a röphártya áttetsző, barna-eres; a második csápizülék, tövét és csúcsát kivéve, rozsdasárga; mellén a csipők mellett

levő foltok s a bűzmirigy nyílásai a lábszárakkal együtt fehéresek; a czombok és lábszárak tövei és csúcsai s a kocsák két első izülete barnák.

Ezen Dél- és Kelet-Európában, sőt Kis-Ázsiában és Algirban elterjedt faj első tekintetre az előbbihez hasonlít s azzal gyakran tévesztetik össze. Így egy ízben még FIEBER is ily tévedésbe esett, a midőn neki hemipterologiai tanulmányaim kezdetén e fajt meghatározás végett beküldtem; azért van e faj az általam a tornai hegység

félröptűről közzétett értekezésben hibásan *Microplax interruptus* névvel jelölve.

Hazánkban tökéletesen kifejlett állapotban tölti a telet; július végén párosodik, és a hol előfordul, ott gyakori. Lelhelyei: Budapest, Miskolcz, Komjáti (Torna vm.), Parnó (Zemplén vm.), Oros (Szabolcs vm.), Csongrád, Szentes, Derékegyháza, Algyő, Szeged és Szatymaz (Csongrád vm.), Uj-Szeged (Torontál vm.), Grebenác (Temes vm.).

OXYCARENUS FIEB.

WEITENW. Beitr. I. p. 339. (1836).

STENOGASTER HAHN Wanz. Ins. III. p. 15. (1835).

Corpus oblongum, depressum, puberulum. Caput basi thoracis multo angustius; tuberculis antenniferis obtusis et parum prominulis; tylo sexuum conformi, bucculis longissimis, totis acute et sat alte elevatis, basin capitatis attingentibus. Antennae articulo primo apicem capitatis subaequantur vel subsuperantes. Rostrum longe pone basin abdominis productum, articulo primo longe pone medium capitatis extenso, articulo secundo coxas anticas attingente. Thorax transversim levissime convexus, marginibus lateralibus haud vel levissime sinuatis. Scutellum subtransversum. Hemelytra completa, clavo retrorsum haud ampliato, seriatis punctatis, seriebus duabus exterioribus ad suturam appropinquatis; membrana magna, late valvante, venis quatuor simplicibus instructa. Pedes mediocres; femoribus anticis sub spinis pluribus, saltem duabus inter has magnis armatis.

A test hosszudak, lapos, kissé szőrös. A fej sokkal keskenyebb, mint a torj; a csápudorok külvégszöglete tompa és csak kevésbé kinyúló; a fejbütyök mindkét ivarnál egyforma; a hosszú ajaklemezek szembetünőleg és határozottan emelkedettek s egészen a fej tövéig érnek. A csápok első izülete a fej csúcsáig ér vagy azon még kissé túl is nyúlik. A szípesőr jóval a potroh töve mögé van megnyúlva, első izülete is jóval a fej közepe mögé nyúlik, második izülete pedig a mellső csipőig ér. A torj haránt irányban igen gyöngén domboru, oldalszélein épen nem vagy legfőlebb csak alig észrevehetőleg öblös. A pajzska csaknem harántos. A röptűik tökéletesen kifejlődve; a hátrafelé nem szélesedett clavus szabályos pontsorokkal, melyek közül a két külső sor a varrányhoz közeledett; a nagy röphártyák szélesen fedik egymást, erezetük négy egyszerű érből áll. A lábak középszerűek; a mellső czombok alól több tövissel fegyverezve, melyek közül legalább kettő mindig jókora nagysága.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). Rozsdabarna; a corium utószéle egyenes. — *O. modestus* FALL.

2 (1). Világos sárga; a corium utószéle ívelt. — *O. collaris* MULS.

* * *

1. *O. MODESTUS* FALL.

Dilute fusco-ferrugineus, subtus cum scutello niger; antennarum articulo secundo, basi et apice exceptis, flavo-ferrugineo; hemelytris basi late pallidis, margine apicali corii recto, membrana subhyalina, infusata, fascia basali lata albida; maculis pectoris ad coxas limbo-

que postico metastethii albidis; orificiis sanguineis; pedibus fusco-ferrugineis, femoribus obscurioribus. — Long.

3. Lat. $\frac{1}{3}$ mm.

Lygaeus modestus FALL. Hem. Suec. Cim. p. 57. 14. (1829).

Heterogaster basalis H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 135. tab. 18.; Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Oxycaenus Spitzyi FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 340. 16. tab. 2. fig. 12. (1836); Rhynchotogr. p. 40. 6. (1851).

Heterogaster Schillingii SCHOLTZ Arb. und Veränd. 1846. p. 142.

Stenogaster Fallenii SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 69. 1. (1848).

Pachymerus quinque-maculatus MULS. Ann. Soc. Lin. Lyon. 1850—52. p. 100. (1852); Opusc. ent. I. p. 119.

Stenogaster basalis H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 215. (1853).

Oxycaenus modestus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 285. 2. (1860); FIEB. Eur. Hem. p. 206. 4. (1861).

*

Rozsdabarna, alúl valamint pajzskája fekete; a második csápizülek, tövét és csúcsát kivéve, sárgás; röptyűi tövükön világosabbak, a corium utószéle egyenes, a röphártya barnásan áttetsző, csak tövén fehéres; mellén a csipők mellett levő foltok s az utómell utószéle fehéresek, a bűzmirigy nyílásai vörösesek; lábai rozsdabarnák, a czombok sötétebb színűek.

Nyugat-Európa kizárólagos sajátja és annak több tartományában honos. — Nálunk eddig csak FUSZ KÁROLY gyűjtötte egy ízben április közepén az Uj-Egyházszékben fekvő Holeczmány helység mellett tölgyfahéj alatt. Leírását ausztriai példány után készítettem.

2. O. COLLARIS MULS.

Pallide flavescens; antennis, rostro, capite, thoracis fascia transversa, basi scutelli pectoreque nigris; limbis antico et postico prostethii, maculis pectoris ad coxas limboque postico metastethii albidis; antennarum articulo secundo, plerumque basi articuli tertii, orificiis, abdomine

pedibusque luteis, basi abdominis annuloque lato femorum nigris; margine apicali corii arcuato, membrana decolore. ♂. ♀. Long. 3—4. Lat. 1—1¼ $\frac{m}{m}$.

Variat fascia transversa thoracis et femoribus, interdum etiam capite et antennarum articulis tribus basilibus flavo-ferrugineis.

Stenogaster collaris MULS. Ann. Soc. Lin. Lyon. 1850—52. p. 102. (1852); Opusc. ent. I. p. 121.

Stenogaster pallens H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 215. fig. 963. (1853).

Oxycaenus pallens FIEB. Eur. Hem. p. 206. 2. (1861).

*

Világos-sárga; csápjai, szípesőre, feje, torján egy haránt sáv, valamint pajzskájának töve és melle feketék; ez utóbbin az előmell elő- és utószéle, a csipők mellett levő foltok s az utómell utószéle fehéresek; a második csápizülek egészen, többnyire egyszersmind a harmadiknak töve, s a bűzmirigy nyílásai potroha- és lábaival együtt szennyes sárgák, a potroh töve és a czombok közepe fekete; röptyűin a corium utószéle ívelt, a röphártya szintelen.

A torján levő haránt sáv s czombjainak közepe, sőt feje s a három első csápizülek is néha világos barnák.

Nálunk nem ritka faj, mely Spanyolországtól kezdve Franciaország déli részén és Olaszországon keresztül Dél-Oroszorszáig van elterjedve.

Hazánkban április végétől október közepéig különféle növényeken nagyobb társaságokban él; párzási ideje augusztus első felére esik, álczája ez után egy hónappal jelenik meg. Lelhelyei: Budapest, Miskolcz, Czegléd, Csongrád, Szeged, Szatymaz (Csongrád vm.), Paloty (Bács vm.), Uj-Szeged (Torontál vm.), Baziás és Grebenác (Temes vm.), Oravicza (Krassó vm.), Benedek (Alsó-Fehér vm.).

MACROPLAX FIEB.

Eur. Hem. p. 53 et 206. (1861).

Corpus oblongum, depressum, pilosulum. Caput basi thoracis distincte angustius; tuberculis antenniferis angulo apicali exteriore obtusis et haud prominulis; tylo sexuum conformi; bucculis longissimis, totis acute et distinctissime elevatis, basin capitis attingentibus. Antennae articulo primo apicem capitis distinctissime superantes. Rostrum coxas posticas attingens, articulo primo capite dimidio brevior, articulo secundo pone basin capi-

A test hosszad, kissé lapos és gyöngén szőrös. A fej szembetűnőleg keskenyebb, mint a torj töve; a csápudorok külvégszöglete tompa és kifelé nem nyúlik; a fejbütyök mindkét ivarnál egyforma; a hosszú ajaklemezek szembetűnőleg és határozottan emelkedettek s egészen a fej tövéig érnek. A csápok első izüléke a fej csúcsán jóval túl nyúlik. A szípesőr a hátsó csipőig ér, első izüléke felényivel rövidebb a fejnél, második izüléke a fej töve

tis extenso. Thorax transversim leviter convexus, medio plus minus distincte coarctatus. Scutellum transversum. Hemelytra completa; clavo retrorsum ampliato, irregulariter profunde impresso-punctato; membrana medioeri, late valvante, venis quatuor apice arcuatim connexis instructa. Pedes mediocres; femoribus anticis subtus spina magna et ante hanc spinulis duabus vel tribus armatis.

mögé van megnyúlva. A torj haránt irányban gyöngén domboru, közepe táján többé-kevésbbé szembetűnőleg szűkült. A pajzska harántos. A röptyűk tökéletesen kifejldvék; a hátrafelé szélesedő clavus egész terüje szabálytalanul elhelyezett erős pontozást visel; a középszerű röphártyák szélesen fedik egymást, erezetüket végükön ivesen összefolyó négy ér képezi. A lábak középszerűek; a mellső czombok alól egy nagy tövissel s ezen kívül még két vagy három kisebb tüskével felszereltek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A röptyűk szennyes fehérek; a corium és röphártya barna erekkel és közbe szórt apró barnás foltoeskákkal. — *M. Preyssleri* FIEB.

2 (1). A röptyűk tejfehérek; a corium erezete csak

középen fekete, a sötét erezet között hasonló színű apró foltoeskákkal; a röphártya sötétbarna, három fehér foltal. — *M. fasciatus* H.-SCH.

* * *

1. *M. PREYSSLERI* FIEB.

Nigricans; thorace medio vix coarctato, posterius plerumque in ferrugineum vergente; antennarum articulo secundo, basi apiceque exceptis, ferrugineo; hemelytris albidis, levissime infuscatis, clavo fusco-punctato, corio membranaque venis et maculis minutis interstitiorum venarum fuscis, parte basali corii nec non membranae parviusculae macula pone apicem corii, albidis; maculis pectoris ad coxas, orificiis, limbo postico metastethii tibiisque albidis; fulcris, geniculis, basi apiceque tibiae et tarsorum articulis duobus basalibus dilute lutescentibus. ♂ ♀. Long. 3—4. Lat. 1—1½ $\frac{m}{m}$.

Oxycaenus Preyssleri FIEB. in WEITENW. Beiträge I. p. 343. 21. tab. 2. fig. 17. (1836); Rhynchotogr. p. 43. 14. (1851).

Stenogaster fusco-venosus DAHLB. Vet.-Ak. Handl. 1850. p. 221.

Oxycaenus lineolatus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 283. 1. (1860).

Macroplox Preyssleri FIEB. Eur. Hem. p. 207. 1. (1861).

Oxycaenus fusco-venosus STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 224. 1.

Lygaeus Preyssleri THOMS. Opusc. ent. II. p. 184. 9. (1870).

*

Feketés; torja közepe táján alig észrevehetőleg szűkült, utószélén többnyire rozsdabarnás; a második csápizülék, tövét és csúcsát kivéve, rozsdasárga; röptyűi szennyes fehérek, a clavus barna pontozással, a corium

és röphártya barna erezettel és közbe szórt apró barnás foltoeskákkal, a corium töve s a röphártya külső alapszöglete világosabbak; mellén a csipők mellett levő foltok, a bűzmirigy nyílásai s az utómell utószéle a lábszárakkal együtt fehéresek; a czombok és lábszárak tövei és csúcsai s a kocsák két tőizüléke szennyes-sárgák.

Tenyészési térköre földrészünkre szorítkozik és Svédországtól Sziciliáig, Livlandtól Franciaországig terjed. Kelet-Európában hiányzik.

Egyetlen biztos lelhelye hazánkban a Pécs melletti Mecsekhegy, melyen PÁVEL JÁNOS m. n. muzeumi gyűjtő az 1872-ik év nyarán több példányban gyűjtötte. Fuss Erdélyből szintén megemlíti, de lelhelyét nem közli.

2. *M. FASCIATUS* H.-SCH.

Niger; thorace medio distincte coarctato, antice et postice plerumque ferrugineo-limbato; antennarum articulo secundo, basi apiceque exceptis, ferrugineo; clavo albido-flavescente, corio lacteo, basi margineque imo apicali, nec non venis maculisque nonnullis interstitiorum venarum medio, nigris; membrana nigro-fusca, angulv basali interno maculisque duabus apicalibus magnis, una ad marginem externum, una ad marginem internum, lacteis; maculis pectoris ad coxas, orificiis, limbo postico metastethii et tibiis albidis; fulcris, geniculis, basi apiceque tibiae et tarsorumque articulis duobus basalibus flavescenti-ferrugineis. ♂ ♀. Long. 3½—4. Lat. ½—1½ $\frac{m}{m}$.

Heterogaster fasciatus H.-SCH. PANZ. Faun. Germ. 135. tab. 19.

Heterogaster guttula H.-SCH. Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Orycaenus Helferii FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 343. 20. tab. 2. fig. 16. (1836); Rhynchotogr. p. 39. 4. (1851).

Aphanus insignis COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 45. 7. fig. 7. (1838).

Stenogaster fasciatus H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 215. (1853).

Macroplax Helferii FIEB. Eur. Hem. p. 207. 2. (1861).

*

Fekete; torja közepe táján szembetűnőleg szűkül, elő- és utószélén többnyire rozsdasárga; a második csápizülék, tövét és csúcsát kivéve, ugyanily színű; röptyűn

a clavus sárgásfehér, a corium tejfehér, ez utóbbinak csak töve és utószéle keskenyen, valamint erezete közepe táján fekete, a fekete erezet között fekvő téreséken hasonló színezetű apró foltocskák foglalnak helyet; a röphártya főszíne sötétbarna, belső alapszögletén azonban egy, végén pedig két tejfehér foltal van diszitve; mellén a csipők mellett levő foltok, a bűzmirigy nyílásai s az utómell utószéle a lábszárakkal együtt fehérek; a czombok és lábszárak tövei és csúcsai s a két első koca-izülék rozsdasárgák.

E gyöngyörű faj, mely Dél-Európán kívül még Kis-Ázsiában és Algirban is előfordul, nálunk egyedül csak a budai hegyeken tenyészik s ott, nevezetesen a Sas-hegyen és a Farkasvölgyben, valamint a Gellérthegyől délre fekvő réteken májustól augusztus közepéig egyenként található.

NYOLCZADIK ALCSALÁD.

MYODOCHINA STÅL.

Caput triangulare, minus latum; jugis tylo distincte brevioribus. Ocelli adsunt. Thorax antierius sulculis duobus transversis destitutus, postice haud convexo-declivis. Membrana venis quatuor vel quinque instructa. Hamus alarum e vena subtensa emissus. Orificia odorifera apice haud lobato-producta. Abdomen spiraculis segmentorum omnium vel saltem trium apicalium in ventre positis; sutura ventrali tertia utrinque plerumque antrorsum sinuato-curvata et marginem haud attingente. Coxae posticae contiguae vel levissime distantes.

* * *

A Lygaeidák családjának főtömegét ezen alcsalád képezi, mely hazánkban 59 fajjal van képviselve, a mi az összes hazai fajoknak több mint felét teszi. Az 59 faj 25 nemhez tartozik. Ez utóbbiak a következő táblázat segítségével különböztethetők meg:

1 (38). A negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőttől s az illető szelvény utószéléhez közeledett.

A fej háromszögű, nem feltűnőleg széles; a járomlemezek a fejbütyöknél szembetűnőleg rövidebbek. A szemecsek tisztán kivehetők. A torj előfelén két haránt fekvő barázda nélkül, utószélén nem dombruan lejtős. A röphártya erezete négy vagy öt érből áll. A szárnyhorog az alsó főérből ered. A bűzmirigy nyílásai egyszerűek, karélyos nyúlványok nélkül. Valamennyi vagy legalább a három utolsó potrohszelvény léglikai a hason vannak elhelyezve; a harmadik hasi varrány mindkét oldalon többnyire öblösen előre hajlik s az oldalszárt nem éri el. A hátsó csipők egymást érintik vagy egymáshoz igen közel állanak.

2 (5). A torj közepe táján szembetűnőleg szűkül s a szűkülés által képezett oldalvásti bemetszés szembetűnőleg szögletes; a torj oldalai tompák, nem párkányoltak; elől tisztán kivehető gyűrűidomu nyakörvvel.

3 (4). A második és harmadik hasi szelvény finoman rovátkolt sávok nélkül; a hátsó kocsa első izülete legfőlebb csak felényivel hosszabb, mint

- a két utolsó izület együttvéve. — *Diplonotus* STÅL.
- 4 (3). A második és harmadik hasi szelvény közepén két igen finoman és sűrűen haránt-rovátkolt csupasz sáv látható; a hátsó kocsák első izülete kétszer oly hosszú, mint a két utolsó izület együttvéve. — *Ligyrocoris* STÅL.
- 5 (2). A torj közepe táján vagy éppen nem vagy csak igen kevésbé szűkült, ez utóbbi esetben oldalszélei legfőleg csak tompán öblösek s az öblök feneke nem szögletes, hanem ívelt; nyakörv hiányzik vagy enyészetes.
- 6 (27). A torj oldalszélei nem párkányoltak vagy ormósak, éppen nem vagy csak igen csekély mértékben lemezidomulag szélesedvők.
- 7 (20). A torj első felének oldalszélei egyenesek, előszögleitei azonban szembetünőleg, többnyire hirtelen és néha tetemesen kerekítettek; a fej a torj első felénél soha sem szélesebb, sőt gyakran keskenyebb.
- 8 (19). A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik.
- 9 (14). A mellső czombok alól több apró tövissel vagy fogacskával fegyverezvők.
- 10 (11). A mellső czombok fogacskái egyenlő nagyságúak; a szípcsőr második izülete a harmadiknál sokkal hosszabb. — *Tropistethus* FIEB.
- 11 (10). A mellső czombok az apró fogacskákon kívül még egy nagyobb tövissel fegyverezvők.
- 12 (13). A szípszőr második izülete a harmadiknál sokkal hosszabb. — *Icus* FIEB.
- 13 (12). A szípcsőr második és harmadik izülete körülbelül egyenlő hosszú. — *Rhyparochromus* CURT.
- 14 (9). A mellső czombok alól fegyverzetlenek vagy legfőleg egy észrevehető foggal, néha két enyészetes dudorcsával.
- 15 (18). A torj utófele kissé lenyomott és szembetünőbben pontozott, oldalszélei tompán öblösek.
- 16 (17). A test idoma nyúlánk, karsu; a torj hosszabb, mint szélesebb. — *Pterotmetus* AM. et SERV.
- 17 (16). A test idoma zömökebb, hosszudad vagy tojásdad; a torj harántos. — *Macrodera* FIEB.
- 18 (15). A torj utófelén le nem nyomott, erősen harántos, oldalszélein nem öblös; a mellső czombok alól egy szembetünő tövissel fegyverezvők. — *Lamprodema* FIEB.
- 19 (8). A harmadik hasi varrány egészen egyenes. — *Plinthisus* WESTW.
- 20 (7). A torj első felének oldalszélei egész terjedelmükben egyenesek, még előszögleitei sem kerekítettek; a fej a torj első részénél szembetünőleg szélesebb.
- 21 (26). A mellső czombok fegyverzetlenek, legfőleg néhány, sertét hordozó enyészetes dudorcsával.
- 22 (23). A torj első fele, valamint a corium oldalszegélye s középső része sima és fényes. — *Lasiosomus* FIEB.
- 23 (22). A torj és röptyűk egészen pontozottak.
- 24 (25). A harmadik hasi varrány egészen egyenes; a clavus három pontsorrall. — *Acompus* FIEB.
- 25 (24). A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a clavus négy pontsorrall, a második sor néha rövidült. — *Stygnocoris* DOUGL. et SCOTT.
- 26 (21). A mellső czombok alól két vagy három tövissel fegyverezvők. — *Peritrechus* FIEB.
- 27 (6). A torj oldalszélei egész kiterjedésükben lemezidomulag szélesedvők.
- 28 (35). A csápok meztelenek vagy csak ritkán rövid pelyhedzéssel; az első csápiizület ritkán visel néhány rövid sertét.
- 29 (30). A csápdudorok, oldalvást nézve, a szemek előszéle alatt függélyesen lefelé hajlanak; a hátsó kocsák első izülete sohasem kétszer oly hosszú, mint a más két izület együtt véve. — *Trapezotus* FIEB.
- 30 (29). A csápdudorok, oldalvást nézve, előfelé részsút lehajlók, néha csaknem kiállók; a hátsó kocsák első izülete csaknem vagy legalább kétszer oly hosszú, mint a két utolsó izület együtt véve.
- 31 (34). A fej a torj első felénél keskenyebb vagy azzal körülbelül egyenlő széles; a csápok első izülete alig nyúlik negyed- vagy legfőleg harmadrészével a fej csúcsán túl.
- 32 (33). A torj előszéle szembetünőleg öblös; a szípcsőr második és harmadik izülete körülbelül egyenlő hosszú. — *Microtoma* LAP.
- 33 (32). A torj előszéle egyenes vagy legfőleg gyengén öblös; a szípcsőr második izülete szembetünőleg hosszabb a harmadiknál. — *Pachymerus* ST. FARG. et SERV.
- 34 (31). A fej a torj előszélénél szélesebb; az első csápiizület több mint felénnyel nyúlik a fej csúcsán túl. — *Beosus* AM. et SERV.
- 35 (28). A csápok első három izülete mereven felálló sertékkal.

- 36(37). A csápudorok külvégszöglete tompa; a torj előszéle szembetűnőleg öblös, oldalszélei elől kerekítettek. — *Emblethis* FIEB.
- 37(36). A csápudorok külvégszöglete hegyesen kiálló; a torj elő- és oldalszélei csaknem egészen egyenesek, előszögletei kissé kiállók. — *Gonianotus* FIEB.
- 38 (1). A negyedik hasiszelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első folt közelében fekszik.
- 39(40). A szemek nagyok; a fejtetőnek szemek között fekvő része a szemeknél körülbelül kétszer szélesebb; a torj elől nyakörv nélkül. — *Ischnocoris* FIEB.
- 40(39). A fejtetőnek szemek között fekvő része körülbelül négyszer oly széles, mint az középszerű vagy apró szemek; a torj előszélén keskeny, lenyomott, közepén néha enyészetes nyakörvvel.
- 41(48). A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a test kevésbé széles, nem lapított.
- 42(47). A fej egészen a szemekig van a torjban besülyvedve; a pajzska laposdad, utófelén hosszormó nélkül.
- 43(46). A test idoma hosszukás, felül finoman pontozott; a fej a torj előfelével együtt sima, legfőlegben igen enyészetes pontozott.
- 44(45). A szemek és csápok közötti távolság a szemek átmérőjénél rövidebb, a sűrűen fogacsolt mellső czombok egy nagyobb tövist viselnek. — *Scolopostethus* FIEB.
- 45(44). A szemek és csápok közötti távolság körülbelül oly hosszú, mint a szemek átmérője; az alól fogacsolt mellső czombok két nagyobb tövissel fegyverezvők. — *Eremocoris* FIEB.
- 46(43). A test idoma tojásdad; a fej, torj, pajzska és mell sűrű s szembetűnő pontozással. — *Drymus* FIEB.
- 47(42). A fej a torjból kinyúlik s a szemek mögött, melyek a torj előszélét nem érintik, észrevehetőleg szűkült; a pajzska közepén erős benyomással, utófelén szembetűnő hosszormóval. — *Taphropeltus* STÅL.
- 48(41). A harmadik hasi varrány mindkét oldalon egyenes; a test igen lapított. — *Platygaster* SCHILL.

DIPLONOTUS STÅL.

Öfr. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 51.

Corpus oblongum. Caput triangulare; tuberculis antenniferis obtusis. Rostrum articulo tertio articulo apicali vix vel paullo longiore. Antennae pilosulae, articulo primo apicem capitis superante. Thorax apice collari angusto instructus, medio vel pone medium distincte constrictus, emarginatura laterali a strictura formata distincte angulata, lateribus teretibus, obtuse convexis, immarginatis. Scutellum triangulare. Hemelytra completa, parallela. Prostethium intra margines laterales impressione lineari destitutum. Venter segmentis secundo et tertio vittis duabus stridulatoriis, transversim dense strigosis, destitutis; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis, subtus spinis duabus vel tribus majoribus et nonnullis minutissimis armatis; articulo primo tarsorum posticorum apicalibus duobus ad unum dimidio vel paullo longiore.

A test hosszudad. A fej háromszögű; a csápudorok tompák. A szípesőr harmadik izülete alig vagy csak kevéssel hosszabb, mint a negyedik izülete. A csápok kissé szőrösök, első izületük a fej csúcsán túl nyúlik. A torj elől keskeny nyakörvvel van ellátva, közepe táján szembetűnőleg szűkült s a szűkülés által képezett oldalvásti bemetszés szembetűnőleg szögletes; oldalszélei tompák, nem párkányoltak. A pajzska háromszögű. A röptyűk tökéletesen kifejlődve és párhuzamosak. Az előmell oldalszélein belül vonalidomu barázda nélkül. A második és harmadik hasi szelvény finoman rovátkolt sávok nélkül; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól két vagy három nagyobb és több kisebb tövissel fegyverezvők; a hátsó kocsák első izülete legfőlegben csak felényivel hosszabb, mint a két utolsó izülete együtt véve.

I. D. *FRACTICOLLIS*, SCHILL.

Nigricans; antennarum articulis secundo et tertio, apice excepto, fusco-testaceis; margine angusto antico loboque postico fusco-maculato thoracis, apice maculisque duabus minutis mediis scutelli, limbis posticis pro- et metastethii, limbo angustissimo abdominis, nec non pedibus ferrugineo-flavescentibus; femoribus anticis subtus spinis duabus majoribus et spinulis nonnullis minutissimis armatis, tibiis anticis rectis; hemelytris sordide flavo-albidis, fusco-punctatis, margine costali maculaque apicali prope angulum internum corii laevibus, pallidis; membrana infusata, pallido-venosa. ♂. ♀. Long. 5—5½. Lat. 1½—1½ ^{mm}/_m.

Pachymerus fracticollis SCHILL. Beiträge zur Ent. I. p. 82. 27. tab. 7. fig. 6. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 66. fig. 40. (1831); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835).

Plociomerus fracticollis SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 70. 1. (1848); FIEB. Eur. Hem. p. 172. 3. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 170. 1. tab. 6. fig. 5. (1865).

Pachymerus insectus BOH. Vet.-Ak. Handl. 1849. p. 250.

Pachymerus (Plociomerus) fracticollis FLOR Rhynch. Livl. I. p. 229. 2. (1860).

Plociomerus fracticollis STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 214. 2.

Lygaeus fracticollis THOMS. Opusc. ent. II. p. 194. 33. (1870).

Diplonotus fracticollis STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 51.

Feketés; csápjainak második és harmadik izülete, tövét kivéve, sárgásbarna; torjának keskeny előszéle és barnafoltos utófele, pajzskájának csúcsa és közepén két apró foltoeska, továbbá elő- és utómellének utószéle s hasának keskeny szegélye lábaival együtt rozsdasárgák; mellső czombjai alól két nagyobb tövissel és több igen apró tüskével fegyverezvők, mellső lábszárai egyenesek; röptyűi szennyes világos-sárgák, barnán pontozottak, a corium külszélén és belső szöglete mellett azonban simák és világosabb színezetűek; barnás röphártyája világosabb erezzel.

Európa legtöbb tartományában, különösen éjszaka felé tenyészik. — Nálunk ritkább mint másfelé és eddig csak Budapest, Pusztá-Peszér (Pest vm.) és Tövis (Alsó-Fehér vm.) körül találtatott egyes példányokban.

LIGYROCORIS STÅL.

Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 51.

Corpus oblongum. Caput triangulare; tuberculis antenniferis obtusis. Rostrum articulo tertio quarto multo longiore. Antennae laud pilosae, articulo primo apicem capitis vix superante. Thorax apice collari annuliformi angusto instructus, medio vel pone medium distincte constrictus, emarginatura laterali a strictura formata, distincte angulata, lateribus teretibus, obtuse convexis, immarginatis. Scutellum triangulare. Hemelytra completa, prallela. Prostethium intra margines laterales impressione lineari destitutum. Venter segmentis secundo et tertio disco utrinque pone acetabula vitta transversim dense subtilissimeque strigosa denudata instructis; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis, subtus antice spinis duabus vel tribus majoribus et nonnullis minutissimis armatis; tarsi postici articulo primo articulis duobus apicalibus simul sumtis duplo longiore.

A test hosszudak. A fej háromszögű; a csápudorok tompák. A szípesőr harmadik izülete a negyediknél sokkal hosszabb. A csápok nem szőrösek, első izületük alig nyúlik a fej végén túl. A torj elől gyűrűidomu keskeny nyakörvvel van ellátva, közepe táján szembetűnőleg szűkült s a szűkülés által képezett oldalvási bemetszés szembetűnőleg szögletes; oldalszélei tompák, nem párkányoltak. A pajzska háromszögű. A röptyűk tökéletesen kifejlődve és párhuzamosak. Az előmell oldalszélein belől vonalidomu barázda nélkül. A második és harmadik hasi szelvény közepén két igen finoman és sűrűn haránt-rovátkolt csupasz sáv látható; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s a szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól két vagy három nagyobb és több apróbb tövissel felszereltek; a hátsó kocsák első izülete kétszer oly hosszú, mint a második és harmadik izületek együttvéve.

I. L. SYLVESTRIS LIN.

Nigricans; antennarum articulo primo apice, secundo toto, nec non basi articuli tertii, maculis pectoris ad coxas, limbo postico metastethii pedibusque flavo-testaceis, femoribus posterioribus apicem versus, anticis fere totis nigris, his subtus spinis duabus majoribus et nonnullis minoribus armatis; hemelytris testaceo-albidis, pone medium nigris, macula costali prope apicem pallida, corii disco ante medium infuscato; membrana fuscescente, venis maculaque apicali albidis; thoracis lobo postico maculis quatuor, mediis duabus elongatis ferrugineis ornato. ♀. Long. $5\frac{1}{2}$. Lat. $1\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Cimex sylvestris LIN. Faun. Suec. Ed. 2. p. 256. 965. (1761); Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 731. 111. (1767).

Acanthia sylvestris FABR. Mant. ins. II. p. 279. 23. (1787); Ent. syst. IV. p. 76. 37. (1794); Syst. Rhynch. p. 116. 17. (1803).

Lygaeus sylvestris FALL. Mon. cim. Suec. p. 69. 15. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 473. 10. (1828); Ins. lapp. I. p. 264. 12. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 194. 34. (1870).

Lygaeus silvestris FALL. Hem. Suec. Cim. p. 61. 22. (1829).

Plociomerus silvestris SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 70. 2. (1848); FIEB. Eur. Hem. p. 171. 1. (1861).

Pachymerus sylvestris H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 209. (1853).

Plociomerus Luchsii BÄRENSPR. Berl. Ent. Zeitschr. III. p. 330. tab. 6. fig. 2. (1859).

Pachymerus (Plociomerus) sylvestris FLOR Rhynch. Livl. I. p. 231. 3. (1860).

Plociomerus sylvestris STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 213. 1.

*

Feketés; csápjainak első izüléke csúcsán, a második egészen, a harmadik izülek pedig tövén, valamint mellén a csipők mellett levő foltok s az utómell utószéle lábaitól együtt sárgásak; hátsó czombjainak csúcsa, a mellső czombok pedig egészen feketék, ez utóbbiak alól két nagyobb és több kisebb tövissel fegyverezvék; röptyűi sárgás fehérek, utófelükön feketék, a corium utószöglete mellett egy világos folttal, közepe táján barnás mázollattal; barnás röphártyájának ereze, valamint egy csúcsán levő folt fehéres; torja utófelén négy rozsdabarna folttal van diszítve.

Földrészünk közép és északi tájain kívül Szibériában egészen Irkueskig előfordul és nem ritka. Hazánkból azonban eddig csak egy nőstény példány ismeretes, melyre FRIVALDSZKY JÁNOS 1872-ben Tátrafüred mellett akadt.

TROPISTETHUS FIEB.

Eur. Hem. p. 48 et 184. (1861).

Corpus oblongum. Caput triangulare, parte subapicali thoracis angustius; oculis mediocribus. Rostrum coxas intermedias attingens, articulo secundo tertio multo longiore. Antennae articulo primo apicem capitis superante. Thorax longior quam latior, pone medium transversim leviter impressus, ante impressionem levissime convexus, lateribus immarginatis, convexis, pone medium subsinuatis, apice rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa, parallela, venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvatus; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus spinulis compluribus armatis, spina unica ceteris majore destitutis, apud

A test hosszudak. A fej háromszögű s a torj előfelénél keskenyebb; a szemek középszerűek. A szípesőr a középső csipőkhöz ér, második izüléke a harmadiknál sokkal hosszabb. A csápok első izüléke a fej csúcsán túl nyúlik. A torj hosszabb mint szélesebb, közepe mögött kissé benyomott s ezen benyomás előtt igen gyöngén domboru; oldalszélei nem párkányoltak, domboruak, közepük mögött alig észrevehetőleg öblösek, elől pedig kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A tökéletesen kifejlett röptyűk párhuzamosak; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól több apró és mind

mares subtus rotundato-subangulatis, ante medium compressis; tibiis anticis curvatis.

egyenlő nagyságu fogacskával fegyverezvék; a mellső lábszárak görbültek.

* * *

I. T. SABULETI HAHN.

Niger, opacus, parce pubescens; rostro, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-testaceis, femoribus medio piceis; hemelytris cum apice imo scutelli pallide cinnamomeis, fusco-punctatis, corio apice infuscato, angulo interno, interdum etiam ad suturam clavi nigromaculato; membrana obscura, raro abbreviata. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{2}$ – $2\frac{3}{4}$. Lat. $\frac{3}{4}$ – $1\frac{m}{m}$.

Variat antennis plus minus flavo-testaceis.

Pachymerus sabuleti HAHN Wanz. Ins. II. p. 120. fig. 201. (1834); H.-SCH. Nomencl. entomol. I. p. 45. (1835).

Pachymerus holosericeus SCHOLTZ Arb. und Veränd. 1845. p. 19. 2.

Pachymerus spinigerellus BOH. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1852. p. 57. 11.

Tropistethus ochropterus FIEB. Eur. Hem. p. 184. (1861).

Tropistethus holosericeus STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 217. 1; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 200. 1. tab. 7.

fig. 5. (1865); FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova VI. p. 161. (1874).

Scolopostethus obscurus GARB. Bull. Soc. ent. Ital. I. p. 117. (1869).

Lygaeus holosericeus THOMS. Opusc. ent. II. p. 189. 21. (1870).

*

Fekete, fénytelen, kissé pelyhedző; szípesőre, mellén a csipők mellett levő foltok és lábai sárgásak, czombjai közepükön barnás-feketék; röptyűi a pajzska végső csúcsával együtt barnák, sötétebb pontozással, a corium csúcsán sötétbarnás, belső szögletén, sőt néha a clavus-varrány mellett is néhány fekete petty foglal helyet; röphártyája feketés és csak ritkán durványos.

Csápjai néha többé-kevésbé világos színezetűek.

E csinos kis faj, mely főleg Európa nyugati felén van elterjedve, rendszeren apróbb társaságokban él és nálunk tökéletesen kifejllett állapotban telel át. Lelhelyei: Budapest, Pécs, Temesvár, Veresmart (Szekenszék), Miskolc, Forró (Abauj vm.), Komjáti (Torna vm.).

IOUS FIEB.

Eur. Hem. p. 46 et 173. (1861)

Corpus anguste oblongo-ovatum. Caput triangulare, longius quam latius, parte subapicali thoracis angustius. Rostrum coxas intermedias haud attingens, articulo secundo tertio distinctissime longiore. Antennae articulo primo apicem capitis superante. Thorax antrorsum angustatus, longior quam latior, pone medium transversim leviter impressus, lateribus immarginatis, haud laminatis, pone medium obtuse sinuatis, apice rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque antrorsum curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis valde incrassatis, subtus spinis pluribus, una majore, armatis; tibiis anticis curvatis.

A test keskeny hossztojásdad. A fej háromszögű, hosszabb mint szélesebb s a torj előfelénél keskenyebb. A szípesőr a középső csipőket nem éri el, második ízüléke sokkal hosszabb a harmadiknál. A csápok első ízüléke a fej végén túl nyúlik. A torj hosszabb mint szélesebb, elől keskenyedett, közepe mögött kissé benyomott; oldalszélei nem párkányoltak és lemezidomulag nem szélesedvők, közepük mögött tompán öblösek, elől pedig kerekítettek. A pajzska hosszabb, mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó erecske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a tetemesen vastagodott mellső czombok alól több tövis-sel felszereltek, melyek közül egyik nagyobb a többinél.

* * *

1. I. ANGULARIS FIEB. VAR. HUNGARICUS HORV.

(Fig. 10.)

Niger, opacus, glabriculus; antennarum articulo secundo, apice excepto, rostro, angulis posticis et limbo postico, interdum etiam margine antico angustissimo thoracis, limbo postico metastethii et prostethii, hujus etiam limbo antico, maculis pectoris ad coxas nec non pedibus flavo-testaceis; hemelytris griseo-flavescentibus, sat fortiter seriatim fusco-punctatis, corio margine apicali et angulo interno late nigro, interstitiis venarum obscurioribus; membrana fusciscente, macula parva pone apicem corii venisque albidis. ♂. ♀. Long. 4—4½. Lat. 1—1¼ $\frac{m}{m}$.

♂. Antennarum articulo primo, apice excepto, flavo-testaceo.

Icus angularis FIEB. Eur. Hem. p. 173. (1861).

Megalnotus hungaricus Horv. Pet. Nouv. Ent. 1874. p. 455.

Varietas insignis speciei Fieberianae, a qua colore pedum praesertim differt.

*

Fekete, fénytelen, csaknem egészen csupasz; csápjai-

nak második izülete (csúcsát kivéve), szípesőre, torjának utószögletei és utószéle, néha egyszersmind igen keskeny előszéle, valamint mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok lábaival együtt sárgák; röptyűi szürkés-sárgák, erős barna pontsorokkal, a corium utószélén és belső szögletén szélesen fekete, az ereket közötti téresék a röptyűk alapszínénél sötétebbek; barnás röphártyája fehéres erezzel van áthatva s azonkívül külső alapszögletén egy kis fehér pettyeskével jelölve. — A him első csápiizülete, csúcsát kivéve, sárga.

Az Olasz- és Déloroszországban tenyésztő törzsfajnak kitűnő válfaja, melyet főleg az egészen világos színezetű lábak jellemeznek. A FIEBER által adott leirással nem egyezvén, külön fajnak tartottam s mint ilyet le is irtam; csak miután a törzsfajt magát természetben megkaptam, győződtem meg a valódi tényállásról.

Nálunk a budai hegyeken igen ritkán található, hol 1874. június 10-én a Gellérthegyen, augusztus 20-án a Svábhegyen fedeztem fel néhány példányban. A következő évben pedig PÁVEL JÁNOS gyűjtötte ugyanott április közepén a Gellért-, május elején a Sashegyen.

RHYPAROCHROMUS CURT.

Brit. Ent. XIII. p. 612. (1836).

MEGALONOTUS FIEB. Eur. Hem. p. 47 et 181. (1861).

Corpus oblongum vel oblongo-ovatum. Caput triangulare, subtransversum, parte subapicali thoracis angustius; oculis mediocribus. Rostrum coxas intermedias attingens, articulis secundo et tertio longitudine subaequalibus. Antennae articulo primo capitis apicem plus minus longe superante. Thorax longior quam latior, pone medium transversim levissime impressus, ante impressionem leviter convexus, marginibus lateralibus carinatis, haud vel minime laminato-explanatis, pone medium subsinuatis, apice rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa vel raro incompleta, parallela; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis, subtus spina majore et spinulis pluribus armatis; tibiis anticis basin versus curvatis.

A test hosszudak vagy hossztojásdad. A fej háromszögű, csaknem harántos s a torj előfelénél keskenyebb; a szemek középszerűek. A szípesőr a középső csipőig ér, második és harmadik izülete körülbelül egyenlő hosszú. A csápok első izülete a fej csúcsán többé-kevésbé túl nyúlik. A torj hosszabb mint szélesebb és közepe mögött kissé benyomott, ezen benyomás előtt gyöngén domboru; oldalszélei ormósak, de éppen nem vagy igen csekély mértékben lemezidomulag szélesedvők, közepük mögött alig észrevehetőleg öblösek, elől pedig kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk párhuzamosak és rendesen tökéletesen kifejlődvők, ritkán durványosak; a röphártya külső erei ninesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól egy nagyobb és több kisebb tövissel fegyverezvők; a lábszárak tövük felé görbületek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (6). A lábak egyszínű sárgák.
 2 (5). Az egész test felülete szőrös; a torj egyszínű fekete.
 3 (4). A csápok első izülete csúcsán, a második izület egészen sárga. — *R. antennatus* SCHILL.
 4 (3). A csápok két tö-izülete egészen sárga. — *R. hirsutus* FIEB.
 5 (2). Csupán a lábak és csápok hosszú szőrözettel, a test csupasz; a torj utó-harmada és keskeny oldal-párkányai rozsdabarnák. — *R. pilicornis* MULS.

- 6 (1). Legalább a mellső czombok feketék.
 7 (10). Valamennyi czomb fekete.
 8 (9). A csápok és lábak egyszínű feketék. — *R. dilatatus* H.-SCH.
 9 (8). Legalább a második csápizület s a mellső láb-száraz részben sárgák. — *R. chiragra* FABR.
 10 (7). A mellső czombok feketék, a többiek a lábszáraz és kocsákkal együtt sárgák. — *R. prae-textatus* H.-SCH.

* * *

1. *R. ANTENNATUS* SCHILL.

Anguste oblongo-ovatus, niger, subnitidus, parce pubescens; antennarum articulo primo apice, secundo toto, rostro, maculis pectoris ad coxas, orificiis pedibusque flavo-testaceis; hemelytris obscure fusco-testaceis, membrana abbreviata, fuscescens. ♂. Long. 4 $\frac{2}{3}$. Lat. 1 $\frac{1}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus antennatus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 76. 18. tab. 8. fig. 10. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 58. fig. 35. (1831); BOH. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1852. p. 55. 9.

Rhyparochromus antennatus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 64. 16. (1848); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 206. 5. (1865).

Pachymerus (Pachymerus) antennatus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 252. 13. (1860).

Megalonotus antennatus FIEB. Eur. Hem. p. 181. 1. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 216. 2.

Lygaeus antennatus THOMS. Opusc. ent. II. p. 190. 24. (1870).

*

Keskeny hossztojásdad, fekete, kissé fénylő és gyöngén szőrös; csápjainak első izülete csúcsán, második izülete egészen, valamint szípesőre, mellén a csipők mellett levő foltok s a búzmirigy nyílásai lábaival együtt sárgák; röptyűi sötétbarnák, durványos sötétes röphártyával.

Angolországtól a Volgáig, Finnországtól Algirig elterjedt faj, mely faunaterületünkön a legritkébbak közé tartozik. Az egyetlen eddig talált magyarországi példányról, mely jelenleg a magy. nemz. muzeum gyűjteményében őriztetik, még a közelebbi lelhelyet sem tudjuk; de valószínű, hogy a budai hegyekről származik.

2. *R. HIRSUTUS* FIEB.

Oblongo-ovatus, niger, subopacus, longe pilosulus; antennarum articulis duobus basalibus totis, rostro, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-testaceis; hemelytris fusco-testaceis, clavo margine scutellari anguste nigro-limbato, corio margine apicali et angulo interno latissime nigro, fusco-variegato, membrana completa vel abbreviata, fuscescens, angulis basalibus albidis. ♀. Long. 5. Lat. 1 $\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus antennatus H.-SCH. PANZ. Faun. Germ. 120. tab. 7; Nom. ent. I. p. 44. (1835).

Megalonotus hirsutus FIEB. Eur. Hem. p. 181. 2. (1861).

*

Hossztojásdad, fekete, csaknem fénytelen, felülete hosszú szőrözettel borított; csápjainak első két izülete egészen, továbbá szípesőre és mellén a csipők mellett levő foltok lábaival együtt sárgák; röptyűi barnák; a clavus pajzs-varrányán keskeny, a corium utószélén és belső szögletén széles fekete szegélylyel, ez utóbbin a fekete színezet barnával tarkázott; röphártyája tökéletesen kifejtett vagy pedig durványos, sötétes színezetű és csak alapszögletein kissé fehéres.

Ezen ritka s az előbbihez hasonló faj tenyésztési térköre Német-, Francia- és Olaszországra s a Svájcra szorítkozik. Első magyar példányát 1874. május 31-én a budai kincstári erdőben fedeztem fel. Azóta Temesmegyében Grebenácz, Máramarosmegyében Kőrösmező mellett szintén találtatott egy-egy példány.

3. *R. PILICORNIS* MULS.

Oblongus, niger, opacus, glaber; antennis pedibusque longe pilosis; antennarum articulis primo toto, secundo dimidio basali, tylo, rostro, marginibus lateralibus angus-

tissimis parteque depressa posteriore thoracis, hemelytris, abdominis apice nec non pedibus ferrugineis; marginibus angustissimis costali et apicali corii pallidioribus; membrana fuscescens, pallido-venosa, angulis basalibus utrinque flavo-maculatis. ♂ Long. 5. Lat. $1\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus pilicornis MULS. Ann. Soc. Lin. Lyon. 1850—52. p. 99. (1852); Opusc. ent. I. p. 118.

Rhyparochromus pilicornis DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 202. 1. (1865).

*

Hosszudad, fekete, fénytelen és csupasz, csak csápjai és lábai vannak hosszú szőrözettel borítva; csápjainak első izülete egészen, második izülete tő-felén, fejbütyöke, szívesőre, torjának keskeny oldalpárkányai és lenyomott utófele, röptűi, potrohának csúsa és lábai rozsdabarnák; a corium utó- és oldalszélei igen keskenyen világosabb színezetűek; sötét röphártyája világosabb erezettel és alapszögletein egy-egy sárgás petytyel.

Nyugat-Európa egyes tartományaiban igen ritka s eddig még csak kevés számú példányokban ismeretes. Hazánkban is ép ily gyéren fordul elő, a mennyiben eddig csak FRIVALDSZKY JÁNOSNAK sikerült a mehádiai Herkulesfürdő környékén egy himet találni, mely jelenleg a magy. nemz. muzeum gyűjteményében látható.

4. R. DILATATUS H.-SCH.

Oblongo-ovatus, niger, subnitidus, parce pubescens; hemelytris nigro-fuscis, corio limbo costali et ad suturam clavi pallidior, membrana obscura, macula pone apicem corii venisque basi albidis; fulcris, geniculis imis tarsorumque articulis basalibus subtus testaceo-ferrugineis. — Long. 5—5 $\frac{1}{2}$. Lat. $1\frac{2}{3}$ —2 $\frac{m}{m}$.

Pachymerus dilatatus H.-SCH. Wanz. Ins. VI. p. 33. fig. 591. (1842).

Pachymerus obscurus MULS. Ann. Soc. Lin. Lyon. 1850—52. p. 97. (1852); Opusc. ent. I. p. 116.

Megalonotus dilatatus FIEB. Eur. Hem. p. 182. 6. (1861).

Rhyparochromus dilatatus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 204. 3. tab. 7. fig. 6. (1865).

*

Hossztojásdad, fekete, kissé fénylő, gyöngén pelyhedző; röptűi barnásfeketék, a corium oldalszélén és clavus-varrányán világosabbak; sötét röphártyája tövén fehéres erezettel, külső alapszögletén pedig egy fehéres foltocskával; tomporai, czombjainak végső csúsa és kocsáinak tő-izületei alól sárgás rozsdabarnák.

E fajt, mely egész Közép- és Dél-Európában nem ritkán tenyészik, nálunk eddig csak FUSZ KÁROLY észlelte Nagy-Csűr (Szebenszék) mellett. Hazai példányokat nem ismervén, a fennebbi leírást is csak franciaországiak után készítettem.

5. R. CHIRAGRA FABR.

Oblongo-ovatus, niger, opacus, pilosulus; antennarum articulo secundo, fulcris, basi femorum posteriorum, geniculis imis, tibiis tarsorumque articulis duobus basalibus testaceis; hemelytris fusco-testaceis, fusco-punctatis, clavo margine scutellari anguste nigro-limbato, corio margine apicali et angulo interno nigro, maculis duabus fusco-testaceis notato, membrana completa vel raro abbreviata, fuscescens, macula pone apicem corii venisque albidis. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{4}$. Lat. $1\frac{1}{2}$ —2 $\frac{m}{m}$.

Var. a. — Antennarum articulo secundo tibiisque saltem anticis apice nigricantibus, illarum articulo primo apice interdum testaceo.

Var. b. — Antennarum articulis secundo et tertio testaceis, hujus basi apiceque cum apice tibiaram anticarum nigricantibus.

Var. c. — Antennarum articulo secundo nigro, medio testaceo-annulato; tibiis nigris, anticis dimidio basali testaceis; hemelytris obscurioribus.

Lygaeus chiragra FABR. Ent. syst. IV. p. 168. 113. (1794); Syst. Rhyng. p. 233. 144. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 218. 23. (1804); FALL. Mon. cim. Suec. p. 66. 9. (1807); Hem. Suec. Cim. p. 58. 16. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 263. 10. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 190. 22. (1870).

Pachymerus chiragra SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 75. 16. tab. 6. fig. 9. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 56. fig. 34. (1831); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 122. tab. 8.; Nom. ent. I. p. 45. (1835); BURM. Handb. II. 1. p. 294. 2. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. II. p. 34. 9. (1843); KOLEN. Mel. ent. II. p. 82. 51. (1845); VOLL. Tijdschr. voor Ent. Ser. 2. V. p. 276. 9. tab. 12. fig. 1. (1870).

Pachymerus tibialis HAHN Wanz. Ins. I. p. 23. fig. 14. (1831).

Aphanus chiragra BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 133. 8. (1840).

Rhyparochromus Chiragra SAHLB. Mon. Geoc. Fem. p. 63. 15. (1848); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 203. 2. (1865).

Pachymerus (Pachymerus) chiragra FLOR Rhynch. Livl. I. p. 254. 14. (1860).

Megalonotus chiragra FIEB. Eur. Hem. p. 182. 7. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 216. 1.

*

Hossztojásdad, fekete, fénytelen, szőrös; második csápizülete, tomporai, hátsó czombjainak töve, valamennyi czombjának végső csúcsa, valamint lábszárai s kocsáinak két tö-izülete sárgák; röptyűi barnás-sárgák barna pontozással, a clavus pajzs-varrányán keskeny feketén szegélyezve, a corium utószélén és belső szögletén fekete s ugyanott két barnás-sárga foltal tarkázva; a röphártya tökéletesen kifejlett, csak ritkán megrövidült, színezete sötétes, erezete és külső alapszöglete valamivel világosabb.

Nagyságára és színezetére nézve igen változékony faj, mely egész Európában keletre a Volgáig és a Kaukázusig előfordul, sőt földrésziünkön kívül még Algirban is él.

Hazánkban mindenfelé igen gyakori s egész éven keresztül, még tél közepén is található. Lelhelyei: Budapest, Pécs; Rozsnyó, Jólész (Gömör vm.), Komjáti, Derenk és Szádellő (Torna vm.), Forró (Abaúj vm.), Nagy-Mihály és Homonna-Bresztó (Zemplén várm.), Sztrajnyán (Ung vm.), Szilágy-Nagyfalu (Kraszna vm.), Szükerék (Belső-Szolnok vm.), Nagy-Szeben, Nagy-Csűr (Szebenszék), Oravicza (Krassó vm.), Baziás és Grebenác (Temes vm.), Szeged, Horgos (Csongrád vm.), Hódmező-Vásárhely, Szentes, Nagyvárad, Debreczen.

6. R. PRAETEXTATUS H.-SCH.

Oblongus, niger, glaber, nitidus; apice articulum primi et secundi antennarum, pedibus hemelytris que

testaceo-flavis, his apice latissime nigro-limbatis; membrana sordida, disco obscuriore, fascia basali nigra; femoribus anticis nigris, fulcris et geniculis imis flavescens. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ —5. Lat. $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{3}{4}$ $\frac{mm}{m}$.

Pachymerus praetextatus H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); Wanz. Ins. IV. p. 12. fig. 357. (1839); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 284. 17. tab. 11. fig. 9. (1870).

Rhyparochromus maculipennis CURT. Brit. Ent. XIII. p. 612. fig. 612. (1836).

Pachymerus femoralis BOH. Vet.-Ak. Handl. 1849. p. 249.

Megalonotus praetextatus FIEB. Eur. Hem. p. 181. 3. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 217. 3.

Rhyparochromus praetextatus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 205. 4. (1865).

Lygacus praetextatus THOMS. Opusc. ent. II. p. 190. 25. (1870).

*

Hosszudad, fekete, csupasz és fényes; első és második csápizülete csúcsán, valamint lábai és röptyűi világossárgák, ez utóbbiak utószélükön széles fekete szegélyzettel; szennyes színű röphártyája közepén sötétebb, tövén pedig egészen fekete; mellső czombjai feketék, végső csúcsukon a tomporokkal együtt sárgások.

E csinos faj földrésziünk legtöbb tartományában, sőt Algirban is előfordul. Nálunk tökéletesen kifejlett állapotban telel át és Budapest környékén kívül Tornamegyében Komjáti, Temesmegyében Baziás mellett gyűjtött nem igen sok példányban.

PTEROMETUS AM. ET SERV.

Hist. des Hém. p. 256. (1843).

Corpus elongatum. Caput longius quam latius, parte subapicali thoracis haud latius; oculis majusculis, marginem anticum thoracis haud attingentibus. Rostrum coxas intermedias attingens, articulis secundo tertioque longitudine subaequalibus. Antennae articulo primo apicem capitis superante. Thorax multo longior quam lator, postice subdepressus, ante depressionem leviter convexus, marginibus lateralibus carinatis, haud laminato-explanatis, pone medium obtuse sinuatis, apice fere angulato-rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa vel incompleta, parallela; venis

A test karesu, nyúlánk. A fej hosszabb mint szélesebb, a torj előfelénél nem szélesebb; a meglehetősen nagy szemek a torj előszélét nem érintik. A szívesor a középső csipőig ér, második és harmadik izülete körülbelül egyenlő hosszú. A csápok első izülete a fej csúcsán túl nyúlik. A torj sokkal hosszabb mint szélesebb s utó részén kissé lenyomott, ezen lenyomás előtt gyöngén domború; oldalszélei ormósak, de lemezidomulag nem szélesedvők, közepük mögött tompán öblösek, elől pedig csaknem szögletesen kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk párhuzamosak és

exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrosum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus denticulis duobus minutissimis vel spinula plus minus distincta armatis; tibiis anticis rectis.

Specimina femoribus anticis inermibus haud vidi.

1. P. STAPHYLINOIDES BURM.

Niger, nitidus, glaber; hemelytris dilute rufescenti-ferrugineis, saepissime valde abbreviatis, membrana albida, rudimentaria, vel completis, membrana magna, nigro-fusca, angustissime albido-limbata, basi intus late albido-fasciata, angulo basali interno fusco; fulcris testaceis. ♂. ♀. Long. 5—5½. Lat. 1—1¼ ^m/_m.

Pachymerus staphyliniformis SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 77. 19. tab. 3. fig. 4. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 226. fig. 118. (1831); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 121. tab. 4.; Nom. ent. I. p. 45. (1835).

Pachymerus staphylinoides BURM. Handb. II. 1. p. 294. 3. (1835).

Pterotmetus staphyliniformis AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 256. 1. (1843); KUSCHAK in MOTSCH. Études ent. II. p. 22. 1. (1853).

Plocimerus brachypterus BOH. Vet.-Ak. Handl. 1859. p. 105.

Pachymerus (Pachymerus) staphylinoides FLOR Rhynch. Livl. I. p. 259. 17. (1860).

tökéletesen kifejlődvek vagy durványosak; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó erecske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok alól két enyészetes fogacskával vagy egy többé-kevésbé szembetűnő tövissel fegyverezvők; a mellső lábszárak egyenesek.

* * *

Pterotmetus staphylinoides FIEB. Eur. Hem. p. 183. 2. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 215. 1.

Lygaeus Staphylinoides THOMS. Opusc. ent. II. p. 187. 14. (1870).

*

Fekete, fényes, csupasz; röptyűi rozsdasárgák, legtöbnyire tetemesen kurtítottak, fehérös röphártya-durvánnyal vagy pedig tökéletesen kifejlődvek, nagy barnás-fekete röphártyával, mely keskeny fehér szegélyzetén kívül belső szélén töve felé egy széles fehér sávval van diszítve, belső alapszögletén pedig barna; tomporai sárgások.

E szép karesu faj tenyésztési térköre Európa csaknem valamennyi tartományán kívül keletre Szibériában egészen Irkueskig terjed. — Faunaterületünkön tökéletesen kifejlett állapotban tölti a telet; s Buda, Turony (Baranya vm.), Nagyvárad, Orsova és a mehádiai Herkulesfürdő körül gyéren fordul elő. Ellenben Tornamegyében, hol azt a komjáti szőlőkben, a tornai réteken s a derenki erdők tisztásain gyűjtöttem, gyakrabban található. A tökéletesen kifejlett röphártyákkal bíró példányok nálunk ritkábbak.

MACRODEMA FIEB.

Eur. Hem. p. 47 et 180. (1861).

PIONOSOMUS FIEB. *Eur. Hem. p. 48 et 185. (1861).*

Corpus oblongum vel ovale. Caput triangulare, parte subapicali thoracis angustius; oculis medioeribus. Rostrum coxas intermedias attingens, articulis secundo et tertio aequae longis. Antennae articulo primo apicem capitis haud superante. Thorax transversus, postice eviter depressus, ante depressionem convexus, margini-

A test hosszudak vagy tojásdad. A fej háromszögű s a torj előfelénél keskenyebb; a szemek középszerűek. A szipcsőr a középső csipőkhig ér, második és harmadik izülete egyenlő hosszú. A csápok első izülete a fej csúcsán túl nem nyúlik. A torj harántos és utórészen kissé lenyomott, a lenyomás előtt domboru; oldalszélei ormó-

bus lateralibus carinatis, haud laminato-explanatis, pone medium subsinuatis, apice angulato-rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa vel incompleta; venis exterioribus membranae venula transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis, subtus inermibus.

sak, de lemezidomulag nem szélesedvék, közepük mögött alig észrevehetőleg öblösek, elől pedig szögletesen kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődve vagy durványosak; a röphártya külső erei ninesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól fegyverzetlenek.

* * *

1. *M. VARIUM* WOLFF.

Ovale, nigrum, pilosum; antennarum articulo secundo, apice excepto, articulo tertio medio, pectoris limbo antico maculisque ad coxas, limbo postico metastethii, fulcris, apice imo femorum, tibiis, tarsis nec non maculis duabus posticis thoracis testaceis, his fusco-punctatis; hemelytris sordide albidis, fusco-punctatis, corii maculis tribus, una ad clavum prope basin, una costali pone medium unaque apicali nigro-fuscis; membrana nigro-fusca, basi intus et extus albido-maculata, plerumque parviuscula, albido-marginata, vel magna, infra marginem maculis albidis nonnullis ornata. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{2}$ —3. Lat. $1-1\frac{1}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Lygaeus varius WOLFF Ic. cim. IV. p. 148. fig. 142. (1804); THOMS. Opusc. ent. II. p. 187. 16. (1870).

Lygaeus bimaculatus ZETT. Vet.-Ak. Handl. 1819. p. 73. 23; FALL. Suppl. cim. Succ. p. 10. (1826); Hem. Succ. Cim. p. 58. 15. (1829).

Pachymerus varius SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 78. 21. tab. 6. fig. 12. (1829); HAHN WAND. Ins. I. p. 69. fig. 42. (1831); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 277. 10. tab. 10. fig. 6. (1870).

Pachymerus (Pachymerus) varius FLOR Rhynch. Livl. I. p. 256. 15. (1860).

Pionosomus varius FIEB. Eur. Hem. p. 185. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 195. 1. tab. 7. fig. 3. (1865).

Pterotmetus varius STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 216. 4.

*

Tojásdad, fekete, szőrös; második csápizüλέke (csúcsát kivéve), harmadik csápizüλέke közepén, mellén az előszél, a csipők mellett levő foltok és az utómell utószéle, továbbá tomporai, czombjainak végső csúcsa, lábszárai és kocsái, valamint torjának utófelén két barnásan pontozott petty sárgák; röptyűi szennyes fehérek, barnásan pontozottak, a coriumon három barnásfekete folt foglal helyet, melyek közül az első tövén a clavus mellett, a második közepe mögött az oldalszáron, a harmadik pedig csúcsán áll; barnásfekete röphártyája alapszögletein fehér pettyes, többnyire kissé megrövidült és fehéren szegélyezett vagy pedig tökéletesen kifejlett, a mely esetben szélein belől néhány fehéres foltoskával van tarkázva.

Egész Európában elterjedt csinos kis faj, mely április végétől augusztus elejéig homokos talajú rónáinkon Pest-megyében Pest és Pusztá-Peszér, Csongrádmegyében pedig Horgos mellett tanyázik. Egy ízben a budai Gellérthegy déli lejtőjén is észleltem.

LAMPRODEMA FIEB.

Eur. Hem. p. 48 et 184. (1861).

Corpus ovale. Caput triangulare, transversum, parte subapicali thoracis angustius; oculis parvis. Rostrum coxas intermedias attingens, articulo secundo tertio sublongiore. Antennae articulo primo apicem capitis aequante. Thorax fortiter transversus, postice haud de-

A test tojásdad. A fej háromszögű, harántos s a torj előfelénél keskenyebb; a szemek kicsinyek. A szípescsőr a középső csipőig nyúlik, második izüλέke valamieskével hosszabb a harmadiknál. A csápok első izüλέke a fej csúcsával egyenlő hosszú. A torj erősen harántos és utó-

pressus, marginibus lateralibus carinatis, haud laminato-explanatis, haud sinuatis, antrorsum levissime rotundatis, apice distincte angulato-rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa vel incompleta; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres, femoribus anticis incrassatis, subtus apicem versus spinula distinctissima armatis.

felén le nem nyomott; oldalszélei ormósak, de lemez-idomulag nem szélesedvők és nem öblösek, előfelé igen gyöngén, az előszögleteken pedig szembetűnőleg szögletesen kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődve vagy durványosak; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó erecske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól egy szembetűnő töviskével felszereltek.

* * *

1. *L. MAURUM* FABR.

Nigrum, nitidum; capite, thorace scutelloque aeneiscentibus; angulis posticis, saepissime limbo postico angustissimo thoracis nec non hemelytris fusco-ferrugineis, corio intus obscuriore, membrana completa, sordide hyalina, macula discoidali fusca notata, vel abbreviata, infuscata; maculis pectoris ad coxas, fuleris, geniculis imis, tibiis anterioribus totis, posticis apice tarsorumque articulis duobus basalibus testaceo-ferrugineis. ♂. ♀. Long. 4—4½. Lat. 1½—1¾ $\frac{m}{m}$.

Variat corpore, clavo et corio concoloribus, aeneis, membrana abbreviata nigricante.

Lygaeus marus FABR. Syst. Rhyng. p. 238. 180. (1803).

Pachymerus nitidulus H.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 96. (1839).

Pachymerus nitidus H.-SCH. Wanz. Ins. IV. fig. 439. (1839).

Lamprodema maura FIEB. Eur. Hem. p. 185. 1. (1861).

*

Fekete, fényes; feje, torja és pajzskája ércfényű; torjának utószögletei, gyakran egyszersmind igen keskeny utószéle, röptyűivel együtt rozsdabarnák; a corium belső része sötétebb; röphártyája vagy tökéletesen kifejlett, szennyesen áttetsző és közepén barnás-fekete foltal jegyezett, vagy pedig megrövidült és szürkésfekete; mellén a csipők mellett levő foltok, tomporai, czombjainak végső csúcsa, mellső lábszárai egészen, a hátsók csupán csak csúcsukon, valamint kocsáinak két tö-züldéke rozsdasárgák.

Színezete néha egészen egyenletes ércfényű, mely esetben a röphártya feketés és rendesen durványos szokott lenni.

Tenyészési térköre korlátozott, a mennyiben nyugaton csak Német-, Francia és Spanyolországban, keleten pedig a Volga tájain él. Ott ritkább, itt gyakoribb.

Hazánkban Budapest vidékén, nevezetesen a pesti Rákoson s a budai Sas- és Gellérthegyben nem ritka, és tökéletesen kifejlett állapotban tölti a telet. Dalmátországban is előfordul.

PLINTHISUS WESTW.

Introd. Mod. Classif. II. p. 122. (1840).

Corpus oblongum vel oblongo-ovatum, depressum. Caput triangulare, transversum, parte subapicali thoracis angustius; oculis parvis. Rostrum coxas intermediis attingens, articulo secundo tertio paullo longiore. Antennae articulo primo apicem capitis superante. Thorax transversus vel longior quam lator, pone medium transversim levissime depressus, ante depressionem plus minus convexus, marginibus lateralibus obsolete carinatis, haud laminato-explanatis, pone medium sub-

A test hosszudak vagy hossztojásdad, lenyomott. A fej háromszögű, harántos és a torj előfelénél keskenyebb; a szemek kicsinyek. A szípesőr a középső csipőig ér, második izüldéke valamivel hosszabb a harmadiknál. A csápok első izüldéke a fej csúcsán túl nyúlik. A torj harántos vagy pedig hosszabb mint szélesebb és közepe mögött haránt irányban kissé lenyomott, ezen lenyomás előtt többé-kevésbé domború; oldalszélei igen tompán ormósak és lemezidomulag nem szélesedvők, közepük

sinuatis, apice angulato-rotundatis. Scutellum subaequilaterum vel subtransversum. Hemelytra saepissime incompleta, clavo et corio connatis, vel completa, clavo et corio haud connatis; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia tota recta vel subrecta; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres, femoribus anticis incrassatis, subtus spinis duabus distinctis, interdum etiam nonnullis minutissimis, vel spinula unica armatis.

mögött némileg öblösek, elől pedig szögletesen kerekítettek. A pajzska egyenoldalu vagy csaknem harántos. A röptyűk legtöbbnyire durványosak, összenőtt clavus-sal és coriummal, vagy pedig tökéletesen kifejlődvők, mely utóbbi esetben a clavus és corium nincsenek mereven összenőve; a röphártya külső erei nincsenek harántfutó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány egészen egyenes; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól vagy két szembetűnő tövissel, néha még azonkívül néhány apróbbal is, vagy csak egyetlen egy tüskével fegyverezvők.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (2). A harántos torj egyenletes durva pontozással; a mellső lábszárak egyenesek. — *P. pusillus* SCHOLTZ.
- 2 (1). A rendesen valamivel hosszabb mint szélesebb torj első két harmadán sima vagy legfőlebb csak igen enyészetesen pontozott; a mellső lábszárak görbültek.
- 3 (4). A röptyűk tökéletesen kifejlődvők, a corium és clavus nincsenek mereven összenőve; a röphártya tökéletesen kifejlett. — *P. bidentulus* H.-SCH.
4. (3). A röptyűk durványosak, kurtítottak, a corium és clavus egymással mereven összenőttek; a röp-

hártya vagy egészen hiányzik, vagy legfőlebb mint alig észrevehető keskeny szegély van jelen.

- 5 (6). A test felülete egészen csupasz; a hátul részsut esonkitott röptyűk csak a két utolsó potrohszelvényt hagyják födetlenül; a durványos röphártya keskeny szegély alakjában tűnik elő. — *P. longipennis* FERR.
- 6 (5). A test felülete finom aranyárga pelyhedzéssel; a hátul egyenesen esonkitott röptyűk három potrohszelvényt hagynak födetlenül; a röphártya teljesen hiányzik. — *P. hungaricus* n. sp.

* * *

1. *P. PUSILLUS* SCHOLTZ.

Oblongo-ovatus, nigro-piceus, nitidus, fortiter punctatus, glaber; thorace distincte transverso, lateribus subparallelis; antennarum articulis duobus basalibus, rostro, maculis pectoris ad coxas pedibusque testaceo-ferrugineis; hemelytris incompletis, abdominis segmentum dorsale ultimum et segmenti penultimi dimidium haud tegentibus, postice oblique rotundato-truncatis, clavo et corio connatis, membrana subdeficiente; femoribus anticis spinula distincta armatis, tibiis anticis rectis. ♂. ♀. Long. $1\frac{3}{4}$ —2. Lat. $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus pusillus SCHOLTZ Arb. und Veränd. 1846. p. 145. 20; VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 288. 22. tab. 11. fig. 11. (1870).

Rhyparochromus coleoptratus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 60. 10. (1848).

Pachymerus coleoptratus BOH. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1852. p. 55. 8.

Plinthus pusillus FIEB. Eur. Hem. p. 178. 1. (1861); STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 217. 1.

Lygaeus pusillus THOMS. Opusc. ent. II. p. 186. 12. (1870).

*

Hossztojásdad, sötétbarna, fénylő, csupasz és erősen pontozott; torja észrevehetőleg harántos, oldalszélei csaknem párhuzamosak; csápjainak első két izülete, szípesőre, mellén a csipők mellett levő foltok és lábai rozsdasárgák; durványos röptyűi az utolsó potrohszelvényt s az utolsó elöttinek felét födetlenül hagyják, utószélükön részsut kerekítve esonkitottak, a clavus és corium egymással mereven összenőttek, a röphártya csaknem egészen hiányzik; mellső czombjai alól egy észrevehető tüskével fegyverezvők, mellső lábszárai egyenesek.

Nyugat-Európában honos parányi faj, mely nálunk tökéletesen kifejlett állapotban telet át. Eddig a budai Gellért- és Sashegyen kívül Abaujmegyében Forrón,

Tornamegyében Komjáti mellett gyűjtöttem egyes példányokban.

2. *P. BIDENTULUS* H.-SCH.

Oblongo-ovatus, niger, nitidus, punctatus, glaber; thorace latitudini sublongiore, levissime convexo, posteriorius sensim latiore; antennis piceis, articulis apice dilutioribus; rostro, maculis pectoris ad coxas, fuleris, geniculis imis, tibiis tarsisque nec non hemelytris completis fusco-testaceis, corii disco et sutura clavi dilutioribus, membrana flavescente, abdominis apicem subsuperante; femoribus anticis spinis duabus armatis, tibiis anticis curvatis. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$. Lat. $1-1\frac{1}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus bidentulus H.-SCH. Wanz. Ins. VI. p. 31. fig. 588. (1842); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 287. 20. tab. 11. fig. 10. (1870).

Plinthisus bidentulus FIEB. Eur. Hem. p. 178. 2. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. pag. 212. 2. (1865).

Lygaeus bidentulus THOMS. Opusc. ent. II. p. 186. 13. (1870).

*

Hossztojásdad, fekete, fényes, csupasz és pontozott; torja valamivel hosszabb mint szélesebb, igen gyöngén domboru, hátrafelé lassankint szélesebb; csápjai sötétbarnák, az egyes izületek csúcsai világosabbak; szipesőre, mellén a csipők mellett levő foltok, csipői, temporai, czombjainak végső csúcsa, lábszárai és kocsái, valamint tökéletesen kifejtett röptyűi sárgás-barnák; a corium közepe s a clavus varránya világosabb színezetűek, a rőphártya sárgás és a potroh végén valamicskével túl nyúlik; mellső czombjai két tövissel felszereltek, mellső lábszárai görbültek.

Ezen tökéletesen kifejtett rőphártyái által valamenyi többi rokonától eltérő fajt, mely Európa közép és déli részein s Algirban nem ritkán szokott előfordulni, eddig csak egyetlen egyszer sikerült a budai kincstári erdőben 1874. május 31-én számos példányban felfedeznem.

3. *P. LONGIPENNIS* FERR.

(Fig. 11.)

Oblongus, nigro-piceus, nitidus, punctatus, glaber; antennarum articulis duobus basalibus, rostro, maculis pectoris ad coxas, fuleris, apice femorum, tibiis tarsisque dilutioribus; thorace latitudini fere aequilongo, posteriorius

sensim vix angustato, lobo antico levissime convexo; hemelytris incompletis, disco leviter punctatis, duo ultima segmenta dorsalia abdominis haud tegentibus, postice oblique truncatis, clavo et corio connatis, membrana subdeficiente, femoribus anticis spinis duabus majoribus et nonnullis minoribus armatis, tibiis anticis curvatis. ♂. ♀. Long. $3-3\frac{1}{2}$. Lat. $\frac{3}{4}-\frac{4}{5}$ $\frac{m}{m}$.

Plinthisus longipennis FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 157. (1874).

*

Hosszudad, sötétbarna, fénylő, csupasz és pontozott; csápjainak két tö-izülete, szipesőre, mellén a csipők mellett levő foltok, temporai, czombjainak csúcsa, lábszárai és kocsái világosabb színezetűek; torja körülbelül oly hosszú mint széles, hátrafelé alig észrevehetőleg szűkült, előfelén igen gyöngén domboru; röptyűi durványosak, közepükön gyöngén pontozottak, hátul rézsút csonkítottak s a két utolsó potrohszelvényt födetlenül hagyják, a clavus és corium egymással mereven összenőttek, a rőphártya csak keskeny szekély alakjában tűnik elő; mellső czombjai két nagyobb tövisen kívül még néhány apróbb tüskével fegyverezvők, mellső lábszárai görbültek.

FERRARI leírása tökéletesen reá illik azon két példányra, melyet 1874. május és augusztus végén a budai kincstári erdőben gyűjtöttem. A nagy. nemz. muzeum gyűjteményében is van azonkívül egy világosabb színezetű példány, melyet állítólag magában a muzeumi kertben fogtak.

4. *P. HUNGARICUS* N. SP.

(Fig. 12.)

Oblongus, nigro-piceus, nitidus, punctatus, distinctissime aurato-pubescent; antennarum articulis apice, rostro, maculis pectoris ad coxas, fuleris, geniculis imis, tibiis tarsisque dilutioribus; thorace latitudini sublongiore, posteriorius sensim angustato, lobo antico modice convexo; hemelytris incompletis, fortiter punctatis, abdominis tria ultima segmenta dorsalia haud tegentibus, postice recte truncatis, clavo et corio connatis, angulo postico externo corii recto, membrana nulla; femoribus anticis spinis pluribus, duabus inter has magnis armatis, tibiis anticis curvatis. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ — $3\frac{3}{4}$. Lat. $\frac{5}{6}-1$ $\frac{m}{m}$.

Variat antennarum articulis duobus basalibus pedibusque totis testaceo-ferrugineis.

P. pubescenti FERR. affinis, pube distinctiore, lobo antico thoracis minus dilatato et minus convexo, heme-

lytris fortius punctatis, postice recte truncatis, angulo postico externo corii recto bene distinctus.

*

Hosszudad, sötétbarna, fényes, pontozott, felületén finom aranysárga pelyhedzéssel; csápizületeinek csúcsa, szípesőre, mellén a csipők mellett levő foltok, tomporai, czombjainak csúcsa, lábszárai és kocsái világosabb színezetűek; torja valamivel hosszabb mint szélesebb, hátrafelé lassankint szűkült, előfelén mérsékelten domboru; röptyűi durványosak, erősen pontozottak, hátul egyenesen esonkitottak és három potrohszelvényt hagynak födetlenül, a clavus és corium egymással mereven összenőttek, ez utóbbinak külső utószöglete épszögű, a röphártya teljesen hiányzik; mellső czombjai több apró tüskén kívül két nagyobb tövissel felszereltek, mellső czombjai görbültek.

Csápjainak két fő-izülete néha lábaival együtt egészen rozsdasárga.

Ezen új faj felállítása sok fejtorésembe került, a mi

nem esoda, ha elgondoljuk, hogy e nem fajairól az eddigi szerzők kevés kivétellel mily gyarló leírásokat adtak. Nevezetesen több dél-európai és észak-afrikai fajt kellett ennél fogva a természetben összehasonlitanom, míg végre kénytelen voltam beismerni, hogy valóban új fajjal van dolgom. — Gyűjteményeinkben e faj eddig többnyire *P. brevipennis* LATR. név alatt szerepelt, melytől pedig már aranysárga pelyhedzése által is jellemzetesen különbözik. E jelleg különbözteti meg egyszersmind valamennyi többi fajrokonától; egyedül csak a *P. pubescens* FERR. az, mely szintén pelyhedző, de ettől ismét a leíró szerzőtől magától kapott olaszországi példányok után ítélve már a torj és a röptyűk alkotása által is szembe-tünőleg eltér.

Tenyészési térköre kizárólag hazánkra szorítkozik; a telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti. Eddig Budapest vidékén kívül, hol a budai oldalon a Gellérthegy déli lejtőjén, a pestin pedig a régi váci temetőben s a rákos-palotai erdőben tanyázik, még csak Csongrád városának szőlői között találkoztam vele.

LASIOSOMUS FIEB.

Eur. Hem. p. 48 et 185. (1861).

Corpus oblongo-ovatum, longe pilosum. Caput triangulare, parte apicali thoracis distinctissime latius; oculis ultra latera apicis thoracis prominulis. Rostrum pone coxas intermedias productum, articulo secundo tertio multo longiore. Antennae articulo primo apicem capitis longe superante. Thorax trapezoideus, lobo antico fere toto laevigato, marginibus lateralibus obsoletissime carinatis, haud laminato-explanatis, antrorsum sensim leviter, apice haud fortius rotundatis. Scutellum subaequilaterum. Hemelytra completa; limbo costali vittaque antrorsum angustata corii laevigatis; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis leviter incrassatis, inermibus.

* * *

1. L. ENERVIS H.-SCH.

Niger, nitidus; antennis, articulo apicali excepto, rostro pedibusque testaceo-flavescentibus; thorace posteriorius nec non hemelytris dilute fusco-testaceis, mem-

A test hossztojasdad, szőrös. A fej háromszögű s a torj előfelénél szembe-tünőleg szélesebb; a szemek a torj előszögletein túl kiállók. A szípesőr a középső csipőkön túl nyúlik, második izülete sokkal hosszabb a harmadiknál. A csápok első izülete a fej csúcsán jóval túl nyúlik. A torj ferdényded, csaknem egész előfelén sima és fényes; oldalszélei igen tompán ormósak és lémezidomulag nem szélesedvők, előfelé gyöngén és egyenletesen, az előszögleteken sem erősebben kerekítettek. A pajzska egyenoldalu. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők s a corium oldal-szegélyén és középső részén simák; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó erecske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a kissé vastagodott mellső czombok alól fegyverzetlenek.

brana flavescente; tylo, pectoris limbo antico angustissimo maculisque ad coxas et abdominis apice testaceo-ferrugineis. ♀. Long. 4. Lat. $1\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Aphanus enervis H.-SCH. Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Pachymerus enervis H.-SCH. Wanz. Ins. VI. p. 57. fig. 618. (1842).

Lasiosomus enervis FIEB. Eur. Hem. p. 186. (1861); DOUGL. et SCOTT Ent. monthl. Mag. VIII. p. 26. 1. (1871).

*

Fekete, fényes; csápjai, az utolsó izületet kivéve, szípesőre és lábai sárgák; torjának utófele röptyűivel együtt sárgás-barnák, röphártyája sárgás; fejbütyöke,

valamint mellén a keskeny előszél s a csipők mellett levő foltok és a potroh vége rozsdasárgák.

Igen ritka faj, mely eddig Angol-, Dán- és Franciaországban, Ausztriában és a Svájcban, de mindenütt csak egyes példányokban észleltetett. Hazánkból is csak egy nőtényt ismerek, melyet FRIVALDSZKY JÁNOS 1853-ban a mehádiai Herkulesfürdőnél gyűjtött, és mely jelenleg a magy. nemz. muzeum gyűjteményében őriztetik.

ACOMPUS FIEB.

Eur. Hem. p. 48 et 186. (1861).

Corpus oblongo-ovatum. Caput transversum, parte apicali thoracis distinctissime latius; oculis magnis, ultra latera apicis thoracis valde prominulis. Rostrum coxas intermedias attingens, articulis tribus apicalibus longitudine subaequalibus. Antennae articulo basali capitis apicem vix superante. Thorax trapezoideus, punctatus, marginibus lateralibus carinatis, haud dilatatis, antrorsum sensim levissime, apice haud fortius rotundatis. Scutellum aequilaterum. Hemelytra completa vel abbreviata, tota punctata; clavo triseriatim punctato; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia tota subrecta; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis leviter incrassatis, inermibus.

A test hossztojásdad. A fej harántos s a torj előfelénél szembetünőleg szélesebb; a nagy szemek a torj előszögletein túl tetemesen kiállók. A szípesőr a középső csipőkhöz ér, három utolsó izülete körülbelül egyenlő hosszú. A csápok tő-izülete a fej csúcsán alig nyúlik túl. A torj ferdényded, pontozott; oldalszélei ormósak, nem szélesedettek, előfelé egyenletesen és igen gyöngén, az előszögleteken sem erősebben kerekítettek. A pajzska egyenoldalu. A röptyűk tökéletesen kifejlődve vagy pedig durványosak, egészen pontozottak; a clavus három pontsort visel; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány egészen egyenes; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a kissé vastagodott mellső czombok fegyverzetlenek.

* * *

1. A. RUFIPES WOLFF.

Niger, subnitidus, vix puberulus, fortiter punctatus; antennarum articulis secundo et tertio pedibusque, interdum etiam ano, flavo-testaceis; rostro et tarsorum articulo apicali nigro-fuscis; hemelytris testaceo-albidis, fusco-punctatis, posterius fusco-maculatis, abbreviatis, membrana rudimentaria. ♂. ♀. Long. $3\frac{3}{4}$ — $4\frac{1}{4}$. Lat. $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ $\frac{mm}{m}$.

Variat femoribus anticis vel omnibus, basi apiceque exceptis, nigris.

Lygaeus rufipes WOLFF Ic. cim. IV. p. 151. fig. 145. (1804); THOMS. Opusc. ent. II. p. 185. 11. (1870).

Ophthalmicus loniceræ SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 63. 3. tab. 2. fig. 3. (1829).

Pachymerus pallipes H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 121. tab. 2.

Aphanus pallipes H.-SCH. Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Geocoris loniceræ H.-SCH. Nom. ent. I. p. 47. (1835).

Pachym. dubius RAMB. Faun. And. II. p. 152. 11. (1842).

Beosus clavatus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 67. 4. (1848).

Pachym. bisignatus BOH. Vet.-Ak. Handl. 1859. p. 104.

Pachymerus (Pachymerus) clavatus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 244. 8. (1860).

Acompus rufipes FIEB. Eur. Hem. p. 186. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 218. 1. tab. 8. fig. 1. (1865).

Ophthalmicus rufipes STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 214. 1.

Pachymerus rufipes VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 275. 7. tab. 11. fig. 7. (1870).

*

Fekete, gyöngén fénylő, alig észrevehetőleg szőrös, de erősen pontozott; csápjainak második és harmadik izülete, valamint lábai, sőt néha potrohának vége is sárgák; szípesőre kocsáinak utolsó izületével együtt feketés-barna; röptyűi sárgás-fehérek, barnán pontozottak, utófelükön pedig néhány barna foltal jelöltek; röphártyája durványos.

Mellső czombjai vagy valamennyi czombja néha feketék, legfőleg csak tövükön és csúcsukon sárgásak.

Nyugat- és Dél-Európában elterjedt faj, mely nálunk tökéletesen kifejtett állapotban telet át, és mely eddig a budai hegyeken, a pesti Rákoson, továbbá Szeged mellett, valamint Gömörmegyében Putnok körül csekély számu példányokban gyűjtetett.

STYGNOCORIS DOUGL. ET SCOTT.

Brit. Hem. I. p. 213. (1865).

STYGNUS FIEB. *Eur. Hem. p. 49 et 186. (1861).*

STETHOTROPIS FIEB. *Verh. zool. bot. Ges. Wien. XX. p. 245. (1870).*

Corpus ovatum vel oblongo-ovatum. Caput triangulare, parte apicali thoracis distinctissime latius; oculis majusculis, ultra latera apicis thoracis valde prominulis. Rostrum pone coxas intermedias productum, articulo secundo tertio longiore. Antennae articulo primo apicem capitis dimidio superante. Thorax trapezoideus, totus punctatus, marginibus lateralibus obsoletissime carinatis, haud dilatatis, antrorsum sensim leviter, apice haud fortius rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa vel incompleta, tota punctata; clavo quadriseriatis punctato, serie secunda interdum abbreviata; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque antrorsum sinuata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis, tuberculis nonnullis obsoletissimis setigeris praeditis.

A test tojásidomu vagy hossztojásdad. A fej háromszögű s a torj előfelénél szembetűnőleg szélesebb; a meglehetősen nagy szemek a torj előszögletein túl tetemesen kiállók. A szípesőr a középső csipők mögé nyúlik, második izülete hosszabb a harmadiknál. A csápok első izülete a fej csúcsán felényivel túl nyúlik. A torj ferdényded és egészen pontozott; oldalszélei igen tompán ormósak és nem szélesedettek, előfelé egyenletesen és gyöngén, az előszögleteken sem erősebben kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődve vagy durványosak, egészen pontozottak; a clavus négy pontsorral, melyek közül a második sor néha rövidült; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól néhány, sertét hordozó enyészetes dudoresával felszereltek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1(2). A torj és a röptyűk egyszínű feketék, csak ez utóbbiak oldalszéle igen keskenyen és alig észrevehetőleg barnás; a röphártya mindig durványos. — *S. rusticus* FALL.

2(1). A torj utófele s a röptyűk barnák; a röphártya tökéletesen kifejtett, csak a legritkább esetekben durványos.

3(4). A test felülete rövid szőrözettel, kissé fénylő; az első három csápizület s a lábak egészen sárgák. — *S. pedestris* FALL.

4(3). A test felülete fénytelen, pelyhedző; legalább az első és negyedik csápizület fekete; a czombok rendszeren barnásfeketék. — *S. arenarius* HAHN.

1. S. RUSTICUS FALL.

Niger, opacus, puberulus, crebre fortiterque punctatus; rostro, antennis pedibusque piceis, illarum articulis primo et quarto, nec non femoribus cum articulo tarsorum ultimo obscurioribus; hemelytris abbreviatis, margine costali obsolete fusco-piceo; membrana brevissima, albida. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{3}$. Lat. $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{2}{3}$ m/m .

Lygacus rusticus FALL. Mon. cim. Suec. p. 70. 17. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 470. 3. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 64. 25. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 262. 4. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 188. 17. (1870).

Pachymerus rusticus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 81. 26. tab. 7. fig. 5. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 223. fig. 116. (1831); KOLEN. Mel. ent. II. p. 83. 53. (1845); VOILL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 272. 3. tab. 10. fig. 3. (1870).

Aphanus rusticus H.-SCH. Nom. entom. I. p. 46. (1835).

Beosus rusticus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 67. 3. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) rusticus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 241. 6. (1860).

Stygnus rusticus FIEB. Europ. Hemipt. p. 186. 1. (1861).

Ophthalmicus rusticus STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 214. 2.

Stygnocoris rusticus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 214. 1. tab. 7. fig. 9. (1865).

Stethotropis incana FIEB. Verh. zool. bot. Ges. Wien. XX. p. 245. tab. 5. fig. 3. (1870); DOUGL. et SCOTT Ent. monthl. Mag. VI. p. 242. 1. (1870) = *Forma macropt.*

*

Fekete, fénytelen, kissé pelyhedző, sűrűn és erősen pontozott; szípcsőre csápjai és lábai feketés-barnák, az első és negyedik csápizülek, valamint czombjai s a kocsák utolsó izüleke még sötétebb színezetűek; röptyűi durványosak, oldalszélük alig észrevehetőleg barnás; röphártyája igen rövid és fehéres.

Egész Európában Lapponiától Olaszországig, Angliától a Kaukazusig tenyészik; és száraz helyeken egész éven keresztül egyenkint található. Faunaterületünkön azonban eddig még csak Dr. GYERGYAI ÁRPÁD kedves barátom gyűjtötte néhány példányban 1874. szeptember havában Kolozsmegyében Apahida, Alsó-Fehérmegyében Tövis körül; ez utóbbi helyen szeptember 24-én egyszerűs mind párosodva találta.

2. S. PEDESTRIIS FALL.

Niger, nitidulus, breviter pilosus, crebre et sat fortiter punctatus; antennis, rostro, maculis pectoris ad coxas, orificiis, limbo postico angustissimo prostethii et metastethii, abdominis apice pedibusque testaceo-flavescentibus; antennarum articulo apicali nigro; thorace posterius nec non hemelytris dilute fusco-testaceis, membrana completa, leviter infusata, pallido-venosa. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{3}$. Lat. $1\frac{1}{3}$ m/m .

Lygacus pedestris FALL. Mon. cim. Suec. p. 71. 18. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 470. 4. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 64. 26. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 263. 5. (1840).

Pachymerus sabulosus SCHILL. Beitr. zur. Ent. I. p. 81. 25. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 224. fig. 117. (1831); VOILL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 274. 6. tab. 10. fig. 4. (1870).

Aphanus sabulosus H.-SCH. Nom. entom. I. p. 46. (1835).

Rhyparochromus pubescens CURT. Brit. Ent. XIII. p. 612. 24. (1836).

Rhyparochromus sabulosus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 58. 7. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) sabulosus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 243. 7. (1860).

Stygnus sabulosus FIEB. Eur. Hem. p. 187. 2. (1861).

Ophthalmicus sabulosus STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 215. 4.

Stygnocoris sabulosus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 215. 2. (1865).

Peritrechus rufipes GARB. Bull. Soc. ent. Ital. I. p. 115. (1869).

Lygacus sabulosus THOMS. Opusc. ent. II. p. 189. 20. (1870).

*

Fekete, kissé fénylő, felülete rövid szőrözettel és sűrű és meglehetősen erős pontozással; csápjai, szípcsőre, mellén a csipők mellett levő foltok, az elő- és utómell igen keskeny utószéle s a búzmirigy nyílásai, valamint potrohának vége lábaival együtt sárgák; csápjainak utolsó izüleke fekete; torjának utófele röptyűivel együtt sárgás-barna; röphártyája tökéletesen kifejlett, kissé sötétes színezetű, erezete világosabb.

E faj Nyugat- és Dél-Európának csaknem valamennyi tartományában nem ritka; nálunk ellenben nagy ritkaság és eddig tudtommal csak PÁVEL JÁNOS m. n. muzeumi gyűjtő talált belőle több példányt 1875. július havában Máramarosmegyében Kőrösmező mellett.

3. S. *ARENARIUS* HAHN.

Niger, opacus, puberulus, crebre punctatus; thorace posterius hemelytrisque fusco-testaceis, his posterius fusco-maculatis; membrana infuscata, pallido-venosa; antennarum articulis secundo et tertio, rostro, maculis pectoris ad coxas pedibusque sordide flavo-testaceis, femoribus fusco-piceis vel nigris. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{4}$. Lat. $1-1\frac{1}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Var. a. — Antennarum articulis duobus mediis interdum levissime infuscatis.

Var. b. — Femoribus, interdum etiam antennarum articulo basali rufo-testaceis.

Var. c. — Thorace toto, antennis pedibusque nigris, illarum articulo tertio dimidio apicali, nec non fuleris, geniculis imis, apice tibiaram et articulis duobus basali-bus tarsorum flavo-testaceis.

Pachymerus arenarius HAHN Wanz. Ins. I. p. 43. fig. 27. (1831).

Rhyparochromus obtusus CURT. Brit. Ent. XIII. p. 612. 23. (1836).

Rhyparochromus arenarius SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 59. 8. (1848).

Stygnus arenarius FIEB. Eur. Hem. p. 187. 3. (1861).

Ophthalmicus arenarius STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 215. 3.

Stygnocoris arenarius DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 216. 3. (1865).

Lygaeus arenarius THOMS. Opusc. ent. II. p. 188. 18. (1870).

*

Fekete, fénytelen, kissé pelyhedző, sűrűen pontozott; torjának utófele és röptyűi sárgásbarnák, ez utóbbiak utófelükön barna foltokkal tarkázottak; sötétes röphártyájának erezete világosabb színezetű; második és harmadik csápizülete, továbbá szípcsőre, mellén a csipők mellett levő foltok és lábai szennyes sárgák, czombjai barnás-feketék vagy feketék.

Ezen nagyságára és színezetére nézve meglehetősen változékony faj egész Európában el van terjedve; még a Kaukaszban, sőt Algirban is előfordul. Hazánkban sem ritka s a pesti Rákoson még tél közepén is gyűjthető. Észleltetett a Rákos több pontján kívül a budai Gellért- és Sashegyen, valamint Komjáti (Torna vm.), Oros (Szaboles vm.) és Franzdorf (Krassó vm.) helységek mellett.

PERITRECHUS FIEB.

Eur. Hem. p. 48 et 183. (1861).

Corpus oblongum vel oblongo-ovatum, opacum, haud villosum. Caput triangulare, ante oculos versus antenas haud angustatum, parte apicali thoracis distinctissime latius; oculis majusculis, ultra latera apicis thoracis prominulis. Rostrum coxas posticas attingens, articulo secundo tertio longiore. Antennae articulo primo apicem capitis superante. Thorax trapezoides, lateribus distincte marginatis, saltem antérieus haud laminato-explanatis, antrorsum sensim leviter, apice haud fortius rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa; clavo seriebus punctorum percurrentibus tribus et praeterea inter series duas interiores serie abbreviata distincta instructo; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis inersatis, subtus spinis duabus vel tribus armatis, praeterea nommisi obsoletissime denticulatis.

A test hosszudak vagy hossztojásdad, fénytelen és nem bolyhos. A fej háromszögű, a szemek előtt a csápok felé nem szűkül s a torj előfelénél szembetűnőleg szélesebb; a meglehetősen nagy szemek a torj előszögletein túl kiállók. A szípcsőr a hátsó csipőkhig ér, második izülete hosszabb a harmadiknál. A csápok első izülete a fej csücsán túl nyúlik. A torj ferdényded; oldalszélei szembetűnőleg párkányoltak és legalább elől lemezidomulag nem szélesedvők, előfelé egyenletesen és gyöngén, az előszögleteken sem erősebben kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődve; a clavus három egész pontsort és azonkívül a két belső sor között még egy rövidült sort visel; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó erecske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól két vagy három tövissel fegyverezve s azonkívül alig észrevehetőleg fogacsoltak.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A fejtető finom sűrű pontozással; a csápok karcsuak. — *P. nubilus* FALL.

2 (1). A fejtető durva erős pontozással; a csápok zömökebbek. — *P. geniculatus* HAHN.

* * *

1. *P. NUBILUS* FALL.

Oblongus, niger; capite dense subtiliterque punctato; antennis gracilibus; thoracis parte posteriore hemelytris-que flavescenti-griseis, fusco punctatis; membrana albida, fusco-varia; scutello posterius litura subcordata vel ut littera V formata flavo-testacea, ornato; fulcris, geniculis imis, tibiis anticis totis, prosterioribus apice articuloque primo tarsorum flavo-testaceis. ♂. ♀. Long. 5—5½. Lat. 1¾—2 $\frac{m}{m}$.

Variat tibiis intermediis fere totis flavo-testaceis (♂).

Lygaeus nubilus FALL. Mon. cim. Suec. p. 65. 6. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 471. 7. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 54. 10. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 263. 8. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 193. 30. (1870).

Pachymerus nubilus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 68. 7. tab. 7. fig. 2. (1829); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 121. tab. 5.; Nom. ent. I. p. 45. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 272. 4. tab. 11. fig. 6. (1870).

Rhyparochromus irroratus CURT. Brit. Ent. XIII. p. 612. 22. (1836).

Beosus nubilus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 65. 1. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) nubilus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 246. 9. (1860).

Peritrechus nubilus FIEB. Eur. Hem. p. 184. 2. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 218. 2; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 189. 2. (1865). DOUGL. Ent. monthl. Mag. XI. p. 267. (1875).

*

Hosszudad, fekete; feje finom sűrű pontozással; csápjai karcsuak; torjának utófele és röptyűi sárgás-szürkék, barnásan pontozottak; röphártyája fehéres, barnával tarkázva; pajzskája utófelén egy V alaku sárgás rajzolattal diszitett; tomporai, czombjainak végső csúcsa, mellső lábszárai egészen, a hátsók csak csúcsukon kocsáinak első izülekével együtt sárgák.

A himek középső lábszárai néha csaknem egészen sárgák.

Közönséges faj, mely nemcsak egész Európában keletre a Volgáig, hanem még a Kaukazon túl Perzsia

határán, nemkülönben Algirban is tenyészik. — Hegyenvölgyön mindenfelé előfordul s a telet tökéletesen kifejezett állapotban tölti. Lelhelyei: Budapest, Szeged, Hódmező-Vásárhely, Algyő (Csongrád vm.); Miskolcz; Komjáti (Torna vm.), Forró (Abauj vm.), Homonna (Zemplén vm.); Temesvár, Baziás és Grebenác (Temes vm.).

2. *P. GENICULATUS* HAHN.

Oblongus, niger; capite parce, sed fortiter punctato; antennis validiusculis; thorace posterius hemelytris-que flavescenti-griseis, fusco-punctatis; membrana albida, fusco-varia; scutello posterius litura subcordata vel ut littera V formata flavo-testacea, ornato; fulcris, apice imo femorum, tibiis anticis totis, posterioribus apice, nec non articulo tarsorum basali flavo-testaceis. ♂. ♀. Long. 5—6. Lat. 1¾—2 $\frac{m}{m}$.

Pachymerus geniculatus HAHN Wanz. Ins. I. p. 68. fig. 41. (1831).

Lygaeus puncticeps THOMS. Opusc. ent. II. p. 193. 31. (1870). DOUGL. Ent. monthl. Mag. XI. p. 267. (1875).

Praecedenti simillimus, sed antennis paullo validioribus, oculis magis exsertis, capite fortius punctato, thorace paullo longiore bene distinctus.

*

Hosszudad, fekete; feje gyéresebb, de durva erős pontozással; csápjai valamivel zömökebbek; torjának utófele röptyűivel együtt sárgás-szürke, barnásan pontozott; röphártyája fehéres, barnával tarkázva; pajzskája utófelén V alaku sárgás foltoeskával diszitett; tomporai, czombjainak végső csúcsa, lábszárai közül a mellsők egészen, a hátsók csak csúcsukon kocsáinak tö-izülekével együtt sárgák.

E faj, mely valószínűleg földrészünk valamennyi tartományában tenyészik s azonkívül még Algirban is előfordul, a legujabb időkig az előbbivel azonosnak tartatott. Csak THOMSON éles szemének sikerült eltérő jellegeit felfedezni és fajbeli önállóságát határozottan megállapítani. Minthogy azonban HAHN idézett ábrája a svéd buvár által adott leírással tökéletesen megegyezik, e fajt tehát már

HAHN is ismerte, az újabb THOMSON-féle elnevezés a prioritás törvényeinél fogva a régibb névnek kell, hogy helyet engedjen.

Nálunk az előbbinél valamivel ritkább s eddig Orso-

vánál és Nagyvárád körül, továbbá Krassó megyében Franzdorf, Zemplén megyében Jeszenő mellett s a budai és pilisi hegyeken észleltetett. Én augusztus közepén a budai Csillagvölgyben kövek alatt gyűjtöttem.

TRAPEZONOTUS FIEB.

Eur. Hem. p. 50 et 190. (1861).

Corpus oblongo-ovatum vel ovale. Caput triangulare, transversum, apice thoracis haud vel vix latius; tuberculis antenniferis a latere visis infra marginem anticum oculorum perpendiculariter declivibus. Rostrum coxas intermedias attingens. Antennae parcae pilosulae, articulo primo apicem capitis paullo superante. Thorax trapezoides, transversus, antrorsum leviter angustatus, marginibus lateralibus totis anguste laminato-explanatis, haud sinuatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa; clavo normaliter quadriseriatim punctato, seriebus duabus intermediis interdum plus minus confusis, secunda saepe antice abbreviata vel cum tertia in unam conjuncta; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis, subtus spina distinctissima et plerumque spinulis pluribus armatis; articulo primo tarsorum posticorum articulis duobus apicalibus simul sumtis nunquam distincte duplo longiore.

A test hossztojasdad vagy tojasdad. A fej háromszögű, harántos s a torj előfelénél épen nem vagy csak alig szélesebb; a csápudorok oldalvást nézve, a szemek előszéle alatt függőlegesen lefelé hajlanak. A szípesőr a középső csipőig ér. A csápok gyér rövid szőrözettel, első izülekük csak kevéssel nyúlik a fej csúcsán túl. A torj ferdényded, harántos, elől gyöngén szűkül; oldalszélei egész terjedelmükben keskenyen lemezidomulag szélesedvők és nem öblösek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődve; a clavus rendszeren négy pontsorrall, melyek közül a két középső sor néha többé-kevésbé szabálytalanul összefolyik, a második sor gyakran rövidült vagy a harmadik sorral egybeolvad; a röphártya külső erei ninesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól egy szembe tűnő nagyobb tövissel és többnyire még néhány apróbb tüskével felszereltek; a hátsó kocsák első izüleke soha sem kétszer oly hosszú, mint a más két izülek együtt véve.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (2). A torj oldalszélein merev serték állanak; a pajzska utófelén két sárga ékidomu foltoeska látható. — *T. nebulosus* FALL.
- 2 (1). A torj oldalszélei merev serték nélkül; a pajzska világos foltok nélkül, egyszínű fekete.
- 3 (6). A második és harmadik csápizülek fekete; a hátsó kocsák első izüleke körülbelül oly hosszú, mint a két utolsó izülek együtt véve.

- 4 (5). A középső és hátsó lábszárak feketék. — *T. agrestis* FALL.
- 5 (4). Valamennyi lábszár sárga, legfőlebb csak tövén feketés. — *T. dispar* STÅL.
- 6 (3). A második és harmadik csápizülek sárga; a hátsó kocsák első izüleke legalább felénnyel hosszabb mint a két utolsó izülek együttevve. — *T. Ulrichii* FIEB.

* * *

1. *T. NEBULOSUS* FALL.

Oblongo-ovatus, niger; thoracis marginibus laterali-bus serie setarum instructis, hujus marginibus et parte

posteriore, scutelli vittis duabus posticis, hemelytris, fuleris, geniculis tibiisque flavescenti-griseis; thorace posterius hemelytris fusco-punctatis, his fusco-macu-

latis; membrana albido fuscoque variegata; maculis ad coxas, limbo postico segmentorum pectoris limboque antico prostethii sordide albidis; articulo primo tarsorum posticorum articulis duobus apicalibus simul sumtis vix longiore. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ —5. Lat. $1\frac{2}{3}$ — $1\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Variat antennarum articulis secundo et tertio sordide rufo-testaceis.

Lygaeus nebulosus FALL. Mon. cim. Suec. p. 65. 7. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 471. 6. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 54. 11. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 263. 7. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 197. 42. (1870).

Pachymerus nebulosus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 69. 8. tab. 6. fig. 5. (1829); HAHN, WANZ. Ins. I. p. 46. fig. 29. (1831); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 121. tab. 7; Nom. ent. I. p. 45. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 289. (1870).

Rhyparochromus nebulosus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 56. 3. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) nebulosus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 268. 22. (1860).

Trapezonotus nebulosus FIEB. Eur. Hem. p. 190. 1. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 220. 1 et 1872. p. 55.

Hossztojásdad, fekete; torjának oldalszélein merev sérték állanak; torjának oldalszélei és utófele, pajzskájának utófelén két ékidomú foltocska, röptyüi, tomporai, czombjainak végső csúsa és lábszárai sárgás-szürkék; torjának utófele röptyüivel együtt barnán pontozott, ez utóbbiak azonkívül még barna foltokkal tarkázottak; röphártyája fehér, sötétbarnával tarkázva; mellén az egyes szelvények utószéle, az előmell előszéle s a csipők mellett levő foltok szennyes fehérek; hátsó kocsáinak első izülete csak valamikéivel hosszabb, mint a két utolsó izület együtt véve.

A második és harmadik csápizület néha szennyes rótsárga.

Éjszaki faj, mely főleg Európa hidegebb tájain és Szibériában egészen Irkueskig honos. Hazánkban nem gyakori s én eddig csak az éjszaki felföldön észleltem. Nevezetesen az 1869-ik év márczius havában találtam néhány példányt Tornamegyében a komjáti szőlőkben, Gömörmegyében pedig Rozsnyó mellett lehullott száraz falevelek alatt és fák tövében; hasonló körülmények között gyűjtöttem legújabbán 1875. október 22-én Abauj-megyében a forrói szőlőkben és pedig nagy mennyiségben. MAYR egy ízben június közepén Pest mellett a kerepesi temető közelében akadt rá.

2. T. AGRESTIS FALL.

Ovalis, niger; thoracis marginibus lateralibus et parte posteriore, hemelytris, limbis antico et postico angustissimis prostethii, limbo postico metastethii maculisque pectoris ad coxas flavo-griseis; scutello immaculato; thorace posterius hemelytris fusco-punctatis, his posterius fusco-maculatis; membrana fusca, pallido-venosa; articulo primo tarsorum posticorum articulis duobus ultimis simul sumtis longitudine subaequali. ♂. ♀. Long. 4—5. Lat. $1\frac{2}{3}$ —2 $\frac{m}{m}$.

♂. Antennarum articulo basali, articulis duobus basalibus rostri pedibusque flavescentibus; macula pone medium femorum anticorum, annulo subapicali lato femorum posteriorum, tibiis posterioribus tarsisque nigris.

♀. Apice imo femorum, interdum etiam tibiis anticis flavo-testaceis vel fusco-testaceis.

Lygaeus sylvaticus PANZ. Faun. Germ. 93. tab. 16.

Lygaeus agrestis FALL. Mon. cim. Suec. p. 66. 8. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 471. 8. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 55. 12. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 263. 9. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 198. 44. (1870).

Pachymerus agrestis SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 70. 9. tab. 6. fig. 6. (1829); HAHN WANZ. Ins. I. p. 25. fig. 15. (1831); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. II. p. 34. 10. (1843); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 283. 16. tab. 10. fig. 10. (1870).

Rhyparochromus agrestis SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 56. 4. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) agrestis FLOR Rhynch. Livl. I. p. 265. 20. (1860).

Trapezonotus agrestis FIEB. Eur. Hem. p. 191. 3. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 220. 2; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 192. 2. tab. 7. fig. 2. (1865); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 56; LETHIERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 2. p. 21. (1874).

Trapezonotus psammobius GARB. Bull. Soc. ent. Ital. I. p. 117. (1869).

Tojásdad, fekete; torjának oldalszélei és utófele, röptyüi, mellén az előmell igen keskeny elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok sárgás-szürkék; pajzskája egyszínű; torjának utófele, valamint röptyüi barna pontozással, ez utóbbiak azonkívül utófelükön sötétbarna foltokkal; barna röphártyájának erezte világos színezetű; hátsó kocsáinak tő-izülete körülbelül oly hosszú, mint a második és harmadik izület együtt véve.

A him csápjainak első, szípesőrének első és második izülete lábaival együtt sárga; a mellső czombok közepe mögött egy folt, a középsők és hátsók csúcsa felé egy-egy széles gyűrű, valamint a középső és hátsó lábszárak és a kocsák feketék. — A nőstény czombjainak végső csúcsa s azonkívül néha még mellső lábszárai is sárgások.

Tenyészési térköre igen tág és földrészünkön kívül Ázsiában Szibérián keresztül egészen Kamcsatkáig, Afrikában Algir déli részéig terjed. — Hazánkban is a gyakoribb fajokhoz tartozik és tökéletesen kifejlett állapotban tölti a telet. Lelhelyei: Budapest, Nagyvárad, Szász-Ujfalu (Szabenszék); Homonna (Zemplén vm.), Forró (Abauj vm.), Kőmjáti (Torna vm.) és Miskolcz.

3. T. *DISPAR* STÅL.

Ovalis, niger; thoracis marginibus et parte posteriore, hemelytris, limbo postico angustissimo metastethii et prostethii, hujus etiam limbo antico, maculisque pectoris ad coxas flavo-griseis; scutello impicto; thorace posterior hemelytris fusco-punctatis, his posterioribus fusco-maculatis; membrana fusca, albido-venosa; articulo basali tarsorum posticorum articulis duobus apicalibus simul sumtis longitudine subaequali. ♂. ♀. Long. $4\frac{2}{3}$ — $5\frac{1}{2}$ Lat. $1\frac{3}{4}$ — $2\frac{1}{4}$ $\frac{m}{m}$.

♂. Articulus antennarum primo, rostro pedibusque flavescens; annulo subapicali femorum posteriorum apiceque tarsorum, rarissime macula pone medium femorum anticorum nigricantibus.

♀. Fuleris, geniculis, tibiis tarsisque flavescens; tibiis posterioribus basin versus plerumque infuscatis.

Trapezonotus dispar STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 56; LETHIERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 2. p. 21. (1874).

*

Tojásdad, fekete; torjának szélei és utófele röptyűivel együtt, továbbá mellén az előmell igen keskeny elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok sárgás-szürkék; pajzskája egyszínű; torjának utófele és röptyűi barnán pontozottak, ez utóbbiak azonkívül utófelükön barna foltokkal jelölve; sötétes rőphártyája fehéres erezzel; hátsó kocsáinak első izülete körülbelül oly hosszú, mint a második és harmadik izület együttléve.

A him első csápizülete, szípesőre és lábai sárgák; a középső és hátsó czombok csúcsa felé egy-egy gyűrű, valamint a kocsák csúcsa, igen ritkán még a mellső czombok közepe mögött egy folt, feketék. — A nőstény temporai, czombjainak végső csúcsa, lábszárai és kocsái

sárgák; a középső és hátsó lábszárak tövükön többnyire feketés-barnák.

E faj eddig legtöbbnyire az előbbivel zavartatott össze és csak pár év előtt sikerült STÅL svéd buvárnak dél-franciaországi példányok után önálló fajként megállapítani. Bizonyára egész Európában el van terjedve, noha külföldön tudtommal eddig csupán Franciaországban találták.

Hazánk területén nem ritka, és június közepétől szeptember végéig észleltetett. Lelhelyei: a pesti Rákos és a pilisi helység (Pest vm.), Pécs, Villány (Baranya vm.); a tapolezai fürdő Miskolcz mellett; Kőrösmező (Máramaros vm.), Tövis (Alsó-Fehér vm.), Oravicza és Franzdorf (Krassó vm.), Baziás (Temes vm.). Ez utóbbi helyen igen gyakori.

4. T. *ULLRICHII* FIEB.

Ovalis, niger; antennarum articulis secundo et tertio flavescens; thoracis marginibus et parte posteriore, hemelytris, limbo antico et postico angustissimo prostethii, limbo postico metastethii maculisque pectoris ad coxas flavo-griseis; scutello immaculato; thorace posterior hemelytris fusco-punctatis, his posterioribus fusco-maculatis; membrana levissime infuscata, albido-venosa; articulo primo tarsorum posticorum articulis duobus apicalibus simul sumtis saltem dimidio longiore. ♂. ♀. Long. $5\frac{1}{2}$ — $5\frac{3}{4}$ Lat. 2— $2\frac{1}{4}$ $\frac{m}{m}$.

♂. Antennarum articulo primo, rostro pedibusque flavescens; macula pone medium femorum anticorum, annulo subapicali femorum posteriorum apiceque tarsorum nigricantibus.

♀. Apice articuli primi antennarum, fuleris, geniculis, basi femorum posteriorum, tibiis et tarsis flavescens.

Pachymerus Ullrichi FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 347. 27. tab. 2. fig. 23. (1836).

Trapezonotus Ullrichi FIEB. Eur. Hem. p. 191. 4. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 56; LETHIERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 2. p. 21. (1874).

*

Tojásdad, fekete; második és harmadik csápizülete sárga; torjának szélei és utófele, valamint röptyűi és mellén az előmell igen keskeny elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok sárgás-szürkék; pajzskája egyszínű; torjának utófele röptyűivel együtt barnán pontozottak, ez utóbbiaknak utófelén azonkívül még sötétbarna foltok állanak; kissé sötétes rőphártyája fehér erezzel; hátsó kocsáinak tö-izülete

legalább felényivel hosszabb, mint a két utolsó izület együtt véve.

A him első csápizülete, szípcsőre és lábai sárgák; a mellső czombok közepe mögött egy folt, a középsők és hátsók csúcsa felé egy-egy gyűrű, valamint a kocsák csúcsa fekete. — A nőstény első csápizülete csúcsán, továbbá tomporai, czombjainak végső csúcsa, a középső és hátsó czombok töve, lábszárai és kocsái sárgák.

Német-, Olasz- és Franciaországban s azonkívül Algirban tenyészik. Valamint mindenütt, úgy nálunk is ritka. Első három példányát MANN gyűjtötte Josefsthallnál Horvátországban. Ujabban FRIVALDSZKY JÁNOS hozott Oraviczáról egy nőstényt, mely jelenleg a magy. nemz. muzeum gyűjteményében foglal helyet. E gyűjteményben különben már előbb is volt egy ismeretlen lellyéről származó magyarországi himpéldány.

MICROTOMA LAP.

Ess. Hém. p. 33. (1832).

POLYACANTHUS LAP. *Ess. Hém. p. 83. (1832).*

Corpus ovale. Caput triangulare, subaequilaterum, thoracis antico angustius; tuberculis antenniferis a latere visis antrorsum oblique declivibus. Rostrum pone coxas anticas productum, articulo primo capite brevior, articulis secundo et tertio longitudine subaequalibus. Antennae fere nuda, articulo basali vix tertia parte apicem capitis superante. Thorax trapezoideus, apice distinctissime sinuatus, marginibus lateralibus totis late laminato-explanatis, haud sinuatis, apice subito subrotundato-angulatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa; disco clavi per totam longitudinem vage punctato; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvatus; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus spinis pluribus, una majore, armatis; tarsi postici articulo primo articulis apicalibus duobus ad unum fere duplo longiore.

A test tojásdad. A fej háromszögű, csaknem egyenoldalu s a torj előszélénél keskenyebb; a csápudorok, oldalvást nézve, előfelé részsűt lehajlók. A szípcsőr a mellső csipők mögé nyúlik, első izülete a fejnél rövidebb, második és harmadik izülete körülbelül egyenlő hosszú. A csápok csaknem egészen csupaszok, első izületük alig nyúlik egy harmadrészevel a fej csúcsán túl. A torj ferde nyúld, előszélén szembeütőleg öblös; oldalszélei egész kiterjedésükben szélesen lemezidomulag párkányoltak, nem öblösek, elől hirtelen kerekítve szögletesek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejldvők; a clavus rendetlenül pontozott; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó erecske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak közepeszerűek; a vastagodott mellső czombok alól több kisebb s azonkívül még egy nagyobb tövissel fegyverezvők; a hátsó kocsák tő-izülete csaknem kétszer oly hosszú, mint a második és harmadik izület együtvéve.

* * *

1. M. CARBONARIA ROSSI.

Nigra, opaca, sat dense distincteque punctata; thorace plano, lateribus explanatis leviter elevatis, disco antico obsoletissime punctato; acetabulis anterioribus carinula obscuro-ferruginea instructis. ♂. ♀. Long. $7\frac{1}{2}$ — $8\frac{1}{2}$. Lat. $3\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Cimex carbonarius Rossi Faun. etr. II. p. 244. 1330. tab. 7. fig. 7. (1790).

Lygaeus aterrimus FABR. Ent. syst. Suppl. p. 541. 96. (1798); COQUEB. Illustr. Ins. I. p. 37. tab. 9. fig. 10. (1799); FABR. Syst. Rhyng. p. 229. 124. (1803); WOLFF Ie. cim. V. p. 198. fig. 192. (1811).

Lygaeus Echii PANZ. Faun. Germ. 72. tab. 22.; FABR. Syst. Rhyng. p. 235. 160. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 215. 12. (1804).

Lygaeus ater THUNB. Hem. rostr. cap. IV. p. 3. (1822).

Pachymerus echii SCHILL. Beitr. zur. Ent. I. p. 73. 13. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 137. fig. 70. (1831); BURM. Handb. II. 1. p. 297. 10. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835).

Aphanus echii COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 43. 1. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 132. 1. (1840).

Pachymerus aterrimus RAMB. Faun. And. II. p. 148. 2. (1842).

Polyacanthus echii AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 252. 1. tab. 5. fig. 10. (1843).

Pachymerus carbonarius KOLEN. Mel. ent. II. p. 77. 43. (1845).

Microtoma carbonaria FIEB. Eur. Hem. p. 193. (1861).

*

PACHYMERUS ST. FARG. ET SERV.

Enc. méth. X. p. 322. (1825).

APHANUS LAP. *Ess. Hém. p. 35. (1832).*

CALYPTONOTUS DOUGL. et SCOTT *Brit. Hem. I. p. 171. (1865).*

Corpus oblongum vel ovale. Caput triangulare, subaequilaterum, thoracis antico angustius vel latitudine subaequale; tuberculis antenniferis a latere visis antrorsum oblique declivibus. Rostrum pone coxas anticas productum, articulo secundo tertio distincte longiore. Antennae nudaе vel fere nudaе, articulo primo capitis apicem quarta vel vix tertia parte superante. Thorax trapezoides, apice truncatus vel levissime subsinuatus, marginibus lateralibus totis foliaceo-explanatis, haud sinuatis, apice subito maxime rotundatis vel subrotundato-angulatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa; clavo disco vage punctato vel plus minus distincte et regulariter seriatim punctato; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus spinis pluribus, plerumque una majore, armatis; tarsis posticis articulo primo articulis duobus apicalibus simul sumtis duplo vel plus duplo longiore.

Fekete, fénytelen, elég sűrűen és szembetűnően pontozott; torja laposdad, szélesedett oldalszélein gyöngén felhajlott, előfelének közepe táján pedig igen enyészetesen pontozott; mellső és középső izvápáin egy-egy rozsdabarna ormócska foglal helyet.

Földrészünk mérsékelt és melegebb tájait lakja; azonkívül Szibériában és Algirban is él. — Az északi felföld kivételével hazánkban is mindenütt előfordul és tökéletesen kifejlett állapotban telel át. Álezáját szeptember elején észleltem. Lelhelyei: Budapest és Kis-Szent-Miklós (Pest vm.), Balaton-Füred, Hódmező-Vásárhely, Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár és a horvátországi Josefthal.

A test hosszudad vagy tojásdad. A fej háromszögű, csaknem egyenoldalu s a torj előszélénél keskenyebb vagy azzal egyenlő széles; a csápudorok, oldalvást nézve, előfelé rézsút lehajlók. A szípcsőr a mellső csipők mögé nyúlik, második izülete szembetűnőleg hosszabb a harmadiknál. A csápok egészen vagy csaknem egészen csupaszok, első izületük csak negyed vagy legfőlebb harmadrészével nyúlik a fej csúcsán túl. A torj ferdényded, előszélén egyenes vagy kissé öblös; oldalszélei egész terjedelmükben lemezidomulag tetemesen szélesedvők, nem öblösek, elől hirtelen erősen kerekítettek vagy kissé kerekítve szögletesek. A pajzska hosszab mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők; a clavus vagy rendetlen vagy soros pontozással; a röphártya külső erei ninesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól több kisebb s azonkívül többnyire még egy nagyobb tövissel felszereltek; a hátsó kocsák első izülete legalább kétszer oly hosszú, mint a két utolsó izület együtt véve.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A torj egyszínű fekete; a clavus rendetlen pontozással. — *P. Rolandri* L.

2 (1). A torj utófele világos színezetű; a clavus legalább két szabályos pontsorral.

- 3 (8). A torj lemezidomu oldalszélei egész hosszúságukban szélesen sárgák.
- 4 (7). A pajzska utófelén két ékidomu sárgás foltocsával; a röphártya sötétes.
- 5 (6). A torj lemezidomu sárgás oldalszélei fekete pontokkal borítvák. — *P. validus* n. sp.
- 6 (5). A torj oldalszélei egyszínűek, sötét pontozás nélkül. — *P. lynceus* FABR.
- 7 (4). A pajzska egyszínű fekete; a röphártya fehéres, közepén fekete folttal. — *P. quadratus* FABR.
- 8 (3). A torj lemezes oldalszéleinek előfele egészen fekete, legfőlebb szélső párkányán igen keskenyen világos színezetű.
- 9 (16). A corium utófelén levő nagy fekete folt annak belső szögleténél foglal helyet; a czombok mind feketék.

- 10 (13). A csápok egészen feketék; a röphártya csúcsán szembetűnő fehér folt nélkül.
- 11 (12). A torj oldalszéleinek előfele a lábakkal együtt egészen fekete. *P. phoeniceus* ROSSI.
- 12 (11). A torj oldalpárkánya elől igen keskenyen sárga; a mellső lábszárak töve sárgás. — *P. pini* L.
- 13 (10). A csápok részben sárgák; a röphártya csúcsán egy világos fehér folt látható.
- 14 (15). A második csápizülék töve, valamint a mellső és középső lábszárak sárgák. — *P. vulgaris* SCHILL.
- 15 (14). Az utolsó három csápizülék töve és valamennyi lábszár sárgás. — *P. pineti* H.-SCH.
- 16 (9). A corium nagy fekete foltja annak belső szögletétől távol áll s a külszélhez közeledett; a hátsó czombok csaknem egészen sárgák. — *P. caffer* THUNB.

* * *

1. *P. ROLANDRI* LIN.

Oblongus, niger, opacus; clavi disco per totam longitudinem vage punctato; limbo antico angustissimo pectoris nec non macula membranae basali magna flavo-testaceis; femoribus anticis spina distincta armatis. ♂. ♀. Long. 7—7½. Lat. 2½—2¾ $\frac{m}{m}$.

Cimex Rolandri LIN. Faun. suec. Ed. 2. p. 255. 957. (1761); Poda Ins. Mus. Graec. p. 59. 24. (1761); LIN. Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 729. 98. (1767); FABR. Syst. Ent. p. 722. 126. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 219. 98. (1778); FABR. Spec. ins. II. p. 367. 175. (1781); Mant. ins. II. p. 302. 229. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2177. 97. (1788).

Cimex fulcomaculatus DE GEER Mém. III. p. 294. 33. (1773).

Lygaeus maroccanus FABR. Ent. syst. IV. p. p. 163. 96. (1794); Syst. Rhyng. p. 229. 123. (1803).

Lygaeus Rolandri FABR. Ent. syst. IV. p. 164. 99. (1794); Syst. Rhyng. p. 230. 127. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 217. 15. (1804); FALL. Mon. cim. Suec. p. 68. 13. (1807); WOLFF Ic. cim. V. p. 199. fig. 193. (1811); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 60. 20. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 195. 39. (1870).

Ligeus Rolandri WALCK. Faun. Paris. II. p. 346. 5. (1802).

Pachymerus Rolandri SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 72. 12. (1829); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 3; Nom. ent. I. p. 44. (1835); RAMB. Faun. And. II. p. 149. 4. (1842); KOLEN. Mel. ent. II. p. 79. 45. (1845).

Aphanus Rolandri COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 43. 2. (1838); BLANCH. Hsit. des Ins. III. p. 133. 5. (1840).

Rhyparochromus Rolandri AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 253. 1. (1843); FIEB. Eur. Hem. p. 194. 2. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 220. 1.

Calyptonotus Rolandri DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 172. 1. (1865).

*

Hosszudad, fekete, fénytelen; a clavus rendetlenül pontozott; mellének igen keskeny előszéle, valamint röphártyájának tövén egy nagy folt rozsdasárga; mellső czombjai egy szembetűnő tövissel fegyverezvék.

Angolországtól Algirig, Spanyolországtól a Volgáig és a Kaukaszsig elterjedt faj, mely azonfelül Madeira szigetén is előfordul. Nálunk meglehetősen ritkaság és április közepétől október közepéig észleltetett a budai Gellért- és Svábhegyen, Pécs, Nagyvárad, Debreczen és Miskolcz vidékén s az erdélyi Mezőségen, valamint legújabbán Abaujmegyében Forrón és Pestmegyében Kis-Szent-Miklós mellett.

2. *P. VALIDUS* N. SP.

(Fig. 13.)

Ovalis, niger; marginibus latis lateralibus parteque posteriore thoracis, lineolis duabus subdistinctis scutelli, hemelytris, limbo postico angusto prostethii, maculis pectoris ad coxas parviusculis basique tibiae anticae sordide griseo-flavescentibus; lateribus explanatis

partequae posteriore thoracis nec non hemelytris dense nigro-punctatis, clavo seriebus duabus punctorum exterioribus parallelis, appropinquatis, instructo, disco crebre punctato, corio intus pone medium macula nigra subrotundata, obsoletissime albido-limbata, notato; membrana fuscescens, apice interdum albido-maculata; femoribus anticis spina unica magna armatis et praeterea obsolete tuberculatis. ♂. ♀. Long. $9\frac{1}{2}$ —10. Lat. $3\frac{1}{3}$ — $3\frac{1}{2}$ m/m .

P. lynceo affinis, major, obscurior, lateribus explanatis thoracis nigro-punctatis, thorace posterius hemelytris crebrius punctatis, macula subapicali albida pone maculam nigram corii subdeficiente, vittis scutelli maculisque pectoris ad coxas subdistinctis divergit.

*

Tojásdad, fekete; torjának széles oldalszélei és utófele, pajzskáján két ékidomu foltocska, röptyűi, továbbá mellén az előmell keskeny előszéle s a csipők mellett levő meglehetősen apró foltok mellső lábszárainak tövével együtt szennyes szürkés-sárgák; torjának lemezidomu oldalszélei és utófele, valamint röptyűi sűrű fekete pontozással, e pontok a clavus külső felén két egymáshoz közeledett, párhuzamos sort képeznek; a corium belső szögleténél egy igen enyészetes fehér szegélylyel körülvett, nagy fekete kerek folt foglal helyet; sötétes rőphártyája néha csúcsán egy pár fehéres pettyecskét visel; mellső czombjai egy nagy tövisen kívül még enyészetes dudoresákkal felszereltek.

Ezen kitűnő új faj felfedezését PÁVEL JÁNOS magyar. muzeumi gyűjtőnek köszönhetjük, ki 1872. febr. 1-én a budai kincstári erdőben egy nőtényre, utóbb 1875. június 30-án ugyanott ismét egy másodikra akadt. Ezen ügyes és szerencsés kutató már előbb 1870-ben gyűjtött belőle két példányt Brussa körül Kis-Ázsiában.

3. P. LYNCEUS FABR.

Anguste ovalis, niger; marginibus latis lateralibus impunctatis partequae posteriore thoracis, lineolis duabus distinctis scutelli, hemelytris, limbo postico angustissimo prostethii et metastethii, maculis pectoris ad coxas basique tibiaram anticarum griseo-flavescentibus; thorace posterius hemelytris nigro-punctatis, clavo seriebus duabus punctorum exterioribus parallelis, appropinquatis, instructo, disco sparsim punctato, corio pone medium prope angulum internum macula rhombea nigra, pone hanc macula subapicali albida notato; membrana fuscescens, apice maculis pluribus albidis signata; femoribus anticis spina unica distinctissima armatis et

praeterea obsoletissime subtuberculatis. ♂. ♀. Long. 7—8. Lat. $2\frac{2}{3}$ —3 m/m .

Cinex lynceus FABR. Syst. Ent. p. 722. 127. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 258. 26. (1778); FABR. Spec. ins. II. p. 368. 179. (1781); MANT. ins. II. p. 302. 235. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2178. 426. (1788).

Lygaeus lynceus FABR. Ent. Syst. IV. p. 166. 107. (1794); Syst. Rhyng. p. 231. 137. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 217. 18. (1804); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 52. 7. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 196. 42. (1870).

Pachymerus lynceus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 66. 3. tab. 5. fig. 7. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 44 fig. 28. (1831); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 10; Nom. ent. I. p. 45. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 281. 14. tab. 11. fig. 3. (1870).

Pachymerus (Pachymerus) lynceus FLOR. Rhynch. Livl. I. p. 273. 24. (1860).

Rhyparochromus lynceus FIEB. Eur. Hem. 194. 6. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 221. 3.

Calyptonotus lynceus DOUGL. et SCOTT Ent. monthl. Mag. IV. p. 239. 2*. (1868).

*

Tojásdad, fekete; torjának nem pontozott széles oldalszélei utófelével együtt, valamint pajzskáján két szembetűnő ékidomu foltocska, röptyűi, mellén az elő- és utómell igen keskeny utószéle s a csipők mellett levő nagy foltok és mellső lábszárainak töve szürkés-sárgák; torjának utófele röptyűivel együtt feketén pontozott, a clavus külső felén két egymáshoz közel álló párhuzamos pontsorral; a corium belső szögleténél egy dülényded fekete folttal van jelölve, melytől hátrafelé még egy fehéres foltocska látható; sötétes rőphártyája csúcsán több fehéres pettyet visel; mellső czombjai alól egy nagy tövissel fegyverezettek s azonkívül még alig észrevehetőleg dudorkások.

Tenyészési térköre Európára szorítkozik, de itt mindenütt előfordul. — Nálunk tökéletesen kifejlett állapotban tölti a telet és egyenként egész éven keresztül található. Lelhelyei: a budai hegyek és Kis-Szt-Miklós (Pest vm.), Komjáti (Torna vm.), Debreczen, Nagyvárad, Bél és Rév (Bihar vm.), Kolozsvár, Nagy-Csűr (Székesvárad), Mehádia és Baziás.

4. P. QUADRATUS FABR.

Oblongus, niger; thoracis maculis tribus marginis antici, marginibus latis lateralibus partequae posteriore, hemelytris, limbis angustissimis segmentorum pectoris

maculisque ad coxas dilute griseo-flavescentibus; thorace posterius hemelytrisque remote fusco-punctatis, clavo seriebus tribus punctorum, duabus exterioribus parallelis, instructo, margine scutellari nigro-limbato, corio pone medium, prope angulum internum macula rhombea nigra; membrana albida, venis maculaque oblonga media fusciscentibus; antennarum articulo secundo, tibiis nec non articulo tarsorum basali sordide flavo-testaceis, basibus et apicibus exceptis; femoribus anticis spina unica distinctissima armatis, praeterea obsoletissime subtuberculatis. ♂. ♀. Long. $5\frac{1}{2}$ –6. Lat. $1\frac{3}{4}$ –2 $\frac{m}{m}$.

Variat antennarum articulis primo apice, tertio medio flavo-testaceis.

Lygaeus quadratus FABR. Ent. syst. Suppl. p. 541. 110. (1798); COQUEB. Illustr. ins. I. p. 37. tab. 9. fig. 12. (1799); FABR. Syst. Rhyng. p. 232. 141. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 218. 21. (1804); THOMS. Opusc. ent. II. p. 197. 41. (1870).

Pachymerus quadratus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 66. 4. tab. 5. fig. 6. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 50. fig. 31. (1831); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 9; Nom. ent. I. p. 45. (1835); FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 346. 26. tab. 2. fig. 22. (1836); RAMB. Faun. And. II. p. 149. 5. (1842); BOH. Vet.-Ak. Handl. 1849. p. 246; VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 280. 13. tab. 11. fig. 2. (1870).

Rhyparochromus quadratus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 55. 2. (1848); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 221. 4.

Beosus quadratus FIEB. Europ. Hem. pag. 196. 2. (1861).

Calyptonotus quadratus DOUGL. et SCOTT Ent. monthl. Mag. IV. p. 241. 2**. (1868).

*

Hosszudad, fekete; torjának előszélén három kis petty, valamint széles oldalszélei és utófele, azonkívül röptyűi és mellén az egyes szelvények igen keskeny szélei s a csipők mellett levő foltok szürkés-sárgák; torjának utófele és röptyűi szétszórt barna pontozással; a pajzszélén fekete szegélyű clavus három pontsorról, melyek közül a két külső sor egymással párhuzamos; a corium belső szögleténél egy dülényded fekete folt foglal helyet; röphártyája fehéres, közepén egy hosszudad folt ereztével együtt feketés; második csápizüléke, lábszárai és kocsának tő-izüléke, töveik és csúcsaik kivételével, szenyves-sárgák; mellső czombjai egy nagy tövisen kívül néhány enyészetes dudorcsával felszereltek.

Néha csápjainak első izüléke csúcsán, harmadik izüléke pedig közepén sárga.

Tenyészési térköre Finlandtól délre Algirig, Andaluziától keletre a Volga mellett fekvő Sareptáig és Palesztináig terjed, sőt még Madeira szigetén is előfordul. Hazánkban egész éven keresztül található; egy ízben még december utolsó napján is gyűjtöttem. Budapest vidékén gyakori; észleltetett azonkívül Pécs, Nagyvárad és Kassa mellett, valamint a palityi fürdőnél Bács megyében.

5. *P. PHOENICEUS* ROSSI.

Oblongus, niger, thoracis parte posteriore, hemelytris, limbo postico angustissimo prostethii et metastethii maculisque pectoris ad coxas griseo-flavescentibus; thorace posterius hemelytrisque nigro-punctatis, clavo seriebus tribus punctorum, duabus exterioribus medio distantibus, instructo, margine scutellari nigro-limbato, corio intus pone medium macula rhombea nigra; membrana nigro-fusca, obsoletissime albido-limbata; femoribus anticis subtus spina distincta armatis, praeterea obsoletissime subtuberculatis. ♂. ♀. Long. $7\frac{1}{2}$ –8. Lat. $2\frac{1}{2}$ – $2\frac{3}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Variat thorace posterius hemelytrisque sordide rubiaceis.

Cinex phoeniceus ROSSI Mant. ins. p. 54. 508. (1792).

Pachymerus phoeniceus H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 15; Nom. ent. I. p. 44. (1835); FLOR Rhynch. Livl. I. p. 272. (1860).

Rhyparochromus phoeniceus FIEB. Eur. Hem. p. 195. 7. (1861).

*

Hosszudad, fekete; torjának utófele, röptyűi és mellén az elő- és utómell igen keskeny utószéle s a csipők mellett levő foltok sárgás-szürkék; torjának utófele röptyűivel együtt feketén pontozottak; a pajzszélén fekete szegélyű clavus három pontsort visel, melyek közül a két külső sor közepe táján egymástól eláll; a corium közepe mögött belső szögleténél egy dülényded fekete folt van jelölve; barnás-fekete röphártyája alig észrevehető fehéres szegélyzettel; mellső czombjai alól egy nagyobb tövissel fegyverezettek s azonkívül enyészeten dudorkásak.

Torjának utófele néha röptyűivel együtt vörhenyes színezetű.

Európa mérsékelt és déli tájainak sajátja. A magyar faunaterület dombos és hegyes vidékein április elejétől szeptember végeig nem ritka. Lelhelyei: a budai Gellért-hegy és Farkasvölgy, valamint Kis-Szent-Miklós (Pest vm.); Balaton-Füred; Torna, Szádellő, Komjáti és Borzova (Torna vm.); Mező-Záh (Torda vm.); a mehádiai Herkulesfürdő mellett felmagasló Domoglet csúcsa és a horvátországi Josefthal.

6. P. PINI LIN.

Oblongus, niger; marginibus lateralibus, plerumque etiam antico, angustissimis parteque posteriore thoracis, hemelytris, limbo postico metastethii et prostethii, hujus etiam limbo antico, maculis pectoris ad coxas basique tibiaram anticarum griseo-flavescentibus; thorace posteriorius hemelytris nigris punctatis, clavo seriebus tribus punctorum, duabus exterioribus versus medium distantibus, instructo, margine scutellari nigro-limbato, corio pone medium prope angulum internum macula rhombea nigra; membrana fusca, margine obsolete albido-maculata; femoribus anticis subtus spina unica armatis. ♂. ♀. Long. 7—8. Lat. $2\frac{1}{2}$ — $2\frac{2}{3}$ mm.

Cimex Pini LIN. Faun. succ. Ed. 2. p. 255. 956. (1761); Poda Ins. Mus. Graec. p. 59. 23. (1761); LIN. Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 729. 96. (1767); DE GEER Mém. III. p. 278. 22. tab. 14. fig. 22. (1773); FABR. Syst. Ent. p. 722. 124. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 218. 96. (1778); FABR. Spec. ins. II. p. 367. 173. (1781); Mant. ins. II. p. 302. 227. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2177. 96. (1788); ROSSI Faun. etr. II. p. 243. 1328. (1790).

Cimex collinus SCHRANK En. ins. Austr. p. 287. 553. (1781).

Ligeus Pini FABR. Ent. syst. IV. p. 163. 97. (1794); SCHELLENBERG Helv. Wanz. tab. 2. fig. 2. (1800); WOLFF Ic. cim. II. p. 74. fig. 71. (1801); FABR. Syst. Rhyng. p. 229. 125. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 216. 13. (1804); FALL. Mon. cim. Succ. p. 64. 5. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 470. 5. (1828); FALL. Hem. Succ. Cim. p. 51. 6. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 263. 6. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 196. 40. (1870).

Ligeus pini WALCK. Faun. Paris. II. p. 346. 4. (1802).

Pachymerus pini SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 64. 1. tab. 5. fig. 3. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 38. fig. 25. (1831); BURM. Handb. II. 1. p. 269. 9. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); KOLEN. Mel. ent. II. p. 78. 44. (1845); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 282. 15. tab. 11. fig. 1. (1870).

Aphanus pini COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 43. 3. (1838).

Rhyparochromus pini AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 254. 2. (1843); SAHLB. Mon. Geoc. Femm. p. 55. 1. (1848); FIEB. Eur. Hem. p. 195. 8. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 221. 2.

Pachymerus (Pachymerus) Pini FLOR Rhynch. Livl. I. p. 269. 23. (1860).

Calyptonotus Pini DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 173. 2. tab. 6. fig. 6. (1865).

*

Hosszudac, fekete; torjának igen keskeny oldalszélei, többnyire egyszersmind előszéle, valamint egész utófele, továbbá röptyűi és mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok mellső lábszárainak tövével együtt sárgás-szürkék; torja utófelén, röptyűi pedig mindenütt feketén pontozottak; a pajzs-szélén fekete szegélyű clavus három pontsorról, melyek közül a két külső sor közepe táján egymástól eláll; a corium belső szögleténél egy dülénded fekete folt van elhelyezve; sötétbarna röphártyája szélén alig észrevehetőleg fehér pettyes; mellső czombjai alól csak egy tövissel fegyverezettek.

Egész Európában honos faj, mely keletre Szibériában Irkueskig, a Kaukazuson túl pedig egészen Perzsia határáig van elterjedve, sőt még Madeira szigetéről is ismeretes. — Nálunk a telet tökéletesen kifejtett állapotban töltvén, egész éven keresztül található és hegyen-völgyön mindenfelé igen gyakori. Mint a mehádiai Herkulesfürdő felett emelkedő Domoglet hegyen tapasztaltam, az előbbi faj társaságában még 1500 méternyi magasságban is tenyészik.

Lelhelyei: Budapest és a pilisi hegység (Pest vm.), Besztercebánya, Tátrafüred, Rozsnyó, Jólész (Gömör vm.), Torna, Áj és Komjáti (Torna vm.), Kassa, Csány, Forró és Rásony (Abauj vm.), Miskolcz, Nagy-Mihály (Zemplén vm.), Kőrösmező (Máramaros vm.), Nagyvárad, Valkó vár romjai (Kraszna vm.), Szükerék (Belső-Szolnok vm.), Kend (Doboka vm.), Kolozsvár, Felgyógy (Alsó-Fehér vm.), Kerczesóra üveggyár (Fogaraszvidék), Nagy-Csűr és Szász-Ujfalu (Szeborszék), Mehádia, Oravicza, Franzdorf (Krassó vm.), Baziás, Ulma (Temes vm.), Zágráb és az ogulini végezed területén fekvő Josefthal.

7. P. VULGARIS SCHILL.

Oblongus, niger; thoracis parte posteriore, hemelytris, limbo postico prostethii et metastethii maculisque pectoris ad coxas dilute griseo-flavescentibus; thorace posteriorius hemelytris nigris punctatis, clavo seriebus tribus punctorum, duabus exterioribus versus medium distantibus, instructo, margine scutellari nigro-limbato, corio intus pone medium macula nigra, pone hanc macula subapicali albida; membrana fusca, apice albido-maculata; basi articuli antennarum secundi, fuleris posterior-

ribus, geniculis imis, tibiis anterioribus, apice excepto, et basi articuli primi tarsorum anteriorum flavo-testaceis; femoribus anticis subtus tuberculo dentiformi instructis.

♂. ♀. Long. $6\frac{1}{2}$ —8. Lat. $2-2\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus vulgaris SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 65. 2. tab. 5. fig. 8. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 41. fig. 26. (1831); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); KOLEN. Mel. ent. II. p. 81. 49. (1845); FLOR Rhynch. Lvl. I. p. 272. (1860).

Rhyparochromus vulgaris FIEB. Eur. Hem. p. 195. 10. (1861).

Lygaeus vulgaris THOMS. Opusc. ent. II. p. 196. 41. (1870).

*

Hosszudad, fekete; torjának utófele, röptyűi és mellén az elő- és utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok sárgás-szürkék; torjának utófele röptyűivel együtt feketén pontozott; a pajzs-szélén fekete szegélyű clavus három pontsora közül a két külső sor közepe táján egymástól eláll; a corium belső szögleténél egy fekete folttal és e mögött még egy kisebb fehéres pettytel van jelölve; sötétbarna röphártyájának csúcsán egy fehér folt látható; második csápizülső tövén, valamint hátsó tomporai, czombjainak végső csúcsa s mellső és középső lábszárjai (csúcsukat kivéve), nem különben mellső és középső kocsáinak első izülső tövén sárgák; mellső lábszárjai alól egy fogidomu dudorral felszereltek.

Földrészünkön csaknem ép-annyira van elterjedve, mint az előbbi; Európán kívül pedig még Kis-Ázsiában is él. — Hazánkban szintén gyakori, és tökéletesen kifejlett állapotban telél át. Lelhelyei: a budai hegyek, Felső-Lő (Vas vm.); Komjáti (Torna vm.); Kassa, Felső-Gagy, Forró és Felső-Dobsza (Abauj vm.), Homonna-Bresztó (Zemplén vm.), Ungvár, Miskolcz; Szeged, Szentés, Debreczen, Nagyvárad, Bél (Bihar vm.), Szilágy-Nagyfalu (Kraszna, vm.); Kolozsvár, Apahida (Kolozs vm.), a tordai hasadék, Nagy-Szeben, Nagy-Csűr (Szebenszék), Franzdorf (Krassó vm.), Ulma (Temes vm.), és Pétervárad Szlavonországban.

8. P. PINETI H.-SCH.

Oblongus, niger; thoracis parte posteriore, angulis posticis exceptis, hemelytris, limbo postico segmentorum pectoris maculisque ad coxas dilute griseo-flavescentibus; thorace posterius hemelytrisque minutissime nigro-punctatis, clavo seriebus tribus punctorum, duabus exterioribus medio distantibus, instructo, margine scutellari nigro-limbato, corio pone medium prope angulum inter-

num macula nigra; membrana nigro-fusca, apice albonotata; antennarum articulo quarto basi albido-annulato, harum articulis secundo et tertio, apice excepto, fuleris, geniculis imis, tibiis et basi articuli primi tarsorum sordide flavo-testaceis, tibiis anticis apice, posterioribus etiam basi nigris; femoribus anticis subtus spina distinctissima et praeterea spinulis pluribus distinctis armatis, posterioribus subtus postice spinulis praeditis. ♂. ♀. Long. $6\frac{1}{2}$ —8. Lat. $2-2\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus pineti H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); Wanz. Ins. IV. p. 95. fig. 438. (1839).

Rhyparochromus pineti FIEB. Eur. Hem. p. 195. 9. (1861).

*

Hosszudad, fekete; torjának utófele (az utószögletek kivételével) és röptyűi, valamint mellén az egyes szelvények utószéle s a csipők mellett levő foltok szürkés-sárgák; torjának utófele és röptyűi igen finom fekete pontozással; a pajzs-szélén fekete szegélyű clavus három pontsorrall, melyek közül a két külső sor közepe táján egymástól eláll; a corium belső szögleténél egy fekete folt, barnásfekete röphártyájának csúcsán pedig egy fehér petty foglal helyet; csápjainak negyedik izülső tövén fehéres, második és harmadik izülső tövén pedig (csúcsát kivéve), valamint tomporai, czombjainak végső csúcsa és lábszárjai első kocsá-izülső tövénél együtt szennyes sárgák, mellső lábszárjainak csúcsa, a hátsóknak egyszersmind töve fekete; mellső czombjai alól egy nagyobb tövisen kívül még több kisebb töviskével fegyverezvők, középső és hátsó czombjai pedig hátul apró töviskével felszereltek.

Dél-Európát jellemző faj, mely azonban déli Németországban, a Svájcban és Algirban is előfordul. — Faunaterületünkön nem gyakori és itt is a melegebb tájakat kedveli; az éjszaki felföldön egészen hiányzik. A telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti. Lelhelyei: a rákos-palotai erdő, a budai kinstári erdő és Farkasvölgy; Pécs, Üszög (Baranya vm.), Debreczen, Nagy-Csűr (Szebenszék), a mehádiai Herkulesfürdő, Baziás és a horvátországi Josefthal. *

9. P. CAFFER THUNB.

Oblongus, niger; antennarum articulo primo apice secundoque toto, thorace posterius, hemelytris pedibusque flavescenti-testaceis; annulo lato subapicali femorum, interdum femoribus anticis fere totis, apice tibiaram, arti-

* A magy. nemz. muzeum gyűjteményében levő baranyai példányok között van egy nőstény, melynek középső bal lábszára felényire meg van rövidülve s a kocsákból csak egy izülsődurványt hordoz.

culis tarsorum duobus apicalibus, angulis posticis thoracis, lineola ante medium maculaque pone medium corii nigris; macula corii subapicali pone maculam nigram, macula apicali membranae nigro-fuscae, nec non limbo postico segmentorum pectoris maculisque ad coxas albidis; femoribus anticis subtus spinis pluribus, una maxima, armatis, posterioribus subtus postice spinulis, posticis prope apicem spina curvata praeditis. ♂. ♀. Long. 5—6. Lat. $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{3}{4}$ mm.

Cimex caffer THUNB. Nov. ins. spec. III. p. 59. tab. 3. fig. 70. (1784); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2179. 439. (1788).

Lygacus pedestris PANZ. Faun. Germ. 92. tab. 14; THOMS. Opusc. ent. II. p. 191. 26. (1870).

Alydus caffer THUNB. Hem. rostr. cap. III. p. 3. (1822).

Pachymerus pedestris SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 70. 10. tab. 6. fig. 7. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 62. fig. 38. (1831); BURM. Handb. II. 1. p. 296. 7. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); RAMB. Faun. And. II. p. 150. 7. (1842); KOLEN. Mel. ent. II. p. 80. 47. (1845).

Aphanus pedestris BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 133. 7. (1840).

Pachymerus insignis BOH. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1852. p. 53. 5.

Pachymerus (Pachymerus) pedestris FLOR. Rhynch. Livl. I. p. 275. 25. (1860).

Rhyparochromus mundulus DOHRN Ent. Zeit. XXI. p. 160. 17. (1860).

Rhyparochromus pedestris FIEB. Eur. Hem. p. 195. 11. (1861); STÅL Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 221. 5.

Calyptonotus pedestris DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 174. 3. (1865).

*

Hosszudad, fekete; csápjainak első izülete csúcsán, második izülete pedig egészen, nem különben torjának utófele röptüível és lábaival együtt sárgák; czombjainak csúcsa felé egy-egy széles gyűrű, mellső czombjai néha csaknem egészen, valamint lábszárainak csúcsa és kocsáinak két utolsó izülete, továbbá torjának utószögletei és röptüínek előfelén egy vékony csik, közepe mögött pedig egy belső szögletétől távol álló folt feketék; ezen folttól hátrafelé a corium utószéléhez közel, valamint a barnás-fekete röphártya csúcsán egy-egy fehér petty foglal helyet; mellén az egyes szelvények utószéle s a csipők mellett levő foltok szintén fehéresek; mellső czombjai alól több apró tüskén kívül egy nagyobb tövissel fegyverezvék, középső és hátsó czombjai pedig hátul több tövis-kével, ez utóbbiak azonkívül csúcsukhoz közel még egy görbült tövissel felszereltek.

Európa legtöbb tartományában, sőt még Algirban is honos. — Hazánkban tökéletesen kifejlett állapotban telelven át, egész éven keresztül mindenfelé gyakran található. Tavasszal április első felében párosodik. Lelhelyei: Budapest és a pilisi hegység (Pest vm.), Nyék és Alsó-Göböljárás (Székes-Fehér vm.), Balaton-Füred; Miskolcz; Torna, Komjáti (Torna vm.), Kassa, Csécs, Litka és Forró (Abauj vm.); Parnó (Zemplén vm.); Debreczen, Nagyvárad, Szeged, Új-Szeged (Torontál vm.); Szilágy-Nagyfalu (Kraszna vm.), Szükerék (Belső-Szolnok vm.), Kolozsvár, Segesvár, Szent-Erzsébet (Szében-szék), Mehádia és Baziás.

BEOSUS AM. ET SERV.

Hist. des Hém. p. 254. (1843).

DIEUCHES DOHRN Ent. Zeit. XXI. p. 159. (1860).

ISCHNOTARSUS FIEB. Eur. Hem. p. 50 et 191. (1861).

Corpus oblongum vel elongatum. Caput triangulare, aequilaterum vel longius quam latius, thoracis antice latius; tuberculis antenniferis a latere visis antrorsum oblique declivibus. Rostrum coxas intermedias attingens, articulo secundo tertio longiore. Antennae nudaе vel fere nudaе, articulo primo capitis apicem parte plus quam dimidia superante. Thorax trapezoides, margine antico subrecto, marginibus lateralibus totis laminatis, haud vel levissime sinuatis, apice leviter rotundatis. Scutellum

A test hosszudad vagy hosszukás. A fej háromszögű, egyenoldalu vagy hosszabb mint szélesebb, a torj előszélénél mindig szélesebb; a csápdudorok, oldalvást nézve, előfelé rézsút lehajlók. A szípesőr a középső csipőig ér, második izülete hosszabb a harmadiknál. A csápok egészen vagy csaknem egészen csupaszok, első izületük több mint felényivel nyúlik a fej csúcsán túl. A torj ferdényded, előszélén egyenes; oldalszélei egész kiterjedésükben lemezesekek, éppen nem vagy csak igen gyöngén öblösek,

longius quam latius. Hemelytra completa, clavo disco plus minus distincte et regulariter seriatim punctato; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrosum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis leviter incrassatis, subtus spinis pluribus, una majore, armatis; tarsis posticis articulo primo articulis duobus apicalibus simul sumtis fere triplo longiore.

elől kissé kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők; a clavus többé-kevésbé szabályos pontsorokkal; röphártya külső erei nincsenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a kissé vastagodott mellső csombok alól több kisebb, s egy nagyobb tövissel fegyverezvők; a hátsó kocsák első izülete csaknem háromszor oly hosszú, mint a második és harmadik izület együttes vége.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A torj utófele s a röptyűk vörhenyesek, az alapszínnel megegyező világos pontozással; a corium nagy fekete foltja gömbölyüded s annak belső szögletét nem érinti. — *B. erythropterus*. BRULL.

2 (1). A torj utófele s a röptyűk szürkések, fekete pontozással; a corium nagy fekete foltja szögletes és a belső szögletet is csaknem egészen kitölti. — *B. luscus*. FABR.

* * *

I. B. ERYTHROPTERUS BRULL.

Elongatus, niger; antennarum articulis tribus basilibus, thoracis parte postica, scutelli apice imo vittulisque duabus mediis, hemelytris et pedibus rufo-vel flavo-ferrugineis; annulo apicali lato femorum posteriorum, basi apiceque tibiaram posteriorum, apice articuli antennarum tertii, angulis posticis thoracis, macula magna subrotundata, angulum internum haud attingente, pone medium anguloque apicali corii nigris; macula corii subapicali pone maculam nigram margineque costali, annulo basali articuli antennarum ultimi, limbo laterali prostethii posterioris, margine angusto postico prostethii et metastethii maculisque pectoris ad coxas albidis; thorace posterioris hemelytris ferrugineo-punctatis; membrana nigro-fusca, apice albido-maculata. ♂. ♀. Long. 6—7. Lat. $1\frac{3}{4}$ —2 $\frac{m}{m}$.

♂. Rostro flavescens, articulo apicali nigro; femoribus anticis pone medium macula nigra notatis.

♀. Rostro nigro, articulo secundo flavescens; femoribus anticis, interdum etiam mediis, annulo subapicali lato nigro.

Aphanus erythropterus. BRULLÉ Exp. scient. Mor. III. p. 75. 30. tab. 31. fig. 4. (1832).

Pachymerus pulcher H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); Wanz. Ins. IV. p. 13. fig. 358. (1839).

Pachymerus ibericus KOLEN. Mel. ent. II. p. 79. 46. tab. 9. fig. 15. (1845).

Ischnotarsus pulcher FIEB. Eur. Hem. pag. 192. 2. (1861).

*

Hosszukás, fekete; csápjainak első három izülete, torjának utófele, pajzskájának csúcsa és közepén két ékidomu pettyecske, azonkívül röptyűi és lábai vörhenyes rozsdasárgák; hátsó csombjainak csúcsa felé egy széles gyűrű, hátsó lábszárainak töve és csúcsa, harmadik csápizületének csúcsa, torjának utószögletei, továbbá a corium csúcs-szöglete, és közepe mögött egy belső szögletét nem érintő, gömbölyüded nagy folt feketék; a corium oldalszéle és utószélén a nagy fekete folt mögött egy petty, valamint utolsó csápizületének töve és mellén az előmell oldalszélei hátrafelé, az elő- és utómell keskeny utószélei s a csipők mellett levő foltok fehéresek; torjának utófele és röptyűi rozsdasárga vagy rozsdavörös pontozással; barnás-fekete röphártyája csúcsán egy fehér pettyet visel.

A him szívesőre sárga, csak utolsó izülete fekete; mellső csombjai pedig közepük mögött egy fekete folttal jelölve. — A nőstény szívesőre ellenben fekete és csak második izülete sárga; mellső, néha egyszersmind középső csombjai csúcsuk felé egy-egy széles fekete gyűrűvel tarkázva.

E szép faj, melynek tenyésztési térköre Dél- és Kelet-Európán kívül egészen Palesztináig és Algírig terjed, hazánk melegebb részein is él s eddig április végétől szeptember elejéig a következő helyeken észleltetett, de

mindenütt csak egyenként: Buda, Villány (Baranya vm.), Szeged, Hódmező-Vásárhely, Nagyvárad, Bél (Bihar vm.), Mehádia és Orsova; Baziás és Ulma (Temes vm.); Horvátországban Josefthal. Álezájával augusztus elején találkozottam.

2. *B. LUSCUS* FABR.

Valde oblongus, niger; antennarum articulis secundo et tertio, apice excepto, thoracis marginibus lateralibus parteque fere dimidia postica, plerumque margine angustissimo antico, scutelli vittis duabus apiceque imo, hemelytris, limbo laterali prostethii posterioris, margine angusto postico prostethii et metastethii pedibusque griseo-flavescentibus; annulo apicali lato femorum posticorum, basi apiceque tibiaram posticarum, angulis posticis thoracis, lineola ante medium maculaque angulata magna pone medium nec non margine apicali corii nigris; macula corii subapicali pone maculam nigram, annulo basali articuli quarti antennarum maculisque pectoris ad coxas flavo-albidis; thorace posterioris hemelytris nigris punctatis; membrana fusca, angulo basali externo et apice albido-maculata, venis pallidis. ♂. ♀. Long. 6 $\frac{2}{3}$ —7. Lat. 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{m}{m}$.

♂. Antennarum articulo primo articulisque tribus basalibus rostri flavescentibus; femoribus anterioribus pone medium macula nigricante notatis.

♀. Basi apiceque imo articuli primi antennarum, nec non articulo secundo rostri flavescentibus; pedibus anterioribus posticis concoloribus.

Variat antennarum, femorum membranaeque colore nigro magis extenso. (*Sphragadimum* FIEB. nec AM.)

Lygaeus luscus FABR. Ent. syst. IV. p. 165. 103. (1794); Syst. Rhyng. p. 231. 133. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 217. 16. (1804); WOLFF Ic. cim. IV. p. 145. fig. 139. (1804).

Lygaeus quadratus PANZ. Faun. Germ. 92. tab. 11.

Pachymerus luscus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 67. 6. tab. 6. fig. 4. (1829); HAHN Wand. Ins. I. p. 48. fig. 30. (1831); BURM. Handb. II. 1. p. 295. 6. (1835); H. SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); RAMB. Faun. And. II. p. 150. 6. (1842).

Aphanus luscus COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 44. 4. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 132. 3. (1840).

Beosus quadratus AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 254. 1. (1843).

Ischnotarsus sphragadimum FIEB. Eur. Hem. p. 192. 3. (1861).

Ischnotarsus luscus FIEB. Eur. Hem. p. 192. 4. (1861).

Dieuches luscus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 180. 1. tab. 6. fig. 8. (1865).

*

Igen hosszudak, fekete; csápjainak második és harmadik izülete (csúcsukat kivéve), torjának oldalszélei és utófele, többnyire egyszersmind igen keskeny előszéle, pajzskájának csúcsa és két ékídomu foltoeszkája, továbbá röptyűi és mellén az előmell oldalszélei hátrafelé s az elő- és utómell keskeny utószéle lábaival együtt szürkés-sárgák; hátsó czombjainak csúcsán egy széles gyűrű, hátsó lábszárainak töve és csúcsa, torjának utószögletei, valamint a corium közepe előtt egy csik, közepe mögött egy belső szögletét is érintő, szögletes nagy folt annak utószélével együtt feketék; a corium nagy fekete foltja mögött egy kis petty, a negyedik csápizülek tövéen egy gyűrű s a csipők mellett levő foltok mind fehéresek; torjának utófele röptyűivel együtt feketén pontozott; barna röphártyája világosabb erezettel, külső alapszögletén és csúcsán fehér pettyekkel.

A him csápjainak első, és szípesőrének három töizülete sárga; mellső és középső czombjai közepük mögött egy feketés foltal jelölve. — A nőstény első csápizülete tövéen és csúcsán szípesőrének egész második izülekével együtt sárga; mellső és középső czombjainak színezete a hátsó czombokéhoz hasonló.

A fekete szín néha csápjain, czombjain és röphártyáján még nagyobb mértékben van elterjedve, természetesen a többi szín rovására.

Angolországtól délre Algirig, Andaluziától keletre a Kaukazusig van elterjedve, sőt még Madeirán és a kanári szigeteken is előfordul; földrészünk éjszakibb tájain azonban hiányzik. — Nálunk egész éven keresztül mindenütt igen gyakori; párzási ideje június elejére esik, álezái pedig két hónap múlva jelennek meg. Lelhelyei: Budapest és Kis-Szt-Miklós (Pest vm.), Miskolcz, Rozsnyó, Komjáti (Torna vm.), Kassa, Szobráncz és Sztrajnyán (Ung vm.), Nagyvárad, Szentés, Hódmező-Vásárhely, Algyó (Csongrád vm.), Szeged, Baziás és Grebenác (Temes vm.); Mehádia, Nagy-Csűr (Szebenszék).

EMBLETHIS FIEB.

*Eur. Hem. p. 51 et 197. (1861).**PLATYCHILUS JAKOWL. Bull. de la Soc. imp. des Nat. de Moscou. XLVIII. p. 256. (1874).*

Corpus ovale. Caput triangulare, subaequilaterum, thoracis antico angustius; tuberculis antenniferis apice extus obtusis. Rostrum apicem mesostethii attingens, articulo secundo tertio longiore. Antennae articulis tribus basalibus rigide setosis, articulo primo apicem capitis superante. Thorax trapezoideus, apice distinctissime sinuatus, marginibus lateralibus laminato-explanatis, haud sinuatis, anterieus distincte rotundatis. Scutellum thorace haud brevius. Hemelytra completa vel raro incompleta; clavo irregulariter punctato; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis, subtus per totam fere longitudinem spinulis armatis; tarsis posticis articulo primo articulis duobus apicalibus simul sumtis duplo longiore.

A test tojásdad. A fej háromszögű, csaknem egyenoldalu, a torj előszélénél keskenyebb; a csápudorok külvégszöglete tompa. A szípesőr a középmell végéig ér, második izülete hosszabb a harmadiknál. A csápok első három izülete mereven felálló sertéket visel, tő-izülekük a fej csúcsán túl nyúlik. A torj ferdényded, előszéle szembetünőleg öblös, oldalszélei lemezidomulag szélesedvők, nem öblösek, de elől észrevehetőleg kerekítettek. A pajzska nem rövidebb mint a torj. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők vagy csak ritkán durványosak; a clavus rendetlenül pontozott; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó erecske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól csaknem egész hosszúságukban tövisekkel felszereltek; a hátsó kocsák első izülete kétszer oly hosszú, mint a két utolsó izület együtt véve.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (4). A torj lemezidomu oldalszélei igen szélesek s korongjával egy síkban fekszenek.
 2 (3). A torj oldalszélei minden szőrözet nélkül; a czombok rendetlenül pontozottak. — *E. Verbasci* FABR.
 3 (2). A torj lemezes oldalszéleinek párkányán apró

merev serték állanak; a barnás czombok sötétebb pontozás nélkül. — *E. ciliatus* n. sp.

- 4 (1). A torj lemezidomu oldalszélei keskenyek és kissé felhajlottak; a czombok szabályos pontsorokkal. — *E. arenarius* L.

* * *

I. *E. VERBASI* FABR.

Ovalis, flavescens-griseus, nigro-punctulatus; marginibus lateralibus thoracis margineque costali hemelytrorum late dilatatis, nudis, punctis hic illic acervatis et maculas parvas formantibus notatis; pectore nigro, maculis ad coxas, segmentorum limbo postico, prostethii etiam limbo laterali flavo-albidis; femoribus irregulariter obscuro-punctatis; ventre ferrugineo, limbo abdominis nigro alboque variegato; membrana fuscescens, minute albido-maculata. ♂. ♀. Long. 6—7. Lat. $2\frac{1}{3}$ — $2\frac{2}{3}$ $\frac{m}{m}$.

♂. Segmentis genitalibus unicoloribus.

♀. Segmento ventrali quinto postice angulatim emarginato, emarginatura basin segmenti in linea mediana attingente.

Lygaeus Verbasci FABR. Syst. Rhyng. p. 235. 161. (1803).

Lygaeus pilifrons ZETT. Vet.-Ak. Handl. 1819. p. 71. 21.; FALL. Suppl. cim. Suec. p. 8. (1826); Hem. Suec. Cim. p. 52. 8. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 195. 37. (1870).

Pachymerus marginipunctatus H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 7.

Emblethis platychilus FIEB. Eur. Hem. p. 197. 1. (1861).

Gonianotus pilifrons STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 222. 1.

Emblethis verbasci DOUGL. Ent. monthl. Mag. IX. p. 4. 1. (1872).

*

Tojásdad, sárgás-szürke, feketén pontozott; torjának és röptyűinek tetemesen szélesedett oldalszélei csupaszok, az azokon initt-amott csoportosan álló pontok apró pettyeket képeznek; fekete mellén az egyes szelvények utószéle az előmell előszélével s a csipők mellett levő foltokkal együtt sárgás-fehér; czombjai rendetlen sötétbarna pontozással; hasa rozsdabarna, szélein fehérén és feketén tarkázva; barnás röphártyája apró fehér pettyekkel borított.

A him ivarszelvényei egyszínűek. — A nőtény ötödik hasi szelvénye utószélén szögletesen kimetszett, ezen kimetszés az illető szelvény tövét csak a középvonalban érinti.

Európa nagyobb részét lakja s azonkívül Kis-Ázsiából és Algirből ismeretes. — Hazánk több vidékén nem ritka és tökéletesen kifejlett állapotban telel át. Lelhelyei: Budapest, Losonc, Miskolcz, Forró (Abauj vm.), Komjáti (Torna vm.), Parnó (Zemplén vm.); Kolozsvar, Baziás és Grebenác (Temes vm.), Oravicza (Krassó vm.) s a horvátországi Josefthal.

2. *E. CILIATUS* N. SP.

(Fig. 14 et 14a.)

Ovalis, sordide flavescienti-griseus, nigro-punctatus, punctis supra plus minus confluentibus et maculas parvas formantibus; capite utrinque ad oculos plerumque vittula pallida notato; marginibus lateralibus thoracis serie setarum instructis, cum margine costali hemelytrorum late dilatatis; pectore nigro, maculis ad coxas, limbo postico segmentorum limbisque antico et lateralibus prostethii flavo-albidis; femoribus infuscatis, haud obscure-punctatis; ventre nigricante vel obscure-ferrugineo, abdominis limbo nigro alboque variegato; membrana grisea, fusco-venosa, interstitiis venarum imprimis mediarum fusco-vittatis et minute albido-guttatis. ♂. ♀. Long. 5—6. Lat. $1\frac{3}{4}$ — $2\frac{1}{4}$ $\frac{mf}{m}$.

♂. Segmento genitali primo postice albo-limbato.

♀. Segmento ventrali quinto postice angulatim emarginato, emarginatura basin segmenti paullo latius attingente.

Praecedenti valde affinis, minor, marginibus lateralibus thoracis setosis, femoribus impunctatis et longius pilosis, corporis hemelytrorumque colore nec non feminarum segmento ventrali quinto magis emarginato divergit. A *Platychilo dilaticolli* JAKOWL. Bull. de la Soc. imp. des Nat. de Moscou. XLVIII. p. 259. tab. 10. fig. 4. (1874), qui etiam ad hoc genus referendus est, magnitudine minore, corpore superne distinctissime glabro, hemelytris completis, femoribus haud nigro-punctatis differre videtur.

*

Tojásdad, szennyes-sárgás szürke, feketén pontozott, e pontok felül többé-kevésbbé összefolynak és apró pettyeket képeznek; fejtetőjén szemei mellett többnyire egy-egy fehér csik látható; torjának tetemesen szélesedett oldalszélein merev serték állanak, röptyűinek oldalszéle szintén igen szélesedett; fekete mellén az egyes szelvények utószéle, valamint az előmell elő- és oldalszélei s a csipők mellett levő foltok sárgás-fehérek; sárgás-barna czombjai sötétebb pontozás nélkül; feketés vagy sötét rozsdabarna hasa szélein fehérrel és feketével tarkázott; szürke röphártyája a barna erek közötti térséken főleg közepe táján barna sávokkal, melyek ismét apró fehér pettyekkel vannak behintve.

A him első ivarszelvénye utószélén fehér szegélyzettel. — A nőtény ötödik hasi szelvénye utószélén szögletesen kimetszett, e kimetszés az illető szelvény tövét valamivel szélesebben érinti.

Eddig bizonyára az előbbivel zavartatott össze; attól azonban a felsorolt jellegek által határozottan különbözik és önálló új fajt képez, mely kizárólag hazánkban tenyészik s itt a telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti. Első példányát 1869. augusztus 26-án Oroson találtam Szabolcsmegyében. Azóta homoktalaju rónáinknak még két pontján sikerült felfedeznem, u. m. a pesti Rákoson és Csongrádmegyében Horgos mellett. Ujabban pedig SAJÓ KÁROLY pestmegyei földbirtokos hozott egy nőtényt Kis-Szent-Miklósról Pestmegyében.

3. *E. ARENARIUS* LIN.

Subovalis, flavescienti-griseus, nigro-punctulatus, punctis marginum lateralium thoracis marginisque costalis hemelytrorum in maculas parvas acervatis; thorace antrorsum sensim angustato, marginibus lateralibus anguste dilatatis, setulosis; pectore nigro, limbo postico segmentorum, prostethii etiam limbis lateralibus, maculisque ad coxas flavo-albidis; femoribus seriatim obscure-

punctatis; ventre nigricante vel ferrugineo, abdominis limbo nigro alboque variegato; membrana fusciscente, minute albido-maculata. ♂. ♀. Long. 5—6½. Lat. 1¼—2¼ ^{mm}.

♂. Segmento genitali primo varicolore.

♀. Segmento ventrali quinto postice angulatim emarginato, emarginatura basin segmenti subattingente.

Cimex arenarius LIN. Faun. suec. Ed. 2. p. 255. 955. (1761); Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 729. 95. (1767); FABR. Syst. Ent. p. 723. 132. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 218. 95. (1778); SCHRANK Ent. ins. Austr. p. 286. 552. (1781); FABR. Spec. ins. II. p. 369. 184. (1781); Mant. ins. II. p. 303. 240. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2177. 95. (1788).

Lygaeus arenarius FABR. Ent. syst. IV. p. 170. 119. (1794); Syst. Rhyng. p. 233. 146. (1803).

Lygaeus griseus WOLFF Ic. cim. III. p. 113. fig. 107. (1802).

Emblethis arenarius FIEB. Eur. Hem. p. 198. 2. (1861).

*

Tojásdad, sárgás szürke, feketén pontozott, a torj s a röptyűk oldalszélein álló pontok apró pettyeket képeznek; torja előfelé egyenletesen szűkült, oldalszélein kes-

kenyen szélesedett és sertékkal megrakott; fekete mellén az egyes szelvények utószéle, az előmell oldalszélei s a csipők mellett levő foltok sárgás fehérek; czombjai sötétbarna soros pontozással; feketés vagy rozsdabarna hasa szélein fehérrel és feketével tarkázott; sötétes röphártyája apró fehér pettyes.

A him első ivarszelvénye különböző színű.—A nőtény ötödik hasi szelvénye utószélén szögletesen kimetszett, e kimetszés az illető szelvény tövét nem éri el egészen.

Ezen igénytelen kinézésű fajról még néhány év előtt is általánosan azt tartották, hogy egész Európában mindenütt előfordul. Ujabb pontos észleletekből azonban világosan kitűnt, hogy elterjedése nem oly általános, a mennyiben Német-, Olasz- és Spanyolországokon kívül földrészünkön eddig még csak a Svájcban és Dél-Oroszországban találtatott. Különben Kis-Ázsiában és Algirban is tenyészik.

Hazánkban korlátozott elterjedésű ugyan, de a hol előfordul, ott meglehetősen gyakori. A telet tökéletesen kifejtett állapotban tölti; álczájára június elején akadtam. Lelhelyei: Budapest, Szeged, Szatymaz (Csongrád vm.), Miskolcz, Forró (Abauj vm.), Torna és Komjáti (Torna vm.); Grebenác (Temes vm.)

GONIANOTUS FIEB.

Eur. Hem. p. 51 et 196. (1861).

Corpus subovale. Caput triangulare, aequilaterum, thoracis antico angustius; tuberculis antenniferis apice extus distincte angulatis. Rostrum mesostethii medium attingens, articulis secundo et tertio subaequalibus. Antennae articulis tribus basalibus rigide setosis, articulo primo apicem capitis vix superante. Thorax trapezoides, margine antico subrecto, vix sinuato, marginibus lateralibus laminatis, fere totis rectis, antice leviter rotundatis, angulis anticis parum prominulis. Scutellum thorace haud brevius. Hemelytra completa; clavo irregulariter punctato; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus per totam fere longitudinem spinulis armatis; tarsis posticis articulo basali apicalibus duobus ad unum duplo longiore.

A test csaknem tojásdad. A fej háromszögű, egyenoldalu s a torj előszélénél keskenyebb; a csápudorok külvégyszöglete hegyesen kiálló. A szípcsőr a közép mell közepéig ér, második és harmadik izülete körülbelül egyenlő hosszú. A csápok első három izülete mereven felálló sertéket visel, tő-izülekük a fej csúcsán alig nyúlik túl. A torj ferdényded, előszéle csaknem egészen egyenes, oldalszélei lemezesek és szintén csaknem egészen egyenesek, előszögletei pedig kissé kiállók. A pajzska nem rövidebb, mint a torj. A röptyűk tökéletesen kifejlődve; a clavus rendetlenül pontozott; a röphártya külső erei ninesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól csaknem egész hosszúságukban tövisekkel fegyverezettek; a hátsó kocsák első izülete kétszer oly hosszú, mint a második és harmadik izület együtt véve.

* * *

I. G. MARGINEPUNCTATUS WOLFF.

Flavescenti-griseus, crebre fusco-punctatus, subtus nigricans, exceptis maculis pectoris ad coxas, limbo postico pro-, meso- et metastethii, illius etiam limbis lateralibus dilatatis; punctis limbi hemelytrorum costalis, interdum etiam marginum lateralium thoracis in maculas parvas acervatis; ventre pone medium plus minus in ferrugineum vergente; femoribus nigricantibus, haud obscuro-punctatis; membrana pallida, interstitiis venarum fusciscentibus et minute pallido-guttatis. ♂. ♀. Long. 5—5½. Lat. 1¾—2 m/m.

Lygaeus marginepunctatus WOLFF Ic. cim. IV. p. 150. fig. 144. (1804); THOMS. Opusc. ent. II. p. 195. 38. (1870).

Lygaeus litoralis ZETT. Vet.-Ak. Handl. 1819. p. 72. 22; FALL. Suppl. cim. Suec. p. 9. (1826); Hem. Suec. Cim. p. 53. 9. (1829).

Pachymerus marginepunctatus SCHILL Beitr. zur Ent. I. p. 71. 11. tab. 6. fig. 8. (1829); HAHN WANZ. Ins. I. p. 52. fig. 32. (1831); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); RAMB. Faun. And. II. p. 147. 1. (1842); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 275. 8. tab. 11. fig. 4. (1870).

Aphanus marginepunctatus COSTA Cim. Neap. cent. I.

p. 44. 5. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 132. 4. (1840).

Rhyparochromus marginatus DAHLB. Vet.-Ak. Handl. 1850. p. 218.

Gonianotus marginepunctatus FIEB. Eur. Hem. p. 197. 1. (1861).

Gonianotus marginipunctatus STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 222. 2.

*

Sárgás-szürke, felül sűrű barna pontozással, alól feketés, kivéve mellén az egyes szelvények utószélét, az előmell szélesedett oldalszéleit s a csipők mellett levő foltokat; a röptyűinek és néha egyszersmind torjának oldalszélein álló pontok apró pettyeket képeznek; hasa közepe mögött többé-kevésbé rozsdabarnás; feketés czombjai sötétebb pontozás nélkül; szennyes színű röphártyája az erek közötti téreséken barnás, világosabb pettyezéssel.

Az európai szárazföld legnagyobb részén, valamint Algirban és Tunisban, sőt Madeira szigetén is él. Nálunk május közepétől szeptember végeig a pesti Rákoson, a budai Gellérthegyén, továbbá Visegrád, Balaton-Füred és Debreczen körül észleltetett, de mindenütt csak egyes példányokban.

ISCHNOCORIS FIEB.

Eur. Hem. p. 47 et 179. (1861).

Corpus oblongum vel elongatum, glabrum. Caput triangulare, subaequilaterum, parte intraoculari oculis magnis circiter duplo vel vix duplo latiore; tuberculis antenniferis brevissimis. Rostrum pone coxas intermedias productum, articulo basali articulo secundo multo brevior. Antennae articulo primo apicem capitis parum superante. Thorax subquadratus vel leviter transversus, collari destitutus, marginibus lateralibus haud vel vix sinuatis, apice distincte rotundatis. Scutellum aequilaterum. Hemelytra completa vel incompleta, membrana destituta; clavo seriatim punctato. Venter sutura tertiae utrinque antrorsum curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a margine postico longe remota, ad maculam opacam anticam appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis subinermibus.

A test hosszudak vagy hosszukás, csupasz. A fej háromszögű és csaknem egyenoldalu; a szemek között fekvő része körülbelül kétszer szélesebb, mint a nagy szemek; a csápudorok igen rövidek. A szípesőr a középső csipők mögé nyúlik, tőizüléke a második izületnél sokkal rövidebb. A csápok első izületke csak kevéssel nyúlik a fej csúcsán túl. A torj csaknem négyszögű vagy kissé harántos, elől minden nyakörv nélkül; oldalszélei épen nem vagy csak alig észrevehetőleg öblösek, elől szembetűnőleg kerekítettek. A pajzska egyenoldalu. A röptyűk tökéletesen kifejlődve vagy durványosak; a clavus soros pontozással. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első folt közelében fekszik. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok csaknem egészen fegyverzetlenek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A test felülete igen finom, alig észrevehető pontozással; a csaknem négyszögű torj utórésze s a röptyűk rozsdasárgák, enyészetes barnás pontozással. — *I. hemipterus* SCHILL.

2 (1). A test felülete szembetűnően és erősen pontozott; a harántos torj utófele s a röptyűk szürkések, szembetűnő fekete pontozással. — *I. punctulatus* FIEB.

* * *

1. *I. HEMIPTERUS* SCHILL.

Elongatus, niger, vix punctatus; thorace subquadrato; antennarum articulo primo apice, secundo toto, basi apiceque femorum, tibiis et tarsis flavescens; lateribus partis posterioris thoracis, angulis posticis prostethii et metastethii maculisque pectoris ad coxas albidis; thoracis parte posteriore, apice scutelli hemelytris dilute rufescenti-ferrugineis, obsoletissime fusco-punctatis, his incompletis, abdomine dimidio brevioribus, membrana subdeficiente, vel rarissime completis, angulo apicali corii cum angulis posticis thoracis nigro, membrana sordide hyalina, abdomine paullo brevior. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{2}$ – $2\frac{3}{4}$. Lat. $\frac{2}{3}$ – $\frac{3}{4}$ m/m .

Variat tibiis posterioribus basin versus infuscatis.

Pachymerus hemipterus SCHILL Beitr. zur Ent. I. p. 77. 20. tab. 6. fig. 11. (1829); KOLEN. Mel. ent. II. p. 81. 48. (1845).

Pachymerus staphyliniformis HAHN Wanz. Ins. I. p. 61. fig. 37. (1831).

Pachymerus angustulus BOH. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1852. p. 56. 10.

Pachymerus pallidipennis H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 210. (1853).

Pterotmetus hemipterus KUSCHAK. in MOTSCH. Études ent. II. p. 24. 3. (1853); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 215. 2.

Pachymerus (Pachymerus) oculatus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 257. 16. (1860).

Ischnocoris pallidipennis FIEB. Eur. Hem. p. 180. 2. (1861).

Hyppophilus hemipterus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 209. 2. (1865).

Lygacus pallidipennis THOMS. Opusc. ent. II. p. 202. 57. (1870).

*

Hosszukás, fekete, alig észrevehetőleg pontozott; torja csaknem négyszögű; csápjainak első izülete csúcsán, második izülete egészen, valamint czombjainak töve és

csúcsa lábszárai- és kocsáival együtt sárgák; torja utórészeének oldalszélei és mellén az elő- és utómell utószögletei s a csipők mellett levő foltok fehérek; torjának utórésze, pajzskájának csúcsa és röptyűi rozsdasárgák, igen enyészetes barnás pontozással; ez utóbbiak vagy durványosak, a potrohnál felényivel rövidebbek s röphártyájuk csaknem teljesen hiányzik, vagy igen ritkán tökéletesen kifejlődve, mely esetben a corium csúcs-szöglete, a torj utószögleteihez hasonlóan, fekete, röphártyájuk pedig szennyesen áttetsző s a potrohnál csak valamivel rövidebb.

Középső és hátsó lábszárai néha tövükön sötétbarnasak.

Csinos kis faj, mely csaknem egész Európát lakja, és mely többnyire durványos röpszervekkel fordul elő. Az általam megvizsgált magyarországi példányok között csak egyetlen egy nőstény volt a budai Svábhegyről, mely tökéletesen kifejlett röphártyákkal dicselkedhetett.

Faunaterületünkön száraz gyepek helyeken leginkább kakukfű (*Thymus*) tövében tanyázik és tökéletesen kifejlett állapotban telel át. A budai hegyeken kívül eddig még csak Tormamegyében a komjáti szőlőkben, továbbá a szegedi Makkos-erdőben és Krassómegyében Krassova mellett gyűjtetett egyes példányokban.

2. *I. PUNCTULATUS* FIEB.

Oblongo-elongatus, niger, supra distinctissime punctatus; thorace leviter transverso; antennarum articulis duobus basalibus apice imo, thoracis parte postica, apice scutelli, hemelytris, angulis posticis prostethii et metastethii, maculis pectoris ad coxas, basi et apice femorum, tibiis tarsisque griseo-flavescens; thorace posterius hemelytris distinctissime nigro-punctatis, his completis, angulo apicali corii nigro, membrana hyalina, abdominis apicem aequante. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{2}$ – $2\frac{3}{4}$. Lat. $\frac{3}{4}$ – $\frac{4}{5}$ m/m .

Ischnocoris punctulatus FIEB. Eur. Hem. p. 180. 1. (1861).

*

Hosszukás, fekete, felül erősen és szembetűnően pontozott; torja kissé harántos; első és második csápizüldékének csúcsa, torjának utófele, pajzskájának csúcsa, továbbá röptyűi és mellén az elő- és utómell utószögletei s a csipők mellett levő foltok, valamint czombjainak töve és csúcsa lábszáraival és kocsáival együtt szürkés-sárgák; torja utófelén, röptyűi pedig egészen erős és szembetűnő pontozással borítottak; ez utóbbiak tökéletesen kifejlődve s a corium csúcs-szögletén feketék, áttetsző röphártyájuk egészen a potroh csúcsáig ér.

Német- és Olaszországban s a Svájcban tenyésztő ritka faj. Hazánkban PÁVEL JÁNOS m. n. muzeumi gyűjtő fedezte fel 1875. május 5-én a budai Sashegyen három példányban. *

Obs. *Ichnocoris flavipes* SIGN. Ann. Soc. ent. Sér. 4. I. p. 123. (1862), e Gallia meridionali, major, obsoletius punctulatus, minus parallelus, thorace postice latiore, lobo antico minus convexo, marginibus lateralibus fortius acute carinatis nec non pedibus totis flavo-testaceis bene distinctus.

SCOLOPOSTETHUS FIEB.

Eur. Hem. p. 49 et 188. (1861).

Corpus oblongum vel oblongo-ovatum, superne subtilissime punctulatum. Caput triangulare, aequilaterum, usque ad oculos immersum, parte intraoculari oculis parvis fere quadruplo latiore; spatio inter oculos et antennas oculis brevior. Rostrum coxas intermedias haud superans, articulo basali capiti aequilongo. Antennae articulo primo apicem capitis parte dimidia vel vix dimidia superante. Thorax trapezoideus, collari angusto depresso instructus, lobo antico longitrorsum haud impresso, marginibus lateralibus pone medium obtuse sinuatis vel subsinuatis, apice distincte rotundatis. Scutellum planiusculum, posterius haud carinato-elevatum. Hemelytra completa vel incompleta, membrana rudimentaria; clavo seriatis punctato. Prostethium ante coxas foveola destitutum. Venter sutura tertia utrinque antrorsum sinuato-curvatus; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a margine postico longe remota, ad maculam opacam anticam appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis, subtus spina magna acuta et praeterea denticulis compluribus armatis; tibiis anticis curvatis.

A test hosszudak vagy hossztojásdad, felül igen finoman pontozott. A fej háromszögű, egyenoldalu s egészen a szemekig a torjba sülyesztett; a szemek között fekvő része csaknem négyszer oly széles, mint az apró szemek; a szemek és csápok közötti távolság a szemek átmérőjénél rövidebb. A szípesőr a középső csipőkön túl nem nyúlik, tőizüldéke a fejjel egyenlő hosszú. A csápok első izüldéke legfőlebb felényivel nyúlik a fej csúcsán túl. A torj ferdegyed, előszélén keskeny lenyomott nyakörvvel, előfelén hosszirányu benyomás nélkül; oldalszélei közepük mögött tompán vagy csak enyészeten öblösek, elől szembetűnőleg kerekítettek. A pajzska laposdad, utófelén hosszormó nélkül. A röptyűk tökéletesen kifejlődve vagy durványosak; a clavus soros pontozással. Az előmell a csipők előtt észrevehető gödröcskék nélkül. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első folthoz közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól egy nagy hegyes tövissel és ezenkívül még több apró fogacskával felszereltek; a mellső lábszárak görbültek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (8). A test felülete nem szőrözött.
- 2 (3). A csápok karesuak, a féltestnél hosszabbak és egészen világos színezetűek. — *S. pictus* SCHILL.
- 3 (2). A csápok vastagabbak, rövidebbek és legalább két utolsó izüldékük fekete.
- 4 (7). Az első és második csápizüldék csaknem egészen rótsárga; a lábak hason színűek, legfőlebb a

hátsó czombok végük felé néha sötétes gyűrűvel.

- 5 (6). A középmell a csipők előtt két dudorkát visel; a röptyűk durványosak. — *S. affinis* SCHILL.

- 6 (5). A középmell dudorkák nélkül; a röphártya mindig jól és tökéletesen kifejlett. — *S. adjunctus* DOUGL. et SCOTT.

7(4). A csápok feketék, csak a második izület töve keskeny sárga; a középső és hátsó czombok végük felé széles feketék. *S. decoratus* HAHN.

8(1). A test felülete felálló sárgás szőresékekkel borított; a csápok két utolsó izülete fekete. — *S. pilosus* REUT.

* * *

1. *S. PICTUS* SCHILL.

Niger, glaber; antennis gracilibus, corpore plus quam dimidio longioribus, totis flavo-testaceis; thoracis marginibus lateralibus angustis et parte postica hemelytrisque flavo-albidis vel griseo-flavescentibus, nigro-maculatis; membrana albida, fusco-venosa; limbis antico et postico prostethii, limbo postico metastethii, maculis pectoris ad coxas nec non pedibus et rostro flavo-testaceis; femoribus anticis medio infuscatis, posticis apicem versus fusco-annulatis; mesostethio simplice. ♂. Long. 4½, Lat. ½ $\frac{m}{m}$.

Lygaeus podagricus FALL. Mon. cim. Suec. p. 70. 16. (1807); Hem. Suec. Cim. p. 63. 24. (1829) partim.

Pachymerus pictus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 79. 22. tab. 7. fig. 1. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 64. fig. 39. (1831); KOLEN. Mel. ent. II. p. 83. 52. (1845); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 279. 12. tab. 11. fig. 5. (1870).

Rhyparochromus pictus SAHLB. Monogr. Geoc. Fenn. p. 63. 13. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) podagricus var. *pictus* FLOR Rhynch. Livl. I. p. 279. (1860).

Scolopostethus pictus FIEB. Eur. Hem. p. 189. 5. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 182. 1. (1865); LETHIERRY Cat. des Hém. du Nord. Ed. I. p. 24. (1869); Ed. 2. p. 19. (1874); REUT. Ann. Soc. ent. Sér. 5. IV. p. 561. 6. (1874).

Lygaeus pictus THOMS. Opusc. ent. II. p. 201. 53. (1870).

*

Fekete, csupasz; karesu csápjai a féltestnél hosszabbak és egészen sárgák; torjának keskeny oldalszélei és utófele röptyűivel együtt sárgás-fehérek vagy szürkés-sárgák, fekete foltosak; fehéres röphártyáján barna erek huzódnak végig; mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok, nem különben lábai és szipesőre sárgák; mellső czombjai közepükön sötétbarnásak, hátsó czombjai pedig csücsük felé sötétbarna gyűrűvel jegyzettek; középmede egyszerű.

Egész Európában keletre a Volgáig és a Kaukazusig van elterjedve. A magy. nemz. muzeum Kis-Ázsiából is bírja; ugyanitt van két magyarországi példány a lelhely

közelebbi megjelölése nélkül. Egyedüli biztos lelhelye hazánkban a pesti Rákos, hol 1873. november 8-án a Rákos-patak táján lehullott száraz lomb alatt egy himpéldányban fedeztem fel.

2. *S. AFFINIS* SCHILL.

Niger, glaber; antennis crassiusculis; thoracis marginibus lateralibus angustis et parte postica hemelytrisque flavo-albidis vel griseo-flavescentibus, nigro-maculatis; membrana albida, fusco-maculata, rudimentaria; antennarum articulis duobus basalibus, limbis antico et postico prostethii, limbo postico metastethii, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-testaceis; femoribus anticis fere totis annuloque subapicali femorum posticorum nigris; mesostethio ante coxas bituberculato. ♂. ♀. Long. 3½—4. Lat. 1—1½ $\frac{m}{m}$.

Variat antennarum articulo primo basi nigricante.

Pachymerus affinis SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 80. 25. (1829).

Lygaeus podagricus FALL. Hem. Suec. Cim. p. 63. 24. var. β. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 201. 55. (1870).

Pachymerus (Pachymerus) podagricus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 277. 26. (1860) partim.

Scolopostethus affinis STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 219. 1. var. b; REUT. Ann. Soc. ent. Sér. 5. IV. p. 561. 8. (1874).

Scolopostethus podagricus LETHIERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 2. p. 20. (1874).

*

Fekete, csupasz; csápjai kissé zömökek; torjának keskeny oldalszélei és utófele, valamint röptyűi sárgás-fehérek vagy szürkés-sárgák, fekete foltosak; durványos röphártyája fehéres, sötétbarna foltokkal tarkázott; csápjainak két fő-izülete, továbbá mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok lábaival együtt sárgák; mellső czombjai csaknem egészen, hátsó czombjai pedig csücsük felé feketék; a középmede a csipők előtt két dudorkát visel.

Első csápizületke néha tövén feketés.

Ez és a következő fajok a legtöbb szerző által össze-zavartattak s egy és ugyanazon fajnak tartattak. Csak

az éles tekintetű THOMSON újabb keletű munkásságának sikerült ez irányban a csomót szerencsésen megoldani s az egyes fajok megkülönböztető jellegeit biztosan és határozottan megállapítani.

A jelen faj ugylátszik egész Európában előfordul és déli irányban egészen Algirig terjed. Nálunk gyakori; a telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti és április első felében párosodik. Lelhelyei: Budapest, Szeged, Hódmező-Vásárhely, Szentés, Nagyvárad; Forró és Csécs (Abauj vm.), Komjáti (Torna vm.), Kőrösmező (Máramaros vm.); Franzdorf (Krassó vm.) és Mehádia.

3. S. ADJUNCTUS DOUGL. et SCOTT.

Niger, glaber; antennis crassiusculis; thoracis marginibus lateralibus angustis et parte posteriore hemelytrisque flavo-albidis vel griseo-flavescentibus, nigro-maculatis; membrana albida, fusco-venosa; antennarum articulis duobus basalibus, limbo postico metastethii et prostethii, hujus etiam limbo antico, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-testaceis; femoribus anticis, basi apiceque exceptis, nigris; mesostethio mutico. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ —4, Lat. $1-1\frac{1}{2}$ $\frac{mm}{m}$.

Variat antennarum articulo primo basi, interdum etiam articulo secundo apice, nec non annulo subapicali femorum posticorum nigricantibus.

Pachymerus pictus H.-SCH., PANZ. FAUN. GERM. 120. tab. 5; Nom. ent. I. p. 45. (1835).

Pachymerus (Pachymerus) podagricus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 277. 26. (1860) partim.

Scolopostethus adjunctus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 183. 2. tab. 6. fig. 9. (1865); DOUGL. Ent. monthl. Mag. XI. p. 264. (1875).

Lygaeus decoratus THOMS. Opusc. ent. II. p. 201. 54. (1870).

Scolopostethus decoratus LETHIERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 2. p. 20. (1874).

Scolopostethus Thomsoni REUT. Ann. Soc. ent. Sér. 5. IV. p. 562. 9. (1874).

*

Fekete, csupasz; csápjai kissé zömökek; torjának keskeny oldalszélei és utófele röptyűivel együtt sárgás-fehérek vagy szürkés-sárgák, fekete foltosak; fehérös rőphártyájának erezte barna; csápjainak első és második izülekén kívül mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipók mellett levő foltok és lábai sárgák; mellső czombjai, tövük és csúcsuk kivételével, feketék; közép-melle dudorkák nélkül.

Csápjainak első izüleke néha tövén, sőt olykor egyzsersmind második izüleke csúcsán, nem különben hátsó czombjainak csúcsa felé egy-egy gyűrű feketés.

Nem lehetetlen, hogy e faj nem önálló, hanem csak az előbbinek kifejlett röptyűs alakja. Ha ezen nézetet, melyet legujabban DOUGLAS (Ent. monthl. Mag. XI. p. 265) fejezett ki, elfogadjuk s mindkét alakot egy fajban foglaljuk össze, azt kell feltennünk, miszerint e rovaroknál egyfelől a rőphártya, másfelől a közép-mellen levő két dudorka között correlatio létezik; azaz: ha a rőphártya durványos, akkor a közép-mell dudorkái kifejlettek, ha ellenben a rőphártya tökéletesen kifejlett, akkor a közép-mell két dudorkája elenyészik.

Egész Európában keletre a Volgáig s a Kaukazusig és Algirban tenyészik. — Faunaterületünkön nem ritka; eddig április közepétől júliusig a következő helyeken gyűjtöttük: Budapest, Pécs, Szeged, Nagyvárad, Szádelő (Torna vm.), Homonna-Bresztó (Zemplén vm.) és Franzdorf (Krassó vm.).

4. S. DECORATUS HAHN.

Niger, glaber; antennis crassiusculis; thoracis marginibus lateralibus angustis et parte postica hemelytrisque flavo-albidis vel griseo-flavescentibus, nigro-maculatis; membrana albida, fusco-venosa, interdum rudimentaria; antennarum articulo secundo extrema basi, metastethii et prostethii limbo postico, hujus etiam limbo antico, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-testaceis; femoribus anticis fere totis annuloque subapicali latissimo femorum posteriorum nigris; mesostethio simplice. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ —4, Lat. $1-1\frac{1}{2}$ $\frac{mm}{m}$.

Lygaeus podagricus FALL. Mon. cim. Suec. p. 70. 16. (1807); Hem. Suec. Cim. p. 63. 24. (1829) partim.

Pachymerus decoratus HAHN Wanz. Ins. I. p. 139. fig. 71. (1831).

Rhyparochromus decoratus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 63. 14. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) podagricus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 277. 26. (1860) partim.

Scolopostethus affinis STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 219. 1. var. a; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 185. 3. (1865).

Scolopostethus ericetorum LETHIERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 1. p. 25. (1869); Éd. 2. p. 19. (1874); DOUGL. Ent. monthl. Mag. XI. p. 264. (1875).

Lygaeus melanocerus THOMS. Opusc. ent. II. p. 202. 56. (1870).

Scolopostethus decoratus REUT. Ann. Soc. ent. Sér. 5. IV. p. 561. 7. (1874).

Præcedenti maxime affinis, antennis brevioribus, fere totis nigris femoribusque posterioribus late nigris differt.

*

Fekete, csupasz; csápjai kissé zömökek; torjának keskeny oldalszélei és utófele, valamint röptűi sárgás-fehérek vagy szürkés-sárgák, fekete foltosak; fehéres rőphártyája barna erezettel van ellátva és néha durványos; második csápizüléke csak tövén keskeny sárga, hasonló színezetűek mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok, nem különben lábai; mellső czombjai azonban csaknem egészen feketék, míg középső és hátsó czombjai csúcsuk felé egy-egy igen széles fekete gyűrűvel jelölve; középmele egyszerű.

Mint a két előbbi faj, úgy ez is bizonyára földrészünk egy tartományában sem hiányzik; Dr. PUTON Algirban is észlelte. — Faunaterületünkön meglehetősen el van terjedve, jöllehet eddig mindenütt rendesen csak egyenként találtatott — április első felétől október közepéig. Hazai példányaink többnyire tökéletesen kifejlett rőphártyákkal birnak. Lelhelyei: a pesti Rákos, továbbá Pécs, Szeged, Nagyvárad, Komjáti (Torna vm.), Oravicza és Franzdorf (Krassó vm.).

5. S. PILOSUS REUT.

Niger, supra pilosus; antennis crassiusculis; thoracis marginibus lateralibus angustis et parte posteriore hemelytris flavo-albidis vel griseo-flavescentibus, nigromaculatis; membrana albida, fusco-venosa, rudimen-

taria; antennarum articulis duobus basalibus, limbis antico et postico prostethii, limbo postico metastethii, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-testaceis; femoribus anticis fere totis nigris; mesostethio mutico. ♂. ♀. Long. $3\frac{3}{4}$ — $4\frac{1}{4}$. Lat. 1 — $1\frac{1}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Variat antennarum articulo secundo apicem versus leviter infusato.

Scolopostethus affinis FIEB. Eur. Hem. p. 189. 6. (1861); LETHIERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 1. p. 25. (1869); Éd. 2. p. 20. (1874); DOUGL. Ent. monthl. Mag. XI. p. 263. (1875).

Lygaeus affinis THOMS. Opusc. ent. II. p. 201. 52. (1870).

Scolopostethus pilosus REUT. Ann. Soc. ent. Sér. 5. IV. p. 562. 10. (1874).

*

Fekete, felül felálló sárgás szőresékekkel borított; csápjai kissé zömökek; torjának keskeny oldalszélei és utófele röptűivel együtt sárgás-fehérek vagy szürkés-sárgák, fekete foltosak; rőphártyája fehéres, barna-eres és durványos; csápjainak két töizüléke és mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok lábaival együtt sárgák; mellső czombjai csaknem egészen feketék; középmele dudorkák nélkül.

Második csápizüléke néha csúcsán kissé barnás.

Ezen ritkább faj arany-sárga szőrzete által valamennyi többtől feltűnőleg különbözik s eddig egész bizonyossággal még csak Német-, Francia-, Angol- és Svédországban találtatott. Hazánkban pedig csak azon négy példány ismeretes, melyeket 1873. november 8-án a pesti Rákoson a Rákos patak körül fűzfák tövében száraz levelek és gaz között gyűjtöttem.

EREMOCORIS FIEB.

Eur. Hem. p. 49 et 187. (1861).

Corpus oblongo-ovatum, superne obsoletissime punctulatum. Caput triangulare, usque ad oculos immersum, longius quam latius, parte intraoculari oculis parvis fere quadruplo latiore; spatio inter oculos et antennis oculis longitudine subaequali. Rostrum pone coxas intermedias productum, articulo basali capite longiore. Antennae articulo primo capitis apicem parte plus quam dimidia superante. Thorax trapezoideus, collari angusto subdepresso instructus, lobo antico haud vel obsoletissime longitrorsum impresso, marginibus

A testhossztojásdad, felül igen enyészetesen pontozott. A fej háromszögű, hosszabb mint szélesebb s egészen a szemekig a torjba illesztett; a szemek között fekvő része csaknem négyszer oly széles, mint a kis szemek; a szemek és csápok közötti távolság körülbelül oly hosszú, mint a szemek átmérője. A szípesór a középső csipők mögé nyúlik, első izüléke a fejnél hosszabb. A csápok első izüléke több mint felénnyel nyúlik a fej csúcsán túl. A torj ferdényded, előszélén keskeny kissé lenyomott nyakörvvel, előfelén legfőlebb alig észrevehető hosszirányu benyomással;

lateralibus pone medium obtuse sinuatis, apice distincte rotundatis. Scutellum planiusculum, posterius haud carinato-elevatum. Hemelytra completa; clavo seriatim punctato. Prostethium ante coxas foveola destitutum. Venter sutura tertia utrinque antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a margine postico longe remota, ad maculam opacam anticam appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis, subtus spinis duabus magnis et praeterea denticulis compluribus armatis; tibiis anticis marium curvatis, denticulatis.

oldalszélei közepük mögött tompán öblösek, elől szembe-tűnőleg kerekítettek. A pajzska laposdad, utófelén hossz-ormó nélkül. A röptyűk tökéletesen kifejlődve; a clavus soros pontozással. Az előmell a csipők előtt észrevehető gödröcskék nélkül. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első folt közelében fekszik. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól több apró fogacska kívül még két nagy tövissel fegyverezve; a mellső lábszárak a hímeknél görbültek és fogacsoltak.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (4). A test felülete szőrözött, fénytelen; a lábak hosszú szőrözettel.

2 (3). A torj és röptyűk sötét színezetűek, legfőleg a corium töve kissé világosabb; a röphártya sötét erezettel. — *E. plebejus* FALL.

3 (2). A röptyűk s a torj utórésze sárgabarnás, ez utóbbi négy fekete foltal; a röphártya erezete fehéres. — *E. icaunensis* POPUL.

4 (1). A test felülete csupasz, fénylő; a lábak enyészetes rövid szőrözettel. — *E. podagricus* FABR.

* * *

1. *E. PLEBEJUS* FALL.

Niger, opacus, pilosus; basi limboque costali hemelytrorum, maculis pectoris ad coxas, tibiis tarsisque fusco-cinnamomeis; pedibus molliter pilosis, tibiis posticis muticis; membrana fusca, albido-bimaculata. ♂. ♀. Long. 6½, Lat. 2 ^{mf}/_{fm}.

Variat thorace posterius sordide fusco-cinnamomeo.

Lygaeus sylvestris PANZ. Faun. Germ. 92. tab. 10.

Lygaeus plebejus FALL. Mon. cim. Succ. p. 67. 11. (1807); Hem. Succ. Cim. p. 59. 18. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 200. 50. (1870).

Pachymerus sylvestris SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 73. 14. tab. 6. fig. 1. (1829); BURM. Handb. II. 1. p. 296. 8. (1835).

Pachymerus sylvestris HAHN Wanz. Ins. I. p. 54. (1831).

Pachymerus sylvaticus HAHN Wanz. Ins. I. fig. 33. (1831).

Pachymerus plebejus H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 287. 21. tab. 10. fig. 7. (1870).

Aphanus sylvestris BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 133. 6. (1840).

Rhyparochromus plebejus SAHLB. Monogr. Geoc. Femm. p. 61. 11. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) plebejus FLOR Rhynch. Livl. I. 249. 11. (1860).

HORVÁTH GÉZA: MAGYARORSZÁG LYGAEIDÁI.

Eremoris plebejus FIEB. Eur. Hem. p. 188. 2. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 219. 2; DOUGL. et SCOTT Ent. monthl. Mag. IV. p. 242. 2. (1868).

*

Fekete, fénytelen, szőrözött; röptyűinek töve és oldalszélei, valamint mellén a csipők mellett levő foltok lábszárai- és kocsáival együtt barnák; lábai hosszú szőrözettel borítvák, hátsó lábszárai nem tüskések; sötétbarna röphártyáján két fehér petty látható.

Torjának utófele néha sötétbarnás.

Egész Európában elterjedt faj, mely azonkívül Kiszáiban is él. Mig azonban földrészünk legnagyobb részén főleg az éjszakai tartományokban gyakori, nálunk a legnagyobb ritkaságok közé tartozik és eddig még csak két példányban találtatott. Az első példányt GEYER GYULA barátom fedezte fel 1874. április 25-én a Szepes-Iglótól éjszakra fekvő erdős Blaumond hegyen. A másodikat, egy nőtényt, ugyanazon év nyarán FRIVALDSZKY JÁNOS hozta Baziás mellől.

2. *E. ICAUNENSIS* POPUL.

(Fig. 15.)

Niger, opacus, pilosus; thoracis marginibus antico et lateralibus angustis parteque postica, hemelytris, rostro, limbo postico metastethii et prostethii, hujus etiam limbo

antico, maculis pectoris ad coxas, basi et apice femorum, tibiis tarsisque rufo-ferrugineis; pedibus molliter pilosis, tibiis posticis muticis; marginibus lateralibus thoracis medio nec non corio basi flavo-albidis; thorace posterius nigro-quadrinaculato, hemelytris plus minus nigro-vel fusco-variegatis, membrana fusca, albido-venosa et albido-bimaculata. ♂. ♀. Long. 7—7½. Lat. 2—2¼ ^{mm}.

Variat femoribus omnibus vel saltem posterioribus ferrugineis.

Eremocoris icaumensis POPULUS Cat. des Hém. de l'Yonne. p. 28. (1874).

*

Fekete, fénytelen, szőrözött; torjának keskeny elő- és oldalszélei s utófele, röptyűi, szípesőre, mellén az elő-mell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok, továbbá czombjainak töve és csúcsa lábszárai- és kocsáival együtt sárgabarnasak; lábait hosszú szőrözet borítja, hátsó lábszárai nem tüskések; torja oldalszéleinek közepe táján, valamint a corium tövén sárgás-fehér; torjának utófele négy fekete foltal, röptyűi szintén többé-kevésbé feketén vagy barnán tarkázvák; sötétbarna röphártyája fehér erezzel s azonkívül két fehér petytyel van ellátva.

Néha valamennyi vagy legalább hátsó czombjai rozsdabarnák.

E szép fajt Franciaország Yonne-megyéből legújabbán Dr. POPULUS irta le. Meghatározása semmi kétséget nem szenved, minthogy tisztelt barátom Dr. PUTON ÁGOST, ki a leíró szerzőtől egy tipikus példány birtokába jutott, és kinek egy magyarországi példányt elküldtem, szíves volt azokat összehasonlítani s azonosságukat megállapítani.

Hazánkban e faj ugylátszik az éjszaki és délnyugati dombvidékeken tenyészik; de eddig mindamellert igen gyéren észleltetett. Az első példányt 1866. április 19-én találtam a kassai vaspályaúdvár mellett vizenyős helyen hullott lomb alatt. A másodikat négy évvel később GEYER GYULA gyűjtötte ugyancsak kora tavasszal, április 10-én Rozsnyón egy a Sajó mentében fekvő réten. Legutóbb pedig 1873. május 20-án PÁVEL JÁNOS fogott egy himet a budai Zugligetben. — A magy. nemz. muzeum gyűjteményében van még ezenkívül néhány magyarországi példány a lelhely közelebbi megjelölése nélkül.

3. E. PODAGRICUS FABR.

Niger, glaber, nitidulus; thorace posterius, hemelytris, rostro, limbo postico prostethii et metastethii, maculis

pectoris ad coxas pedibusque testaceis, his haud molliter pilosis, tibiis posticis subspinulosis; marginibus lateralibus thoracis hemelytrisque antierius flavo-griseis, corio macula parva subrotundata media nigra notato; membrana fusca, albido-bimaculata. ♂. ♀. Long. 6½. Lat. 2 ^{mm}.

Cimex podagricus FABR. Syst. Ent. p. 723. 130. (1775); Spec. ins. II. p. 369. 182. (1781); Mant. ins. II. p. 303. 238. (1787).

Lygacus erraticus FABR. Ent. syst. IV. p. 167. 109. (1794); Syst. Rhyng. p. 232. 139. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 218. 20. (1804); FALL. Mon. cim. Suec. p. 68. 12. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 472. 9. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 60. 19. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 264. 1. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 200. 51. (1870),

Lygacus podagricus FABR. Ent. syst. IV. p. 167. 111. (1794); Syst. Rhyng. p. 232. 142. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 218. 22. (1804).

Pachymerus erraticus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 74. 15. (1829); GERM. Faun. ins. Eur. 16. tab. 14; H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 121. tab. 3; Nom. ent. I. p. 44. (1835).

Pachymerus fenestratus H.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 95. fig. 437. (1839).

Rhyparochromus erraticus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 62. 12. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) erraticus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 279. 27. (1860).

Eremocoris erraticus FIEB. Eur. Hem. p. 188. 1. (1861); STÅL Öfy. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 219. 1; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 177. 1. tab. 6. fig. 7. (1865).

*

Fekete, csupasz, fénylő; torjának utófele, röptyűi, szípesőre, mellén az elő- és utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok, valamint lábai sárgák, ez utóbbiak csak igen enyészetes rövid szőrözettel, hátsó lábszárai tüskések; torja oldalszélein, röptyűi pedig elő részükön sárgás-szürkék, a corium közepén egy kis fekete folt, barnás röphártyáján két fehér petty foglalnak helyet.

Tenyészési térköre Angol- és Franciaországtól keletre a Volgáig, Laponiától délre Algirig terjed.

FRIVALDSZKY IMRE e fajról tévesen azt állítja, miszerint az Budapest vidékén kövek és növényhulladék alatt nem ritka. Én soha sem találhattam, más gyűjtők sem igen észlelhetnék még eddig a főváros körül. Pest mellől csak egy himpéldányt ismerek, melylyel FRIVALDSZKY JÁNOS

1859-ben a magy. nemz. muzeum gyűjteményét gyarapította. Ugyanaz 1874. nyarán egy nőtényt hozott Temesmegyéből Grebenáz homokos rónáiról. A harmadik

magyarországi példány Szepesmegyébe való, a hol arra GEYER GYULA barátom 1874. április 28-án az Igló mellett emelkedő Blaumond nevű hegyen akadt.

DRYMUS FIEB.

Eur. Hem. p. 46 et 178. (1861).

Corpus ovatum, superne dense distincteque punctatum. Caput triangulare, subaequilaterum, usque ad oculos immersum, parte intraoculari oculis parvis plus quadruplo latiore; tuberculis antenniferis minutis. Rostrum coxas intermedias attingens, articulo secundo tertio longiore. Antennae articulo primo apicem capitis dimidio superante. Thorax trapezoideus, collari angusto obsolete instructus, lobo antico haud vel obsolete longitius impresso, marginibus lateralibus medio vel pone medium obtuse sinuatis, apice distincte rotundatis. Scutellum panisculum, posterius haud carinato-elevatum. Hemelytra completa; clavo seriatis punctato. Prostethium utrinque ante coxas foveola instructum. Venter sutura tertia utrinque antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a margine postico longe remota, ad maculam opacam anticam appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis parum incrassatis, subtus apicem versus spinula distincta armatis.

A test tojásidomu, felül sűrűn és szembetűnően pontozott. A fej háromszögű, csaknem egyenoldalu s egészen a szemekig a torjba süllyesztett; a szemek között fekvő rész négyzernél szélesebb, mint az apró szemek; a csápudorok aprók. A szipesőr a középső csipőkhöz ér, második izülete hosszabb a harmadiknál. A csápok első izülete felényivel nyúlik a fej csúcsán túl. A torj ferdényded, előszélén igen keskeny enyészetes nyakörvvel, előfelén legfőlebb alig észrevehető hosszirányú benyomással; oldal-szélei közepükön vagy közepük mögött tompán öblösek, elől szembetűnőleg kerekítettek. A pajzska laposdad, utófelén hosszormó nélkül. A röptyűk tökéletesen kifejlődve; a clavus soros pontozással. Az előmellen minden csipő előtt egy-egy gödröcske foglal helyet. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első foltához közeledett. A lábak középszerűek; a csak kissé vastagodott mellső czombok alól egy szembetűnő tövissel felszereltek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A torj s a lábak egyszínű feketék; a röptyűk közepükön túl nem szélesedve. — *D. sylvaticus* FABR.

2 (1). A torj utófele barnás; a lábszárak és kocsák sárgásak; a röptyűk közepük mögött szélesedve. — *D. brunneus* SAHLB.

* * *

1. *D. SYLVATICUS* FABR.

Niger, subopacus; thorace transverso; hemelytris obscure fusco-cinnamomeis, margine laterali ultra medium reflexo, dilutius, venis margineque apicali corii plus minus nigricantibus; membrana infusata, medioer. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ —5. Lat. $1\frac{1}{3}$ —2 $\frac{m}{m}$.

Cimex sylvaticus FABR. Syst. Ent. p. 722. 125. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 258. 24. (1778); FABR. Spec. ins. II. p. 367. 174. (1781); Mant. ins. II. p. 302. 228. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2177. 422. (1788).

Lygaeus sylvaticus FABR. Ent. syst. IV. p. 163. 98. (1794); Syst. Rhyng. p. 229. 126. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 216. 14. (1804); FALL. Mon. cim. Succ. p. 67. 10. (1807); Hem. Succ. Cim. p. 59. 17. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 199. 47. (1870).

Pachymerus sylvaticus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 80. 34. tab. 7. fig. 4. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 221. fig. 115. (1831); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 120. tab. 6; Nom. ent. I. p. 45. (1835); KOLEN. Mel. ent. II. p. 81. 50. (1845); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 286. 19. tab. 10. fig. 5. (1870).

Rhyparochromus sylvaticus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 57. 5. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) sylvaticus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 247. 10. b. (1860).

Drymus sylvaticus FIEB. Eur. Hem. pag. 179. 2. (1861).

Drymus sylvaticus STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 217. 1; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 196. 1. (1865).

*

Fekete, csaknem fénytelen; torja harántos; röptyűi sötétbarnák s világosabb oldalszélükön felhajlottak, a corium erei és utószéle többé-kevésbbé feketések; röphártyája barnás és közepszerű.

Egész Európában tenyészik, sőt ezenkívül a Kaukaszon túl Perzsia határáig van elterjedve; Algirban is honos. — Hazánkban nem gyakori és április elejétől szeptember elejéig egyenként találtatott a következő helyeken: Pest (egy belvárosi bolt kirakatán), a budai Farkasvölgy, a szádellői völgy (Torna vm.), Apahida (Kolozs vm.), Nagy-Csűr (Szebenszék), Mehádia, Oravieza és Baziás.

2. D. BRUNNEUS SAHLB.

Niger, subnitidus; thorace vix transverso posterius hemelytrisque fusco-ferrugineis, fortiter punctatis, his pone medium ampliatis; marginibus lateralibus angustissimis thoracis, margine costali guttulaque discoidali hemelytrorum, rostro, tibiis tarsisque flavescens; mem-

brana parviuscula, infuscata, macula ad apicem corii pallida. ♀. Long. 5½. Lat. 1¾ mm.

Rhyparochromus brunneus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 57. 6. (1848).

Pachymerus brunneus BOH. Vet.-Ak. Handl. (1849). p. 248.

Pachymerus pallidulus H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 211. (1853).

Pachymerus (Pachymerus) sylvaticus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 247. 10. a. (1860.)

Drymus notatus FIEB. Eur. Hem. p. 179. 3. (1861).

Drymus brunneus STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 217. 2; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 198. 2. tab. 7. fig. 4. (1865).

Lygaeus brunneus THOMS. Opusc. ent. II. p. 199. 48. (1870).

*

Fekete, kissé fénylő; torja alig harántos s utófelén röptyűivel együtt rozsdabarna és erősen pontozott, ez utóbbiak közepük mögött szélesedvők; a torj és röptyűk igen keskeny oldalpárkányai s a corium közepén egy kis petty, nem különben szívesőre, lábszárai és kocsái sárgások; meglehetősen kicsiny röphártyája barnás, csak csúcsán visel egy világosabb foltocskát.

Éjszak- és Közép-Európa sajátja, mely főleg az éjszakai tartományokban gyakori. Nálunk ellenben igen ritka. Az egyetlen példány, mely eddig faunaterületünkön észleltetett, MOCSÁRY SÁNDORTÓL származik, ki azt Nagyvárad mellett találta és gyűjteményem számára átengedni szíveskedett.

TAPHROPELTUS STÅL.

Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 61.

Corpus oblongo-ovatum. Caput triangulare, exsertum, pone oculos subsubito coarctatum, parte intraoculari oculis fere quadruplo latiore; oculis a basi capitis remotis, thoracem haud tangentibus. Antennae articulo primo apicem capitis parte circiter dimidia apicali superante. Thorax distincte transversus, antrorsum angustatus, collari angusto depresso instructus, lobo antico distincte longitrorsum impresso, marginibus lateralibus medio obtuse sinuatis vel subsinuatis, apice distincte rotundatis. Scutellum anterius disco subtriangulariter impressum, posterius distincte longitrorsum carinatum. Hemelytra completa; clavo seriatim punctato. Prostethium

A test hossztojasdad. A fej háromszögű, a torjból kinyúló s a szemek mögött hirtelen szűkült; a szemek között fekvő része csaknem négyszer oly széles, mint a torj előszélét nem érintő szemek. A csápok első izülete körülbelül felényivel nyúlik a fej csúcsán túl. A torj észrevehetőleg harántos, előfelé szűkült, előszélén lenyomott keskeny nyakörvvel, előfelén szembetünő hosszirányú benyomással; oldalszélei közepükön tompán vagy csak alig észrevehetőleg öblösek, elől szembetünően kerekítették. A pajzska közepén erős háromszögű benyomással, utófelén szembetünő hosszormóval. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők; a clavus soros pontozással. Az előmellen

utrinque ante coxas foveola instructum. Venter sutura tertia utrinque antrorsum curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a margine postico longe remota, ad maculam opacam anticam appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis valde incrassatis, subtus spinis duabus magnis et praeterea spinulis compluribus armatis; tibiis curvatis.

minden csipő előtt egy-egy gödröske látható. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első folt közelében fekszik. A lábak középszerűek; a tetemesen vastagodott mellső czombok alól több kisebb és két nagyobb tövissel fegyverezettek; a mellső lábszárak görbültek.

* * *

1. *T. CONTRACTUS* H.-SCH.

Niger, subopacus; thoracis marginibus lateralibus medio obtuse sinuatis, anguste albidis; hemelytris griseo-flavescentibus, posterius fusco-maculatis, membrana albida, fusco-venosa; maculis pectoris ad coxas, fuleris, geniculis imis, tibiis tarsisque flavo-ferrugineis, tibiis anticis dimidio apicali piceis. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$. Lat. $1\frac{1}{2}$ mm.

Pachymerus contractus H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); Wanz. Ins. IV. p. 97. fig. 440. (1839); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 285. 18. tab. 11. fig. 8. (1870).

Scolopostethus contractus FIEB. Eur. Hem. p. 188. 1. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 186. 4. (1865); LETHIERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. I. p. 24. (1869); Éd. 2. p. 18. (1874).

Lygaeus hamulatus THOMS. Opusc. ent. II. p. 200. 49. (1870).

Fekete, csaknem fénytelen; torjának tompán öblös oldalszélei keskeny fehérek; röptyűi szürkés-sárgák, utófelükön sötétbarna foltosak; röphártyája fehéres, barna erezzel; mellén a csipők mellett levő foltok, valamint temporai és czombjainak végső csúcsa lábszárai- és kocsáival együtt rozsdasárgák; mellső lábszárai csúcsfelükön feketés-barnák.

E fajt, mely Európa nyugati tartományaiban száraz levelek és növényhulladékok alatt egész éven keresztül elég gyakran található, sőt mely még Algirban is előfordul, nálunk eddig csak FUSS KÁROLYNAK sikerült a vöröstoronyi szorosban bükkfahéj alatt felfedezni. Magamnak még sehol sem levén alkalmam gyűjteni, leírását is csak franciaországi példányok után készítettem.

PLATYGASTER SCHILL.

Beitr. zur Ent. I. p. 37. (1829).

GASTRODES WESTW. Introd. Mod. Classif. II. p. 122. (1840).

HOMALODEMA FIEB. Eur. Hem. p. 49 et 187. (1861).

Corpus valde depressum, subovatum, anterius sensim acuminatum. Caput triangulare, longius quam latius, parte intraoculari oculis thoracem haud tangentibus fere quadruplo latiore. Rostrum pone coxas intermedias productum, articulo tertio quarto duplo vel plus duplo longiore. Antennae articulo primo apicem capitis plus minus longe superante. Thorax trapezoideus, antrorsum fortiter angustatus, apice distinctissime sinuatus et collari angustissimo instructus. Scutellum subaequilaterum. Hemelytra completa; clavo seriatim punctato. Venter sutura tertia utrinque recta; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a margine postico longe remota,

A test igen lapított, tojásidomu, előfelé egyenletesen szűkült. A fej háromszögű és hosszabb mint szélesebb; a szemek között fekvő része csaknem négyszer oly széles, mint a torj előszélét nem érintő szemek. A szípesőr a középső csipők mögé nyúlik, harmadik izülete kétszer vagy több mint kétszer oly hosszú, mint a negyedik izülete. A csápok első izülete a fej csúcsán többé-kevésbé túl nyúlik. A torj ferdényded, előfelé tetemesen szűkült; igen keskeny nyakörvvel ellátott előszélén szembetünőleg öblös. A pajzska csaknem egyenoldalu. A röptyűk tökéletesen kifejlődvek; a clavus soros pontozással. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon egyenes; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a

ad maculam opacam anticam appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis valde incrassatis, subtus denticulatis et praeterea spina magna vel spinis duabus magnis armatis.

hátsó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első folt-hoz közeledett. A lábak középszerűek; a tetemesen vastagodott mellső czombok alól fogacsoltak s azonkívül egy vagy két nagy tövissel fegyverezettek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). Az első csápizülék csak kevésse nyúlik a fej csúcsán túl; a torj előfelén enyészatosan pontozott, sima. — *P. Abietis* L.

2 (1). Az első csápizülék felényivel nyúlik a fej csúcsán túl; a torj előfele szembetünő egyenletes pontozással. — *P. ferrugineus* L.

* * *

1. *P. ABIETIS* LIN.

Niger; lobo antico thoracis sublaevi; antennarum articulo primo apicem capitis paullo superante; illarum articulis duobus basalibus, apice articuli secundi excepto, thoracis marginibus lateralibus angustis et parte posteriore, hemelytris, abdomine, limbo postico prostethii et metastethii, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-ferrugineis ♂. ♀. Long. $6\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{2}$. Lat. 2 — $2\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

♂. Femoribus anticis subtus spinis duabus validis armatis.

♀. Segmento ventrali quinto postice angulatim emarginato, emarginatura basin segmenti subattingente.

Cimex Abietis LIN. Faun. suec. Ed. 2. p. 257. 969. (1761); Scop. Ent. carn. p. 125. 364. (1763); LIN. Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 732. 115. (1767); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 224. 115. (1778); FABR. Spec. ins. II. p. 375. 222. (1781); Mant. ins. II. p. 307. 290. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2189. 115. (1788).

Cimex grossipes DE GEER Mém. III. p. 308. 37. tab. 15. fig. 20 et 22. (1773).

Miris Abietis FABR. Ent. syst. IV. p. 187. 15. (1794), Syst. Rhyng. p. 256. 16. (1803); PANZ. Faun. Germ. 92. tab. 22.

Lygaeus abietis LATR. Hist. nat. XII. p. 218. 24. (1804); FALL. Mon. cim. Suec. p. 68. 14. var. β. (1807); Hem. Suec. Cim. p. 61. 21. var. 3. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 198. 45. (1870).

Platygaster abietis SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 83. 2. (1829); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); KOLEN. Mel. ent. II. p. 86. 57. (1845); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 62.

Pachymerus Abietis BURM Handb. II. 1. p. 295. 4. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 270. 1. tab. 10. fig. 1. (1870).

Pachymerus (Ancylopus) Abietis FLOR Rhynch. Livl. I. p. 233. 4. (1860).

Homalodema abietis FIEB. Eur. Hem. p. 187. 1. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 218. 1.

Gastrodes Abietis DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 167. 1. (1865).

*

Fekete; torjának előfele csaknem egészen sima; csáp-jainak első izülete csak kevésse nyúlik a fej csúcsán túl, azoknak két tö-izülete (a másodiknak csúcsát kivéve), továbbá szípesőre, torjának keskeny oldalszélei és utófele, röptyűi, potroha, mellén az elő- és utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok lábaival együtt rozdsárgák. — A him mellső czombjai alól két nagy tövissel fegyverezvők. A nőstény ötödik hasi szelvénye utószélén szögletesen kimetszett, e kimetszés oly mély, hogy csaknem az illető szelvény tövéig ér.

Földrészünknek majdnem valamennyi tartományában, főleg hegyes vidékeken gyakori. — Hazánkban csak az északi és keleti hegyes tájakon tanyázik; de itt is ritka. Április elejétől augusztusig fűz- és fenyőfahéj alatt észleltetett Szepes-Igló, Rozsnyó, Kolozsvár és Alsó-Sebes (Szebenszék) mellett, valamint a Vervu-Petru lábánál a Szász-Sebesi hegységben és a dúsi hágónál Fogaras-vidéken.

2. *P. FERRUGINEUS* LIN.

Ferrugineus; antennarum articulo primo apicem capitis parte dimidia superante; capite, thoracis lobo antico punctatissimo pectoreque nigris; limbo postico prostethii et metastethii nec non maculis pectoris ad coxas ferrugineis. ♂. ♀. Long. $6\frac{3}{4}$ — $7\frac{1}{2}$. Lat. 2 — $2\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

♂. Femoribus anticis subtus apicem versus spina magna armatis.

♀. Segmento ventrali quinto postice latissime obtusissimeque sinuato.

Cimex ferrugineus LIN. Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p.

730. 99. (1767); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2178. 99. (1788).

Lygaeus abietis FALL. Mon. cim. Suec. p. 68. 14. (1807); Hem. Suec. Cim. p. 61. 21. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 264. 13. (1840).

Platygaster ferrugineus SCHILL Beitr. zur Ent. I. p. 82. 1. tab. 7. fig. 7. (1829); HAHN Wanz. Ins. III. p. 34. fig. 254. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); KOLEN. Mel. ent. II. p. 85. 55. (1845); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 62.

Rhyparochromus ferrugineus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 64. 17. (1848).

Pachymerus (Ancylopus) ferrugineus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 235. 5. (1860).

Homalodema ferrugineus FIEB. Eur. Hem. p. 187. 2. (1861).

Homalodema ferrugineum STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 219. 2.

Gastrodes ferrugineus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 168. 2. tab. 6. fig. 4. (1865).

Pachymerus ferrugineus VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 271. 2. tab. 10. fig. 2. (1870).

Lygaeus ferrugineus THOMS. Opusc. ent. II. p. 199. 46. (1870).

*

Rozsdabarna; első csápizülke felényivel nyúlik a fej csúcsán túl; feje és torjának előfele szembetűnően pontozottak s mellével együtt feketék, ez utóbbin csak az elő- és utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok rozsdabarnák. — A him mellső czombjai alól egy nagy tövissel felszereltek. A nőstény ötödik hasi szelvénye utószélén igen tompán öblös.

Tenyészési térköre az előbbiével körülbelől összeesik. — Nálunk azonban még az előbbinél is gyérebben fordul elő és egyedüli biztos lelhelye csak Erdélyből ismeretes, a hol FUSS KÁROLY gyűjtötte májusban a Szebenszék területén fekvő Talmacsél mellett régi erdei fenyő-tobozokban. A magy. nemz. muzeum gyűjteményében van két magyarországi példány a lelhely közelebbi megjelölése nélkül.

KILENCZEDIK ALCSALÁD.

PYRRHOCORINA STÅL.

Caput triangulare, minus latum; jugis tylo distincte brevioribus. Ocelli nulli. Thorax antérieus sulcis duobus transversis destitutus, postice haud convexo-declivis. Membrana areolis duabus vel tribus basalibus, venas plures longitudinales, interdum anastomosantes emittentibus instructa. Hamus alarum e vena subtensa emissus vel deficiens. Abdomen spiraculis segmentorum omnium vel saltem trium apicalium in ventre positus; suturis nonnullis ventralibus plerumque utrinque sinuato-curvatis.

* * *

Ezen alcshalád, mely a többiektől főleg a szemecsek teljes hiánya által tér el, és melyet e miatt, mint fennebb említém, több szerző külön családnak tart, leginkább a forró földövi tájakon van elterjedve. Az európai faunate-

A fej háromszögű, nem feltűnőleg széles; a járomlemezek a fejbütyöknél szembetűnőleg rövidebbek. A szemecsek hiányzanak. A torj előfelén két harántfekvő barázda nélkül, utószélén nem domborúan lejtős. A röphártya tövén két vagy három sejttel, melyekből több, néha egymás közt összefolyó hossz-ér veszi eredetét. A szárnyhorog az alsó főérből ered vagy hiányzik. Valamennyi vagy legalább a három utolsó potrohszelvény léglikai a hason vannak elhelyezve; néhány hasi varrány többnyire mindkét oldalon öblösen előre hajlik.

rület keretén belől csak két neme fordul elő, melyek közül az egyik hazánkban is tenyészik és 2 faj által van képviselve.

PYRRHOCORIS FALL.

Nov. meth. Hem. disp. p. 9. (1814).

PLATYNOTUS SCHILL. *Beitr. zur Ent. I. p. 37. (1829).*

MEGANOTUS LAP. *Ess. Hém. p. 38. (1832).*

Corpus oblongo-ovatum. Caput triangulare, subaequilaterum, usque ad oculos sessiles immersum. Rostrum coxas posticas attingens, articulo basali capiti longitudine subaequali. Antennae crassiusculae, articulo primo apicem capitis parte plus quam dimidia superante. Thorax trapezoides, marginibus lateralibus acutis, leviter explanatis. Scutellum triangulare, aequilaterum. Hemelytra corio margine apicali rotundato instructa, saepissime abbreviata, membrana destituta, apice membranaceo-limbata et leviter valvantia, vel completa, membrana areolis duabus basalibus instructa. Incisurae ventris omnes subparallelae, subrectae. Pedes mediocres, femoribus anticis incrassatis et subtus spinulis nonnullis armatis.

A test hossztojasdad. A fej háromszögű, csaknem egyenoldalu és egészen az ülő szemekig a torjba sülyesztett. A szipcsőr a hátsó csipőkhöz ér, tő-izülete a fej körülbelől egyenlő hosszú. A kissé zömök csápok első izülete több mint felénnyel nyúlik a fej csúcsán túl. A torj ferdényded; oldalszélei élesek és kissé szélesedettek. A pajzsa egyenoldalu háromszögű. A röptyűk a corium utószélén kerekítettek és vagy többnyire rövidültek, mely esetben a röphártya hiányzik s csak keskeny szegély alakjában van jelen, vagy pedig tökéletesen kifejlődve, a midőn is röphártyájuk erezte két alapsejtet képez. Valamennyi hasi varrány párhuzamos és egyenes. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól néhány töviskével felszereltek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). Színezete vörös és fekete; a vörös corium közepén egy nagy gömbölyű fekete folttal. — *P. apterus* L.

2 (1). Színezete feketés; a sötétbarna corium oldalszéle keskeny szalmasárga szegélyzettel. — *P. marginatus* KOLEN.

* * *

1. *P. apterus* LIN.

Niger, supra punctulatus; limbo omni thoracis, corio, maculis ad coxas limboque postico segmentorum pectoris omnium et segmenti ventralis sexti, limbis antico et lateralibus prostethii nec non abdominis limbo rubris; maculis corii duabus, una magna rotunda media, altera parviuscula oblonga prope basin, anguloque apicali nigris; membrana rudimentaria vel raro completa, nigro-fusca. ♂. ♀. Long. $8\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$. Lat. $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ m/m .

♂. Segmento genitali primo rubro.

♀. Segmentis genitalibus concoloribus, nigris.

Cimex apterus LIN. Syst. nat. Ed. 10. I. p. 447. 55. (1758); Poda Ins. Mus. Graec. p. 58. 18. (1761); Scop. Ent. carn. p. 127. 370. (1763); LIN. Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 727. 78. (1767); DE GEER Mém. III. p. 276. 20. (1773); FABR. Syst. ent. p. 721. 121. (1775); SULZER

Gesch. der Ins. p. 97. tab. 10. fig. 14. (1776); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 213. 78. (1778); SCHRANK Ent. ins. Austr. p. 281. 541. (1781); FABR. Spec. ins. II. p. 366. 169. (1781); Mant. ins. II. p. 301. 222. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2172. 78. (1788); ROSSI Faun. etr. II. p. 241. 1322. (1790).

Lygacus apterus FABR. Ent. syst. IV. p. 161. 90. (1794); HAUSM. in LILLIG. Mag. für Ins. I. p. 229. (1801); WOLF Ic. cim. III. p. 102. fig. 102. (1802); FABR. Syst. Rhyng. p. 227. 116. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 215. 10. (1804); Règne an. Ins. p. 390. (1817).

Ligeus apterus WALCK. Faun. Paris. II. p. 346. 3. (1802).

Pyrrhocoris calvariensis FALL. Suppl. cim. Succ. p. 6. (1826); Hem. Succ. Cim. p. 45. 1. (1829).

Platynotus apterus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 57.

(1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 19. fig. 11. (1831); KOLEN. Mel. ent. II. p. 69. 32. (1845).

Astemma apterum SPIN. Ess. Hém. p. 178. 1. (1837); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 48. 1. (1838).

Astemma aptera BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 129. tab. 5. fig. 1. (1840).

Pyrrhocoris apterus BURM. Handb. II. 1. p. 286. 12. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 43. (1835); AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 269. 1. (1843); FLOR Rhynch. Livl. I. p. 212. 1. (1860); FIEB. Eur. Hem. p. 163. 3. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 164. 1. tab. 6. fig. 3. (1865).

*

Fekete, felül pontozott; torján valamennyi szegély, röptyűin a corium, mellén az egyes szelvények utószéle, az előmell elő- és oldalszélei s a csipők mellett levő foltok, valamint hasán az oldalszélek s a hatodik szelvény utószéle vörösek; a corium közepén egy gömbölyű nagy fekete folt, mely előtt töve felé még egy hasonló színű hosszukás kis petty fekszik; a corium azonkívül még csúcs-szögletén is fekete; röphártyája rendszeren durványos vagy csak ritkán tökéletesen kifejlett és feketés-barna. — A him első ivarszelvénye vörös; a nőstény ivarszelvényei ellenben mind egyszínű feketék.

Mindenfelé közönséges faj, mely a tágabb értelemben vett európai fauna-birodalomnak mind a hat területén előfordul. Tenyésztési térkörének déli határait Afrikában a Sahara-sivatag, Ázsiában Jeruzsálem és Bagdad jelölik. Hogy Szibériában mily messzire terjed délre és keletre, még bizonyosan nem tudjuk; e határvonal megállapítása azonban a közép-ázsiai orosz expedícióktól bizvást várható.

Mint mindenütt, úgy nálunk is igen közönséges. Erről tanuskodik már azon körülmény, hogy ez az egyetlen Lygaeida-faj, melyet köznépünk is ismer, és melynek nálunk népies elnevezései vannak. E magyar tájnevek, melyeket a »Természettudományi Közlöny« VI. kötetének márcziusi füzetében vidékenként összeállítottam, a következők: *bodobáncs, bodobács, boda, boda bácsi, böde bácsi, bödecske, suszter-bogár, vörös-bogár, ordináncz-bogár; verőköltő, verőköltő; papbogár, misemondobogár, misésbogár; halálfej; Isten bogárkája.*

A telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti, és mihelyt az első melegebb napsugár kisüt, előbuvik téli rejtekeiből. Falak és fák tövében s más védett helyeken nagy csapatokban sütkérezve tölti aztán napjait. Párzási ideje április közepe táján kezdődik és eltart körülbelül két hónapig. Álezáival június elejétől október köze-

péig találkozhatni. A tökéletesen kifejlett rovar rendszeren durványos röpszervekkel fordul elő; de néha tökéletesen kifejlett röphártyákkal bíró példányokra is akad az ember. — Legmagasabban eddig a mehádiai Herkulesfürdő felett emelkedő Domoglet lejtőin észleltem.

A magyar faunaterületen eddig a következő megyékben észleltetett: Pest, Székes-Fehér, Tolna, Somogy, Zala, Veszprém, Komárom, Győr, Pozsony, Zólyom, Nógrád, Gömör, Szepes, Torna, Abauj, Zemplén, Borsod, Szabolcs, Bihar, Békés, Csongrád, Temes, Szörény, Kraszna, Belső-Szolnok, Kolozs, Torda és Alsó-Fehér; továbbá Segesvárszéken, valamint az egész szász földön; Horvátországban Zágráb, Szlavoniában Pétervárad mellett.

2. *P. MARGINATUS* KOLEN.

Niger, supra punctulatus; thoracis parte posteriore hemelytrisue castaneis vel nigro-fuscis; margine laterali thoracis et corii, plerumque etiam abdominis, limbo postico segmentorum pectoris omnium, limbis anteo et lateralibus prostethii, maculis ad coxas, fuleris, geniculis imis, tibiis nec non articulo basali tarsorum stramineis; membrana rudimentaria vel rarissime completa, nigricante. ♂. ♀. Long. $6\frac{1}{2}$ – $7\frac{1}{2}$. Lat. 2 – $2\frac{1}{2}$ $\frac{mm}{m}$.

♂. Tibiis anticis subtus denticulatis.

Platygaster marginatus KOLEN. Mel. ent. II. p. 86. 56. tab. 10. fig. 22. (1845).

Pyrrhocoris fusco-punctatus STRÅL Ent. Zeit. XIX. p. 182. 33. (1858).

Pyrrhocoris marginatus FIEB. Eur. Hem. p. 162. 1. (1861).

Pyrrhocoris sibiricus KUSCHAK. Horae S. E. Ross. IV. p. 98. (1867).

*

Fekete, felül pontozott; torjának utófele röptyűivel együtt gesztenyebarna vagy barnás-fekete; a torj és corium, sőt többnyire egyszersmind a potroh oldalpárkányai, továbbá mellén az egyes szelvények utószéle, az előmell elő- és oldalszélei s a csipők mellett levő foltok, tomporai, czombjainak végső csúcsa, lábszárai, nem különben kocsáinak tő-izülete szalmasárgák; röphártyája rendszeren durványos, csak a legkritkább esetekben tökéletesen kifejlett és feketés. — A him mellső lábszárai alól fogacsoltak.

Ezen kelet-európai faj, melyet legelőször KOLENATI ismertetett meg a Kaukazusból, Német- és Olaszországtól kezdve eddig keletre Szibériában egészen Irkueskig észleltetett. — Hazánkban április elejétől július végéig

eddig meglehetősen gyéren találtatott; csak egy ízben 1872. július 7-én gyűjtöttem a budai Gellérthegy déli lábánál egy parlag szőlőben a somkórón (*Melilotus officinalis*) igen nagy mennyiségben. Lelhelyei ezenkívül a

budai Farkasvölgy, a pesti Rákos, Simontornya (Tolna vm.), Nagyvárad, s Nagy-Csűr és Szent-Erzsébet (Szécsény). A kifejlett röphártyás példányok igen ritkák; nekem eddig csak egyet sikerült kézrekerítenem.

TIZEDIK ALCSALÁD.

HETEROGASTRINA STÁL.

Caput triangulare, minus latum; jugis tylo distincte brevioribus. Ocelli distincti. Thorax antérieus sulculis duobus transversis destitutus, postice haud convexo-declivis. Membrana venis duabus interioribus antérieus vena transversa conjunctis, venis reliquis e vena transversa vel ex areolis duabus basilibus emissis instructa. Hamus alarum e vena connectente emissus. Abdomen spiraculis omnibus in ventre distinguendis et a margine remotis; suturis ventralibus margines attingentibus, utrinque rectis.

A fej háromszögű, nem feltűnően széles; a járomlemezek a fejbütyöknél szembetűnően rövidebbek. A szemecsek tisztán kivehetők. A torj előfelén két haránt fekvő barázda nélkül, utószélén nem domborúan lejtős. A röphártya két belső ere elől egy haránt futó ér által van összekötve, a többi ér egy haránt futó érből vagy két alapsejtből ered. A szárnyhorog az átfogó érből ered. A potroh valamennyi léglika a hason látható s az oldalszélektől kissé távolabb áll; a hasi varrányok az oldalszélekig érnek és mindkét oldalon egyenesek.

* * *

A röphártya sajátos erezte és az átfogó érből eredő szárnyhorog képezik azon főjellegeket, melyek e csekély terjedelmű alcsaládot a többiektől elválasztják. Az Európában tenyésztő két nem faunaterületünkön összesen öt faj által képviseltetik.

1 (2). A test idoma hosszudak; a torj oldalszélei tompák;

a mellső czombok alól tövissel fegyverezvők. — *Heterogaster* SCHILL.

2 (1). A test tojásdad idomu; a harántos torj oldalszélei lemezidomulag szélesedvők; a mellső czombok tövis nélkül. — *Platyplax* FIEB.

HETEROGASTER SCHILL.

Beitr. zur Ent. I. p. 37. (1829).

PHYGAS FIEB. in WEITENW. *Beitr. I. p. 347. (1836).*

PHYGADICUS FIEB. *Rhynchotogr. p. 37. (1851); Eur. Hem. p. 52 et 201. (1861).*

Corpus valde oblongum. Caput triangulare, aequilaterum; oculis ultra latera apicis thoracis prominulis; bucculis minutis. Rostrum medium mesostethii attingens, articulo basali capite brevior. Antennae articulo primo apicem capitis paullo superante. Thorax trapezoides,

A test hosszudak. A fej háromszögű, egyenoldalu; a szemek a torj előszögletein túl kiállók; az ajaklemezek kicsinyek. A szípcsőr a középmell közepéig ér, első izülete a fejnél rövidebb. A csápok első izülete csak kevésnyúl a fej csúcsán túl. A torj ferdényded, oldalszélei

lateribus obtuse submarginatis, medio subsinuatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa; clavo seriatis punctato; venis membranae quatuor ex areolis tribus basalibus emissis. Pedes mediocres; femoribus anticis leviter incrassatis, subtus apicem versus spinula armatis; articulo basali tarsorum posticorum apicalibus duobus ad unum aequilongo vel longiore.

tompák, közepükön kissé öblösek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyúk tökéletesen kifejlődvők; a clavus soros pontozással; a röphártya négy hossz-ere három alapsejtből veszi eredetét. A lábak középszerűek; a kissé vastagodott mellső ezombok alól egy tövissel fegyverzetek; a hátsó kocsák első izülete oly hosszú vagy pedig hosszabb, mint a második és harmadik izület együttevée.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (6). A test felülete nem szőrözött, legfőlebb csak gyöngén pelyhedző.
 2 (5). Valamennyi ezomb fekete, egyedül csak azok esúcsa igen keskeny világos színezettel.
 3 (4). A corium egyszínű; a lábszárak két sötét gyűrűvel. — *H. rufescens* H.-SCH.

- 4 (3). A corium utószéle feketés; a lábszárak három sötét gyűrűvel. — *H. affinis* H.-SCH.
 5 (2). A középső és hátsó ezombok töve világos színezetű; a lábszárak két sötét gyűrűvel. — *H. Artemisiae* SCHILL.
 6 (1). A test felülete hosszú szőrözettel; a lábszárak három fekete gyűrűvel. — *H. Urticae* FABR.

* * *

1. *H. RUFESCENS* H.-SCH.

Niger, nitidulus, parce pubescens; antennarum articulis duobus apicalibus basi, verticis macula basali parviuscula, thoracis parte posteriore, apice scutelli, hemelytris, maculis connexivi nec non geniculis, tibiis tarsisque flavescens-griseis vel fusco-testaceis; tibiis basi apiceque, articulo tarsorum basali apice, articulo tertio toto nigris; membrana hyalina. ♂. ♀. Long. $6\frac{1}{2}$ – $7\frac{1}{3}$. Lat. 2 – $2\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

♀. Segmento ventrali quinto postice profunde emarginato, emarginatura basin segmenti attingente, segmento quarto postice vix sinuato.

Heterogaster rufescens H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 135. tab. 17; Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Phygadeuon Nepetae FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 348. 28. tab. 2. fig. 24. (1836).

Heterogaster bicolor KOLEN. Mel. ent. II. p. 88. 58. tab. 9. fig. 16. (1845).

Phygadicus Nepetae FIEB. Eur. Hem. p. 201. 1. (1861).

*

Fekete, fénylő, csak gyöngén pelyhedző; csápjainak harmadik és negyedik izülete tövén, fejtetőjének tövén pedig egy kis petty, valamint torjának utófele, pajzskájának esúcsa, röptyűi, a connexivum foltjai és ezombjainak végső esúcsa, lábszárak és kocsáival együtt sárgászürkék vagy rótsárgák; lábszárak tövükön és esúcsukon, kocsáinak első izülete esúcsán, harmadik izülete pedig egészen feketék; röphártyája áttetsző. — A nőstény hasán az ötödik szelvény utószélén mélyen kimetszett,

oly mélyen, hogy a kimetszés az illető szelvény tövéig ér; a negyedik szelvény utószélén csak alig észrevehetőleg öblös.

Déli faj, mely keletre Dél-Oroszországban Sareptaig és a Kaukázusig van elterjedve. — Nálunk ritka; eddig csak Debreczen, Bihar-Mező-Keresztes, Oravicza és az ogulini végezred területén fekvő Josefthal mellett gyűjtett egyes példányokban.

2. *H. AFFINIS* H.-SCH.

Niger, subnitidus, parce pubescens; antennarum articulo secundo parte plusquam dimidia apicali, articulis tertio et quarto basi apiceque fusco-testaceis; thoracis parte posteriore, apice scutelli hemelytris flavo-testaceis; corio apice nigro-limbato; membrana decolor, disco nigro-biguttata; maculis connexivi, geniculis imis, tibiis tarsisque flavo-albidis; illarum annulis tribus, horum articulo basali apice, articulo ultimo toto nigris. ♂. ♀. Long. $6\frac{1}{2}$ – $7\frac{1}{2}$. Lat. 2 – $2\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

♀. Segmento ventrali quinto postice profunde emarginato, emarginatura basin segmenti attingente, segmento quarto postice leviter sinuato.

Heterogaster affinis H.-SCH. Nom. ent. I. p. 46. (1835); Wanz. Ins. IV. p. 76. fig. 404. (1839).

Phygadeuon semicolon FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 349. 29. tab. 2. fig. 25. (1836).

Phygadeus semicolon FIEB. Eur. Hem. p. 202. 2. (1861).

*

Fekete, kissé fénylő és csak gyöngén pelyhedző; csápjainak második izülete csúcsától kezdve több mint felén, harmadik és negyedik izületei pedig tövükön és csúcsukon barnássárgák; torjának utófelén és pajzskájának csúcsán kívül még röptyűi is halvány sárgások; a corium utószélén fekete szegélyzettel; röphártyája szintelen, csak közepén van két fekete pettytel jelölve; a connexivum foltjai, nem különben czombjainak végső csúcsa, lábszárai és kocsái sárgás-fehérek; lábszárai három fekete gyűrűvel tarkázva, kocsáinak első izülete csúcsán, utolsó izülete pedig egészen fekete. — A nőtény hasán az ötödik szelvény utószélén oly mélyen kimetszett, hogy a kimetszés egészen a szelvény tövéig ér; a negyedik szelvény utószélén gyöngén öblös.

Tenyészési térköre Német-, Francia- és Olaszországra s a Svájcra szorítkozik. — Hazánkban Dr. GYERGYAI ÁRPÁD kedves barátom fedezte fel 1874. szeptember 8-án Belső-Szolnokmegyében Szükerék mellett két példányban. Azóta már PÁVEL JÁNOS m. n. muzeumi gyűjtő is talált 1875. június 8-án a budai Sashegyen három példányt.

3. *H. ARTEMISIAE* SCHILL.

Niger, subnitidus, parce pubescens; parte posteriore thoracis, apice scutelli, hemelytris, maculis connexivi, basi, femorum omnium, posteriorum etiam geniculis imis, tibiis tarsisque fusco-testaceis; antennis rufo-testaceis, articulo primo, apice excepto, articulis tribus apicalibus basi, duobus ultimis etiam apice, nec non basi et apice tibiaram articuloque tarsorum basali apice, articulo ultimo toto nigris; corio margine apicali macula nigra, membrana hyalina. ♂. ♀. Long. 5—5½. Lat. 1½—1¾ ^{m/m}.

♀. Segmento ventrali quinto postice profunde emarginato, emarginatura basin segmenti subattingente, segmento quarto postice leviter emarginato.

Heterogaster artemisiae SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 88. tab. 8. fig. 3. (1829); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 121. tab. 6; Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Heterogaster Coronillae KOLEN. Mel. ent. II. p. 88. 59. tab. 9. fig. 17. (1845).

Phygadeus Artemisiae FIEB. Eur. Hem. p. 202. 3. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 224. 2. (1865).

*

Fekete, kissé fénylő és csak gyöngén pelyhedző; torjának utófele, pajzskájának csúcsa, röptyűi és a connexivum foltjai, továbbá czombjainak töve, lábszárai és kocsái barna-sárgások; csápjai rótsárgák, izületeik közül az első csaknem egészen (csak csúcsát kivéve), a három utolsó tövén, a harmadik és negyedik azonkívül még csúcsán is fekete; hasonló színezetet mutatnak lábszárainak töve és csúcsa s kocsáinak első izülete csúcsán, utolsó izülete pedig egészen; a corium utószélén egy fekete pettyeske foglal helyet; röphártyája áttetsző. — A nőtény hasán az ötödik szelvény utószéle oly mélyen kimetszett, hogy a kimetszés csaknem az illető szelvény tövéig ér; a negyedik szelvény utószéle gyöngén kimetszett.

Európa központi, déli és délkeleti tájait lakja; sőt egy példányban már Angolországban is reá akadtak. — Faunaterületünkön meglehetősen el van terjedve és május végétől augusztus végéig gyérnövényzetű száraz helyeken tanyázik. Lelhelyei: Budapest és Kis-Szent-Miklós (Pest vm.), Nagyvárad, Oravicza, Baziás és Grebenác (Temes vm.); a felvidéken Komjáti (Torna vm.), Homonna (Zemplén vm.) és Szobráncz (Ung vm.).

4. *H. URTICAE* FABR.

(Fig. 5. Ala.)

Subaenescens-niger, nitidulus, pilosus; antennarum articulis tribus apicalibus, macula transversa basali thoracis, apice scutelli hemelytrisque flavescenti-griseis, his fusco-punctatis; membrana decolore, disco parce fusco-maculata; maculis connexivi pedibusque stramineis, femoribus anticis fere totis, posterioribus apicem versus maculis magnis confluentibus, tibiis annulis tribus nigris notatis; tarsis articulo primo apice, articulo tertio toto nigris. ♂. ♀. Long. 6½—7. Lat. 2—2¼ ^{m/m}.

♀. Ventris disco rufo-testaceo; segmentis ventralibus quarto et quinto postice profundissime emarginatis, segmento sexto marginem posticum segmenti tertii attingente.

Cimex Urticae FABR. Syst. Ent. p. 723. 129. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 258. 27. (1778); FABR. Spec. ins. II. p. 368. 180. (1781); Mant. ins. II. p. 302. 234. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2178. 427. (1788); ROSSI Faun. etr. II. p. 244. 1329. (1790).

Lygaeus Urticae FABR. Ent. syst. IV. p. 166. 106. (1794); Syst. Rhyng. p. 231. 136. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 217. 17. (1804); FALL. Mon. cim. Suec. p. 63. 2. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 469. 1. (1828);

FALL. Hem. Succ. Cim. p. 49. 2. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 262. 1. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 185. 10. (1870).

Heterogaster urticae SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 84. 1. tab. 7. fig. 8. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 73. fig. 43. (1831); BURM. Handb. II. 1. p. 293. 1. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 46. (1835); CURT. Brit. Ent. XIII. p. 597. 3. (1836); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 40. 1. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 132. (1840); SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 52. 1. (1848); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 290. tab. 12. fig. 2. (1870).

Aphanus urticae BRULL. Exp. scient. Mor. III. p. 75. 28. (1832).

Pachymerus Urticae RAMB. Faun. And. II. p. 151. 9. (1842).

Phygadeus Urticae FLOR Rhynch. Livl. I. p. 302. 1. (1860); FIEB. Eur. Hem. p. 202. 4. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 223. 1.; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 222. 1. tab. 8. fig. 3. (1865).

*

Érezesen fénylő fekete és mindenütt szőrös; csápjai-

nak három utolsó izülete, torjának utófele és pajzskájának csúcsa röptyűivel együtt sárgás-szürkék, ez utóbbiak barnán pontozottak; röphártyája szintelen, csak közepén gyér barna pettyes; a connexivum foltjai és lábai szalmasárgák, mellső czombjai csaknem egészen feketék, míg középső és hátsó czombjai összefolyó nagy fekete foltokkal, lábszárai pedig három fekete gyűrűvel jelölve; kocsáinak első izülete csúcsán, harmadik izülete pedig egészen fekete. — A nőtény hasa közepén rótsárga; negyedik és ötödik hasi szelvénye pedig utószélén igen mélyen kimetszett, oly mélyen, hogy a hatodik hasi szelvény a harmadik szelvény utószélét érinti.

E szőrös faj, mely a többtől még a női ivarszerveknek különböző alkotása által is feltűnőleg eltér, egész Európában, sőt még Kis-Ázsiában és Algirban is tenyészik.

Nálunk sem ritka, s különféle növényeken, nevezetesen a csalánon élőködik. A telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti. Lelhelyei: Budapest, Kis-Szent-Miklós és Pusztá-Peszér (Pest várm.), Paloty (Bács várm.), Pellérd (Baranya vm.); Tátrafüred, Parnó (Zemplén vm.), Bél (Bihar vm.), Kolozsvár, Nagy-Csűr (Szben-szék) és az erdélyi Mezőség.

PLATYPLAX FIEB.

Eur. Hem. p. 52 et 202. (1861).

Corpus angustiuscule ovale. Caput triangulare, transversum; oculis ultra latera apicis thoracis haud prominulis; bucculis distinctissime semicirculariter elevatis, antrorsum ultra apicem tyli, retrorsum usque ad dimidium capitis extensis. Rostrum coxae intermedias haud attingens, articulo basali capiti aequilongo. Antennae breviusculae, articulo primo apicem capitis dimidio superante. Thorax trapezoideus, transversus, marginibus lateralibus laminatis, medio levissime subsinatis. Scutellum subaequilaterum. Hemelytra completa; clavo serialim punctato; venis membranae quatuor ex areolis tribus basalibus emissis. Pedes crassiusculi; femoribus anticis inermibus; articulo basali tarsorum posticorum apicalibus duobus simul sumtis sublongiore.

A test tojásdad. A fej háromszögű, harántos; a szemek a torj előszögletein túl ki nem állanak; az ajaklemezek félkörídomulag emelkedettek s elől a fejbütyök csúcsán túl, hátrafelé pedig a fej félhosszáig nyúlnak. A szipcsőr a középső csipőket nem éri el, tő-izülete a fejjel egyenlő hosszú. A csápok meglehetősen rövidek, első izületük felényivel nyúlik a fej csúcsán túl. A torj ferdényded, harántos; oldalszélei lemezesek, közepükön alig észrevehetőleg öblösek. A pajzska csaknem egyenoldalu. A röptyűk tökéletesen kifejlődve; a clavus soros pontozással; a röphártya négy hossz-ere három alapsejt-ből ered. A lábak meglehetősen zömökek; a mellső czombok fegyverzetlenek; a hátsó kocsák első izülete csak valamivel hosszabb, mint a két utolsó izület együtt véve.

* * *

I. P. SALVIAE SCHILL.

Pallide griseo-testaceus; antennis, capite, thoracis parte anteriore, scutello et pectore nigris; antennarum

articulo primo apice, articulo secundo, basi excepta, lateribusque capitis rufo-testaceis; verticis basi macula parva, apice scutelli, limbis omnibus thoracis segmentorumque

pectoris nec non maculis ad coxas et orificiis flavo-albidis; connexivo pedibusque nigro-maculatis; hemelytris interdum parce fusco-guttatis, membrana decorata. ♂. ♀. Long. 6—7, Lat. 2—2½ $\frac{m}{m}$.

♂. Ventre nigro, rufescenti-limbato.

♀. Ventre griseo-flavescente, basi vittisque duabus lateralibus nigris; segmentis ventralibus quarto et quinto postice profunde emarginatis, emarginaturis bases segmentorum fere attingentibus.

Heterogaster salviae SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 85. 2. tab. 3. fig. 3. (1829); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 135. tab. 16; Nom. ent. I. p. 46. (1835); BURM. Handb. II. 1. p. 293. 2. (1835); COSTA Cinn. Neap. cent. II. p. 30. 2. (1843).

Pachymerus inermis RAMB. Faun. And. II. p. 152. 10. (1842).

Heterogaster Waltii KOLEN. Mel. ent. II. p. 89. 60. tab. 9. fig. 18. (1845).

Platyplax Salviae FIEB. Eur. Hem. p. 203. (1861).

*

Halvány szürkés-sárga; csápjai, feje, torjának előfele, pajzskája és melle feketék; csápjainak első izülete csúcsán, második izülete csaknem egészen (csak tövét kivéve), valamint fejének oldalai rótsárgák; fejtetőjének

tővén egy kis petty, nem különben pajzskájának csúcsa, torjának s mellén az egyes szelvényeknek valamennyi széle a csipők mellett levő foltokkal és a bűzmirigy nyílásaival együtt sárgás-fehérek; connexivuma és lábai fekete foltosak; röptyűi néha néhány barna petytyel tarkázva, röphártyája azonban mindig szintelen. — A him hasa fekete, csak szélein kissé vörhenyes. A nőstény hasa szürkés-sárga, csak töve és két oldalvást húzódó sáv fekete; negyedik és ötödik hasi szelvénye utószélén oly mélyen kimetszett, hogy a kimetszések csaknem az illető szelvényeknek tövéig érnek.

A Volga és a Kaukasz vidékeitől egészen Spanyolországig és Algirig van elterjedve. Ez utóbbi helyen Batna környékén egy ízben oly nagy mennyiségben lépett fel, hogy a levegőbe emelkedve egy hosszú keskeny fekete felhő alakjában közeledett a város felé s ott aztán leereszkedvén valami 15 napig a szó teljes értelmében mindent ellepett. (V. ö. »Revue et Mag. de Zool.« 1870.)

Hazánkban az északi felföldön egészen hiányzik; a délibb tájakon pedig május végétől szeptember elejéig, leginkább zsályán (*Salvia pratensis*) elég gyéren található. Lelhelyei: a budai hegyek s a rákos-palotai erdő, továbbá Szükerék (Belső-Szolnok vm.), Nagy-Csűr (Szebenszék) és Krassova (Krassó vm.).

FÜGGELÉK.

A MAGYAR-DALMÁT TENGERPARTON ÉSZLELT LYGAEIDA-FAJOK NÉVJEGYZÉKE.

E jegyzék adatait részben azon példányok szolgáltatták, melyeket MANN JÓZSEF 1853-ban Fiume, 1862- és 1868-ban Spalato és Ragusa környékén gyűjtött, és melyek jelenleg a bécsi cs. és k. udvari terménytárban vannak felállítva. A *-gal jegyzett fajok a magyar fauna-területen eddig még nem észleltettek.

Melanospilus venustus H.-SCH.

Lygaeus saxatilis Scop. *Fiume, Zara, Spalato.*

* » militaris FABR. *Spalato.*

» equestris L. *Ragusa.*

» apuans ROSSI.

» punctatoguttatus FABR.

*Lygaeosoma maculicollis GERM.

Cymus melanocephalus FIEB.

*Kleidocerus geminatus FIEB.

Piocoris erythrocephalus ST. FARG. et SERV. *Cattaro.*

*Geocoris distinctus FIEB.

Macroplox fasciatus H.-SCH.

Tropistethus sabuleti HAHN.

Rhyparochromus chiragra FABR.

Lamprodema maurum FABR.

*Lamprodema brevicollis FIEB.

Stygnocoris arenarius HAHN.

Peritrechus nubilus FALL.

*Hyalochilus ovatulus COSTA. (=cordiger FIEB.)

Microtoma carbonaria ROSSI. *Spalato.*

Pachymerus Rolandi L. *Spalato.*

» lynceus FABR.

» quadratus FABR.

* » saturnius ROSSI. *Spalato, Ragusa.*

» phoeniceus ROSSI. *Fiume.*

» pineti H.-SCH. *Fiume.*

» caffer THUNB.

Beosus erythropterus BRULL. *Spalato.*

» luscus FABR.

*Ischnopeza hirticornis H.-SCH.

Emblethis Verbasci FABR.

Scolopostethus pictus SCHILL.

*Taphropeltus nervosus FIEB.

Pyrrhocoris apterus L. *Fiume.*

*Scantius aegyptius L. *Ragusa.*

Heterogaster Urticae FABR.

INDEX.

	Pag.		Pag.		Pag.
ACANTHIA		<i>nubilus</i>	66	<i>punctatoguttatus</i>	19
<i>grylloides</i>	35	<i>quadratus</i>	74	<i>Rolandri</i>	72
<i>sylvestris</i>	50	<i>quadratus</i>	79	<i>saraticus</i>	17
		<i>rusticus</i>	64	<i>speciosus</i>	18
ACOMPUS				<i>sylvaticus</i>	91
<i>rufipes</i>	62	BLISSUS		<i>sylvestris</i>	50
		<i>Doriae</i>	31	<i>Urticae</i>	100
ALYDUS					
<i>caffer</i>	77	CALYPTONOTUS		COREUS	
		<i>lynceus</i>	73	<i>equestris</i>	18
APHANUS		<i>pedestris</i>	77		
<i>chiragra</i>	54	<i>Pini</i>	75	CORIZUS	
<i>echii</i>	71	<i>quadratus</i>	74	<i>Ericae</i>	23
<i>enervis</i>	61	<i>Rolandri</i>	72		
<i>erythropterus</i>	77			CYMUS	
<i>insignis</i>	46	CAMPTOTELUS		<i>aridellus</i>	27
<i>luscus</i>	79	<i>costalis</i>	40	<i>clavicornis</i>	26
<i>marginatus</i>	83	<i>lineolatus</i>	40	<i>Ericae</i>	23
<i>pallipes</i>	62			<i>glandicolor</i>	26
<i>pedestris</i>	77	CHILACIS		<i>halophilus</i>	32
<i>pini</i>	75	<i>Typhae</i>	38	<i>helveticus</i>	24
<i>Rolandri</i>	72			<i>Jacobeae</i>	22
<i>rusticus</i>	64	CIMEX		<i>laticeps</i>	32
<i>sabulosus</i>	64	<i>Abietis</i>	94	<i>melanocephalus</i>	26
<i>sylvestris</i>	89	<i>apterus</i>	96	<i>Origani</i>	42
<i>urticae</i>	101	<i>apuanus</i>	19	<i>Resedae</i>	28
		<i>arenarius</i>	82	<i>reticulatus</i>	20
APTEROLA	19	<i>caffer</i>	77		
		<i>carbonarius</i>	70	DIEUCHES	
AROCATUS		<i>collinus</i>	74	<i>luscus</i>	79
<i>melanocephalus</i>	21	<i>equestris</i>	18		
		<i>familiaris</i>	16	DIMORPHOPTERUS	
ARTHENEIS		<i>ferrugineus</i>	94	<i>Spinolae</i>	30
<i>cymoides</i>	23	<i>fulvomaculatus</i>	72		
		<i>grossipes</i>	94	DIPLONOTUS	
ASTEMMA		<i>grylloides</i>	35	<i>fracticolis</i>	49
<i>apterum</i>	97	<i>lynceus</i>	73		
		<i>phoeniceus</i>	74	DRYMUS	
BEOSUS		<i>Pini</i>	75	<i>brunneus</i>	92
<i>clavatus</i>	62	<i>podagricus</i>	90	<i>notatus</i>	92
<i>erythropterus</i>	78				
<i>luscus</i>	79				

	Pag.		Pag.		Pag.
<i>silvaticus</i>	92	<i>guttula</i>	46	LAMPRODEMA	
<i>sylvaticus</i>	91	<i>jacobaeae</i>	22	<i>maurum</i>	58
EMBLETHIS		<i>laticeps</i>	32	LASIOSOMUS	
<i>arenarius</i>	81	<i>lineolatus</i>	40	<i>enervis</i>	61
<i>ciliatus</i>	81	<i>lineolatus</i>	41	LIGEUS	
<i>platychilus</i>	81	<i>punctipennis</i>	24	<i>apterus</i>	96
<i>Verbasci</i>	80	<i>resedae</i>	28	<i>equestris</i>	18
EREMOCORIS		<i>reticulatus</i>	20	<i>pini</i>	75
<i>erraticus</i>	90	<i>rufescens</i>	99	<i>rolandri</i>	72
<i>icaunensis</i>	89	<i>salviae</i>	102	LIGYROCORIS	
<i>plebejus</i>	89	<i>Schillingii</i>	44	<i>sylvestris</i>	50
<i>podagricus</i>	90	<i>senecionis</i>	23	LYGAEOSOMA	
GASTRODES		<i>Thymi</i>	23	<i>punctatoguttata</i>	19
<i>abietis</i>	94	<i>thymi</i>	24	<i>reticulatum</i>	20
<i>ferrugineus</i>	95	<i>thymi</i>	24	<i>sardea</i>	20
GEOCORIS		<i>typhae</i>	38	LYGAEUS	
<i>albipennis</i>	36	Urticae	100	<i>abietis</i>	94
<i>angularis</i>	36	<i>Waltlii</i>	102	<i>abietis</i>	95
<i>dispar</i>	35	HOMALODEMA		<i>affinis</i>	88
<i>frontalis</i>	34	<i>abietis</i>	94	<i>agrestis</i>	68
<i>grylloides</i>	35	<i>ferrugineus</i>	95	<i>albipennis</i>	36
<i>lonicerac</i>	62	HYPNOPHILUS		<i>antennatus</i>	53
<i>siculus</i>	36	<i>hemipterus</i>	84	<i>apterus</i>	96
GONIANOTUS		Icus		<i>apuanus</i>	18
<i>marginipunctatus</i>	83	<i>angularis</i>	52	<i>arenarius</i>	65
<i>pilifrons</i>	81	ISCHNOCORIS		<i>arenarius</i>	82
HENESTARIS		<i>hemipterus</i>	84	<i>ater</i>	70
<i>Geni</i>	32	<i>palladipennis</i>	84	<i>aterrimus</i>	70
<i>halophilus</i>	32	<i>punctulatus</i>	84	<i>bidentulus</i>	60
<i>hispanus</i>	32	ISCHNODEMUS		<i>bimaculatus</i>	57
<i>laticeps</i>	32	<i>quadratus</i>	29	<i>brunneus</i>	92
<i>Spinolae</i>	32	<i>sabuleti</i>	29	<i>Caricis</i>	26
HETEROGASTER		<i>Spinolae</i>	30	<i>chiragra</i>	54
<i>affinis</i>	99	ISCHNORHYNCHUS		<i>claviculus</i>	26
<i>Artemisiae</i>	100	<i>didymus</i>	28	<i>decoratus</i>	87
<i>basalis</i>	43	<i>Resedae</i>	28	<i>didymus</i>	27
<i>bicolor</i>	99	ISCHNOTARSUS		<i>Echii</i>	70
<i>claviculus</i>	26	<i>luscus</i>	79	<i>equestris</i>	18
<i>Coronillae</i>	100	<i>pulcher</i>	79	<i>erraticus</i>	90
<i>costatus</i>	40	<i>sphragadimium</i>	79	<i>familiaris</i>	16
<i>ericac</i>	23	KLEID CERUS		<i>ferrugineus</i>	95
<i>Ericae</i>	24	<i>Resedae</i>	27	<i>fracticollis</i>	49
<i>fasciatus</i>	46			<i>glandicolor</i>	26
<i>glandicolor</i>	26			<i>griseus</i>	82
				<i>grylloides</i>	35
				<i>guttatus</i>	19

	Pag.		Pag.		Pag.
<i>decoratus</i>	87	Rolandri	72	<i>ferrugineus</i>	94
<i>decurtatus</i>	29	<i>rufipes</i>	62	<i>marginatus</i>	97
<i>dilatatus</i>	54	<i>rusticus</i>	64		
<i>ditomoides</i>	42	<i>sabuleti</i>	51	PLATYNOTUS	
<i>dubius</i>	62	<i>sabulosus</i>	64	<i>apterus</i>	96
<i>echii</i>	71	<i>silvaticus</i>	92		
<i>enervis</i>	62	<i>silvaticus</i>	92	PLATYPLAX	
<i>erraticus</i>	90	<i>silvestris</i>	89	Salviae	101
<i>femoralis</i>	55	<i>spinigerellus</i>	51		
<i>fenestratus</i>	90	<i>staphyliniformis</i>	56	PLINTHISUS	
<i>ferrugineus</i>	95	<i>staphyliniformis</i>	84	<i>bidentulus</i>	60
<i>fracticollis</i>	49	<i>staphylinoides</i>	56	<i>hungaricus</i>	60
<i>Fragariae</i>	22	<i>sylvaticus</i>	89	<i>longipennis</i>	60
<i>geniculatus</i>	66	<i>sylvaticus</i>	91	<i>pusillus</i>	59
<i>hemipterus</i>	84	<i>sylvestris</i>	50		
<i>holosericeus</i>	51	<i>sylvestris</i>	89	PLOCIOMERA	
<i>ibericus</i>	78	<i>tibialis</i>	54	<i>fracticollis</i>	49
<i>incermis</i>	102	<i>Ullrichi</i>	69	<i>sylvestris</i>	50
<i>insectus</i>	49	<i>Urticae</i>	101		
<i>insignis</i>	77	<i>validus</i>	72	PLOCIOMERUS	
<i>luscus</i>	79	<i>variabilis</i>	20	<i>brachypterus</i>	56
<i>lynceus</i>	73	<i>varius</i>	57	<i>fracticollis</i>	49
<i>marginepunctatus</i>	80	<i>vulgaris</i>	75	<i>Luchsii</i>	50
<i>marginepunctatus</i>	83			<i>silvestris</i>	50
<i>nebulosus</i>	68	PERITRECHUS			
<i>nitidulus</i>	58	<i>geniculatus</i>	66	POLYACANTHUS	
<i>nitidus</i>	58	<i>nubilus</i>	66	<i>echii</i>	71
<i>nubilus</i>	66	<i>rufipes</i>	64		
<i>obscurus</i>	54			PTEROMETETUS	
<i>oculatus</i>	84	PHYGADICUS		<i>hemipterus</i>	84
<i>pallidipennis</i>	84	<i>Artemisiac</i>	100	<i>staphyliniformis</i>	56
<i>pallidulus</i>	92	<i>Nepetae</i>	99	<i>staphylinoides</i>	56
<i>pallipes</i>	62	<i>semicolon</i>	100	<i>varius</i>	57
<i>parallelus</i>	29	<i>Urticae</i>	101		
<i>pedestris</i>	77			PYRRHOCORIS	
<i>phoeniceus</i>	74	PHYGAS		<i>apterus</i>	96
<i>pictus</i>	86	<i>Nepetae</i>	99	<i>calmariensis</i>	96
<i>pictus</i>	87	<i>semicolon</i>	99	<i>fusco-punctatus</i>	97
<i>pilicornis</i>	54			<i>marginatus</i>	97
<i>pineti</i>	76	PHYTOCORIS		<i>sibiricus</i>	97
<i>Pini</i>	75	<i>puncticollis</i>	28		
<i>plebejus</i>	80			RHYPAROCHROMUS	
<i>podagricus</i>	86	PIOCORIS		<i>agrestis</i>	68
<i>podagricus</i>	86	<i>erythrocephalus</i>	34	<i>antennatus</i>	53
<i>podagricus</i>	87			<i>arenarius</i>	65
<i>podagricus</i>	87	PIONOSOMUS		<i>brunneus</i>	92
<i>praetextatus</i>	55	<i>varius</i>	57	<i>chiragra</i>	54
<i>pulcher</i>	78			<i>coleoptratus</i>	59
<i>pusillus</i>	59	PLATYHILUS	80	<i>decoratus</i>	87
<i>quadratus</i>	73	PLATYGASTER		<i>dilatatus</i>	54
<i>quinque-maculatus</i>	44	<i>Abietis</i>	94	<i>erraticus</i>	90

	Pag.		Pag.		Pag.
<i>ferrugineus</i>	95	SCOLOPOSTETHUS		STYGNOCORIS	
<i>hirsutus</i>	53	<i>adjunctus</i>	87	<i>arenarius</i>	65
<i>irroratus</i>	66	<i>affinis</i>	86	<i>pedestris</i>	64
<i>lynceus</i>	73	<i>affinis</i>	87	<i>rusticus</i>	64
<i>maculipennis</i>	55	<i>affinis</i>	88	<i>sabulosus</i>	64
<i>marginatus</i>	83	<i>contractus</i>	93		
<i>mundulus</i>	77	<i>decoratus</i>	87	STYGNUS	
<i>nebulosus</i>	68	<i>decoratus</i>	87	<i>arenarius</i>	65
<i>obtusus</i>	65	<i>ericetorum</i>	87	<i>rusticus</i>	64
<i>pedestris</i>	77	<i>obscurus</i>	51	<i>sabulosus</i>	64
<i>phoeniceus</i>	74	<i>pictus</i>	86		
<i>pictus</i>	86	<i>pilosus</i>	88	TAPHROPELTUS	
<i>pilicornis</i>	53	<i>podagricus</i>	86	<i>contractus</i>	39
<i>pincti</i>	76	<i>Thomsoni</i>	87		
<i>pini</i>	75			TETRALACCUS	
<i>plebejus</i>	89	STENOGASTER			20
<i>praetextatus</i>	55	<i>basalis</i>	44	TRAPEZONOTUS	
<i>pubescens</i>	64	<i>collaris</i>	44	<i>agrestis</i>	68
<i>quadratus</i>	74	<i>costalis</i>	41	<i>dispar</i>	69
<i>Rolandri</i>	72	<i>costatus</i>	40	<i>nebulosus</i>	67
<i>sabulosus</i>	64	<i>ditomoides</i>	42	<i>psammobius</i>	68
<i>sylvaticus</i>	92	<i>Fallenii</i>	44	<i>Ullrichii</i>	69
<i>vulgaris</i>	76	<i>fasciatus</i>	46		
		<i>fusco-venosus</i>	45	TROPISTETHUS	
SALDA		<i>lineolatus</i>	42	<i>holosericeus</i>	51
<i>albipennis</i>	36	<i>pallens</i>	44	<i>ochropterus</i>	51
<i>erythrocephala</i>	34			<i>sabuleti</i>	51
<i>grylloides</i>	35	STETHOTROPIS			
<i>Stevenii</i>	37	<i>incana</i>	64		

AZ ÁBRÁK MAGYARÁZATA.

Fig. 1. *Lygaeus equestris* L. ♂. Fölülről, négyszeres nagyítással.

T=fejbütyök (*tylus*).

J=járomlemez (*jugum*).

O=szem (*oculus*).

Oc=szemecs (*ocellus*).

Th=torj (*thorax*).

Sc=pajzska (*scutellum*).

Cl=clavus.

Cr=corium.

Mb=röphártya (*membrana*).

Fig. 2. Ugyanaz alulról, négyszeres nagyítással.

T=fejbütyök (*tylus*).

TA=csápudor (*tuberculum antenniferum*).

G=pofalemez (*gena*).

Bc=ajaklemez (*buccula*).

R=szípcsőr (*rostrum*).

P=előmell (*prostethium*).

M=középmell (*mesostethium*).

MT=utómell (*metastethium*).

Ac=izvápa (*acetabulum*).

OD=bűzmirigy nyílása (*orificium odoriferum*).

I—IV=hasi szelvények (*segmenta ventralia*).

Ls=első ivarszelvény (*segmentum genitale primum*).

L=második ivarszelvény (*segmentum genitale secundum*).

Fig. 3. Ugyanannak feje és torja oldalról, ötszörös nagyítással.

1—4=csápok ízületei (*articuli antennarum*).

G=pofalemez (*gena*).

Bc=ajaklemez (*buccula*).

P=előmell (*prostethium*).

N=főlajak (*labium superius*).

R=szípcsőr (*rostrum*).

Fig. 4. Ugyanannak röptyűje és szárnya, négyszeres nagyítással.

E=röptyű (*hemelytron*).

Cl=clavus.

Cr=corium.

Mb=röphártya (*membrana*).

A=szárny (*ala*).

VS=alsó főér (*vena subtensa*).

V=átfogó ér (*vena connectens*).

Ar=szárnysejt (*areola alae*).

H=szárnyhorog (*hamus*).

Fig. 5. *Heterogaster Urticae* FABR. szárnya, nyolcszoros nagyítással.

VS=alsó főér (*vena subtensa*).

V=átfogó ér (*vena connectens*).

Ar=szárnysejt (*areola alae*).

H=szárnyhorog (*hamus*).

Fig. 6. *Lygaeus equestris* L. mellső lába, tízszeres nagyítással.

Cx=csipő (*cova*).

F=tompor (*fnlerum*).

Fe=czomb (*femur*).

Tb=lábcsőr (*tibia*).

Tr=kocsa (*tarsus*).

S=tapacs (*arolium*).

U=karmacs (*unguicula*).

Fig. 7. Ugyanannak nőstény (♀) ivarszelvényei, hatszoros nagyítással.

Fig. 8. *Dimorphopterus Spinolae* SIGN.

» 9. *Blissus Doriae* FERR.

» 10. *Icus angularis* FIEB. var. *hungaricus* HORV.

» 11. *Plinthisus longipennis* FERR.

» 12. » *hungaricus* n. sp.

» 13. *Pachymerus validus* n. sp.

» 14. *Emblethis ciliatus* n. sp.

» 14. a) Ugyanannak nőstény (♀) ivarszelvényei.

» 15. *Eremocoris icaunensis* POPUL.

